

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA SOCIALNO DELO

MAJA LUČKA TIRAN

IZZIVI POKLICNEGA BALETNEGA ŠOLANJA TER
PODPORA IN POMOČ UČENCEM BALETA

DIPLOMSKO DELO

LJUBLJANA, 2017

PODATKI O DIPLOMSKEM DELU

Ime in priimek: Maja Lučka Tiran

Naslov: Izzivi poklicnega baletnega šolanja ter podpora in pomoč učencem baleta

Mentorica: Doc. dr. Lea Šugman Bohinc

Kraj: Ljubljana

Leto: 2017

Št. strani: 187

Št. prilog: 3

Ključne besede: poklicno baletno šolanje, učenci baleta, učitelji baleta, adolescenca, motnje hranjenja, šolska svetovalna služba.

Povzetek: V diplomski nalogi raziskujem značilnosti poklicnega baletnega šolanja ter z njim povezane izzive oziroma pritiske, s katerimi se soočajo učenci baleta. V teoretičnem delu najprej predstavim zahtevnost tovrstnega šolanja in vpliv plesa na otrokov razvoj. Nato predstavim različne pojme, kot so obdobje adolescence, telesne spremembe v času mladostništva, oblikovanje samopodobe, stres mladostnikov ter psihologija športa in plesa. Vse naštetu obravnavam v povezavi z baletnim šolanjem. Pozornost namenim tudi pomembni temi v svetu baletne umetnosti – motnjam hranjenja. Prav tako se dotaknem značilnosti poučevanja baleta in baletnih učiteljev. Nazadnje pa namenim pozornost šolski svetovalni službi, opredelim njene naloge in opišem možne probleme njenega delovanja v šoli, na katere je glede na sistem in značilnosti poučevanja klasičnega baleta smiselno opozoriti. V empiričnem delu predstavim kvalitativno raziskavo, v kateri je sodelovalo osem baletnih plesalk in svetovalni delavki s Konservatorija za glasbo in balet v Ljubljani in v Mariboru. Pozornost sicer posvetim učenkam baleta, ker nekatere pomembne teme zadevajo predvsem njih. Menim pa, da marsikatero ugotovitev raziskave veljajo za vse učence baleta, ne glede na spol. Rezultati raziskave kažejo, da poklicno baletno šolanje učenkam baleta prinaša veliko fizičnih in psihičnih pritiskov in da neprimerno poučevanje nekaterih učiteljev baleta na žalost še ni stvar preteklosti. Prav tako ugotovitve raziskave kažejo na slabo povezanost šolske svetovalne službe z baletnim programom in na nezadostno zadovoljevanje različnih potreb učencev. Iz raziskave izhajajo naslednji predlogi: učitelji baleta naj več pozornosti namenijo čustvenim procesom svojih učencev, poškodbam, bolečinam in morebitni preveliki izgubi telesne teže. Plesne ustanove naj učencem ponudijo več predavanj glede pravilnega in zdravega prehranjevanja ter jim ponudijo dodatna znanja, da bodo učenci po končanem plesnem šolanju bolj pripravljeni na poklic baletnih plesalcev. Razmisliti velja tudi o tako zahtevnem šolanju in kaj lahko storimo, da učenci ne bodo tako obremenjeni. Šolska svetovalna služba naj bo dobro povezana z vodstvom baletne šole, učitelji in učenci baleta, saj ima pomembno znanje, ki lahko prispeva k pozitivnemu izkustvu šolanja v vseh pogledih.

Title: Challenges of a professional ballet education: Supports and aid to ballet students

Keywords: professional ballet education, ballet students, ballet teachers, adolescence, eating disorder, school counsellor's office.

Abstract: The thesis explores the main features of a professional ballet education and the resulting challenges and pressures facing ballet students. First, the theoretical part presents how demanding this kind of education is and how dance affects the child's development. Then different relevant terms are introduced, such as adolescence, physical changes during adolescence, shaping self-image, stress facing juveniles, and psychology of sport and dance. They are related to an education in ballet. I also bring attention to a pressing issue in the world of ballet art: eating disorders. I touch upon the characteristics of teaching ballet and ballet teachers. Finally, I examine the school counsellor's office, define its tasks, and list the possible issues of its function in the school, as they relate to the system and the features of teaching classical ballet. The empirical part of the thesis features a qualitative research, in which eight ballet dancers and counsellors from the Conservatory of Music and Ballet in Ljubljana and Maribor took part. I focus on female ballet students, as some of the important topics speak directly to them. However, I believe many of the research's main findings apply to all ballet students, regardless of gender. The research results show that professional ballet schooling puts a lot of physical and psychological strain on the ballet students and that inappropriate teaching practices by some ballet teachers are sadly still not a thing of the past. The findings also point to an inadequate collaboration of the school's counsellor's office with the ballet programme and to a lack of meeting the students' various needs. The results propose the following measures: ballet teachers should focus more attention on the emotional processes of their students, their injuries, ailments, and possible exceeding weight loss. Dance institutions should provide more lectures for their students on balanced and healthy eating practices as well as other skills that will better prepare the students for the profession of ballet dancers. Another consideration is the degree of difficulty of this kind of education and what could be done to alleviate the students' work loads. The school's counsellor's office must work closely with the ballet school's board, teachers, and ballet students, as they possess important skills and knowledge that can contribute to a positive schooling experience in every regard.

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA SOCIALNO DELO

MAJA LUČKA TIRAN

IZZIVI POKLICNEGA BALETNEGA ŠOLANJA TER
PODPORA IN POMOČ UČENCEM BALETA

DIPLOMSKO DELO

MENTOR: DOC. DR. LEA ŠUGMAN BOHINC

LJUBLJANA, 2017

PREDGOVOR

Pino Mlakar je nekoč zapisal: »Ko se mladega človeka nekaj zares dotakne, ga zaobjame, pokliče in temu klicu sledi v poklic. Klic gledališča je za mladostnika skrajno zapeljiv. Nadarjenemu daje zadovoljstvo od prvih korakov naprej, kmalu tudi nekaj denarja. Kakor ga je malo, vendarle podpira mladeničevo močno težnjo po samostojnosti. Življenje in prihodnost, vse je videti prijazno. To je srečno obdobje, morda celo najsrečnejše obdobje v baletnem poklicu in v spominu ostane še na stara leta.« (Svetina in drugi 2001: 3)

Marsikateri otrok ali mladostnik, predvsem deklice, si želi plesati balet in živeti baletno pravljico. V svet baletne umetnosti jih vabijo krila, na videz lahkotno poplesavanje in vrtenje ter ples na konicah prstov. Veliko otrok se vpiše na učne ure baleta, le redki pa so tisti, ki baletno šolanje dokončajo ter postanejo poklicni baletni plesalci. Za vitkim in lepim telesom baletnih plesalcev in njihovim čudovitim gibanjem se skrivajo neskončen trud, železna volja in velika ljubezen do baleta. Baletni plesalci so nedvomno garači. Še posebno v današnjem času, ko je baletna tehnika še zahtevnejša kot nekoč, lahko baletne plesalce primerjamo z atleti oziroma z vrhunskimi športniki.

Če želijo učenci baleta uspešno končati baletno šolanje, morajo glavnino svojega časa nameniti baletu. Mladostnik, ki obiskuje baletno šolo, se po zahtevnosti šolanja razlikuje od večine svojih vrstnikov. Marsičemu se mora odreči, če želi postati vrhunski baletni plesalec. To v mladostniških letih pogosto ni lahko.

Star plesni pregovor pravi: »Potrebni so pot, kri in solze, da postaneš plesalec.« Veliko ljudi govori o tem, da je balet zahteven, včasih celo krut. Vendar temu ne namenjajo veliko pozornosti. Videti je, da se v svetu baletne umetnosti marsikaj tolerira in tudi zamolči. Marsikateri baletni učitelj ali baletni plesalec bi rekel, da je sistem klasičnega baleta brezbrizen do baletnih plesalcev in da je za uspeh v svetu baletne umetnosti treba pač marsikaj potrpeti. Če učitelji ne bi bili strogi, baletni plesalci ne bi bili uspešni. Vse preveč pa je baletnih plesalcev oziroma učencev baleta, ki zaradi slabega poučevanja ali pa prevelikih obremenitev čutijo posledice. Slaba samopodoba, motnje hranjenja in poškodbe so nekatere od njih. Verjamem, da je morda slabega poučevanja baleta čedalje manj. Verjamem pa tudi, da to še vedno obstaja. Socialni delavci imamo pomembno znanje, s katerim lahko pomagamo tudi baletnim plesalcem oziroma učencem baleta. Zato sem se odločila raziskati, kakšne izzive oziroma pritiske učencem prinaša baletno šolanje. Intervjuji z osmimi baletnimi plesalkami in svetovalnimi delavkami s Konservatorija za

glasbo in balet v Ljubljani in Mariboru kažejo na zanimive in pomembne ugotovitve. Čas je, da učencem baleta začnemo namenjati več pozornosti, jim prisluhnemo in jih upoštevamo.

Literature o baletu je v slovenščini malo, še manj pa je take, ki se ukvarja s čustvenimi vidiki plesnega šolanja. Zato se skozi vso diplomsko nalogo močno opiram na avtorico Julio Buckroyd, ki je v svoji knjigi iz leta 2004, z naslovom Učenec plesa združila področja pedagogike, socialnega dela, svetovanja in psihologije s področjem poučevanja in učenja plesa.

Zahvaljujem se vsem v raziskavi sodelujočim baletnim plesalkam in jim želim vse dobro na njihovi plesni poti.

Hvala tudi svetovalnima delavkama z baletnih šol.

Zahvaljujem se mentorici doc. dr. Lei Šugman Bohinc za vso pomoč pri diplomski nalogi.

Hvala babici in teti, da sta mi omogočili študij.

Hvala Mateju za vso podporo in spodbudne besede.

KAZALO

1 TEORETIČNI UVOD.....	1
1.1 Baletna umetnost.....	1
1.2 Poklicno baletno šolanje v Sloveniji	1
1.3 Sistem klasičnega baleta in vpliv plesa na telo in na otrokov razvoj.....	2
1.4 Zahtevnost baletnega šolanja	4
1.5 Adolescenca	5
1.5.1 Obdobje adolescence in baletno šolanje	6
1.5.2 Telesne spremembe v adolescenci	6
1.5.3 Vpliv telesnih sprememb na učenke baleta	7
1.5.4 Samopodoba mladostnikov.....	8
1.5.5 Predstava o sebi in o lastnem telesu.....	9
1.5.6 Samopodoba učencev baleta	9
1.6 Psihologija športa in plesa.....	10
1.6.1 Trema	11
1.6.2 Stres pri mladostnikih in učencih baleta	14
1.7 Motnje hranjenja.....	15
1.7.1 Anoreksija nervoza	16
1.7.2 Bulimija.....	17
1.7.3 Faze razvoja motenj hranjenja	19
1.7.4 Zdravstvene posledice motenj hranjenja	20
1.7.5 Motnje hranjenja med baletnimi plesalkami	21
1.7.6 Baletne šole v povezavi z motnjami hranjenja	21
1.8 Izkušstvo šolanja	22
1.8.1 Vzgoja in vrednote.....	22
1.9 Poučevanje baleta	23
1.9.1 Pravila v baletni dvorani	24
1.9.2 Lastnosti dobrega učitelja baleta	25
1.9.3 Kritika slabega poučevanja baleta	26
1.9.4 Avtoriteta učitelja.....	27
1.9.5 Koncept razširjene vloge baletnega učitelja.....	28
1.9.6 Baletna dvorana kot spodbudno okolje za učenje	29
1.10 Šolska svetovalna služba v sodelovanju z učenci baleta	29
1.10.1 Socialno delo v šoli in vloga šolske svetovalne službe	30

1.10.2	Temeljna strokovno-etična načela šolske svetovalne službe	32
1.10.3	Svetovalno delo z mladostniki	32
1.10.4	Filozofija in dilema šolske svetovalne službe	33
1.10.5	Ovire in konflikti pri delovanju svetovalne službe	34
2	PROBLEM	37
3	METODOLOGIJA.....	39
3.1	Vrsta raziskave	39
3.2	Spremenljivke oz. teme raziskovanja	39
3.3	Merski instrumenti ali viri podatkov.....	39
3.4	Populacija in vzorec raziskave	39
3.5	Zbiranje podatkov oz. empiričnega gradiva	40
3.6	Obdelava podatkov.....	40
4	REZULTATI.....	43
4.1	Rezultati pogovorov z baletnimi plesalkami.....	43
4.2	Rezultati pogovorov s svetovalnima delavkama	55
5	RAZPRAVA.....	61
6	SKLEPI	71
7	PREDLOGI.....	75
8	LITERATURA:	77
9	PRILOGE	81
	Priloga 1:.....	81
	Priloga 2	100
	Priloga 3	107
10	POVZETEK	189

1 TEORETIČNI UVOD

1.1 Baletna umetnost

Ples je mati vseh umetnosti. Začetki plesa in s tem baleta segajo v začetke človeštva. Nagnjenje do plesa ima v sebi vsak človek, to nagnjenje pa se pri različnih ljudeh izraža na različne načine. Ples je najbolj vsestranska med vsemi umetnostmi, saj obstaja v času in prostoru hkrati. Človek je z darom, ki ga je telo dobilo od narave, izoblikoval to gibanje v umetnost oziroma umetniško obliko, ta pa se v najčistejši obliki izraža v baletni umetnosti (Neubauer 1997:7).

Balet je zvrst scenskega plesa in izraža poetično idejo ali dramsko dejanje, ponazorjeno s koreografskimi figurami in pantomimo. Ideali, ki jih srečamo v baletu, so skladnost, simetrija, natančnost, poudarjanje središčne osi, predpisana razmerja in zanesljivost. Telo baletnega plesalca mora biti izvrstno trenirano in hkrati lepo na pogled in mora ustrezati strogim baletnim pravilom. Pomembna je pravilna drža, poudarek je na gibljivosti plesalcev in na estetiki (Zaletel in drugi 2006).

Vzgoja poklicnih baletnih plesalcev se je začela leta 1661 z ustanovitvijo Kraljeve plesne akademije v Parizu. Takrat se je balet kot vrhunska umetniška oblika plesa začel širiti po Evropi in po vsem svetu. Pri nas se je baletna umetnost razcvetela šele v drugi polovici 18. stoletja, takrat so v Ljubljano začele prihajati prve baletne predstave. Slovenski poklicni baletni ansambel in prva baletna šola sta začela delovati leta 1918 (Neubauer 1997).

1.2 Poklicno baletno šolanje v Sloveniji

Osnovni program plesa, ki zajema balet in sodobni ples, se izvaja na različnih glasbenih šolah po Sloveniji, na Konservatoriju za glasbo in balet v Ljubljani in Mariboru pa se poleg osnovnega izvaja še zahtevnejši in obsežnejši plesni oziroma baletni program (Savnik in drugi 2011).

Srednješolsko plesno izobraževanje se odvija v okviru strokovne umetniške gimnazije, ki ima nalogo, da svojim učencem zagotovi višjo raven splošnoizobraževalnih in strokovnih znanj ter jim omogoči, da svojo umetniško nadarjenost razvijajo na podlagi strokovno preverjenih in kakovostnih vzgojno-izobraževalnih pristopov (prav tam, str. 455).

Za potrebe pedagoških kadrov je bila v Ljubljani leta 2007 ustanovljena še Višja baletna šola.

Baletno šolanje obsega neobvezno plesno pripravnico, ki jo obiskujejo mlajši otroci, stari od šest do osem let, nižjo baletno šolo, v katero vstopajo učenci okrog desetega leta, in srednjo baletno šolo, v katero vstopajo učenci po končani prvi stopnji baletne šole in po opravljenem sprejemnem preizkusu plesnih sposobnosti.

Pouk baleta se glede na starostno skupino učencev razlikuje. Učenje klasičnega baleta zahteva določeno zrelost učencev, razumevanje, predvsem pa telesno razvitost. Za uspešno učenje klasičnega baleta je potreben preizkus učenčevih telesnih sposobnosti, kot sta gibljivost sklepov in razteznost mišic. Zelo pomembni sta odprtost v kolkih in oblika stopala (Kuret in drugi 2003).

1.3 Sistem klasičnega baleta in vpliv plesa na telo in na otrokov razvoj

Pri baletu učenci v sebi prebujajo ljubezen do plesa in plesnega izražanja ter razvijajo smisel za plesno kulturo. Krepijo občutek lastne vrednosti, sposobnost domišljije in ustvarjalnosti. Razvijajo vztrajnost in delovne navade (Kuret in drugi 2003).

V učnem načrtu za predmet balet je zapisano: »Ples-balet je osnovno izrazno sredstvo. Telo je plesni inštrument – z njim lahko sproščamo čustva, ustvarjamo in se sporazumevamo. Ples-balet otroku omogoča celovit razvoj, tako telesni kot duševni. Pouk plesa in baleta spodbuja tudi otrokov socialni razvoj, saj poteka v skupini, kjer se večja pozornost namenja posameznikovi osebnosti. S svojo sistematiko spodbuja otrokov telesni in duševni, še posebno čustveni, intelektualni, ustvarjalni in umetniški razvoj ter čut za estetiko. Ples-balet je del splošne kulture vsakega posameznika in vzgaja k vrednotenju kulturne raznovrstnosti.« (Prav tam, str. 432)

Jana Kovač Valdes poudarja, da morajo plesni pedagogi upoštevati zakonitosti otrokovega razvoja. Pravi, da je treba pravila in način izvedbe plesne aktivnosti prilagoditi starosti otrok in dinamiki skupine. Otrokom, ki obiskujejo plesni pouk, morajo plesni pedagogi dati možnost raziskovanja, kako uporabiti svoje telo kot inštrument in sredstvo za izraznost in komunikacijo. Otroci naj uživajo v gibanju, ritmu, teku skozi prostor, skokih, vrtenju ipd. Odgovornost plesnih učiteljev pa je, da se zavedajo otrokovega psihomotoričnega, spoznavnega in čustveno-socialnega razvoja (Kovač Valdes 2010).

Po Jani Kovač Valdes (2010) naj pouk plesa otroku ponuja pomoč in podporo pri:

- razvoju samozavedanja,
- socialnem razvoju,
- razvijanju kreativnosti, intelektualnem razvoju,
- telesnem razvoju, razvijanju empatije,
- razvijanju estetskega čuta,
- razvijanju prostorskih predstav.

Jana Kovač Valdes med drugim poudarja, da je pri poučevanju plesa pomembno, da otrok ostane otrok. Pravi, da v številnih plesnih šolah otroke prepogosto učijo plesnih oblik in vsebin, ki so namenjene odraslim (prav tam, str. 9).

Dodd (1987) pravi, da morajo biti začetne ure baleta pri otrocih zabavne in poživljajoče. Zasnovane morajo biti na razvijanju ritmične koordinacije, pravilni drži, otroku pa morajo dopuščati bogato domišljijo. Dobri učitelji pa so po njegovem mnenju tisti, ki namenjajo pozornost pokončni drži, liniji hrbtenice in ramen, opozarjajo na štrleče trebuščke, vztrajajo pri odprtih pozicijah in stegnjenih stopalih (Dodd 1987:24).

Tudi Otrin (2000) meni, da je otroke treba skozi igro pripraviti do tega, da bodo razvijali svoje telo kot inštrument, in da tega dela otroci ne smejo občutiti kot dril in prisilo. Med tretjim in šestim letom starosti morajo otroci torej začeti z osnovami gibanja oziroma z osnovnimi gibalnimi elementi.

Otrin glede sistema klasičnega baleta meni, da za male otroke ni primeren. Po njegovem mnenju so otroci pri teh letih psihično in fizično premladi. Njihovo telo še ni zmožno vseh naporov, ki jih zahteva baletno šolanje. Ti naponi zajemajo zelo veliko vztrajnosti, premagovanja in potrpljenja. Baletni plesalec mora isti gib ponavljati v nedogled, da telo lahko gib sprejme za svojega, in ta gib se avtomatizira. Tega po njegovem mnenju mali otrok še ne zmore in bi bilo škodljivo, če bi ga baletni pedagogi silili v tako ravnanje (prav tam, str. 3–4).

Veliko plesnih pedagogov in staršev se še ne zaveda, koliko škode lahko otroci utrpijo v svojem razvoju, če izvajajo prezahtevne baletne vaje, ki za njihovo starost še niso primerne. Otroci lahko utrpijo fizične poškodbe sklepov, hrbtenice in tudi psihične

poškodbe. To se v baletnih šolah po svetu še vedno dogaja, vendar naj bi bilo takega ravnanja čedalje manj (prav tam, str. 4).

1.4 Zahtevnost baletnega šolanja

Veliko je otrok, ki si želijo plesati balet. Na nižjo baletno šolo in pozneje na srednjo stopnjo pa je sprejetih le nekaj, najboljši. Ko učenec baleta opravi sprejemni izpit na nižji baletni šoli in začne obiskovati 1. razred baleta, se njegovo življenje in ritem dela močno spremenita.

V baletnih šolah po vsem svetu se vsak dan baletni plesalci preizkušajo v devetdesetminutnih baletnih treningih. Baletne vaje naj bi z veliko truda njihova telesa premamile v izvajanje stiliziranih baletnih oblik ter jih pripravile za mojstrsko obvladovanje ravnotežja, koordinacije in moči. Ta vsakodnevna vadba naj bi baletnemu plesalcu vcepila skorajda »religiozno predanost« (Mackrell 2005: 12).

Otrin (2000) meni, da baletno šolanje na vrhunski ravni od učencev baleta zahteva veliko premagovanja, vztrajnosti, potrpljenja, fizičnih in psihičnih naporov.

Dood pravi, da je režim na baletnih šolah zelo strog. Zelo pomembna je disciplina učencev. Učenci baleta morajo veliko pozornosti nameniti zlasti uram baleta, prav tako pa so pomembni splošnoizobraževalni predmeti. Splošna izobrazba je za baletne plesalce zelo pomembna, če se plesna kariera zaradi različnih okoliščin, na primer zaradi poškodb, predčasno konča (Dodd 1981: 44).

Julia Buckroyd meni podobno in pravi, da vrhunsko telesno urjenje postaja fizično čedalje bolj zahtevno in je namenjeno čedalje mlajšim udeležencem, prinaša pa fizične in psihične posledice neizprosne pritiska, da je treba biti uspešen. Pravi, da se v svetu vrhunškega nastopanja, na primer v plesu, glasbi, gimnastiki in športu, skoraj izključno poudarjajo napor, dosežki in individualni uspeh. Poklicno baletno urjenje zahteva od mladih plesalcev, da večino svojega časa namenijo enemu samemu zunanjemu cilju, torej baletu, in se povsem osredinijo nanj. Poleg tega pa se od njih zahteva, da prav tako kot vsi drugi otroci pridobijo temeljno izobrazbo. Dodaja še, da morajo biti učenci pri baletnem urjenju sposobni prenesti precejšnje nelagodje in utrujenost ter plešejo velikokrat kljub bolečini in lakoti. Škodljivo pa je, če se učenci bolečine, utrujenosti in lakote ne zavedajo več in se naučijo s tem živeti. Meni, da nekatere plesne ustanove zbujajo občutek, da si sistematično

prizadevajo ignorirati plesalčeve občutke ter ga narediti neobčutljivega za dogajanje v njegovem telesu. (Buckroyd 2004).

Izostajanje od baletnih ur seveda ni zaželeno. Obstaja nenapisano pravilo, da bodo plesalci začutili posledice pri svojem plesu in tehniki, če izpustijo eno od učnih ur, če bodo izpustili dve, bo to opazil njihov učitelj baleta, če pa bodo izpustili tri ure baleta, bo to zaznalo občinstvo (Mackrell 2005: 12).

Učenci baleta lahko na šoli preživijo tudi do dvanajst ur na dan. Avtorica Buckroyd meni, da se ob tako zahtevnem šolanju, kot je baletno, zlahka pripeti, da nekateri učenci ne morejo opraviti razvojnih nalog adolescence (Buckroyd 2004).

V nadaljevanju bom pozornost namenila adolescenci in njenim razvojnim nalogam v povezavi z baletnim šolanjem.

1.5 Adolescenca

Adolescenca je prehod iz sveta otroštva v svet odraslih. Je proces duševnega in socialnega dozorevanja. Večini mladostnikov ta prehod uspe izpeljati gladko in brez hujših pretresov. To obdobje je polno novih potreb, želja in vznemirljivih izkušenj, te pa nujno spremljajo tudi dvomi, negotovost in tveganja, ki so povezana z velikim številom novosti (Braconnier 2001).

Buckroyd (2004) navaja kulturno prepričanje, da je adolescenca odločilna razvojna stopnja za oblikovanje osebnosti in poudarja izjemno družbeno odgovornost. V obdobju od dvanajstega do dvaindvajsetega leta od mladega človeka pričakujemo prehod od sorazmerne odvisnosti otroka, ki začne obiskovati srednjo šolo, do sorazmerne neodvisnosti mladega odraslega človeka, ki je končal šolanje in je pripravljen na odrasli svet dela.

Začetek in trajanje adolescence sta odvisna od zahtev in značilnosti posameznega družbenega okolja (Kajtna, Tušak 2007).

Matej Tušak in Maja Faganel (2004) po Colemanu (1987) navajata temeljne razvojne naloge adolescence:

1. telesni razvoj in odnos do lastnega telesa,
2. kognitivni razvoj,

3. socializacija,
4. oblikovanje identitete oziroma samopodobe.

Vse te razvojne naloge, dokončane ali nedokončane, vplivajo druga na drugo. Na primer oblikovanje odnosa do lastnega telesa in oblikovanje telesne samopodobe (zadnji dve bom podrobneje opisala pozneje) vplivata na splošno samopodobo. Če je okrnjena splošna samopodoba, to vpliva na posameznikovo samospoštovanje (Tušak, Faganel 2004).

1.5.1 Obdobje adolescence in baletno šolanje

Buckroyd (2004) meni, da se mora plesna skupnost in vsaka disciplina, ki od mladostnikov zahteva, da izjemno veliko časa namenijo enemu samemu cilju, spoprijeti z vprašanjem, kako olajšati prehod z otroške odvisnosti na odraslo neodvisnost, saj se prepogosto dogaja, da čedalje več mladostnikov ne zmore združiti vrhunskega urjenja z normalnimi mladostniškimi cilji in opustijo šolanje. Pravi, da je po mnenju nekaterih plesnih pedagogov adolescence razkošje, ki si ga učenci baleta na vrhunski ravni ne morejo privoščiti, in da nekateri učitelji baleta pri pouku zavirajo psihosocialni razvoj učencev in podpirajo nezrelost, saj je ta za učitelje prikladna (Buckroyd 2004).

V adolescenci mladostnik poskuša uveljaviti in opredeliti samega sebe, nad čimer plesne ustanove po navadi niso navdušene. Predadolescenti pa so vodljivi in prilagodljivi, saj hočejo ugoditi drugim. Če učitelj baleta torej spodbuja adolescenčni razvoj, pljuva v lastno skledo, saj poučevanje ni več lahko (prav tam, str. 2004:92).

V nadaljevanju bom pozornost namenila telesnim spremembam mladostnikov in opisala, kako lahko te vplivajo na baletno šolanje. Več pozornosti bom namenila učenkam baleta.

1.5.2 Telesne spremembe v adolescenci

Adolescenca se začne s puberteto, nekje pri starosti od deset do trinajst let. Puberteta pomeni skupek bioloških in anatomskih sprememb, zaradi katerih telo postaja odraslo in sposobno za reprodukcijo (Braconnier 2001).

Telesne spremembe se v adolescenci nanašajo predvsem na (Kajtna, Tušak 2007):

- naglo rast v puberteti – pri telesni rasti in telesni teži,
- spolni razvoj – pomemben je vpliv duševnega razvoja,
- rast kosti – kosti se začnejo spreminjati po velikosti, obliki in sorazmerjih,

- razvoj mišičevja – mišičevje se okrepi in podaljša in se uskladi z razvojem okostja,
- razvoj notranjih organov in spolovil – osrednje področje je spolni razvoj, posameznik postane telesno sposoben za reprodukcijo.

Današnji mladostniki naj bi bili zaradi šole, medijev in pogovorov s starši s pubertetnimi spremembami dobro seznanjeni, a jim je hkrati še vedno težko, ker se morajo posloviti od svojega otroškega telesa. Svoje telesne preobrazbe se mladostnik navadno veseli in obenem boji, a o tem raje molči (Braconnier 2001: 31–32).

1.5.3 Vpliv telesnih sprememb na učenke baleta

Pri deklicah se puberteta navadno začne s prvo menstruacijo. Začnejo se jim razvijati prsi, poveča se mišična masa, povečan je delež maščevja, medenica se začne nagibati.

Buckroyd meni, da so telesne spremembe, ki jih prinaša puberteta, bolj problematične pri učenkah plesa kot pri učencih moškega spola. Pri fantih baletni učitelji spodbujajo njihove telesne spremembe, saj so te potrebne, da lahko delujejo kot plesalci. Po navadi telesne spremembe pri fantih ne vplivajo na plesno šolanje. Moška krepost in moč sta v svetu baleta do neke mere dobrodošli (Buckroyd 2004: 59).

Dekleta pa v puberteti niso več tako sproščena glede videza svojega telesa, kot so bila v otroštvu. Veliko deklet v puberteti opusti plesno šolanje, saj se pokaže, kakšen telesni videz so podedovale in ali je njihovo telo primerno za baletno plesalko (prav tam, str. 60).

Telesne spremembe po navadi tudi čustveno vplivajo na najstnice in omajajo njihovo samospoštovanje. Postanejo zelo sramežljive. Zelo pomembno postane zanje mnenje drugih in jih skrbi, kako jih bodo videli in kako se bodo odzvali. Neprimerne in nepremišljene pripombe glede njihovega videza lahko odraščajočim dekletom povzročijo hudo stisko in občutek nevrednosti (prav tam, str. 63).

Pri učenki baleta, ki si želi postati poklicna baletna plesalka, pa so te skrbi še toliko hujše. Šola se v okolju, kjer jo vsi vidijo, veliko se ogleduje v ogledalu, vidijo in ocenjujejo jo baletni učitelji in njena vrstniška skupina. Pri pouku baleta so dekleta oblečena samo v bele žabe, dres in baletne copate. Njihovo telo je vidno in ga ne morejo skriti. Učitelji baleta morajo biti zelo pozorni na to, kako učenkam baleta podajo informacijo glede njihovega telesa (prav tam, str. 63-64).

Gaynor Minden (2005) poudarja, kako pomembno je, da so učenci baleta poučeni, kaj je adolescenca, in da razumejo telesne spremembe, ki jih doletijo v tem obdobju.

Strinja se z avtorico Buckroyd in pravi, da je adolescenca posebno ranljiv čas za učenke baleta. Puberteta pomeni telesne spremembe, te pa posledično vplivajo na njihovo baletno tehniko. Nekatere učenke baleta v želji, da bi znova pridobile nadzor nad svojim telesom in celo preprečile telesne spremembe v puberteti, razvijejo motnjo hranjenja. To pomeni, da so stvari ušle izpod nadzora (Minden 2005: 220).

Razumljivo je, da učenkam baleta njihovo telo v puberteti ni všeč. Lahko jih balet celo odbija, saj se počutijo, kot da niso več zmožne dobro plesati. Vsi v razredu se učenki baleta zdijo boljši od nje. Pomembno je, da se mlade plesalke zavedajo, da bo to neravnovesje minilo in da so te spremembe potrebne za normalno delovanje telesa. Ko bodo kosti nehale rasti, se bo povrnila tudi raztegljivost (prav tam, str. 222).

1.5.4 Samopodoba mladostnikov

Samopodoba je prepričanje o tem, kdo smo. Vključuje pojmovanja in predstave o nas samih, naših občutkih in stališčih. Je v tesni povezavi s posameznikovim vrednotnim sistemom. Zdrava samopodoba je realna in skladna s posameznikovimi zmožnostmi (Ažman 2012: 115).

Pozitivna samopodoba je neizčrpen vir energije za udejanjanje različnih nalog in ciljev. Samopodoba se oblikuje postopoma, skladno z otrokovim psihičnim razvojem in njegovo interakcijo z okoljem. Bistvene informacije, ki postanejo temeljni del samopodobe, so informacije od drugih (Tušak, Faganel 2004 po Kristan 2001).

Mumel (1993) po Burnsu (1979) navaja dejavnike, ki pomembno vplivajo na razvoj samopodobe (Tušak, Faganel 2004: 22):

- Predstava o lastnem telesu.

Ta predstava vključuje shemo o lastnem telesu in njeno vrednostno sodbo. Ta drugi vidik še posebej pride do izraza v adolescenci, ko imajo pomembno vlogo pri oblikovanju splošne samopodobe telesne značilnosti in tudi njegove pomanjkljivosti. Velja pa, da je predstava o lastnem telesu pomembnejša od dejanske zgradbe ali videza telesa.

- Jezik ali sposobnost pogovora o sebi in drugih

Ta dejavnik je pomemben zaradi treh razlogov: 1. razvoj jezika podpira razvoj jaza, ko se z zaimki ločujemo od drugih; 2. s pomočjo jezika lahko izrazimo svoja stanja in počutja ter se lahko samoopisujemo; 3. informacije, ki jih dobimo od drugih, so v večji meri posredovane s pomočjo jezika.

- Interpretacija povratnih informacij iz socialnega okolja o tem, kako na posameznika gledajo pomembni drugi in kakšen odnos ima posameznik do socialnih norm in vrednot. Pri tem ima pomembno vlogo socializacija in agensi socializacije. To so najprej starši, potem vrstniki ter pozneje partner in nova družina.
- Identifikacija s pripadajočo spolno vlogo.
- Vzgoja v otroštvu.

1.5.5 Predstava o sebi in o lastnem telesu

Predstava o lastnem telesu je povezana s samospoštovanjem in oceno lastne vrednosti. Odklonilen odnos do telesa in vcepljen odpor do telesnega, sram ter boleče izkušnje različnih vrst odločilno poslabšujejo tudi človekovo samovrednotenje (Eivors, Nesbitt, 2007:6).

Mladostniki še nimajo povsem razvitega občutja jaza. Samospoštovanje je pri mladih in otrocih krhko zaradi njihove mladosti in razvojne stopnje (Buckroyd 2004: 12).

»Ena najpomembnejših razvojnih nalog mladostnikov je razvijanje integrirane zavesti o sebi, saj tako lažje dosežejo pravo stopnjo neodvisnosti od svojih skrbnikov ter sprejmejo odgovornost zase in za svoja dejanja. Le tako bodo v življenju sami sprejemali odločitve, ki jim bodo omogočile, da bodo v družbi prevzeli svojo vlogo kot odrasli.« (Eivors, Nesbitt 2007: 14)

Tudi Middleton in Smith (2012: 7) pravita, da je kakovost vsakega trenutka v našem življenju odvisna od samopodobe, ki jo imamo o sebi.

1.5.6 Samopodoba učencev baleta

Eden splošnih ciljev predmeta balet je, da učenci razvijajo občutek lastne vrednosti, samozavedanja identitete in svojih sposobnosti (Kuret in drugi 2003).

Buckroyd (2004: 23) meni, da bi morale imeti plesno šolanje zelo pomembno vlogo pri vzpostavljanju in spodbujanju občutja jaza. Idealno naj bi bil mlad učenec plesa samozavestna oseba, ki se ceni in se odlično zaveda same sebe. Zavedal naj bi se svojega

telesa in sporočil, ki mu jih pošilja telo, z upoštevanjem teh sporočil pa naj bi se naučil fizično in čustveno spoštovati samega sebe in skrbeti zase.

Veliko učenk plesa ima zelo nizko samospoštovanje. Pogosto zmedeno ali nestvarno zaznavajo obliko in velikost svojega telesa. Poleg tega se velikokrat pripeti, da se učenke baleta naučijo ignorirati znake, ki jim jih pošilja njihovo telo, zato ne morejo dosledno prepoznavati občutenj, kot so bolečina, utrujenost in lakota. Pogosto se počutijo odtujene od svojega telesa (prav tam, str. 23).

Pri proučevanju psihosomatskih bolezni postaja čedalje bolj jasno, da je za človeka pomembno, da ve, kaj čuti. Če ljudje nismo sposobni prepoznati svojih občutkov in delovati v skladu z njimi, smo dovzetni za somatske izraze, kot sta bolezen in zasvojenost. V baletni dvorani pa se od učenca zahteva, da je osredotočen samo na pouk baleta in na baletno tehniko, svoje težave pa naj bi pustil pred vrati dvorane. Učenci pri urah baleta navadno ne smejo izražati svojih mnenj in občutkov. Morajo jih potlačiti, to pa škoduje učenju. Baletni učitelji navadno od učenca pričakujejo, da bo učiteljevo, čeprav neprimerno vedenje sprejel in da se nanj ne bo se odzval (prav tam, str. 37–41).

Craig Dodd je glede bolečine, s katero se soočajo baletne plesalke, v svoji knjigi zapisal: »Poskušaj odmisлити mehurje, boleče kostne izrastke in kri, ko plešeš na konicah prstov. V mislih se spomni, da si sama del dolge tradicije plesalcev, ki trpijo za svojo umetnost. Pomagala ti bo volna med prsti, pri roki imej obliž. Ne govori o svojih težavah, ker ne razžalostijo nikogar.« (Dodd 1987: 56)

Po mnenju Buckroyd (2004) naj bi ljubiteljsko treniranje plesa krepilo občutje jaza in pozitivno vplivalo na ustvarjalnost, medtem ko poklicno plesno šolanje, ki naj bi bilo prav tako koristno, lahko poškoduje samospoštovanje plesalcev ter omaje njihovo samopodobo in mladih učencev ne obvaruje pred destruktivnimi in samodestruktivnimi oblikami delovanja (prav tam, str. 28–29).

Poudarja še, da se mora poučevanje plesa pozitivno odzivati na mlade, da jim izkustvo šolanja ne škodi. Pomembno je, da učenci plesa prepoznajo svoje občutke in jih izrazijo (Buckroyd 2004).

1.6 Psihologija športa in plesa

Športni psihologi so pri začetkih psihologije športa sodelovali predvsem v psihični pripravi, v zadnjem času pa v gibalne aktivnosti posegajo na širša področja, saj s svojim

znanjem lahko k temu koristno pripomorejo. Ključna naloga psihologije športa ni več samo pomoč pri učinkoviti realizaciji športnikovih sposobnosti, ampak predvsem v pomoči pri vzpostavljanju biološkega in psihološkega ravnotežja, ki ga vrhunski šport pogosto ruši. Mladostniki, ki so vrhunski športniki, se lahko soočajo z dilemami in problemi in nepremostljivimi nalogami, kako vzpostaviti ravnotežje med vlogo poklicnega športnika, dijaka ter spolno in družinsko vlogo. Lahko se športna kariera obrne navzdol, lahko tvegajo težave na medosebnem področju ali pa katere od socialnih vlog sploh ne opravijo (Tušak, Faganel 2004: 3).

Načela psihologije športa so začeli prenašati tudi na ples, saj so nekateri plesalci primerljivi z vrhunskimi športniki.

Učenci baleta se med šolanjem udeležujejo različnih baletnih tekmovanj doma in v tujini, prav tako pa že nastopajo v baletnih predstavah v opernih in baletnih hišah. Tako se lahko v različnih situacijah učenci baleta pogosto soočajo s tremo, različnimi strahovi in stresom.

V nadaljevanju bom opisala različne situacije, s katerimi se srečujejo športniki in nedvomno tudi baletni plesalci oziroma učenci baleta.

1.6.1 Trema

Tako kot pri športu tudi pri plesu govorimo o tremi. Tremi strokovno rečemo predtekmovalna anksioznost. Mladi tekmovalec se ne zaveda, česa se pravzaprav boji, občuti pa neko stanje vznemirjenosti. Trema lahko zajema znake na širokem razponu od blagih do neprijetnih občutkov nemoči, v nekaterih primerih pa se stopnjuje celo do groze. Trema lahko športnika pred nastopom popolnoma ohromi, kar pomeni, da ni sposoben izvesti svojega nastopa. Mladi športniki se s svojimi strahovi ne znajo najbolj učinkovito spoprijemati (Tušak, Marinšek 2009: 159).

Vsak dan lahko mladi športniki doživljajo konfliktne in stresne situacije. Ne znajo se obraniti vseh zahtev, ki jim jih postavljajo trenerji in starši, ne znajo pa se tudi obvarovati pred velikimi lastnimi pričakovanji. Tako trpijo zaradi najrazličnejših strahov in stresa. O svojih strahovih neradi govorijo, saj naj bi jih trenerji imeli za mevže. Če te strahove zadržujejo v sebi in o njih niso sposobni govoriti, pa so ti strahovi še toliko bolj nevarni in povzročajo škodo (prav tam, str. 159).

V nadaljevanju bom opisala nekatere strahove, ki jih doživljajo mladi športniki, ki pa po mojem mnenju nedvomno veljajo tudi za učence baleta.

Med tipične strahove prištevamo (Tušak, Marinšek 2009):

- strah pred neuspehom,
- strah pred uspehom,
- strah pred bolečino oziroma poškodbo,
- strah pred zavrnitvijo staršev in trenerja.

Strah pred neuspehom je pri športnikih in baletnih plesalcih najpogostejši in tudi najbolj razumljiv. Poraz zniža njihovo samozaupanje, spremeni lahko njihovo vlogo v družini, v klubu, baletni šoli. Strah pred neuspehom je lahko veliko bolj poudarjen pri športnikih in plesalcih, katerih starši so bili sami uspešni na plesnem ali športnem področju. Otrok se sam s seboj bori, ali mu bo uspelo svoje starše na tem področju doseči ali celo preseči.

Strah pred uspehom je najbolj zanimiv in »nelogičen« strah mladih športnikov oziroma plesalcev. Značilen je za tiste, ki se nenadoma prebijejo v ospredje, prej pa so bili navajeni biti v senci uspešnejših. Po uspehu se jim spremenita njihov položaj in življenje. Lahko postanejo tarča napadov, prisotna je zavist sotekmovalcev in vrstnikov. Pomembno je, da trenerji oziroma učitelji baleta takega plesalca pripravijo ter mu pomagajo razumeti nov položaj, tako da lahko hitreje premaga strah pred uspehom.

Strah pred zavrnitvijo staršev in trenerja je močno povezan z intenzivnostjo odnosa, ki ga je mladi športnik oziroma plesalec vzpostavil z njimi. Mladi športnik velikokrat trenira, da bo postal uspešen, želi pa si, da bi ga starši zaradi tega imeli radi, bili nanj ponosni in bi mu dali veliko pozornosti. Če je ravnanje staršev ravnažjo z njihovim otrokom odvisno od njegovega uspeha, potem lahko mladi športnik razvije hude strahove pred zavrnitvijo staršev. Lahko se pojavi tudi strah pred trenerjevo zavrnitvijo. Športnik čuti, da bo s svojim neuspehom razočaral trenerja.

Strah pred bolečino in poškodbo je posebej značilen za vzdržljivostne športe, kjer se mora športnik naučiti prenašati bolečino, ki pa postane sestavni del treningov in tekmovanj, in pri športih, pri katerih obstaja nevarnost nevarnih in neprijetnih poškodb. Bolečina je precej subjektiven občutek. Nekateri športniki razvijejo toleranco na bolečino.

Športniki in baletni plesalci po navadi občutijo kombinacijo zgoraj opisanih strahov. Včasih zaradi njih postanejo depresivni in se odpovedo nastopu ali tekmovanju. V želji, da bi se izognili tekmovanju, lahko celo resnično zbolijo.

Pomembno je, da imajo športniki in mladi baletni plesalci pred nastopi in tekmovanji ustrezno izdelano psihično pripravo in da obstoječe strahove priznajo. Dobro je, da poznajo tehnike sproščanja in iščejo situacije, s katerimi si pridobivajo samozavest. Tako lahko dozorijo in v strahovih najdejo motivacijo, s katero vedno znova dosegajo boljše rezultate (Tušak, Marinšek 2009: 159–163).

Tudi Meta Zagorc in Tina Šifrar Jarc (2003) pravita, da je na tekmovanjih in nastopih psihična priprava plesalcev nepogrešljiv del vsestranske priprave.

Psihično pripravo sestavljata čustvena in razumska priprava. Čustvena priprava plesalca je pomembna z vidika nadzorovanja vzburjenja med nastopom in usmerjanja pozornosti k zavestnemu izločevanju motečih dejavnikov iz okolja. Razumska priprava pa je namenjena izobraževanju plesalca z vidika teoretične in taktične priprave in posameznikove vloge v plesni disciplini (Zagorc, Šifrar Jarc, 2003: 136).

Poleg fizično dobro pripravljenega telesa je potrebna tudi dobra psihološka priprava, v ta namen pa danes poznamo in uporabljamo veliko tehnik sprostitve, ki pripomorejo k ustrezni psihološki pripravi plesalcev. Potrebno je umirjeno in sproščeno stanje, da se vzpostavi dobra povezava med telesom in duhom. Plesalec lahko tako pred nastopom ali tekmovanjem odvrne pozornost od negativnih misli in motečih dejavnikov (Zagorc, Šifrar Jarc 2003).

Tušak (1999) navaja, da so najpogostejše tehnike, ki jih športniki in plesalci uporabljajo za sproščanje pred nastopi in pred tekmovanji, naslednje:

- dihalne tehnike,
- avtogeni trening,
- meditacija,
- sproščanje,
- »markiranje« koreografije v mislih,
- kreativna vizualizacija.

1.6.2 Stres pri mladostnikih in učencih baleta

Kot vsi drugi športniki se tudi plesalci srečujejo z različnimi vrstami stresa, ki delujejo na njihovo fizično, mentalno in čustveno raven.

Stres na splošno pomeni stanje porušenega ravnotežja organizma, ki nastane ob soočanju posameznika z ogrožajočim dejavnikom v sebi ali okolju, ki ga ne more obvladati ali se mu prilagoditi. Posameznik, ki je pod stresom, občuti napetost, ki je lahko zelo neprijetna. Negativen ali slab stres spremljajo čustva, kot so na primer jeza, strah, krivda, zavist ipd. Dejavnike, ki povzročajo stres, imenujemo stresorji. Vsak posameznik ima svoje psihične (notranje) in socialne (zunanje) stresorje, na katere se različno odziva (Slivar 2013: 7).

Poleg sveta odraslih je danes vedno bolj stresen tudi svet otrok in mladostnikov. Zaradi individualne želje po dosežkih in realni bitki za delo, položaj in dostojno življenje otroci nimajo več popolnoma brezskrbnega otroštva. Za predšolsko obdobje še velja, da otroke obvaruje pred stresom, kar pa ne velja več za obdobje osnovne in srednje šole, ko uspešnost in končni uspeh mladostniku pomenita kakovost vstopnice za življenje. Otrokovo oziroma mladostnikovo življenje v sodobnem svetu pogosto čedalje bolj postaja sistematična in do potankosti načrtovana storilna dejavnost (Tušak, Marinšek 2009: 177–185).

Anica Mikuž Kos (1991) opozarja, da lahko veliko otrok doživlja v šoli številne stiske in pritiske, ki prizadevajo njihovo duševno zdravje, imajo pa lahko tudi neprijetne posledice za njihov nadaljnji razvoj. Stres v šoli doživljajo številni učenci, za katere lahko na primer preizkusi znanja pomenijo čustveno vznemirjanje, ki pa jih lahko spremljajo tesnoba in fiziološke reakcije. Usmeritve, vrednote in kultura šole lahko pripomorejo k pritiskom, ki jih učenci občutijo med šolanjem (Mikuž Kos 1991).

Učenci, ki obiskujejo baletno šolo z namenom, da bodo postali poklicni baletni plesalci, imajo pogosto v sebi zakoreninjen uspeh ter imajo do sebe zelo visoka pričakovanja in visoko postavljene cilje. Njihova mladost in šolanje sta podrejena uspehu. Obremenitve učencev baleta izvirajo iz čedalje večjih lastnih pričakovanj in pričakovanj njihovih staršev (Buckroyd 2004).

Baletni plesalci se vsak dan soočajo z različnimi stresnimi situacijami, ki pa lahko ogrožajo njihovo počutje in zdravje. Te stresne situacije so na primer premagovanje navora med treningom, kondicijska priprava, tekmovanja in nastopi. Čustvena, mentalna in fizična

trenja povzročajo napetost v plesalčevih mislih, ki so pogosto nejasne in negativne, lahko pa vplivajo tudi na plesalčevo telo. Neravnovesje na fizični ravni lahko povzročijo tudi slabo počutje, nepravilna prehrana, bolezen, nepravilno ogrevanje pred treningom, pomanjkanje izkušenj, slaba obvladljivost koreografije, nova tehnika ipd. Pretok energije skozi telo je pod stresom zelo oviran in zaradi tega plesalci ne morejo občutiti prave svobode gibanja. Pomembno je, da se plesalci zavedajo stresnih okoliščin in da znajo poiskati vzroke, ki v njih povzročajo različne strahove. Vsak stres lahko plesalci premagajo tako, da se z njim spoprimejo in izpolnijo tiste pogoje, ki dajo stresu moč, da jih nadvladuje. Pri tem je zelo pomembno plesalčevo zaupanje v lastne sposobnosti (Zagorc, Šifrar Jarc, 2003).

1.7 Motnje hranjenja

Motnje hranjenja uvrščamo med duševne motnje in jih obravnavamo kot bolezensko entiteto zadnjih petdeset let. Delimo jih na anoreksijo nervozo, bulimijo nervozo in kompulzivno prenašanje, zadnja leta pa pod motnje hranjenja spada tudi obsedenost z zdravo prehrano (ortoreksija). Povprečna starost ob pojavu motenj hranjenja je 16–17 let, zadnje čase pa čedalje pogostejše obolevajo tudi otroci (Eivors, Nesbitt 2007).

Antropologi in sociologi motnje hranjenja uvrščajo med »etnične bolezni«. Pri etničnih boleznih ni mogoče zanikati povezave med osebnostnimi značilnostmi posameznika in širšim družbeno-socialnim in ekonomskim sistemom, v katerem posameznik živi (prav tam, str. 5).

»Motnje hranjenja segajo od bolj ali manj prehodnih problemov s težo in postavo do kroničnih oblik s smrtnim izidom. Dolgoročno spremljanje ljudi z motnjo hranjenja je pokazalo, da jih v desetih letih kar pet odstotkov umre zaradi motnje, v daljšem časovnem obdobju pa jih umre tudi do 20 odstotkov. Smrtnost zaradi motenj hranjenja je najvišja med vsemi psihološkimi motnjami.« (Vitiello, Ledehendler 2000, povz. po Erzar, 2007: 145)

Middleton in Smith pravita, da je zmotno prepričanje, da so osebe, ki so razvile motnjo hranjenja, suhe kot trlice. Motnjo hranjenja ima lahko oseba pri katerikoli teži in četudi gre za izgubo teže, se to morda ne vidi (Middleton, Smith, 2007: 23).

1.7.1 Anoreksija nervoza

Izraz »anoreksija« pomeni izgubo teka, izraz »anoreksija nervoza« pa pomeni izgubo teka, ki je živčnega izvora.

V medicini razlikujejo dve vrsti anoreksije nervoze, restriktivno in purgativno.

Za restriktivno anoreksijo je značilno, da oseba ohranja nizko telesno težo z zavračanjem hrane, pri purgativni pa se oseba prenajeda, čemur sledijo izzvano bruhanje, jemanje odvajal in diuretikov oziroma klistiranje (Eivors, Nesbitt 2007).

Anoreksija se pojavi približno pri enem odstotku populacije mladostnic in mladih odraslih žensk, skoraj zagotovo pa je odstotek precej višji med nekaterimi populacijami, kot so na primer učenke baleta (Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders DSM – IV, American Psychiatric Association, 1994, po Buckroyd 2004: 164).

Značilnosti oseb z anoreksijo nervozo

Za številne osebe z motnjo hranjenja so značilne motnje v zaznavanju stvari. Zaradi teh motenj oseba sama sebe v ogledalu vidi bolj debelo, kot v resnici je (Eivors, Nesbitt 2007).

Oseba z anoreksijo nervozo se ne glede na tip bolezni zelo boji debelosti in omejuje količino hrane. Pogosto se zateka v pretirano fizično dejavnost. Nastanejo lahko tudi opazne osebnostne spremembe. Mladostnik tako lahko postane pretirano resen, zapira se vase, druženje z vrstniki ga ne zanima. Pogosto ga spremljajo perfekcionizem, obsesivno-kompulzivno vedenje, slaba samopodoba in motnje razpoloženja. Med mladimi je pogosto tudi samopoškodovanje (prav tam, str. 38).

Buckroyd pri anoreksiji navaja še spremljajoče druge telesne in psihične pojave, kot so izguba las, znižana telesna temperatura in srčni utrip, nizek krvni pritisk, premraženost, slaba cirkulacija, suha koža, krhki nohti, znižanje kostne mase, ki pripelje do poznejšega tveganja za osteoporozo, nespečnost, pretirano ukvarjanje s hrano in kalorijami, nesposobnost koncentracije, sovraštvo do samega sebe, depresivno razpoloženje, razdražljivost in upad zanimanja za spolnost (Buckroyd 2004: 164).

Po Eivors in Nesbitt (2007) anoreksija pomeni več kot le željo po vitkosti. Pogosto gre pri tej motnji za težave z izražanjem čustev, kot so jeza, strah, žalost in občutek krivde. Za nekatere mladostnike je anoreksija način zanikanja težav. Lahko so to problemi v družini, pritiski v šoli ipd. Mladostniku, ki čuti, da nima več kontrole nad katerim od življenjskih

področij in je zaradi tega nesrečen in nezadovoljen, lahko pretirano ukvarjanje s hrano in telesno težo pomaga, da odrine težave, ki ga pestijo.

Mladi z anoreksijo se pogosto ne cenijo dovolj in imajo na splošno zelo slabo mnenje o sebi, kljub temu pa so za večino od njih značilna visoka osebna pričakovanja in merila. Navzven so morda videti samozavestni, v sebi pa so pogosto zelo nesrečni (prav tam, str. 57-62).

1.7.2 Bulimija

»Bulimija je motnja, pri kateri oseba trpi zaradi ponavljajočega se prenajedanja, ki mu po navadi sledi prikrito bruhanje. Teža take osebe niha okoli povprečja, zato je bulimijo težko odkriti. Oseba sčasoma lahko zaradi pretiranega in izjemno stresnega hranjenja pridobi težo, ki meji na debelost. Mogoča je tudi oblika s simptomi anoreksije in bulimije.« (Erzar 2007: 145)

Diagnostična merila za bulimijo so:

1. Ponavljajo se obdobja prenajedanja. Za ta obdobja sta značilna naslednja simptoma:
 - a) oseba v določenem časovnem obdobju (na primer v dveh urah) poje bistveno večjo količino hrane, kot bi jo pojedla večina ljudi v podobnem času ali v podobnih okoliščinah;
 - b) oseba v tem obdobju ne more nadzirati hranjenja oziroma količine hrane.
2. Ponavlja se neustrezno kompenzacijsko vedenje, s katerim poskuša oseba preprečiti pridobivanje teže, na primer tako, da sama sproži bruhanje, zlorablja odvajala, diuretičke ali druga zdravila, strada ali pretirano telovadi.
3. Taka oblika prenajedanja in neustrezno kompenzacijsko vedenje se povprečno ponavljata tri mesece, vsaj dvakrat na teden.
4. Telesna oblika in teža osebe pretirano vplivata na njeno samopodobo (Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders DSM – IV, American Psychiatric Association, Washington, District of Columbia, 1994, po Buckroyd 2004: 166).

Zgoraj navedene simptome bulimije lahko spremljajo še številni telesni in psihični pojavi, kot so na primer poškodba sklenine kot posledica dolgotrajnega bruhanja, prebavne motnje, razdraženo grlo in usta, neravnotežje mineralov v telesu, ki lahko pripelje do zadrževanja vode ali v hujših primerih do srčne aritmije, osamljenost, socialna izolacija, nizko samospoštovanje, sramovanje in sovraštvo do samega sebe.

Bulimija se pojavi pri enem do treh odstotkov populacije mladostnic in mladih odraslih žensk. Tako kot pri anoreksiji je odstotek pri bulimiji verjetno veliko višji v nekaterih populacijah, na primer pri učenkah baleta (prav tam, str. 166).

Dejavniki, ki povzročajo anoreksijo in bulimijo, se lahko od posameznika do posameznika razlikujejo, v daljšem obdobju pa se med seboj povezujejo.

V grobem te dejavnike razdelimo na (Eivors in Nesbitt 2007):

- genske dejavnike,
- okoljske oziroma kulturne dejavnike,
- osebnostne značilnosti posameznika (nizko samospoštovanje),
- posebno krizo ali stres v posameznikovem življenju.

Genski dejavniki: Ena od teorij pravi, da imajo pri nastanku anoreksije in bulimije pomembno vlogo geni. Zaradi svoje genske zasnove je nekdo lahko bolj dovzeten za razvoj motnje hranjenja, vendar nastanek bolezni pogosto sproži vrsta drugih dogodkov in doživetij.

Okoljski oziroma kulturni dejavniki: Na nastanek anoreksije in bulimije pomembno vpliva tudi okolje posameznika. Pogosti sta v okolju, kjer so potrebe po vitkem telesu bolj izražene, na primer na področju plesa in gimnastike.

Osebnostne značilnosti posameznika: Pomembno vlogo pa pri anoreksiji in bulimiji igra tudi osebnost posameznika. Za veliko mladostnikov, ki so zboleli za motnjo hranjenja, so značilni občutki jeze, žalosti, tesnobe in krivde. Pogosto je njihovo samospoštovanje nizko, sami sebe vidijo kot neuspešne in manjvredne, slabo mnenje pa imajo tudi o svojem zunanjem videzu.

Kriza ali stres v posameznikovem življenju: Osebnostna struktura in težave z izražanjem neprijetnih čustev so lahko krivi za to, da mladostnik ne more več obvladovati vsakdanjih nalog življenja. Temu se lahko pridružijo še pritiski, kot so nesoglasja v družini, pretirane zahteve po uspešnosti, smrt bližnjega ali kakršenkoli drug travmatičen dogodek (Eivors, Nesbitt 2007: 66–71).

Motnje hranjenja se lahko razvijejo zaradi različnih vzrokov, vendar je v večini primerov eden glavnih sprožilcev teh motenj zatekanje k dietam.

Elivors in Nesbit (2007) pravita, da se odrekanje hrani lahko začne povsem nedolžno, kmalu pa lahko to odrekanje začne obvladovati misli, čustva in vedenje posameznika in tako ukvarjanje s hrano počasi postane središče njegovega življenja.

1.7.3 Faze razvoja motenj hranjenja

Midleton in Smith (2012) navajata faze razvoja motenj hranjenja:

Prva faza: Gonja za iluzijo: ko bi le bil/-a bolj suh/-a ...

Motnja hranjenja se začne, ko oseba z določenimi težavami začne močno nadzorovati svojo telesno težo, da bi tako poskušala težave premagati. Nekateri ljudje se tedaj, ko jim življenje zada kakšen boleč udarec ali izkušnjo ali če jim na njih samih ali v njihovih razmerah skoraj nič ni všeč, ne morejo upreti mikavnosti te navidezno čudežne rešitve za vse probleme. Mislijo, da bi bilo življenje drugačno in da bi se bolje počutili, če bi bili bolj suhi. Nekateri vidijo v debelosti dokaz za nekaj slabega in to lahko spremenijo z zmanjšanjem svoje telesne teže. Drugi lahko shujšajo zaradi drugačnih okoliščin, na primer zaradi bolezni ali čustvenih pritiskov in se nato bojijo, da bi se nazaj zredili, in si želijo še bolj shujšati. To pa je tisti občutek in zmotnost, ki je vir večine motenj hranjenja. Teža posameznika postane glavni razlog za vse, kar v življenju ni tako, kot bi moralo biti.

Druga faza: Določitev meja

Naslednji korak v razvoju motnje hranjenja je odločitev posameznika, da svoje prehranjevanje omeji. Določi omejitve, kaj bo jedel in česa ne sme jesti, drži se diet in se določeni hrani za vsako ceno izogiba. Nekateri posamezniki se trudijo jesti čim manj, seštevajo zaužite kalorije in grame maščob ali pa se odločijo za »razstrupljanje« svojega telesa. Teh pravil se skrbno držijo, saj upajo, da bodo tako vse izboljšali.

Tretja faza: Uspeh ali neuspeh?

Nekateri posamezniki ugotovijo, da so pri nadzorovanju tega, kar jedo, uspešni. Posledično izgubljajo težo, lahko dokaj hitro. Ta povratna informacija telesa ima svojo moč. Motivira jih, da z novimi prehranskimi navadami nadaljujejo. Kljub temu uspehu pa se še vedno počutijo slabo, tako kot prej. Zato svojo dieto lahko še poostrijo, še naprej izgubljajo telesno težo, njihova odločnost ne popusti (prav tam, str. 26–31).

Tako se neopazno razvije motnja hranjenja. Človekova želja, da še naprej izgublja telesno težo, postane tako močna, da začne ignorirati znake, ki jih sporoča telo. Oseba z anoreksijo ima občutek, da je debela, tudi če je v resnici že nevarno shujšana. Lahko začne pretiravati tudi s telesno vadbo in izzove bruhanje, da izgubi čim več teže (prav tam, str. 28).

Druga skupina ljudi ne more zdržati pri svojem novem načinu prehranjevanja. Nadzor popusti in se lahko začne prenajedati. Poje veliko več kot bi sicer, to obdobje prenajedanja pa spremljajo občutek nemoči in občutek izgube nadzora in neznosen občutek krivde. Po vsakem nekontroliranem prenajedanju osebo preplavijo občutki sovraštva do sebe, je razočarana in svoje dejanje obžaluje. Vrne se v drugo fazo, morda z drugačno dieto in s še strožjimi omejitvami, vendar ponavlja iste napake in je tako ujeta v začaranem krogu (prav tam, str. 62–66).

1.7.4 Zdravstvene posledice motenj hranjenja

Najpogostejše zdravstvene posledice zaradi prevelike izgube teže so po Middleton in Smith (2005) naslednje:

- nizek krvni pritisk,
- oslabeledost srca,
- oslabeledost mišic,
- anemija,
- neredne menstruacije ali amenoreja,
- neplodnost,
- osteoporoza,
- slaba prekrvitev telesa,
- počasno celjenje ran,
- propadanje zob zaradi bruhanja,

- motnje spanja,
- utrujenost, izčrpanost, potrlost, razdražljivost.

1.7.5 Motnje hranjenja med baletnimi plesalkami

V preteklosti so bile motnje hranjenja zaradi ignorance in zanikanja v plesnem svetu pogoste. Nekoč ignorirane in narobe razumljene pa so danes motnje hranjenja prepoznane kot velik problem (Minden 2005: 219).

Nedavne raziskave so pokazale, da so učenke baleta najbolj dovzetne za motnje hranjenja, še zlasti tedaj, ko njihovo telo ne ustreza zahtevam po izjemni vitkosti, ki veljajo v baletni kulturi (Buckroyd 2004: 62).

Nekatere plesne šole še vedno tehtajo svoje učence, prav tako nekateri umetniški vodje baleta postavljajo vitkost kot pogoj za sodelovanje v gledališču (Brinson in Dick 1996).

Avtorica Minden (2005) meni, da balet ne povzroča motenj hranjenja, temveč da so baletni plesalci dovzetni zanje. Ni skrivnost, da je v baletnem svetu zaželeno izjemno vitko telo. Še več, baletna kultura je obsedena z vitkostjo. Baletni plesalci pogosto verjamejo, da si bodo z vitkim telesom pridobili zaupanje in ugled pri umetniških vodjih, dobivali boljše vloge in da bodo na splošno bolj sprejeti v baletnem ansamblu (prav tam, str. 215).

1.7.6 Baletne šole v povezavi z motnjami hranjenja

Buckroyd (2004) ugotavlja, kako so plesne šole povezane z različnimi dejavniki, ki povzročajo motnje hranjenja.

Pravi, da je na splošno za našo družbo značilen kulturni pritisk, da je treba biti vitek. Ta pritisk je v baletnih šolah, ki imajo svojo kulturo, znotraj kulture še večji. Motnje hranjenja naj bi pri številnih baletnih plesalkah nastale kot poklicna bolezen. Na nekaterih baletnih šolah učenke pogosto tehtajo, jim določajo, koliko morajo shujšati. Komentirajo njihovo težo, pogoste so tudi žaljive pripombe. Učenke, ki imajo do 25 odstotkov nižjo telesno težo od pričakovane, pogosto izgubijo menstruacijo (amenoreja). Avtorici Buckroyd se zdijo take zahteve baletnih šol glede nizke teže učenk neetične. Meni, da če ustanove dovolijo amenoreičnim in anoreksičnim učenkam, da nadaljujejo s plesom, ti dve stanji implicitno dopuščajo. Po njenih izkušnjah na baletnih šolah povsod tolerirajo amenorejo, pa čeprav je znano, da ima škodljive in nepovratne učinke.

Eden od dejavnikov, ki predisponira motnje hranjenja, je nizko samospoštovanje. Buckroyd trdi, da plesno šolanje pogosto negativno vpliva na samospoštovanje učencev, namesto da bi ga spodbujalo. Glede izražanja občutkov avtorica meni, da plesno šolanje občutke pri učencih plesa zavira in duši, namesto, da bi jih omogočalo in spodbujalo. Po njenem mnenju učenke plesa pogosto s hrano izražajo občutke, ki jih ne morejo oziroma ne smejo izraziti drugače (Buckroyd, 2004: 169–179).

Minden svetuje baletnim plesalcem in pravi, naj se ne slepijo, če mislijo, da je njihova vitkost ključ do uspeha. Če direktor plesne šole ali gledališča zahteva ekstremno vitkost, se mora baletni plesalec vprašati, ali morda ne pleše v napačnem gledališču (Minden 2005).

1.8 Izkušstvo šolanja

Gabi Čačinovič Vogrinčič (2008) zagovarja stališče, da mora biti šola za vsakega otroka prostor, kjer si otrok pridobi občutek lastne vrednosti, izkusi spoštovanje in razvije samospoštovanje, kjer je viden in slišan. Otrok mora v šoli dobiti izkušnjo, kako ubesediti, kar misli in čuti, in da je to za odrasle pomembno. Šola mora zagotavljati prostor za dobre izkušnje in okrepitev moči, saj se te izkušnje povezujejo z delovno in smiselno ustvarjalnostjo (Čačinovič Vogrinčič 2008: 8).

Jensen in Jensen (2011) opozarjata, da učitelji in svetovalni delavci ne smejo pozabiti, da so učenci še vedno samo otroci ali mladostniki, in da bi morali ves čas namenjati pozornost njihovem razvoju in splošnemu počutju. Tako lahko ustvarijo optimalno okolje za učenje in izobraževanje. Šola mora pouk oblikovati tako, da daje učencem dovolj možnosti za razvijanje domišljije in jim vliva zaupanje v lastne sposobnosti. Učenci morajo imeti možnost, da se naučijo zagovarjati svoje mnenje in da ravnajo v skladu s svojimi načeli.

Otroke smo šele v 20. stoletju začeli postopoma spoštovati in razumevati kot celovite osebnosti. Otroci so danes razumljeni kot bolj kompetentni, več razmišljajo o sebi in o svojih dejanjih, bolje argumentirajo in so bolj samostojni (prav tam, str. 7).

1.8.1 Vzgoja in vrednote

Krek (2011) pravi, da je vzgoja izjemno kompleksen pojem in ena ključnih dejavnosti vzgojno-izobraževalnega sistema in na tem področju sistemu ne sme spodleteti. Vzgoja je povezana s prenašanjem skupnih vrednot, norm, navad in prepričanj na mlajše generacije. Ustrezna vzgojna ravnanja in odnos učiteljev do učencev so pogoj za uspešno poučevanje in prenašanje znanja.

Poudariti je treba dolžnost učiteljev, da učencem dajejo vrednotna vodila, jih osebno informirajo, jim dajejo pomoč in oporo ter jih vzgajajo in izobražujejo tako, da bodo usvojili učne in delovne navade. Učitelji morajo učence usmerjati na poti v odraslost, da bodo postali samostojni in odgovorni posamezniki (prav tam, str. 28).

Ena od nalog šole je, da pri učencih razvija zavest o pomembnosti znanja, učne navade in vztrajnost. V šoli je za doseganje kompleksnih ciljev učencev treba ustvariti situacije, ki zahtevajo trdo delo in so hkrati za učence zanimive, ravno prav zahtevne oziroma malo nad obstoječimi zmožnostmi učencev. Učitelji morajo imeti strokovno avtonomijo, da uporabljajo različne didaktične pristope, kot so na primer frontalni pouk, kakovostni dialogi, sodelovalno učenje, reševanje življenjskih problemov itd. (prav tam, str. 30).

1.9 Poučevanje baleta

Poučevanje v ožjem pomenu je neposredno posredovanje snovi in podajanje znanja učencem. Danes je poučevanje vsebinsko veliko širše in je predmet različnih razprav, ki izhajajo iz spoznavnih teorij, psiholoških teorij učenja in iz zahtev po nenehnem izboljševanju kakovosti izobraževanja in njegovih rezultatov (Kramar 2009).

Vsak pouk ima svoj namen, in sicer pridobivanje in usvajanje znanja, razvijanja sposobnosti in osebnostnih lastnosti učencev. Pouk ima izobraževalno in vzgojno funkcijo. Izobraževalna funkcija se kaže in uresničuje kot posredovanje, pridobivanje in usvajanje znanja ter razvijanje sposobnosti, spretnosti in delovanja. Vzgojna funkcija pouka pa se kaže in uresničuje v sprožanju in ustvarjanju različnih vzgojnih vplivov, ki vplivajo na razvoj in oblikovanje učenčevih osebnostnih lastnosti in celotne učenčeve osebnosti (prav tam, str. 13).

Buckroyd meni, da pri izobraževanju vrhunskih poklicnih plesalcev naletimo na model poučevanja, ki ni preživel nikjer drugje. Redkokdaj naletimo na baletno šolo, kjer učitelj v baletni dvorani ne bi bil absolutna avtoriteta z zelo jasno izraženim hierarhičnim nadzorom nad učenci (Buckroyd, 2004: 22). Po njenem mnenju imajo baletni učitelji popoln nadzor in odgovornost nad učenci, učitelj naj bi bil edini, ki ve, kaj je prav in kaj narobe. Učenci pa morajo biti v baletni dvorani tihi in prilagodljivi (prav tam, str. 122).

V nadaljevanju za lažjo predstavo pouka in poučevanja baleta po avtorici Minden (2005) navajam pravila, ki veljajo v baletni dvorani.

1.9.1 Pravila v baletni dvorani

- Učiteljeva naloga je, da opazuje učence med izvajanjem baletnih vaj ter jim podaja korekcije in povratne informacije.
- Učenci učitelja ne smejo motiti z vprašanji, ki zadevajo njih same, saj s tem motijo njega in druge plesalce. Če imajo vprašanje glede tehnike, naj se pogovorijo z učiteljem individualno, po koncu učne ure.
- Če učenci ne vedo, kako si koraki med seboj sledijo, naj se naučijo tako, da opazujejo druge plesalce.
- Učenci morajo na uro baleta prihajati točno.
- Morajo biti vljudni, urejeni.
- Prepovedani so nošenje nakita in lakirani nohti.
- Učenec mora poskrbeti za svojo osebno higieno, pred začetkom ure baleta se mora tuširati in uporabiti sredstvo proti potenju.
- Upoštevati je treba kodeks oblačenja.
- Paziti je treba na oliko, naslanjanje na drog, klavir ali steno ni sprejemljivo.
- Učenci lahko sedejo na tla samo, če jim to dovoli učitelj.
- Žvečilni gumi je prepovedan.
- Učenec nikoli ne sme biti nesramen do učitelja ali korepetitorja, saj lahko učitelj pošlje učenca iz dvorane ali je učenec celo izključen iz baletne šole.
- Zehanje, govorjenje, šepetanje ali hihitanje s soplesalci se štejejo za nesramnost.
- Učenec mora biti pozoren, poslušen, saj nekateri učitelji ne bodo vaj pokazali dvakrat.
- Vajo učenec ponovi, kot je bila prikazana, ponoviti jo mora v celoti.
- Vzdihovalje, delanje grimas ali kako drugače kazati svoje frustracije ali druga čustva je neprimerno.
- Če piješ, pij vljudno. Pij pred začetkom vaje, nikoli med vajami ob drogu ali ko učitelj demonstrira vajo. Pij samo, če ti učitelj to dovoli.
- Če moraš zapustiti baletno dvorano, prosi za dovoljenje, tudi če ti nenadno postane slabo (Minden 2005: 10-13).

Foster (2010: 98) doda še naslednja pravila obnašanja v baletni dvorani:

- Vstani, ko učitelj vstopi v baletno dvorano.
- Bodi pozoren, ko učitelj govori.

- Nikoli ne sedi na tla, še posebno ne takrat, ko učitelj prikazuje vaje.
- Nikoli ne kaži hrbta učitelju, ko govori ali demonstrira vajo.
- Izogibaj se drži, kot so roke na bokih ali prekrižane roke na prsih (Foster 2010: 98).

1.9.2 Lastnosti dobrega učitelja baleta

Craig Dodd (1987) pravi, da je za uspešne baletne plesalce najpomembnejše, da imajo že takoj na začetku dobre učitelje baleta.

V učnem načrtu za pouk baleta je zapisano, da se morajo učitelji zavedati, da je spoštovanje učencev temelj za uspešno delo in da spodbude in pohvale pozitivno vplivajo na učenčevo motivacijo (Kuret in drugi 2003).

Neubauer (1998) meni, da mora biti učitelj baleta pri učenju novih gibov potrpežljiv, že od začetka pa mora učence opozarjati na morebitne napake. Poudarja, da učitelj nikakor ne sme postati nestrpen do učencev. Pri pouku baleta naj bo učitelj strog, a ljubezniv, nikakor pa ne sme biti pretrd ali celo grob. Učenci se ga ne smejo bati, ampak ga morajo spoštovati kot učitelja in človeka.

Margot Fonteyn (1978: 25) poudarja naslednje lastnosti dobrega baletnega učitelja:

- učitelj mora imeti v dvorani avtoriteto,
- vztrajati mora, da so učenci baleta lepo oblečeni,
- pritegniti mora pozornost učencev,
- učencem mora podati veliko povratnih informacij in popravkov glede baletne tehnike,
- baletne vaje se ne smejo ponavljati, narediti jih mora zanimive,
- gibe mora prikazati pazljivo in biti pozoren, da jih učenci tehnično pravilno izvajajo,
- učitelj mora biti razumen.

Tudi Foster (2010: 97-98) navaja naslednja pravila in nasvete za učitelje baleta:

- Ko učitelj stopi v baletno dvorano, ima popolno avtoriteto. Učenci baleta so odvisni od učiteljevega strokovnega znanja in njegovega vodenja. Učenci od učitelja pričakujejo, da jih bo vzgajal in navdihoval.
- Potrebno je, da učitelj vso uro pouka ohranja nadzor v baletni dvorani.

- Če učitelj ni samozavesten in ne zaupa v svoje sposobnosti, je kljub temu pomembno, da nastopi kot samozavestna oseba.
- Pomembno je, da sta učitelj in učenec med seboj odkrita in da si zaupata.
- Pričakovanja, ki jih ima učitelj do učencev, morajo biti realna.
- Učitelj mora biti v baletni dvorani vedno profesionalen. Učence mora povabiti k sodelovanju in jih ne sme zastraševati.
- Učitelj nikoli ne sme poniževati učencev.
- Učenci morajo biti poučeni o dolgoletni tradiciji pravilnega obnašanja v baletni dvorani, tako učitelji lahko lažje vzdržujejo avtoriteto in kontrolo nad razredom (Foster 2010: 97–98).

Tudi Neubauer (1998) poudarja pomemben element plesnega pouka, pazljivost in disciplino.

Kramar (2009) poudarja, da morajo biti učitelji učencem za zgled in v oporo pri različnih stiskah in težavah. Učence morajo usmerjati, voditi, spodbujati, jim dajati povratne informacije in popravke. Učence naj učitelj upošteva kot soljudi in sodelavce. Pomembne so učiteljeve lastnosti in poklicne kompetence, kot so humanost, razumevanje, tolerantnost in strpnost, pedagoški optimizem, pozitivna naravnost, avtoriteta ter etična in poklicna odgovornost (prav tam, str. 28–29).

1.9.3 Kritika slabega poučevanja baleta

Učitelji baleta, ki so se imeli možnost pedagoško izobraziti, so redki. S takšno izobrazbo pa bi plesna skupnost postala bolj ozaveščena glede psihičnih in čustvenih posledic plesnega šolanja (Buckroyd 2004).

Veliko baletnih učiteljev meni, da je svet poklicnega plesa neprijazen in brezbrizen do zdravja plesalcev in da če bi skrbno ravnali s plesalci, jih ne bi pripravili na resnično poklicno življenje. Menijo, da z njihovo prijaznostjo učenci ne bodo dosegli meril, ki jih postavlja poklicni svet plesa (prav tam, str. 82).

Jana Kovač - Valdes opozarja, da plesni pedagogi premalo vedo o zakonitostih otrokovega psihofizičnega razvoja in verjetno še manj o metodiki poučevanja plesa. Če so bili učitelji baleta nekoč dobri plesalci, po njenem mnenju še ne pomeni, da znajo umetnost plesa posredovati najmlajšim na kakovosten način (Kovač Valdes 2010).

Tudi Craig Dodd (1987: 24) pravi, da je še vedno veliko učiteljev baleta, ki poučujejo neustrezno ali slabo. Pravi, da najti dobrega učitelja v praksi ni lahko. Otrokov telesni in psihičen razvoj je pomemben in ne sme biti zanemarjen.

Jensen in Jensen (2011) menita, da nekateri učitelji še vedno gradijo na starih idealih poslušnosti in na tradicionalnih vrednotah, pa čeprav se je podoba družbe medtem radikalno spremenila. Treba se je zavedati procesa individualizacije, ki pomeni, da se danes posamezniku na določenih področjih ni več treba podrežati nekdanjim tradicijam in navadam, temveč lahko svoje življenje razume in oblikuje na videz svobodno.

Gabi Čačinovič Vogrinčič meni podobno in pravi, da je na splošno učenje še vedno zelo enostranski proces. » V vsakdanji šolski praksi učenec ni sogovornik, učitelj ne začne tam, kjer je učenec s svojim znanjem, neznanjem, razumevanjem in izkušnjo. Navadno zahteva, da se učenec pridruži učitelju, da začne tam, kjer velewa učitelj.« (Čačinovič Vogrinčič 2008: 13).

Zdi se, da nekateri plesni učitelji pozabljajo, da pouk, kot pravi Kramar (2009), ni samo proces pridobivanja znanja, ampak proces celovitega razvoja vsakega posameznika. V sistemu klasičnega baleta se morda preveč poudarjajo samo stroga pravila in dolžnosti učencev.

Kramar opozarja, da so učenčeve pravice na splošno premalo poudarjene in so takoj speljane v obveznosti. Učenci so ključni subjekti izobraževalnega procesa, so individuumi s svojimi subjektivnimi značilnostmi in so skupaj z učitelji soustvarjalci in uresničevalci izobraževalnega procesa, so učiteljevi sodelavci in sodelavke (prav tam, str. 27).

1.9.4 Avtoriteta učitelja

Kiriadou (1991) meni, da je ključna za vzpostavljanje dobre discipline v učilnici učiteljeva avtoriteta. Dejavnost ne more učinkovito potekati, če učitelj nima avtoritete in če ne more nadzorovati in voditi učencev. Poudarja pa, da učitelji ne smejo pozabiti, da je avtoriteta namenjena vodenju učnih dejavnosti, ne pa prevladi v odnosih. Če učitelji želijo, da učenci sprejmejo njihovo avtoriteto kot samoumevno dejstvo, morajo nastopiti umirjeno in samozavestno. Kakovostno poučevanje spodbuja v učencih občutek ponosa in osebnega dostojanstva in utrjuje njihov občutek, da nekaj pomenijo in da so vredni truda. Če želi učitelj učinkovito obvladati razred, mora postaviti jasna pravila, določiti potek dela ter učencem pojasniti, kakšno obnašanje se pričakuje od njih. (Kiriadou 1991: 107–110).

Avtoriteta je po Robiju Krofliču (1997) eden temeljnih pedagoških pojmov, ki pojasnjuje vzgojna načela in načela otrokovega moralnega razvoja in si brez nje ne moremo predstavljati vzgojnih učinkov. Pomeni moč, ki nam omogoča vplivati na otrokov razvoj. Avtoriteta je kot moč vplivanja za vzgojo nujno potrebna, a hkrati nevarna. Kroflič pravi, da lahko hitro postane osnova manipuliranja. Z avtoriteto označujemo tudi obliko pedagoškega odnosa, v katerem učitelj vodi, usmerja in disciplinira otroka in si prizadeva, da bi otrok vsebino vzgoje sprejel in ponotranžil (Kroflič 1997: 54–55).

Jošt in Vodičar (2014) pravita, da je za doseganje vrhunske ustvarjalnosti športnikov potrebna najvišja stopnja poklicne ustvarjalnosti trenerja in najvišja stopnja njegove avtoritete. Avtoritativnost poklicne vloge trenerja je prvi pogoj za graditev osebne poklicne avtoritete posameznega trenerja. Samo trener z avtoriteto bo lahko vplival na svoje učence (Jošt, Vodičar 2014: 36).

1.9.5 Koncept razširjene vloge baletnega učitelja

Bucroyd (2004) pravi, da so uspešni učitelji tisti, ki so optimistični, navdušeni in pripravljeni pomagati. Učencem morajo dati specifične povratne informacije, ki naj jih izrazijo s pozitivno govorico. Učence baleta naj nadzirajo na podlagi soglasja in ne s prisilo. Opira se na zamisli Rogersa (1994) in jih prenese na področje plesnega šolanja. Po Rogersovi viziji naj bi se namesto »hierarhičnega razmerja moči med vsevednim učiteljem in nevednim učencem, ki je pri pridobivanju znanja in razumevanju odvisen od učitelja, razvil odnos, v katerem bi učitelj ustvaril učno okolje, kjer bi bili navzoči bistveni pogoji empatije, sprejemanja in pristnosti« (Rogers 1994, povzeto po Buckroyd, 2004: 20).

Buckroyd gre še dlje in vpelje nov koncept razširjene vloge plesnega učitelja, ki pomeni, da smoter vrhunskega plesnega šolanja ne more biti več zgolj tehnično plesno urjenje. Po njenem mnenju mora danes vsakršno pedagoško izkustvo ponuditi več. Predlaga naslednji seznam temeljnih psihičnih smotrov v poklicnem plesnem šolanju (Buckroyd 2004: 79)

- vzpostavitev optimalnega čustvenega okolja, ki spodbuja učenje;
- maksimalni razvoj učenčevih ustvarjalnih in izraznih zmožnosti;
- spodbujanje učenčeve avtonomije in odgovornosti za šolanje;
- stalno omogočanje učenčevega adolescenčnega in zrelostnega razvoja.

1.9.6 Baletna dvorana kot spodbudno okolje za učenje

Po Buckroyd (2004) učitelji izpodbijajo koncept spodbudnega okolja s prepričanjem, da učenci ne bodo dosegli meril, ki jim jih postavlja poklicni svet plesa, če bodo do svojih učencev prijazni. Avtorica meni, da so učitelji tu pomešali spoštovanje in lepo vedenje med učiteljem in učencem ter popustljivost in pretirano ohlapnost pri plesnem šolanju (prav tam, str. 82).

V spodbudnem okolju je pomembno priznavanje dosežkov in truda učencev, tudi takrat, ko rezultati še niso tako dobri, kot naj bi sčasoma postali. Učitelj naj bo v baletni dvorani miren, dobre volje in prijazen do učencev in naj ustvari okolje, v katerem se bodo učenci počutili varne in gotove, da bo učitelj strpen do njihovih napak in težav (Buckroyd 2004: 81).

Tudi Kiriadou (1991) piše o spodbudnem okolju. Pravi, da morajo učitelji napredovanje učencev od časa do časa spodbujati in utrjevati s pohvalami in priznanji. S pozitivnim odzivom na delo učencev jim učitelji pomagajo prepoznavati težave in odkrivati uspešne rešitve, predvsem pa jim dajejo občutek, da jih skrbno spremljajo in cenijo njihovo napredovanje. Tako učitelji učence bodrijo in jih vedno znova spodbujajo k nadaljnjim prizadevanjem.

Prepričanje, da je lahko trener oziroma učitelj plesa tako rekoč vsak nekdanji športnik ali plesalec, se čedalje bolj umika novim pogledom, ki poklicno vlogo trenerja obravnavajo kot resen in strokoven problem. Trener mora biti za treniranje mladih športnikov ustrezno usposobljen, saj poleg svoje ožje trenerske vloge opravlja tudi vlogo vzgojitelja, učitelja, psihologa, svetovalca ipd. (Vodičar 2014).

1.10 Šolska svetovalna služba v sodelovanju z učenci baleta

Šola zavzema v otrokovem življenju veliko časa in prostora. Učenci, ki obiskujejo baletno šolo, se nedvomno zaradi svojega zahtevnega urnika razlikujejo od učencev, ki obiskujejo samo osnovno šolo, splošno gimnazijo ali srednjo šolo.

Buckroyd (2004) poudarja, kako pomembno je, da se plesni pedagogi, svetovalni delavci in starši odraščajočih otrok zavedajo, kaj pomeni plesno šolanje na vrhunski ravni in kakšne čustvene posledice ima lahko učenje plesa na otroke, ki se poklicno plesno izobražujejo.

Kot smo ugotovili že v prejšnjih poglavjih, lahko poklicno plesno šolanje izboljša in razvije samospoštovanje pri učencih baleta, lahko pa ga tudi omaje ali celo poškoduje.

Svetovalni delavec mora mladim plesalcem ponuditi možnost, da se lahko zaupno pogovorijo o problemih, ki jih mučijo (Buckroyd 2004).

Danes v splošnem šolstvu čedalje bolj upoštevajo, da lahko čustvene težave vplivajo na učenčevo sposobnost za učenje. Individualno delo z učenci baleta je zelo koristno. Svetovalni delavec na šoli ima nedvomno široko vlogo, ker pri učiteljih in učencih razvija okolje, v katerem je skrb za čustvene in psihične vidike šolanja običajna in samoumevna (Buckroyd 2004).

1.10.1 Socialno delo v šoli in vloga šolske svetovalne službe

Nedeljkovič (1982) že pred 35. Leti opiše socialno delo v šoli kot del vzgojno-izobraževalnega procesa s celo vrsto posebnosti. Socialni delavec lahko neposredno vpliva na razvoj vzgoje in izobraževanja učencev, tako da vpliva na šolsko skupnost in z njo sodeluje. Socialni delavec z uporabo svojih posebnih strokovnih spretnosti ugotavlja socialne težave v razvoju učencev in jih poskuša odpravljati. Lahko spodbuja razvoj šole z organiziranjem različnih socialnih dejavnosti učencev in staršev.

Vida Milošević (1989) opisuje vlogo šolskega socialnega delavca in pravi, da njegovo delo ni usmerjeno le na učence z različnimi težavami, temveč na vse učence in na odpravljanje tistih dejavnikov, ki lahko ovirajo njihovo uspešnost. Socialni delavec deluje kot povezovalac šole z njenim okoljem in opozarja udeležence skupnosti na tisto, kar lahko ovira učence pri njihovem razvoju (prav tam, str. 230).

V programskih smernicah za svetovalno službo v šoli (2008) je zapisano, da je temeljni cilj svetovalne službe na šoli optimalni razvoj mladostnika ne glede na spol, socialno in kulturno poreklo, veroizpoved, narodno pripadnost ter telesno in duševno konstitucijo.

Svetovalna služba v šoli pomaga in sodeluje z osnovnim namenom, da bi bili vsi posamezni udeleženci v šoli in vzgojno-izobraževalna ustanova kot celota čim bolj uspešni

pri uresničevanju temeljnega in v tem okviru vseh sistemsko zastavljenih splošnih in posebnih vzgojno-izobraževalnih ciljev (prav tam, str. 5).

V skladu s splošnimi izhodišči so osnovne vrste dejavnosti šolske svetovalne službe:

- dejavnosti pomoči,
- razvojne in preventivne dejavnosti,
- dejavnosti načrtovanja in evalvacije.

Šolska svetovalna služba načrtuje, spremlja in evalvira, opravlja razvojno-analitske naloge, svetovalno delo z otroki, dijaki, učitelji in starši, se strokovno izpopolnjuje in opravlja druge naloge na naslednjih področjih vsakdanjega življenja in dela v šoli:

- na področju učenja in poučevanja;
- šolske kulture, vzgoje, klime in reda;
- telesnega, osebnega (spoznavnega in čustvenega) in socialnega razvoja;
- šolanja in poklicne orientacije ter
- na področju socialno-ekonomskih stisk (prav tam, str. 7).

Naloga svetovalne službe na šoli je, da se na podlagi svojega posebnega strokovnega znanja prek svetovalnega odnosa in na strokovno avtonomni način vključuje v kompleksno reševanje pedagoških, psiholoških in socialnih vprašanj vzgojno-izobraževalnega dela v šolah s tem, da pomaga in sodeluje z vsemi udeleženci na šoli in po potrebi tudi z ustreznimi zunanjimi ustanovami (prav tam, str. 7–9).

Svetovalna služba v šoli nagovarja učence, njihove starše, učitelje, vodstvo šole in druge strokovne sodelavce v šoli in zunaj nje. Zelo pomembno je, da je svetovalna služba vsem udeležencem v šoli enako dostopna in da je dostopnost vsem dobro razvidna.

Delo šolske svetovalne službe temelji na:

- posebni skrbi pri sprejemu, spremljanju in svetovanju novincem, ponavljalcem, preusmerjenim, integriranim dijakom in pri prehajanju dijakov na naslednjo stopnjo izobraževanja in pri poklicni orientaciji,
- upoštevanju splošnih značilnosti in posebnosti v telesnem, osebnem (spoznavnem in čustvenem) in socialnem razvoju dijakov,

- ugotavljanju in upoštevanju značilnosti ožjega in širšega socialnega okolja, iz katerega prihajajo dijaki,
- upoštevanju splošnih značilnosti šole kot ustanove in njenih posebnosti (velikost, programi, kadrovske in materialne razmere),
- ugotavljanju značilnosti in možnosti za izboljšanje vsakdanjega življenja in dela v šoli (prav tam, str. 17).

1.10.2 Temeljna strokovno-etična načela šolske svetovalne službe

Prvo temeljno načelo svetovalnega dela v šoli je *delovanje v dobro otroka*, učenca, dijaka. Učenci so najšibkejši in najbolj ranljivi udeleženci v šoli. Svetovalno delo nikoli ne sme delovati v njihovo škodo, jim povzročati stisk, zadreg in stresov in jih ne sme stigmatizirati v socialnem okolju.

Drugo temeljno strokovno etično načelo je *načelo prostovoljnosti*, ki pomeni, da morajo vsi udeleženci v šoli v svetovalni proces vstopati prostovoljno in vanj ne smejo biti prisiljeni. To načelo pa ne velja v primerih, ko je ogrožen učenec ali kdo drug.

Tretje načelo je *načelo zaupanja in zaupnosti*. Povedano v svetovalnem procesu mora ostati zaupno. To je pogoj, da se svetovalni odnos sploh vzpostavi, to načelo pa se dopolnjuje še s pravili varstva osebnih podatkov (prav tam, str. 10).

1.10.3 Svetovalno delo z mladostniki

Sonja Pečjak (2004) pravi, da v nasprotju s svetovanjem odraslim svetovanje mladostnikom potrebuje še večjo mero taktnosti in senzibilnosti, da bi pritegnili mladostnikovo pozornost, da bo sodeloval v svetovalnem procesu. Šolski svetovalni delavec se mora jasno izražati in uporabljati jezik, ki je mladostniku razumljiv. Svetovalni delavec ne sme predvidevati, da mladostnik določene stvari pozna, mora pa sproti skrbno preverjati obseg njegovega znanja in mu po potrebi dati pomembne informacije. Za učinkovito svetovanje je pomemben dober odnos med svetovalcem in mladostnikom, saj bo v tem primeru mladostnik pripravljen spregovoriti o stvareh, ki mu pomenijo problem. Pomembno je, da svetovalac mladostnika v nič ne sili in da mu ne vsiljuje svojih pogledov in nasvetov.

Bor in sodelavci (2002) v Pečjak (2002: 172) navajajo naslednje napotke za šolske svetovalne delavce pri delu z mladostniki:

- spodbujanje mladostnika, da spregovori o svojih skrbah,
- izražanje zanimanja in spoštovanja,
- ohranitev pozicije svetovalca in ne strokovnjaka ali avtoritativne figure, ki vse ve,
- prepoznanje negotovosti mladostnika in ne vztrajati pri tem, da opredeli svoj problem, dokler mladostnik ni prepričan, da želi sodelovati v procesu svetovanja,
- sprejemanje mladostnikove perspektive in pogovor o njej,
- spraševanje mladostnika po njegovih morebitnih preprostih rešitvah,
- pohvala in potrjevanje mladostnika, kadar je to na mestu.

Po Weisz in Hawley (2002) naj bi bili pomembni dejavniki psihološkega razvoja, ki vplivajo na svetovanje mladostnikom, njihovi kognitivni in motivacijski procesi. Nekateri mladostniki so visoko motivirani za svetovanje in pridejo po pomoč sami, drugi pa svojega položaja ne zaznavajo kot problem in za spremembe niso motivirani. V svetovalnem procesu sodelujejo zgolj zato, ker morajo. Nizka motivacija mladostnika zmanjšuje učinkovitost svetovanja, saj znižuje pozornost in vpletenost v svetovalni proces, prav tako pa negativno vpliva na odnos med svetovalcem in mladostnikom, ki pa je ključen dejavnik učinkovitosti svetovanja (Pečjak 2002: 170).

1.10.4 Filozofija in dilema šolske svetovalne službe

Ena temeljnih dilem doktrine svetovalnega dela je vprašanje, ali naj bodo šolski svetovalni delavci predvsem servis učiteljev in naj tako profesionalno rešujejo tiste probleme, ki presegajo standard izobraževalnega dela, ali pa naj bodo šolski svetovalci nosilci enakovrednih ciljev dela z učenci (Cattell 1978 po Musek 1999: 61).

V prvem primeru svetovalna služba rešuje probleme, ki jih učitelji sami ne morejo, v drugem pa skupaj z učitelji sooblikuje razmere za nemoten osebni razvoj in izobraževanje. Musek (1999) odgovarja na to dilemo in pravi, da se je treba odločiti, ali naj bo šola le tovarna znanja in izobrazbe ali pa del posameznikovega okolja, ki sooblikuje posameznikovo osebnost in razmere za njegovo lastno dejavnost in odločanje. Če se odločimo za zadnji odgovor, potem morajo vsi šolski akterji, učitelji in svetovalni delavci, ustvariti in ohranjati razmere za učinkovitost na vseh področjih šole (prav tam, str. 61).

Ker je človek kompleksna osebnost, se morajo različni vidiki pomoči med seboj dopolnjevati. K svetovalnemu delu je treba pristopiti interdisciplinarno in

transdisciplinarno. Če hoče biti šolska svetovalna služba v pomoč učencem, mora svoje delo opirati na antropološka, filozofska, psihološka, pedagoška, socialna in sociološka spoznanja. Svetovalna služba se oblikuje glede na položaj učencev v šoli, njihovo razmerje do šole in vlogo šole v njihovem razvoju. Od tega je odvisno, ali je svetovalna pomoč usmerjena v celostni razvoj učencev, v prilagajanje učencev šolskim razmeram ali pa tudi v prilagajanje šolskih okoliščin posebnostim otrok in njihovega okolja (prav tam, str. 64).

Vida Milošević (1989) pravi, da je bil položaj šolske svetovalne službe dolgo nejasen, njen pravni status pa neurejen. Zaradi nejasnosti poklicne vloge šolske svetovalne službe so svetovalnim delavcem pogosto nalagali različna opravila, ki so se jim drugi na šoli izogibali, na primer administrativna dela. Učitelji so imeli svetovalne delavce za »servis«, kar je pomenilo, da so od njih pričakovali, da bodo čim prej uredili učenčeve težave in jim o njih poročali.

Tudi Gabi Čačinovič Vogrinčič in drugi (2008) pravijo, da svetovalne službe v šoli ni mogoče razumeti kot servis, ki naj bi ob različnih težavah priskočil na pomoč. Šolski svetovallec je strokovni sodelavec v šoli in skupaj za drugimi delavci oblikuje vsakdanje življenje v šoli. Svetovalni delavec s šolo sodeluje že v izhodišču, pri samem načrtovanju, vzpostavljanju in vzdrževanju ustreznih razmer za varno in spodbudno vzgojno-izobraževalno okolje.

1.10.5 Ovire in konflikti pri delovanju svetovalne službe

Vida Milošević pravi, da so številni problemi in konflikti izvirali iz dejstva, da so svetovalne službe prinesle nove poglede in zahteve po spremenjenem načinu dela in odnosu do učencev. Šolski svetovalni delavci poudarjajo osebnostne razlike med učenci in nanje opozarjajo učitelje, zato pa imajo učitelji lahko občutek, da nadzirajo njihovo delo in jim poskušajo vsiliti nove načine dela, ki pa niso povsem v skladu s smotri šole (Milošević 1989).

Sonja Pečjak (2004) pravi, da je najpogostejša ovira, s katero se srečujejo šolski svetovalci, nepripravljenost učiteljev za tak način dela, kot ga zagovarja šolska svetovalna služba, to je prevzemanje aktivnejše vloge in večje odgovornosti pri reševanju problema. Učitelji naj bi pogosto zagovarjali tradicionalen način dela, ki temelji na tem, da se problematičnega učenca napoti k psihologu ali svetovalcu, ki nato dela z učencem (Pečjak 2004).

Zato je po Davisu in Garrettu (1998) za šolskega svetovalca smiselno vpeljati naslednje načine dela:

- vzpostavitev stika z vsemi učitelji,
- posvetovanje z učiteljem, ki je učenca napotil k šolskemu svetovalcu,
- opazovanje razredne dinamike,
- podpora in vključevanje učiteljev kot zaupnikov učencev.

Vzpostavitev stika z vsemi učitelji: Smiselno je, da si šolski svetovalec ob prihodu na šolo vzame čas za pogovor z vsakim učiteljem, da lahko učiteljem natančneje predstavi svojo vlogo in tako učitelje povabi k skupnemu reševanju morebitnih problemov. Poudari lahko prednosti takšnega sodelovanja in opozori na strokovno kompetentnost učiteljev za tak način dela.

Posvetovanje z učiteljem, ki je učenca napotil k šolskemu svetovalcu: Šolsko svetovalno delo bo najučinkovitejše, če bo šolski svetovalni delavec učitelja, ki je učenca napotil k njemu, postopoma začel vključevati v reševanje problemov. Smiselno je tudi, da se šolski svetovalec posvetuje z vsemi učitelji, ki tega učenca poučujejo, saj so ti učitelji pomemben vir informacij o učencu. Svetovalec lahko učitelje vpraša tudi po njihovih predlogih. S tem načinom svetovalca učiteljem med drugim sporoča, da je na njihovi strani in da je njihova pomoč dobrodošla, ter pomaga pri učinkovitejšem reševanju problemov.

Opazovanje razredne dinamike: Koristno je, da šolski svetovalni delavec ob predhodni privolitvi učitelja obišče razred ter opazuje dogajanje in vedenje učencev. Tako lahko pridobi veliko informacij, s takšnim načinom dela pa šolski svetovalec pokaže pripravljenost pomagati učitelju pri delu z učenci.

Podpora in vključevanje učiteljev kot zaupnikov učencev: Velikokrat se zgodi, da se učenci po pomoč raje kot na šolskega svetovalca obrnejo na učitelja, saj so z njim pogostejše v stiku. Take situacije lahko šolski svetovalec izkoristi za učinkovitejšo pomoč učencem. Učitelje lahko tudi prosijo, da so prisotni na svetovanju učencu, če učenec tako želi (Pečjak 2004: 55).

Resman (1999) pravi, da mora šolska svetovalna služba dobro sodelovati z vsemi učitelji, saj je učenčev razvoj v veliki meri odvisen od dela v razredu in odnosa med učiteljem in učenci. Svetovalna služba mora učitelju pomagati, da bo z boljšim poznavanjem otrok vzpostavljala z njimi ustrežnejši odnos. Naloge šole in naloge šolske svetovalne službe se

morajo med seboj dopolnjevati, da bo svetovalčevo delo v pomoč učitelju in v korist učencu (prav tam, str. 155).

2 PROBLEM

Večina ljudi se na ogledu baletne predstave ne bo spraševala, koliko truda, časa, energije in ne nazadnje ljubezni do baletne umetnosti so nastopajoči vložili ter marsikaj žrtvovali v svojem življenju, da so danes lahko vrhunski baletni plesalci. V zaodrje gledalec nima vpogleda, še manj pa v plesalčevo zasebno življenje. Tako se v svoji diplomski nalogi sprašujem, kakšno je dejansko življenje teh odrskih umetnikov, kakšne zgodbe in izkušnje se skrivajo za plesalčevim nasmehom na obrazu. Marsikdo bi se vprašal, kako je lahko socialno delo povezano z baletom. Sama pa sem med študijem ugotovila, da lahko socialno delo pomembno pripomore h kakovostnemu baletnemu šolanju in ima lahko pomembno vlogo tudi pozneje v organizacijah, v katerih so zaposleni baletni plesalci, in ne nazadnje tudi drugi umetniki. Da, tudi v najprestižnejših in najlepših kulturnih ustanovah se lahko odvija socialno delo. V nekaterih skandinavskih in angleško govorečih državah so v večjih baletnih hišah že zaposleni svetovalci, psihoterapevti in podobni profili delavcev, ki so v pomoč poklicnim baletnim plesalcem. Ko sem se v času pisanja svoje diplomske naloge pogovarjala s poklicnimi plesalci, ki prihajajo iz tujine, me je zanimalo, ali so imeli v njihovih baletnih hišah na voljo svetovalca ali psihoterapevta. Odgovorili so, da ne, bi pa ga po njihovem mnenju nujno potrebovali. V zgodovini naše ljubljanske operne in baletne hiše ni zaslediti, da je bila tam kdaj zaposlena svetovalna delavka, ki bi sodelovala z baletnimi, opernimi in drugimi umetniki, pa če prav bi bila marsikomu pri takem ritmu in načinu življenja lahko v pomoč. V Sloveniji so sicer iz delovnih organizacij socialni delavci skoraj že popolnoma izginili in za zdaj ni mogoče pričakovati, da se bodo kmalu vrnili. Tako sem se odločila, da bom začela svoje delo tam, kjer so socialni delavci še prisotni, torej v mojem primeru na baletnih šolah.

Program zahtevnejšega in obsežnejšega poklicnega baletnega šolanja v Sloveniji poteka na dveh vzgojno-izobraževalnih ustanovah, in sicer na Konservatoriju za glasbo in balet v Ljubljani in Mariboru. V baletno šolo vstopajo učenci pri starosti devet let, baletno pripravnico pa obiskujejo že mlajši otroci, ki se s plesom začnejo ukvarjati že pri šestih letih.

Učencem, ki se odločijo za poklicno pot klasičnega baleta, se življenje in ritem dela močno spremenita. Baletno šolanje na vrhunski ravni zahteva od učencev baleta veliko premagovanja, vztrajnosti, potrpljenja, fizičnih in psihičnih naporov (Otrin, 2000).

Šolanje učenca baleta oziroma dijaka naj bi se močno razlikovalo od šolanja v splošnih vzgojno-izobraževalnih ustanovah. Zahteva popolno predanost plesu, to pa velikokrat vpliva na učenčevo socialno življenje in osebnostno rast. Buckroyd (2004) meni, da se ob tako zahtevnem šolanju zlahka pripeti, da učenci baleta ne morejo dokončati razvojnih nalog adolescence. Znano je tudi, da je režim na plesnih šolah zelo strog in da ima učitelj baleta v dvorani popolno avtoriteto nad učenci. Tak odnos lahko pomembno vpliva na samopodobo in samospoštovanje učencev, sploh tedaj, ko učitelj svojo moč in avtoriteto negativno izrablja. V baletni kulturi se zastavlja tudi vprašanje pogostnosti motenj hranjenja, ki so po mnenju mnogih pogosto skrite za zahtevano vitkostjo baletnih plesalk.

Namen raziskave je izvedeti, s kakšnimi izzivi oziroma pritiski (čustvenimi, psihičnimi, fizičnimi) se soočajo učenke baleta v času poklicnega baletnega šolanja v Sloveniji. Preverila sem, kako mlade baletne plesalke doživljajo poučevanje baleta in odnose med učitelji in učenci ter ali morda ti odnosi vplivajo na njihovo samopodobo. Zanimalo me je, ali so učitelji pozorni na čustvene, psihične in fizične procese svojih učencev. Znano je tudi, da je v baletni kulturi pri baletnih plesalkah zahtevana in cenjena vitkost, zato sem preverila, kakšni so pritiski na učenke baleta glede njihove telesne teže. Prav tako se mi je zdelo pomembno preveriti, kako so po končanem baletnem šolanju učenke pripravljene na poklic baletne plesalke in kaj jim v zvezi s tem ponudi šola sama. Nazadnje pa me je zanimala dostopnost šolske svetovalne službe učencem baleta in kako je lahko v zvezi z zgoraj omenjenimi izzivi učencem baleta v pomoč.

V raziskavi namenjam pozornost učenkam baleta, pa ne zato, ker učenci baleta ne bi bili pomembni in se ne bi soočali s podobnimi izzivi kot baletne plesalke. Za raziskavo so bila dostopnejša dekleta, ki so končala baletno šolanje in ki baletno šolanje še obiskujejo. Res pa je, da problematika, kot so motnje hranjenja, bolj zadeva baletne plesalke, saj sta, kot pravi Buckroyd (2004), moška krepkost in mišičasto telo pri moških plesalcih v baletnem svetu dobrodošla.

3 METODOLOGIJA

3.1 Vrsta raziskave

Raziskava je kvalitativna. Glede na stopnjo v procesu spoznavanja bo moja raziskava eksplorativna ali poizvedovalna, saj na to temo še ni bilo nobene raziskave. Moje osnovno gradivo, ki ga bom zbrala v raziskovalnem procesu, bodo besedni opisi, ki sem jih pridobila na podlagi pogovorov z osmimi baletnimi plesalkami in z dvema svetovalnima delavkama z baletnih šol v Ljubljani in Mariboru. Naj omenim, da je šest plesalk šolanje že dokončalo, dve plesalki pa baletno šolo še obiskujeta. Pridobljeno gradivo bo analizirano s pomočjo kvalitativne analize.

3.2 Spremenljivke oz. teme raziskovanja

Glavne teme, ki sem jih raziskovala, so:

- izzivi oziroma pritiski baletnega šolanja,
- značilnosti poučevanja učiteljev baleta in njihov odnos z učenci baleta,
- samopodoba učenk baleta,
- motnje hranjenja med učenkami baleta,
- podpora in pomoč v času baletnega šolanja.

3.3 Merski instrumenti ali viri podatkov

Podatke v raziskavi sem pridobila z nestandardiziranim intervjujem. Nisem uporabila do potankosti izdelanega vprašalnika, sem pa uporabila vodilo za intervju, ki je vsebovalo le širše teme pogovora. Dodatna posamezna vprašanja sem sogovornicam med pogovorom zastavljala po potrebi. Pogovor sem z njihovim soglasjem posnela in ga nato dobesedno prepisala. Odstranila sem le nekatera nepotrebna mašila in ohranila pogovorni jezik. Tako pridobljene podatke sem obdelala s pomočjo kvalitativne analize.

3.4 Populacija in vzorec raziskave

Prva populacija v raziskavi so baletne plesalke, ki so dokončale baletno šolanje na Konservatoriju za glasbo in balet v Ljubljani in Mariboru ali pa to šolo še obiskujejo.

Vzorec je osem baletnih plesalk. Šest plesalk je baletno šolanje že končalo, dve pa šolo še obiskujeta. Prav tako je polovica vzorca baletnih plesalk obiskovala baletno šolo v Ljubljani, druga polovica pa baletno šolo v Mariboru oziroma jo dve plesalki še obiskujeta. Ta vzorec je priročni oziroma priložnostni. Drugo populacijo v moji raziskavi sestavljata svetovalni delavki s Konservatorija za glasbo in balet v Ljubljani in v Mariboru. Svetovalni delavki pomenita celotno populacijo svetovalnih delavk s področja obsežnejšega in zahtevnejšega programa poklicnega baletnega šolanja.

3.5 Zbiranje podatkov oz. empiričnega gradiva

Intervjuje sem opravila osebno z baletnimi plesalkami in svetovalnima delavkama. Pred tem sem se z njimi dogovorila za datum pogovora in jim po elektronski pošti poslala predvidene širše teme pogovora. Baletnim plesalkam sem zagotovila, da bodo njihovi odgovori uporabljeni izključno za namen moje raziskave in da bodo ostale anonimne. Prav tako sem jih pred pogovorom prosila, ali lahko pogovor posnamem zaradi lažje izvedbe intervjuja. V pomoč mi je bilo pri izvedbi pogovora vodilo za intervju. Intervjuji so potekali v Ljubljani in Mariboru ter na Ptuj. Trajali so od pol ure do uro in pol. Intervjuje sem opravljala od marca do avgusta 2016.

3.6 Obdelava podatkov

Pridobljeno empirično gradivo sem obdelala s pomočjo kvalitativne analize.

1. Posnete intervjuje sem dobesedno zapisala, odstranila sem le nekatera mašila. Izbrala sem izjave, relevantne za namen moje raziskave, jih poudarila s krepkimi črkami in jim določila enote kodiranja.

Primer:

V srednji baletni šoli pa sem občutila tekmovalnost in nevoščljivost, sošolke so grdo govorile o meni, če sem dobila boljšo vlogo kot one. (A8)

2. V naslednji fazi sem izvedla postopek odprtega kodiranja, tako da sem izjavam pripisala pojme, ki so se mi zdeli ustrezni, po principu »deževanja idej« oziroma brainstorminga.

3. Sledilo je še pripisovanje kategorij pojmom in nato nadkategorij, ki so obenem tudi širše teme pogovora.

Primer:

OZNAKA	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	NADKATEGORIJA
(A1)	<i>Meni plesno šolanje ni težav.</i>	brez težav	psihična obremenitev	izzivi baletnega šolanja
(A2)	<i>Hkrati pa so mi vsi izzivi v šoli predstavljali nekaj dobrega.</i>	pozitivni izzivi	psihična obremenitev	izzivi baletnega šolanja
(A3)	<i>Psihičnih naporov v času osnovne šole nisem občutila.</i>	brez psihičnih naporov	psihična obremenitev	izzivi baletnega šolanja
(A4)	<i>Me punce smo bile ves dan v šoli, nismo imele prostega časa.</i>	ni prostega časa	prosti čas	socialno življenje
(A5)	<i>Malo sem se družila z glasbeniki.</i>	druženje z drugimi učenci	Druženje	socialno življenje
(A6)	<i>Ven nisem hodila.</i>	brez zabav	prosti čas	socialno življenje

4. V zadnji fazi obdelave gradiva sem izvedla še osno kodiranje tako, da sem sorodne pojme združila v primerne kategorije, kategorijam pa sem dodala ustrezne nadkategorije oziroma teme pogovora.

Primer:**PRITISKI BALETNEGA ŠOLANJA:****Psihična obremenitev:**

- brez težav (A1)
- pozitivni izzivi (A2)
- brez psihičnih naporov (A3)
- pritiski (B1)
- utrujenost (B3), (C6)
- neprespanost (B4)
- pritiski glede uspešnosti (B5)

- pomanjkanje energije za učenje (B13)
- psihični pritiski (C1)
- boj (C2)
- disciplina (C3)
- neizživeto otroštvo (C4)
- zahteven urnik (C5)
- odrekanje (C7)
- odrekanje sladkorju (C8)
- vpliv telesnih sprememb (C9)

Fizična obremenitev:

- ples kljub bolezni (A12)
- ples kljub bolečini (A13), (B14), (C12)
- mazohizem (A14)
- veliko treningov (B2)
- utrujenost (B12)
- potreba po fizioterapevtu (C13)

Čustvena obremenitev:

- nepriznavanje čustev (A22)
- prizadetost (A23)
- trpljenje (A24)
- slaba volja (B9)
- prikrivanje čustev (B24), (C19)
- igranje čustev (B25)
- frustracije (C22)
- moraš biti popoln (C23)
- samokritika (C24)
- strah pred neuspehom (C26)

4 REZULTATI

V tej točki predstavljam rezultate raziskave, ki sem jih pridobila z intervjuji osmih baletnih plesalk ter s svetovalnima delavkama s Konservatorija za glasbo in balet v Ljubljani in Mariboru. Najprej so predstavljeni rezultati baletnih plesalk in nato rezultati pogovorov s svetovalnima delavkama. Na tem mestu bi rada še enkrat omenila, da so štiri baletne plesalke obiskovale baletno šolo na Konservatoriju za glasbo in balet v Ljubljani, štiri pa v Mariboru oziroma dve plesalki šolo v Mariboru še vedno obiskujeta. Opazna je razlika v določenih odgovorih in mnenjih intervjuvank, kar pa pripisujem obiskovanju različnih baletnih šol. Opozorila bi rada še, da je bila svetovalna delavka z ljubljanske baletne šole v času najinega intervjuja na šoli prisotna šele slabih šest mesecev, tako da mi žal na številna vprašanja ni znala odgovoriti.

4.1 Rezultati pogovorov z baletnimi plesalkami

IZZIVI BALETNEGA ŠOLANJA

Psihična obremenitev

Kot psihične obremenitve so baletne plesalke navedle vrsto različnih stvari. Kot psihični pritisk občutijo predvsem boj za vloge, strah pred neuspehom, občutijo pritiske, da morajo biti uspešne in popolne. Veliko je pritiskov s strani njihovih učiteljev baleta, še posebno gostujočih učiteljev, nekatere pa občutijo tudi različne pritiske s strani svojih staršev. Dekleta se pogosto obremenjujejo s svojo postavo, telesno težo in videzom (... *Nenehen pritisk, kako si videti, ali si dovolj dobra, postaneš obseden s svojim videzom. – A11*). Velikokrat se obremenjujejo s prehrano, skrbi jih, kaj bodo čez dan pojedle in ali niso morda pojedle preveč. Želja po baletu in uspehu v baletnem svetu je zelo močna, zato si baletne plesalke pogosto ustvarijo osebni pritisk nase. Tekmujejo same s seboj, prisotni pa so tudi konkurenca, zavist in tekmovanje z drugimi učenkami baleta, kar je še dodatno obremenjujoče (... *V srednji baletni šoli pa sem občutila tekmovalnost in nevoščljivost, sošolke so grdo govorile o meni, če sem dobila boljšo vlogo kot one. – A8*). Nekatere učenke baleta so obremenjene večino časa, nekatere pravijo, da je včasih ta obremenjenost prevelika. Psihične obremenitve nekatere prenašajo težje kot druge, ena od sogovornic pa je navedla, da je bilo plesno šolanje zanjo pozitiven izziv. Zgodi se lahko, da nekatera dekleta opustijo baletno šolanje ravno zaradi prevelikih pritiskov (... *Ja, tu pa tam je res psihično*

preveč. – G36). Način poučevanja učiteljev baleta lahko vpliva na psihično raven učenk, komentarji učiteljev pa prav tako lahko povzročijo obremenjevanje (... *Dostikrat ima kakšen komentar učiteljev več negativnih kot pa pozitivnih posledic.* – G23). *V vsakem primeru to povzroči neko sekiranje.* – G24). Sicer so učenke, ki obiskujejo baletno šolo, obremenitev navajene, zaradi močne ljubezni do baleta pa se s tovrstnimi pritiski lažje soočajo.

Fizična obremenitev

Poklicno baletno šolanje prinaša učencem baleta velike fizične obremenitve. Treningi potekajo tudi do šestkrat na teden. Večina plesalk pleše kljub bolečinam, poškodbam in boleznim, nekatere po lastni izbiri in zaradi velike želje (... *Ko sem bila bolna, sem vedno šla na balet.* – A12), (*Tudi če smo imeli zelo dolg dan v šoli in smo plesali na špicah, jih jaz nisem dala dol, pa če bi mi prsti odpadli.* – A13). Moč jim dajejo motivacija, trma in adrenalin. Baletna tehnika je dandanes zahtevnejša in posledično bolj naporna za telo. Nekatere plesalke menijo, da moraš svoje telo prenaprezati (... *Če plešeš v gledališču ali pa kakšno variacijo na produkciji, moraš nekako forsirati svoje telo.* – H57), prihaja pa tudi do poslabšanja poškodb zaradi nezadostne rehabilitacije po poškodbi (... *Ker sem plesala, se mi je vnelo, bilo je še slabše.* – G45). Učenke baleta se tako lahko soočajo s hudimi bolečinami in fizično utrujenostjo, velikokrat so neprespane, vendar se nekatere s poškodbami ne obremenjujejo in se jim zdijo samoumevne (... *Saj vemo, da bomo imele poškodbe kolkov, a se ne obremenjujemo s tem, to ni problem.* – H50). Sogovornice so izrazile potrebo in željo po fizioterapevtu, ki bi jim bil dostopen v okviru šole (... *Mislim, da bi morali že v srednji šoli imeti fizioterapevta.* – C13).

Čustvena obremenitev

Učenke baleta do določene mere svojih čustev ne priznajo in jih pogosto potlačijo. O svojih težavah naj v baletni dvorani ne bi govorile (... *V grobem je tako, da moraš svoje težave pustiti doma.* – C16), (... *Drugače se o svojih čustvih pri baletu niti ne sme govoriti.* – A21). Pogosto se zjočejo, nekatere pa jok vidijo kot izraz nemoči. Resnična čustva so skrita, nekatere plesalke se lahko zaprejo vase. Lahko se soočajo z različnimi strahovi, kot je na primer strah pred razočaranjem staršev (... *Pa mogoče čutiš malo pritisk staršev, se bojiš, da jih boš razočaral.* – G11) in strah pred neuspehom. Pogosto so žalostne in slabe volje zaradi različnih komentarjev učiteljev (... *Dostikrat ima kakšen komentar učiteljev več negativnih kot pa pozitivnih posledic.* – G23), (*V vsakem primeru to povzroči neko*

sekiranje – G24). Svoja čustva učenke baleta raje izrazijo doma (... *Učiteljica nam je vedno govorila, da ko si med drugimi, ne smeš ničesar pokazati, doma pa lahko. Doma je tvoj »koš za smeti«.* – A25).

Zahteven urnik

Učenke baleta imajo zelo zahteven urnik, na šoli so tudi do dvanajst ur ali več (... *Dostikrat smo bili do osmih ali devetih zvečer na šoli.* – D23). Nekatera dekleta se vzporedno šolajo na drugih gimnazijah ali fakultetah, ker menijo, da je splošna izobrazba za baletne plesalce zelo pomembna. Svoje obveznosti težko usklajujejo, primanjkuje jim tudi energije za učenje (... *Grozno se je bilo iti po treningu še učiti.* – B13), (... *Pač padeš v posteljo in takoj zaspiš.* – D24). Zaradi baletnih treningov in sodelovanja v baletnih predstavah lahko izostajajo od pouka, pogosto ne najdejo časa za splošnoizobraževalne predmete, niti časa za kosilo (... *Ampak pri meni je bilo tako, da nisem mela časa jesti.* – E54).

Odnosi s soplesalkami

Večina deklet ima s svojimi sošolkami dobre odnose in so z njimi zelo povezana (... *Naša generacija je bila zelo povezana, držimo skupaj in pazimo drug na drugega.* – E15). Velikokrat pa so občutile tudi zavist in tekmovalnost (... *V srednji baletni šoli pa sem občutila tekmovalnost in nevoščljivost, sošolke so grdo govorile o meni, če sem dobila boljšo vlogo kot one.* – A8), tekmovalnost pa lahko učitelji med učenkami tudi spodbujajo (... *Pri naši učiteljici je tako, da spodbuja tekmovalnost.* – G19). Med učenkami baleta sta prisotna konkurenca in boj za vloge.

Samopodoba učenk baleta

Učenke baleta imajo pogosto nizko samopodobo. Nekatera dekleta pravijo, da je to povezano z njihovimi učitelji baleta in da poučevanje določenih učiteljev lahko slabo vpliva na njihovo samozavest (... *Če nisi dovolj močen, te lahko njihovo poučevanje dokaj zbije.* – G56). Njihove komentarje si zapomnijo in jih lahko ponotranjijo (... *To imaš potem skoz v glavi, pa da si predebela, tudi če shujšaš.* – E10), (... *Take komentarje si zapomniš.* – E11). Zaradi različnih komentarjev učiteljev lahko doživljajo različne frustracije, vendar tega po navadi drugim ne pokažejo (... *Avtomatično si bolj samokritičen in misliš, da ti nič v življenju ne gre.* – B41). Baletne plesalke so zelo samokritične, želijo biti najboljše. Med učenkami baleta je prisoten perfekcionizem. Sogovornica pravi, da imajo baletne plesalke

na splošno bolj nizko samozavest (... *Nasploh se mi zdi, da baletke nismo ravno samozavestne.* – G57). Nizka samozavest je najbolj povezana z njihovim videzom in telesno težo. Lahko se počutijo debele in se ne doživljajo kot dovolj dobre. Težavo jim velikokrat povzročajo ogledala v baletnih dvoranih in s svojim videzom niso zadovoljne (... *Jaz imam z ogledali kar velike težave.* – G58), (...*Želiš preprečiti, da se boš videl* – G59). Na njihovo samozavest lahko vplivajo kritike in pohvale učiteljev ter število dobljenih vlog v baletnih predstavah (... *Vedno dajo učitelji plesati kakšno pomembno vlogo komu drugemu.* – H13), (*To lahko kar vpliva na tvojo samozavest.* – H14).

Pritiski glede videza

Učenke baleta si pritiske glede videza ustvarijo same ali pa jih doživljajo pri drugih, saj naj bi bil videz v svetu baletne umetnosti zelo pomemben. Hitro lahko postanejo obsedene s svojim videzom, saj želijo oziroma morajo na odru lepo izgledati (... *Konstanten pritisk, kako izgledaš, ali si dovolj dobra, postaneš obsedena s svojim videzom.* – A11). Še posebej se s svojim videzom obremenjujejo plesalke, ki nimajo primerne postave za baletne standarde oziroma so njihove mišice drugače izoblikovane (... *Profesorji so komentirali, da bi morala baletka drugače izgledati.* – F5), (... *Sploh zame je bilo težko, ker nisem imela primerne telesa.* – D2).

SOCIALNO ŽIVLJENJE

Prosti čas in druženje

Baletne plesalke imajo v času baletnega šolanja izjemno malo prostega časa zaradi zelo zahtevnega urnika (... *Moje socialno življenje se je odvijalo zelo znotraj šole.* – D26). Večina jih med šolanjem že sodeluje v gledališču, pri baletnih predstavah, tako da jim ostane izjemno malo časa za druženje s prijatelji ali z družino (... *Žuranja si bolj ne moreš privoščiti.* – D27). Njihov čas je namenjen skoraj izključno baletu. Nekatere imajo prosti čas ob vikendih, spet nekatere imajo ob vikendih dodatne treninge. Časa za druženje z družino jim pogosto zmanjkuje (... *Že na nižji baletni šoli sem zamudila rojstni dan svojega očeta, na počitnice nisem šla in tudi iz šole v naravi sem morala predčasno domov.* – D30). Tudi za počitek jim ostane malo časa. Sogovornica je povedala, da v šoli med glavnimi odmori pogosto spijo na tleh v garderobi, ker so tako utrujene (... *Med glavnimi odmori večinoma spimo v garderobi na tleh.* – H62).

Sogovornice so povedale, da se večino časa družijo z drugimi baletnimi plesalkami in z drugimi učenci s konservatorija med šolskimi odmori. Glavna njihova družba je torej baletna družba, ki jo ena od plesalk opisuje kot zaprto družbo (... *Mi ostanemo v tem našem krogu, vedno se samo o baletu pogovarjaš, tako nekako smo zaprti.* – A7). Zgodí se tudi, da lahko učenke izgubijo stike z drugimi prijatelji (... *Ko sem prišla za vikend za en dan domov (D28), sem tudi stik zgubila s prijatelji iz domačega kraja.* – D29). Druženje s sovrstniki pogosto pogrešajo, saj so čez teden in šolsko leto le redke priložnosti, da bi se dobili. Sogovornica je povedala, da ima zaradi druženja s prijatelji slabo vest in da v svojem prostem času raje vadi.

BALETNA KULTURA VITKOSTI

Pritiski glede teže

Na splošno največ pritiskov učenke baleta doživljajo glede njihove telesne teže. Zahteve po vitkosti so skoraj neizogibne, enako tudi zahteve po hujšanju. Vitkost je velikokrat nagrajena (... *Bolj si suha, bolj si postavljena v ospredje.* – B34) in suha dekleta naj bi bila vzor drugim (... *Zmeraj so učitelji govorili: »Poglejte jo, kako lepo je suhcena!«, bila je zvezda.* – B36). Dekleta s strani učiteljev pogosto doživljajo žaljenje zaradi njihove teže, nekatere so doživele tudi nadiranje zaradi »prepovedane« hrane (... *Če so nas učitelji videli s štručko, so nas nadrli.* – D53). Ena od deklet je doživela pripombe učiteljice glede teže že na nižji baletni šoli. Učitelji so na njihovo težo zelo pozorni. Nekateri učitelji svoje učenke glede njihove telesne teže opozorijo na obziren način, nekateri pa na bolj neprimeren. Učenke so zaradi komentarjev učiteljev velikokrat prizadete in žalostne. Komentarji učiteljev so pogosto nepremišljeni in neprimerni (... *Če učitelj opazi, da si se zredila, ti takoj reče, da zaradi tega ne moreš višje dvignit noge, ker imaš maščobne blazinice, pa da ne moreš višje skakati, ker si predebela, ker te v tla tišči, pa da ti delajo samo mišice na rokah, da lahko z njimi ješ.* – B39). Dve sogovornici imata izkušnjo s tehtanjem na baletni šoli (... *Ja, v drugem letniku so nas stehtali.* – D63), (... *Ful je bilo neprijetno.* – D65). Učenke so povedale, da se veliko odrekajo hrani. Pogosto se tehtajo, nekatere si vsak dan merijo obseg telesa. Ena od sogovornic meni, da pubertetne spremembe v baletnem svetu niso dobrodošle in da jih učitelji baleta ne podpirajo (... *V baletni šoli se pač razvoja telesa ne podpira.* – C41). Izguba teže jim lahko pomeni motivacijo za še nadaljnje hujšanje. Ena od sogovornic pa je povedala, da je v pomoč pri hujšanju začela kaditi.

Večina jih v času baletnega šolanja izgubi telesno težo. Hujšanja se lahko lotijo na nezdrav način in veliko shujšajo v zelo kratkem času (... *Ena punca je bila potem čisto shirana, ker je tako na hitro shujšala.* – B38). Dekleta doživljajo zaradi tega psihične pritiske in občutke sramu, tiste plesalke, ki so po naravi zelo suhe, pa tovrstnih pritiskov ne doživljajo (... *Jaz sem bila res suhcena v času baletnega šolanja.* – E47, *tako da mi niso nič težili.* – E48). Sogovornice pravijo, da je vitkost v baletnem svetu samoumevna in velikokrat pogoj za nadaljevanje šolanja (... *Ampak glede na to, da so učitelji puncam govorili, da ne bodo smele opravljati mature iz baleta, če ne shujšajo ...* –B37). Sogovornica je povedala, da se s sošolkami večino časa obremenjujejo zaradi hrane in da jo je strah, da bi jo učiteljica videla jesti slaščice (... *Enkrat sva šle s sošolko po sadje in solato in sva si zaželele krof in ga dale na pol. In mimo je prišla učiteljica, ne vem, če me je videla, ampak sem se tako ustrašila, da sploh nisem hotela pojest tistega krofa.* – H65). Nekateri učitelji dajo svojim učenkam nasvete glede hujšanja in jim svetujejo glede bolj zdravega prehranjevanja. Večina deklet meni, da lahko baletna plesalka hitro razvije motnjo hranjenja (... *Pri nas v Mariboru je veliko več problemov s samozavestjo učencev. Mi se vedno ukvarjamo s tem, koliko kil imamo* – H15 – *in meni se zdi to velik problem, da nekateri zapadejo v kakšno motnjo hranjenja.* – H16).

UČITELJI BALETA

Odnosi med učitelji in učenci

Učenci morajo biti v baletni dvorani poslušni, učitelja morajo upoštevati in ga spoštovati. Učenci naj bi bili v podrejenem položaju. Učitelji baleta so po navadi zelo strogi in imajo avtoriteto nad učenci, žal pa nekateri učitelji svojo avtoriteto in moč negativno izrabljajo. Učenke velikokrat neenako obravnavajo ter namenjajo več časa in pozornosti boljnim plesalkam (... *Pa definitivno se že tako več z boljšimi ukvarjajo.* – D44). Sogovornice menijo, da bi bilo spodbudno, če bi se učitelji ukvarjali tudi z manj dobrimi plesalkami. Učenke se svojih učiteljev pogosto bojijo in do njih čutijo strahospoštovanje (... *Lansko leto pa je bilo tako, da sem imela prevelik rešpekt pred njo, preveč sem se je bala.* – G6). V dvorani so učenke raje tiho, včasih si ne upajo vprašati, ali učitelj lahko ponovi vajo, če si je niso zapomnile (... *Raje si potem tiho, ne upaš si vprašati, če lahko ponovi vajo.* – B29). Glede poškodb in bolečin učenke raje molčijo, saj se bojijo odziva učiteljev (... *Učiteljici si nisem upala povedati.* – G46, *ker se mi je zdelo, da me bo gledala drugače, kot bolj*

šibko. – G47). Učitelji baleta pogosto povzdignejo glas nad učenci, jih nadirajo in tudi žalijo, sogovornice pa so povedale, da so včasih nekateri učitelji do njih tudi fizično grobi (... *Enkrat me je zelo po hrbtu udaril, ker sem bila zmatrana in sem se sključeno držala.* – D48). Je pa odnos učiteljev do učencev odvisen od učitelja baleta. Nekatere učitelje so učenke zelo pohvalile, z njimi imajo pozitivne izkušnje (... *Na naši šoli si se lahko pogovoril z učitelji.* – F28, *pa povezani smo bili na osebnem nivoju z učiteljem* – F29 – *in s soplesalkami. Sem slišala, da še vedno obstajajo slabi in kruti pedagogi baleta, nisem pa imela osebnih izkušenj z njimi.* – F30. *Odkvisno, kdo te poučuje in kako se ujameš s pedagogom.* – F31). Dekleta so posebej poudarila učitelje, ki prihajajo iz Rusije. Ena od sogovornic pravi, da je pri ruskih učiteljih doživljala pravi teror. Sogovornici, ki ju poučuje ruska učiteljica baleta, pravita, da pri njej doživljata trdo vzgojo in da učiteljica nima nežnega pristopa do svojih učenk in da imajo ruski učitelji na splošno drugačen odnos. Nekatere učenke s svojimi učitelji lahko vzpostavijo boljši odnos čez čas, spoštljivejši odnos pa si je treba izboriti ali zaslužiti. Dekleta menijo, da učitelji baleta nimajo pravega pedagoškega pristopa. Opazna je razlika med učitelji na baletni šoli v Ljubljani in učitelji v Mariboru. Sogovornice učitelje v Ljubljani večinoma opisujejo kot prijazne in skrbne, na mariborskem konservatoriju pa učenke povedo, da pri učiteljih doživljajo hude pritiske (... *Ja, pri nas v Mariboru je tako, da so učitelji do nas res zelo strogi.* – H7. *V Ljubljani pa so vsi zelo prijazni, nobeden ne pritiska na učence* – H8, *na Mariboru je ta pritisk na učence grozen,* – H9, *ampak je normalno to.* – H10). Dekleta povedo, da učiteljevih besed ne pozabiš. Ena od sogovornic je bila tudi deležna nesprejemljivih komentarjev učiteljice (... *Včasih se zgodi, da mi učiteljica reče: »Ubij se, ustrelj se ...«, če sem narobe naredila vajo.* – H39). Sicer intervjuvanka meni, da se učiteljica izrečenih besed ne zaveda in da se včasih po uri baleta učencem po svoje opraviči. Nekatere učenke so se nad učiteljičinim odnosom že pritožile svetovalni delavki, ko pa je bila svetovalna delavka prisotna na uri baleta, je učiteljica popolnoma spremenila svoj odnos do učenk. Učitelji naj bi s takim odnosom do učencev želeli plesalce pripraviti na poznejše še grše odnose in hude napore v baletnem svetu (... *Učiteljica pravi, da se tako do nas obnaša, ker nas želi navaditi, da bomo trdne za naprej.* – G20. *Da to dela za naše dobro.* – G21. *Da bom kasneje prišla nekam, kjer bodo še grše ravnali z mano.* – G22). Nekatera dekleta menijo, da bi dobri odnosi z učitelji obrodili še boljše rezultate (... *Mislim pa, da če bi bili bolj prijazni do nas, bi bili rezultati enako dobri ali pa celo boljši.* – G26). Nekatere sogovornice, ki imajo z učitelji baleta pozitivne izkušnje, pa menijo, da če bi bili učitelji bolj strogi do njih, bi učenci postali boljši baletni plesalci (... *Če bi nas bolj forsirali, bi nam v končni fazi šola*

dala več. – E37), (... Drugače pa, ko so bili učitelji strogi, sem se bolj trudila, ker sem se bala. Hecno je, da te strah pripravi do tega, da si priden in delaven. – C29).

Pozornost učiteljev na čustvene procese učencev

Sogovornice so povedale, da pred učitelji in v baletni dvorani svoja čustva raje skrivajo in jih izlijejo doma. Sogovornica je pohvalila učiteljico za sodobni ples. (*Učiteljica sodobnega plesa je bila drugačna. – B19 – Ko je ona prišla, nas je vse vprašala, kako se počutimo, pa tudi vodila nas je v pravo smer. Povedala nam je, da naj bomo samozavestni, da ni konec sveta, če česa ne zmoremo, in da če si to želimo, nam bo uspelo – B20).* Pozornost učiteljev na čustvene procese je odvisna od učitelja do učitelja, večina sogovornic pa je povedala, da učiteljev ne zanimajo čustva in počutje učencev. O svojih težavah naj v baletni dvorani ne bi govorili. Jok jim naj ne bi koristil pri premagovanju naporov, ki jih doživljajo. Učenke baleta svojih učiteljev nočejo obremenjevati s svojimi čustvi, ki jih doživljajo. Nekateri učitelji svoje učence vprašajo po počutju, jih poslušajo in so do učencev razumevajoči (*... Če si profesorjem povedal, da te kaj teži in da zaradi tega ne moreš dobro delat, so razumeli. – E38).* Nekatere sogovornice so izrazile željo, da bi bili učitelji bolj pozorni na njihova čustva in njihovo doživljanje, vendar nekatere menijo, da to ni v pomoč pri doseganju dobrih rezultatov (*... Si bi želela več pozornosti glede mojih občutkov, ampak je res, da samo na tak način dosežeš dobre rezultate. – C18).*

Pozornost učiteljev na poškodbe učencev

Podobno kot s čustvi učenke o bolečinah in poškodbah pred učitelji raje molčijo. Med učenkami je prisoten strah, da jih bodo učitelji v primeru poškodbe ali bolečine začeli drugače obravnavati, kot šibke in nezmožne naporov (*... Čim poveš, da te kaj boli, te obravnavajo, kot da ne zmoreš in da si preslaba, šibka in podobne stvari. – B16).* Za delo kljub bolečini so bile učenke pohvaljene. Eni od sogovornic se je učitelj posmehoval, ko mu je povedala za svojo bolečino (*... Si rekel na primer, da te boli gleženj, učitelj se ti je pa posmehoval. – B17).* Nekateri učitelji so na poškodbe učencev zelo pozorni in jim v primeru bolečine ali poškodbe odsvetujejo ples ter jim priporočajo počitek (*... Moj profesor ni bil navdušen nad tem, da bom plesala, in mi je odsvetoval. – E32).* nekateri pa ples kljub bolečini pohvalijo (*... Bolj je bilo pohvaljeno, da si delal kljub bolečini. – D34).* Nekateri učitelji svojim učencem svetujejo, naj plešejo po svojih zmožnostih, in nekateri niso navdušeni nad tem, da učenke kljub poškodbi želijo plesati. Prav tako jih opozarjajo na pravilno izvedbo vaj kot preventivo pred poškodbami (*... V Ljubljani zelo pazijo, da se ti*

ne bo kaj zgodilo. Če sem kdaj pretiravala, pa se preveč raztegovala, so mi takoj rekli, da tega ne smem. – H48). Glede poškodb je večina učiteljev zelo razumevajoča. Nekatere sogovornice pa so povedale, da so jih njihovi učitelji silili plesati kljub poškodbi, bolečini ali bolezni (*... Edino tisti gostujoči profesor nas pa je silil. – F22*). Učiteljica je učenko kljub temu, da ji je fizioterapevt odsvetoval, silila plesati. Zato se je poškodba poslabšala. Prav tako učenke ne želijo manjkati pri pouku, zato velikokrat plešejo kljub bolezni ali poškodbi in ne želijo tudi zamuditi nastopov, za katere so trdo vadile.

MOTNJE HRANJENJA MED UČENKAMI BALETA

Sogovornice menijo, da lahko baletna plesalka hitro razvije motnjo hranjenja. Po njihovem mnenju so za razvoj motnje hranjenja bolj dovzetna tista dekleta, ki nimajo primerne postave za baletno plesalko oziroma so njihove mišice drugače oblikovane (*... Sploh če maš napačno konstitucijo za balet, se lahko zelo sekiraš, iz tega se komot razvije anoreksija. – G87*). Videz je v baletnem svetu zelo pomemben (*... Baletka lahko razvije motnjo hranjenja ravno zaradi tega, ker je zunanji videz tako pomemben. – D80*). Sogovornice pravijo, da glede telesne teže doživljajo večne pritiske. Menijo, da na razvoj motnje hranjenja lahko vplivajo besede učiteljev (*... Je zagotovo to povezano z baletom in z baletnimi kriteriji. – G82 – Vse skupaj, občutljiv postaneš na komentarje učiteljev. – G83 – Kakršna koli slaba beseda učitelja lahko tebi povzroči kaj negativnega. – G84*). Poleg tega so dekleta v baletnih dvoranah obdana z ogledali in v njih opazijo že najmanjšo spremembo na svojem telesu. Dve od sogovornic sta iskreno spregovorili tudi o svoji motnji hranjenja (*... Jaz sem letošnje leto zapadla v anoreksijo. – G75*), (*...Ja, jaz sem bruhala nekaj časa, da bi shujšala. – D72*). Nekatera dekleta kot eno od posledic motenj hranjenja tudi izgubijo menstruacijo, ki pa se jim lahko ne povrne več let (*... Izgubila sem tudi menstruacijo za nekaj časa. – D76 – Pa ena druga sošolka jo je tudi izgubila, ko je neprestano hujšala, pa še starši so nanjo pritiskali glede baleta – D77, ona ni imela dve leti menstruacije. – D78*). Dekleta pravijo, da so na komentarje učiteljev zelo občutljiva. Večini deklet na šolah niso ponudili informacij v zvezi z motnjami hranjenja, bi pa se dekleta z veseljem udeležila kakršnihkoli predavanj in delavnic na to temo (*... Če b imeli kakšna predavanja o motnjah hranjenja, jaz zagotovo ne bi prišla tako daleč, do anoreksije. – G117 – Da bi nam povedali, kaj je posledica motenj hranjenja – G118, da bi nam na poglobljen način predavali. – G119*). Anoreksija naj bi bila med baletnimi

plesalkami pogosta. Učenke baleta lahko zelo dobro skrivajo morebitno motnjo hranjenja in hitro najdejo izgovor za nizko telesno težo (... *Jaz sem skrivala to, rekla sem, da nimam apetita, da sem zbolela.* – G80). Nekateri učitelji se zavedajo resnosti motenj hranjenja in so na prenizko težo plesalk zelo pozorni. Če je učenka presuha, ji ne dovolijo plesati. Lahko stopijo v stik z učenkinimi starši in lahko zahtevajo potrdilo zdravnika, da je učenka zdrava in da ne trpi za motnjo hranjenja. (... *Mene so velikokrat učitelji vprašali, če sploh kaj jem* – E51 – *in enkrat je učitelj poklical tudi moje starše domov* – E52 – *in jim povedal, da se mu zdi, da premalo jem.* – E53). Sogovornici je učitelj dovolil, da zamuja na baletne treninge, da si lahko vzame čas za kosilo. Spet drugi učitelji na motnje hranjenja niso pozorni in učenkam kljub ekstremni vitkosti dovolijo plesati. Dekleta pravijo, da je ekstremna vitkost normalna in nagrajena. Učitelji po navadi prepozno zaznajo motnjo hranjenja pri svojih učenkah. Učenke pa pohvale, ki so jih dobile od učiteljev glede hujšanja, pogosto jemljejo kot motivacijo za nadaljnje hujšanje (... *Ona je bila seveda zadovoljna in me je pohvalila in tista pohvala je mene spodbudila, da moram še bolj shujšati.* – G88).

OZAVEŠČNJE UČENCEV

Ozaveščanje učencev o zdravem načinu prehranjevanja in o motnjah hranjenja

Večina sogovornic je povedala, da jih med šolanjem na baletnih šolah ni nihče ozaveščal o zdravem načinu prehranjevanja, so pa na mariborskem konservatoriju imeli predavanje o zdravi prehrani, ki je bilo namenjeno vsej šoli in obenem obvezno za učenke baleta, ki pa s predavanjem niso bile ravno zadovoljne (... *Enkrat smo imeli, ampak to je bilo za celo šolo, tudi za glasbenike.* – G65 – *Pa še ta ženska, ki je predavala, ni bila ravno v redu.* – G66 – *Me balerine smo morale iti.* – G67). Na ljubljanski baletni šoli so v zadnjem času tudi imeli predavanje o zdravi prehrani in celo o motnjah hranjenja. Učitelji so jim svetovali, naj manj jedo, naj ne jedo zvečer, in jim posredovali nekaj drugih skromnih informacij glede hujšanja. Sogovornica pa je povedala, da se je o zdravem načinu prehranjevanja lahko pogovorila z učiteljico. Dekleta so povedala, da med šolanjem niso imela znanja o pravilnem prehranjevanju, kako obdržati vitko telo in se kljub temu zdravo prehranjevati (... *Si ne predstavljam, kako bi lahko bila zelo suha, pa da bi bila zdrava in ne anoreksična.* – H85 – *Si ne predstavljam, kako to naredit. To bi moglo bit na baletnih šolah, svetovanje o pravilni prehrani.* – H86). Izrazile so željo po predavanjih ter

delavnicah in po pogovoru s strokovnjakom za prehrano. Dekleta naj bi o zdravi prehrani raziskovala sama. Učenka z mariborske šole pa je izrazila željo po drugačnem in bolj zdravem šolskem kosilu (*... Pa zelo bi bilo v redu, če bi nam na šoli naredili dodaten meni. Nobena ne hodi na malico, ker ni v redu meni. – H87*).

Večina deklet nima izkušenj s predavanji, delavnicami oziroma z ozaveščanjem o motnjah hranjenja. Dekleta pravijo, da bi se takšnih predavanj udeležila in da bi takšna predavanja lahko preprečila razvoj motnje hranjenja. Želijo si tudi bolj poglobljenih predavanj o tem in da bi jim kdo povedal, kakšne so posledice.

Ozaveščanje o poškodbah

Na baletnih šolah učenci nimajo predavanj in delavnic o tem, kako ravnati pri poškodbah. Večina učiteljev svoje učence opozarja na pravilno izvedbo vaj, saj se dobro zaveda morebitnih poškodb in posledic (*... Na poškodbe so bili učitelji sicer zelo pozorni, – C14 – vendar če sem vseeno želela plesati, so mi rekli, naj poskusim. So mi pa povedali tudi riziko. – C15*), nekateri učitelji pa bolečinam in poškodbam ne namenjajo pozornosti in jih kdaj celo ignorirajo (*... Pa pri eni puncu, ki je imela kar hudo poškodbo, jo je silila, da naj pleše in vadi za produkcijo, čeprav ji je fizioterapevt odsvetoval. – G52 – Glede poškodb nam ne svetujejo, – G53, sami vprašamo, pa nam kaj že povejo. – G54*).

PODPORA IN POMOČ V ČASU BALETNEGA ŠOLANJA

Šolska svetovalna delavka

Večina deklet je povedala, da med baletnim šolanjem niso bile v stiku s svetovalno delavko na šoli. Šolska svetovalna delavka naj bi bila slabo povezana z baletnim programom in je delovala bolj v povezavi s splošnoizobraževalnimi predmeti (*... Za nas baletke to ni nič pomenilo. – D93 – Niti ni poznala našega področja, – D94, niti se ni poglobljala v nas. – D95 – Mogoče se je ukvarjala z nami glede splošnih predmetov – D96, ampak glede baleta pa ni imel noben pojma, kaj se tam dogaja. – D97*). Nekatera dekleta niso niti vedela, da je na šoli (*... Nisem sploh vedela, da jo imamo. – F44*). Nekatera dekleta so bila seznanjena s šolsko svetovalno delavko, sogovornica pa je imela z njo v preteklosti zelo slabo izkušnjo. Večina deklet pravi, da so si v času baletnega šolanja želela pogovoriti s šolsko svetovalko (*... Če bi imela na voljo med plesnim šolanjem svetovalno delavko, bi bila veliko pri njej. –*

C45). Ena od deklet je izrazila željo po delavnicah, pogovorih v skupini in individualnih pogovorih. Dekleta menijo, da se mora svetovalna delavka na šoli spoznati na balet in mora vedeti, s čim se učenke soočajo (... *Mora vedeti, koliko nam balet pomeni, – G109, ker balet nam včasih prevzame mesto pred vsem. – G110*). Zaželena je občasna prisotnost svetovalne delavke na baletnih vajah. Nekatera dekleta so se v času baletnega šolanja zaradi različnih vzrokov pogovorila s psihologinjo zunaj šole. V času tovrstnega šolanja sta podpora in pomoč dobrodošli. Nekaj deklet pa meni, da je hoditi k svetovalni delavki čudno, da to ni v navadi (... *Ampak večini se to zdi brez zveze, – H97, da je to čudno, – H98, smešno, – H99, da to ni v redu. – H100*). Nekatera dekleta šolski svetovalni delavki zaupajo in gredo občasno tudi k njej na pogovor ali pa na avtogene treninge, če imajo kaj prostega časa. Medtem ko nekatera dekleta dvomijo o povezanosti svetovalne delavke z učitelji baleta, se sogovornica boji, da je svetovalna delavka preveč povezana z učitelji in da bi se njene težave razvedele (... *Ampak socialni delavki ne zaupam toliko, – H95*), *ker se bojim, da bi se to razvedelo, da je povezana z učitelji. – H96*). Svetovalna delavka naj bi bila bolj na strani učiteljev kot pa učenk. Dve sogovornici sta bili v stiku s svetovalno delavko zaradi anoreksije in zaradi zelo nizke samopodobe. K njej so ju napotili učitelji. Sogovornica, ki se je soočala z motnjami hranjenja, je povedala, da je svetovalna delavka navezala stik z njenimi starši in spremljala njeno stanje. Svetovalna delavka žal ni imela znanja o motnjah hranjenja in učenka je morala pomoč poiskati zunaj šole. Na šoli ji tudi niso ponudili informacij, na koga oziroma na katero organizacijo se lahko obrne, sicer pa sogovornica meni, da jo je svetovalna delavka znala usmeriti na pravo pot.

Podpora in pomoč drugih

Večina deklet ima med baletnim šolanjem največjo podporo pri svojih starših. Izrazila so željo po pogovoru, podpori, psihološki pripravi in svetovanju pred tekmovanji (... *Jaz nisem imela nikogar, s katerim bi se lahko pogovorila o tem. – C48 –. Da bi ti nekdo s psihološkega stališča razložil, kaj se ti bo dogajalo na tekmovanju, da ti pokaže, kako se sprostiti, da te ne sesujeta trema in konkurenca, da imaš koncentracijo. – C49*). Dekleta so povedala, da učitelji žal nimajo znanja iz psihologije in da jim pred pomembnimi dogodki, kot so nastopi ali tekmovanja, ne znajo ravno svetovati (... *Pač, učitelji ti niso znali ravno svetovati glede psihične priprave in psihičnih pritiskov. – F48*). Dekleta so dobila v času baletnega šolanja pomoč doma, ali pa pomoč poiščejo pri zunanjih svetovalcih, sogovornica pa je povedala, da so jim na šoli vsi na voljo za pogovor. Nekaterе sogovornice niso v stiku s svojimi starši, saj se šolajo zunaj domačega kraja, kar jim pomeni težavo, in si tako želijo nekoga,

ki bi jim bil na voljo za pogovor o različnih težavah, ki jih pestijo. Sogovornica je izrazila nezaupanje učiteljem in željo po psihoterapevtu ter zagovorniku učencev baleta.

PRIPRAVA NA POKLIC BALETNE PLESALKE

Sogovornice so povedale, da jih na šoli niso obveščali o zaposlitvenih možnostih oziroma jih niso usmerjali v prihodnost. Na poklic baletne plesalke naj pokončani baletni šoli ne bi bile dovolj pripravljene. Glede avdicij in prostih delovnih mest dekleta raziskujejo sama. Želela bi si več usmerjanja v prihodnost in da bi se bolj zavedala, kaj poklic baletnega plesalca v resnici pomeni oziroma kam se lahko po končani baletni šoli usmerijo (... *Tudi o zaposlitvenih možnostih nas niso nič obveščali, niso nam omenili, da gremo lahko v tujino. Povedali so nam, da v ljubljanski operi tako ali tako ni prostora. Niso nam povedali, da smo lahko na primer koreografi, učitelji ... – B58*).

4.2 Rezultati pogovorov s svetovalnima delavkama

IZZIVI BALETNEGA ŠOLANJA

Zahtevnost baletnega šolanja

Dijaki konservatorija za glasbo in balet oziroma učenci baleta naj bi v šolanje vložili zelo veliko svojega časa. Balet naj bi bil eden najzahtevnejših srednješolskih programov. Učenci baleta neznansko veliko časa preživijo na šoli. Urniki so zahtevni, pouk se lahko zavleče vse do večera in tako so učenci lahko na šoli tudi več kot deset ur. Učenci baleta naj bi se po času, vloženem v šolanje, in po zahtevnem urniku razlikovali od drugih dijakov. Poleg časa, ki ga preživijo na šoli, pa veliko učencev že sodeluje v gledaliških predstavah. Potrebna je veliko truda, motivacije, veliko organizacije in talenta, da lahko učenci uspešno končajo šolanje. Svetovalni delavki z baletnih šol se strinjata, da so učenci zaradi vsega navedenega obremenjeni. Poleg strokovnih predmetov pa morajo učenci pokazati uspeh še pri splošnoizobraževalnih predmetih. Nekateri dijaki se šolajo vzporedno, kar pomeni, da obiskujejo poleg konservatorija še eno od gimnazij. Dijaki težko usklajujejo vse svoje šolske obveznosti, jim pa pri vsem tem pomaga status umetnika. Pri učencih je zaznati veliko željo po uspehu, občutili pa naj bi tudi pritisk s strani učiteljev, ki pa jih seveda zelo spodbujajo. Zaznati je tudi pritisk s strani staršev in njihovo razočaranje, če njihov otrok ne doseže določenega znanja, rezultatov oziroma

pričakovanega talenta. Napredovanje v višje razrede baletne šole je pogojeno z nadarjenostjo in pomembne so predispozicije posameznega učenca.

Mladostništvo in prosti čas

Učenci baleta imajo za druženje s sovrstniki na voljo zelo malo časa. Med odmori se družijo predvsem s svojimi sošolci ali z drugimi dijaki s konservatorija. Svetovalna delavka z ljubljanske baletne šole meni, da učenci zaradi tako zahtevnega šolanja morda ne morejo izživeti obdobja mladostništva, medtem ko svetovalna delavka z mariborske baletne šole meni, da otroci na račun šolanja ničesar ne zamudijo. Pravi, da so učenci baleta navajeni vseh obremenitev, ki jim jih prinaša šolanje, da se nad obremenitvami ne pritožujejo (*... Kar se tiče baleta, ni na srednji baletni šoli nikogar, ki bi »jamral« glede čustvenih ali fizičnih obremenitev. – J43*). Pravi, da učenci v naporih tudi uživajo in da si tako starši kot otroci želijo kljub natrpanemu urniku še več šolskih obveznosti. Učenci naj bi bili zaradi želje po baletu pripravljeni marsikaj potrpeti.

Fizična obremenitev

Svetovalni delavki se strinjata, da so učenci baleta fizično zelo obremenjeni. Svetovalna delavka z ljubljanske baletne šole pravi, da poškodbe pri učencih pomenijo težave in da učenci poškodbe težko sprejmejo, še zlasti tedaj, ko je poškodba huda in je treba šolanje za nekaj časa ali za vedno prekiniti. Pravi, da vidi dijake na hodnikih včasih šepati. Svetovalna delavka z mariborske baletne šole pravi, da je fizična obremenitev neizogibna (*... Dejstvo pa je, da so zelo fizično obremenjeni. – J20 – Mimo tega ne moremo. – J21*). Učenci plešejo kljub utrujenosti, kljub poškodbam pa na lastno željo. Pri hudih poškodbah naj učitelji ne bi vztrajali, da učenec pleše.

Odnosi med učenkami baleta

Medtem ko se je svetovalna delavka z ljubljanske baletne šole že srečala s stisko ene od učenk zaradi ljubosumja njenih sošolk in se je dekleta zaradi tega prepisalo na vzporedno šolanje, svetovalna delavka z mariborske baletne šole pravi, da so dekleta med seboj povezana in da so učenke velike prijateljice. Pravi, da na njihovi šoli ni zavisti med učenkami. Obe svetovalni delavki pa pravita, da je med učenkami baleta prisotna tekmovalnost.

Samopodoba učencev baleta

Svetovalna delavka z ljubljanske šole meni, da je samozavest učencev baleta odvisna od njihovih uspehov in doseženih rezultatov in da njihov morebitni neuspeh slabo vpliva na njihovo samopodobo. Pravi, da so učenci perfekcionisti in da jim priznanja veliko pomenijo. Meni, da lahko učitelji veliko pripomorejo k samospoštovanju svojih učencev in da morajo biti učitelji pozorni na način svojega poučevanja. Pravi, da lahko vsaka njihova beseda vpliva na učence. Svetovalna delavka z mariborske baletne šole opaža, da je samozavest učencev baleta iz leta v leto nižja. Meni, da to ni povezano z baletom oziroma z načinom poučevanja. Po njenem mnenju naj bi jim balet prinašal same pozitivne stvari, se pa včasih čutijo obremenjene. Pritiske si ustvarijo tudi sami. Pravi, da se učenci na pogovoru z njo velikokrat zjočejo, vendar naj učenci ne bi doživljali nobenih čustvenih pritiskov (... *Verjetno v veliki večini otroci hodijo k baletu zato, ker si tega želijo, ker jim to nekaj pomeni. S tega vidika ne vidim razloga, zakaj bi to ustvarjalo neke čustvene pritiske.* – J19).

UČITELJI BALETA

Odnosi med učitelji in učenci

Svetovalna delavka z ljubljanske baletne šole meni, da na njihovi šoli ni strogih profesorjev. Učitelji naj bi bili odprti in učencem na voljo za pogovor. Svetovalna delavka z mariborske šole pa je o učiteljih baleta povedala, da imajo v baletni dvorani avtoriteto nad učenci in da brez tega ne gre. Meni, da poučevanje baleta ne more biti destruktivno. Pravi, da je bil grob način poučevanja baleta nekoč samoumeven (... *Včasih je bilo samo po sebi umevno, da če ti učitelj raztegne noge, ti pač raztegne noge, če ti utrga prepono, ti pač utrga prepono. To je pač balet in konec.* – J77), danes pa si učitelji grobega poučevanja ne morejo privoščiti, ker bi se na to odzvali starši učencev (... *Ampak danes si pa tega učitelj ne more privoščiti, zaradi tega, ker bo naletel na starše, ki so zelo občutljivi, ki imajo za seboj en kup odvetnikov, in potem bo šola v medijih, učitelj bo izpostavljen.* – J78). Pravi, da učitelji baleta namenjajo vsem učencem enako pozornost, saj je balet skupinski pouk. Več časa naj bi učitelji namenili samo določenim učencem pred tekmovanji. Meni, da je normalno, da so učitelji občasno prestrogi, a to naj bi bilo

potrebno, če želijo biti učenci uspešni (... *Mimo tega pač žal ne gre, če hočeš iz otroka pridobiti največ, kar lahko.* – J110).

MOTNJE HRANJENJA MED UČENKAMI BALETA

Ukrepi pri motnjah hranjenja

Svetovalna delavka z ljubljanske baletne šole pravi, da je slišala od učiteljev, da naj bi se na vsaki dve leti pojavila kakšna učenka z motnjami hranjenja, da pa sama s tovrstno problematiko nima izkušenj. Učitelji bi se v takih primerih pogovorili z učenkinimi starši in s svetovalno delavko. Starše bi usmerili po pomoč na različne institucije, ki se ukvarjajo s tem. S tovrstnimi društvi sicer niso povezani, bi pa se povezali, če bi bilo to potrebno. Pravi, da predavanj o motnjah hranjenja še niso imeli, po njenem mnenju pa so taka predavanja pomembna. Jo pa skrbi, da so lahko taka predavanja dvostranska in bi lahko pri dekletih zbudila zanimanje (... *Je pa res, da je lahko ozaveščanje dvostransko, tako kot pri drogah. Lahko zbudiš zanimanje.* – J58). Meni, da učitelji na njihovi šoli ne bi dovolili plesati anoreksični učenki. Tudi svetovalna delavka z mariborske baletne šole pravi, da v zadnjih sedmih letih, odkar je zaposlena na šoli, primera motenj hranjenja pri učenkah baleta niso imeli. Pravi, da imajo na šoli več težav s preveliko težo učenk kot pa s premajhno. Na nižji baletni šoli učenke nimajo stroge baletne prehrane in to bi bilo po njenem mnenju tudi neprimerno. Na srednji baletni šoli pa naj bi dekleta sama pazila na prehrano. Pri pravilni prehrani so jim v veliko pomoč starši, saj svojim otrokom pripravijo obrok, ki ga prinesejo v šolo. Obrok je naj bi bil tak, da ga učenke po njihovih standardih lahko jedo (... *Piščančje meso oziroma kaj takega, kar po njihovih standardih lahko jedo.* – J56). Glede zdrave in pravilne prehrane jim na šoli ne svetujejo. Dekleta naj bi sama vedela, kaj lahko jedo in česa ne smejo jesti (... *Mislim, da dekleta sama vejo, da sladkor, bela moka in določene stvari ne spadajo v baletno prehrano, kar verjetno vemo tudi drugi, ki delamo na šoli.* – J58). Lažja ko je učenka, lažje lahko pleše (... *Lažje ko je telo, lažje se soočaš z vsemi zahtevnimi baletnimi situacijami oziroma z vsemi baletnimi treningi.* – J59). Pomembna pa je uravnotežena prehrana, da ima telo tudi energijo in moč. Če učitelji presodijo, da je učenka nadarjena in pretežka, se o tem pogovorijo z njenimi starši (... *Če presodijo, da ima otrok predispozicije za to, da bo nadaljeval baletno šolanje, če se izpostavijo želje otroka, da si želi z baletom nadaljevati, potem učitelj take stvari izpostavi.* – J63). Pravi, da učenk na šoli ne tehtajo in da o tem nima informacije. Baletni učitelji naj

bi zelo dobro opazovali teži otrok (... *Baletni pedagogi imajo zelo dobre oči. Ko ti vsak dan opazuješ otroka uro in pol, potem verjemite, da opaziš spremembe, če ima otrok kilogram več ali kilogram manj. – J65*). Učitelji bi po njenem mnenju v primeru motenj hranjenja ukrepali (... *Zagotovo bi urgiral najprej profesor, potem vodja oddelka in potem to pride do mene, potem jaz skličem tim staršev in obravnavamo zadevo. – J67*). V preteklosti naj bi na šoli že imeli predavanja o motnjah hranjenja, nimajo pa jih vsako leto. Meni, da to ni potrebno.

PODPORA IN POMOČ V ČASU BALETNEGA ŠOLANJA

Vloga šolske svetovalne delavke

Obe šolski svetovalni delavki naj bi bili z učitelji dobro povezani. Vodita postopek vpisa in imata veliko administrativnega dela. Svetovalna delavka z ljubljanske šole je povedala, da odkar je tam zaposlena, še ni bila prisotna na treningih baleta, svetovalna delavka z mariborske baletne šole pa pravi, da je na treningih velikokrat prisotna. Svetovalna delavka z ljubljanske baletne šole pove, da ji žal zmanjkuje časa za izvedbo pomembnih delavnic ali predavanj (... *Zmanjkuje mi časa ravno za take stvari, ki bi bile lahko dodana vrednost. Od predavanj do delavnic. – I56*). Učencem in njihovim staršem ponujata svetovanje, k svetovalni delavki z ljubljanske baletne šole za zdaj še ni prišel noben učenec. Svetovalna delavka z mariborske baletne šole pravi, da učenci velikokrat pridejo k njej na pogovor na lastno željo, na njeno pobudo ali pa na pobudo učiteljev. Sproti opaza, kdaj so učenci v kakršnikoli stiski. V primerih hudih poškodb skupaj z učenci poišče alternativne rešitve za nadaljevanje šolanja in učencem svetuje, kam se vpisati po končanem baletnem šolanju. Pravi, da je veliko v stiku z učenci. Vodi tudi delavnice avtogenega treninga, na katerih z učenci razrešijo marsikatero stisko. Z učenci izvaja vaje za višjo samozavest. Meni, da je poznavanje baleta ključno za lažje razumevanje učencev in da učenci spoštujejo njeno prisotnost na treningih.

PRIPRAVA NA POKLIC BALETNIH PLESALCEV

Ozaveščanje učencev

Na Konservatoriju za glasbo in balet v Mariboru vsako leto v avgustu poteka poletna baletna šola. V sklopu poletne baletne šole potekajo različna pomembna predavanja in delavnice (... *Ob tem imamo predavanja o zdravi prehrani in o pilatesu, razteznih vajah, poškodbah, tudi zdravniki so bili na šoli, tudi ličenje. – J31*). S tovrstnimi delavnicami in predavanji želijo učencem dati dodatna znanja, ki naj bi jim bila v pomoč pri šolanju in pozneje pri poklicu baletnih plesalcev. Poletna baletna šola ni obvezna, je pa udeležba učencev velika. Med šolskim letom na šoli izvedejo dve ali tri predavanja, na katerih obravnavajo teme, ki se jim zdijo koristne (... *Lansko leto smo na predavanju za starše obravnavali temo o zdravi prehrani. – J37*).

5 RAZPRAVA

Iz rezultatov moje raziskave s področja baletnega šolanja je razvidno, da se učenci baleta nedvomno razlikujejo od drugih dijakov, ki obiskujejo splošne gimnazije ali drugo srednjo šolo. Sogovornice so odkrito spregovorile o značilnostih tovrstnega šolanja. Veliko jih je med intervjujem skrbelo, ali morda niso povedale preveč podrobnosti, in so skrbno preverjale, ali bodo res ostale anonimne. Buckroyd (2004) pravi, da je našla zelo malo opisov in kritik nespodbudnega ali celo škodljivega poučevanja baleta, čeprav so avtobiografije plesalcev polne takšnih zgodb in se o tem plesalci pogovarjajo v nedogled. Rezultati raziskave kažejo, da je velika razlika med poučevanjem na baletni šoli v Ljubljani in pa v Mariboru. Intervjuvanke menijo, da je mogoče to razliko pripisati različnim učiteljem. Še posebej izstopa poučevanje baletnih pedagogov, ki prihajajo iz Rusije. Skrb zbujajoče pa se mi zdi dejstvo, da se pri nekaterih pomembnih temah odgovori učenk baleta in svetovalne delavke močno razlikujejo, kar po mojem mnenju kaže na slabo povezanost med učenkami baleta in svetovalno službo ali pa na določeno prikrivanje resnične situacije baletnega šolanja.

Iz rezultatov raziskave je razvidno, da baletno šolanje učenkam prinaša različne pritiske, čustvene, psihične in fizične. Psihične pritiske lahko doživljajo s strani učiteljev ali staršev, tudi odnosi med soplesalkami so lahko zaostreni. V baletnem svetu in tudi že med baletnim šolanjem je med plesalkami prisotna konkurenca in do neke mere zavist. Nekateri učitelji pa tekmovalnost celo spodbujajo. Buckroyd (2004) meni, da je to napačno razmišljanje učiteljev, ki tako želijo svoje učence motivirati. Baletno šolanje je lahko za učenke baleta pozitiven izziv, vendar je večina deklet med šolanjem zelo obremenjena. Urniki so zahtevni in dolgi, lahko se zavlečejo do večernih ur. Poleg tega, da so učenke utrujene od baletnih treningov, morajo najti dovolj časa za učenje drugih predmetov. Buckroyd (2004) opozarja, da se lahko ob tako zahtevnem šolanju zlahka pripeti, da učencem ne uspe opraviti čustvenih nalog adolescence in adolescenco izživijo pozneje, kar pa jih lahko stane tudi plesne kariere (Buckroyd 2004). Razvojne naloge adolescence in njihov pomen za razvoj posameznika sem opisala že v teoretičnem delu. Učenke imajo za neformalne stike s prijatelji izjemno malo časa. Dobra stran je, da baletno šolanje poteka na konservatoriju za glasbo in balet, kar pomeni, da na šoli niso prisotni le učenci baleta, so tam še glasbeniki in pevci. Učenke baleta se tako lahko družijo še z drugimi profili učencev. Veliko mojih sogovornic je povedalo, da so v času baletnega šolanja zelo pogrešale druženje s prijatelji,

z družino in s svojimi najbližjimi. Celo med glavnimi odmori, ko naj bi imeli učenci čas za neformalno druženje, nekatere učenke baleta zaradi utrujenosti raje počivajo ali spiyo.

O svojih čustvih in problemih, ki jih pestijo, naj v baletni dvorani učenci ne bi govorili. S svojimi čustvi se po navadi soočijo doma, lahko pa jih celo potlačijo. Jok učenk lahko učitelji baleta pogosto vidijo kot izraz nemoči, ravno tega pa si vrhunski plesalci naj ne bi privoščili. Baletni plesalci naj bi za svojo umetnost trpeli in naj ne bi govorili drugim o svojih težavah, saj naj bi te nikogar ne zanimale (Dodd 1987: 56).

Poleg psihičnih in čustvenih pritiskov, ki jih učenke baleta doživljajo med šolanjem, pa se ne morejo izogniti še fizični obremenitvi. Treningi so dolgi in zahtevni, učenke plešejo kljub bolečinam, poškodbam in bolezni. O svoji bolečini težko potožijo učiteljem baleta, saj se bojijo, da bodo izpadle šibke in ne zmožne naporov, ki jih prinaša poklic baletne plesalke. Nekateri učitelji svoje učence opozarjajo na pravilno izvedbo vaj in so na poškodbe zelo pozorni. Nekateri pa želijo, da njihovi učenci plešejo kljub bolečinam in poškodbam. Takega ravnanja baletnih pedagogov naj bi bilo sicer čedalje manj. Po Otrinovem mnenju (2000) se nekateri učitelji ne zavedajo, kakšne posledice lahko njihovi učenci utrpijo, kot so denimo poškodbe kosti in kolkov, če baletnih vaj ne izvajajo pravilno in če so vaje prezahtevne. Veliko učenk kljub poškodbam pleše na lastno odgovornost, saj ne želijo zamuditi nastopov in tekmovanj, za katere so neznansko veliko vadile. Učitelji bi morali svoje učence bolj opozarjati na posledice, ki lahko doletijo učence plesa ob takšnem ravnanju, žal pa je iz raziskave razvidno, da nekateri učitelji še vedno spodbujajo ples kljub poškodbi in bolečini, učenke pa so za to pohvaljene in nagrajene. Strinjam se z avtorico Buckroyd (2004: 42), ko pravi: »Včasih se zdi, da se je plesno občinstvo naučilo občudovati koščeno plesalko, ki se smehlja, medtem ko nastopa z dvema zlomljenima prstoma. Če bi plesna skupnost premogla dovolj ponosa in samospoštovanja, bi se zgrozila nad takšnim zlorabljanjem vrhunskih atletskih umetnikov in vztrajala pri tem, da poklicni ples ne sme niti fizično niti čustveno škoditi plesalcem. Bolj ko bomo spodbujali učence plesa, naj bodo v tesnem stiku s svojimi občutki, prej bo prišlo do te spremembe.« Veliko mojih sogovornic meni, da bi bilo dobro, če bi na baletni šoli imeli fizioterapevta. Strinjam se z njimi, saj bi ob tako zahtevnem fizičnem urjenju s šolskim fizioterapevtom lahko preprečili marsikatero poškodbo ali njeno poslabšanje. Pomembno se mi zdi tudi dobro sodelovanje med fizioterapevtom, učiteljem baleta in učenci.

Največje pritiske učenke baleta doživljajo glede svojega videza in telesne teže. Dekleta se obremenjujejo s prehrano in skrbno pazijo, da ne bodo pojedla preveč in se zredila. Učitelji jih na težo opozarjajo, žal pa imajo glede tega pogosto neprimerne komentarje. Žalitve in posmehovanje učiteljev zaradi po njihovem mnenju previsoke telesne teže učenk žal še niso preteklost baletnega šolanja. Na Konservatoriju za glasbo in balet v Mariboru so se morale učenke v baletni dvorani pred učiteljem stehtati, sogovornici pa ta dogodek opisujeta kot zelo neprijeten. Sogovornice menijo, da je takšno ravnanje učitelja prevelik poseg v njihovo zasebnost. Vitkost je v baletnem svetu cenjena in pogosto nagrajena. Suhe učenke so drugim za vzor. Pogosto pa učenke baleta prehitro shujšajo in svoje telo posledično izčrpajo. Na baletni šoli v Ljubljani naj bi bili učitelji veliko bolj pozorni na težo svojih učenk in skrbno pazili, da učenke ne bi razvile motnje hranjenja. Učitelji lahko tako preventivno stopijo v stik z učenkinimi starši in izkažejo skrb glede učenkine prenizke teže. Na tem mestu želim opozoriti na dober primer, ko je učitelj baleta na baletni šoli v Ljubljani svoji učenki dovolil, da zamuja na baletne treninge, da lahko v miru poje kosilo, saj je bila učenka zelo v stiski s časom. Sicer se na treninge baleta ne sme zamujati, saj so pravila v baletni dvorani izjemno stroga. Buckroyd (2004) opozarja, naj plesne ustanove razmislijo o zahtevnem urniku učenk baleta in ali jim urnik dopušča, da se čez dan normalno prehranjujejo. Velja razmisliti tudi o bolj zdravem šolskem kosilu, da bi ga z veseljem pojedle tudi učenke baleta, ki se ga za zdaj izogibajo, saj naj bi bilo nezdravo in naj bi imelo preveliko kalorično vrednost. Moje sogovornice menijo, da lahko baletne plesalke hitro razvijejo motnjo hranjenja. Še posebej so za motnje hranjenja dovzetna tista dekleta, ki nimajo primerne telesa za baletno plesalko oziroma so njihove mišice drugače izoblikovane. Dve baletni plesalki sta v raziskavi odkrito spregovorili o svoji motnji hranjenja. Ena od sogovornic je svojo motnjo hranjenja dobro skrivala. Zmotno naj bi bilo prepričanje, da so osebe, ki so razvile motnjo hranjenja, suhe kot trlice. Motnjo hranjenja ima lahko oseba pri katerikoli teži in če tudi gre za izgubo teže, se to morda ne vidi (Middleton, Smith 2007:23). Menim, da so lahko motnje hranjenja pogosto tudi skrite za zahtevano in pričakovano vitkostjo plesalk. Dekleta pogosto zaradi nepravilnega prehranjevanja in stresa tudi izgubijo menstruacijo. Iz raziskave je razvidno, da pohvale učiteljev glede izgube telesne teže lahko učenke spodbudijo k nadaljnjemu hujšanju, kar nas ne preseneča, saj učitelji baleta po pripovedovanju baletnih plesalk zelo skoparijo s pohvalami. Na baletnih šolah so z informacijami o motnjah hranjenja in o pravilnem načinu prehranjevanja zelo skopi. Učenke baleta so izrazile željo po poglobljenih predavanjih o motnjah hranjenja in o zdravem načinu prehranjevanja. Čeprav je mnenje

svetovalne delavke s konservatorija v Mariboru drugačno, saj pravi, da predavanja o tovrstni tematiki niso potrebna in da njihove učenke same pazijo na prehrano ter da naj bi učenke že vedele, kaj lahko in česa ne smejo jesti, bi na tem mestu rada opozorila na pripoved sogovornice, ki je povedala, da si ne predstavlja, kako se pravilno prehranjevati in ustrezati zahtevam vitkosti, ob tem pa ne biti anoreksična. Vsa dekleta so izrazila močno željo tudi po pogovoru in sodelovanju z nutricionistom. Plesne ustanove bi lahko razmislile o več takšnih predavanjih glede zdrave prehrane in glede motenj hranjenja in celo o individualnem svetovanju nutricionista učenkam baleta. Če si učitelji dovolijo svoje učenke tehtati in imeti glede telesne teže učenk neprimerne komentarje, bi lahko razmislili, kako jim ponuditi znanje o zdravem načinu prehranjevanja in znanje o hudih posledicah amenoreje in motenj hranjenja. Seveda pa s tem ne mislim, da si tehtanje in neprimerne komentarje glede teže učenk lahko učitelji dovolijo. Strinjam se z Buckroyd (2004: 64), ko opozarja, da ob vsem tem, kar danes vemo o metodah poučevanja in potrebah najstnikov, ne moremo in ne smemo več dopuščati takšnega vedenja učiteljev (prav tam, str. 64). Tukaj bi rada opozorila še na sprejemanje adolescence in na telesne spremembe, ki jih prinaša to obdobje. Ena od sogovornic je povedala, da po njenem mnenju telesnih sprememb, ki doletijo učenke v mladostništvu, v baletnih šolah ne spremljajo. Učenke baleta v tem obdobju potrebujejo predvsem podporo, saj so tudi one zmedene in niso ravno navdušene nad spremembami, ki doletijo njihovo telo (Buckroyd 2004). Menim, da baletne plesalke niso dovzetne za motnje hranjenja le zaradi cenjene vitkosti v baletnem svetu. Ob tako zahtevnem šolanju, stresnih situacijah in pritiskih učiteljev lahko mladostnikom obvladovanje življenja zlahka uide iz rok. Po Eivors in Nesbitt (2007) motnja hranjenja pomeni več kot le željo po vitkosti. Pogosto gre pri teh motnjah za težave z izražanjem čustev, kot so jeza, strah, žalost in občutek krivde. Za nekatere mladostnike je motnja hranjenja način zanikanja težav. Lahko so to problemi v družini, pritiski v šoli ipd. Mladostniku, ki čuti, da nima več kontrole nad katerim od življenjskih področij in je zaradi tega nesrečen in nezadovoljen, lahko pretirano ukvarjanje s hrano in telesno težo pomaga, da od sebe odrine težave, ki ga pestijo. Mladi z motnjo hranjenja se pogosto ne cenijo dovolj in imajo na splošno zelo slabo mnenje o sebi, kljub temu pa so za večino od njih značilna velika osebna pričakovanja in visoka merila. Na zunaj so morda videti samozavestni, a v sebi so pogosto zelo nesrečni (Eivors in Nesbitt 2007:57-62). Vse moje sogovornice so povedale, da so perfekcionistke, želijo biti popolne in uspešne, so pa tudi zelo obremenjene. Komentarji učiteljev nanje zelo močno vplivajo. Helena Jeriček (2007) pravi, da učitelji lahko vplivajo na izboljšanje ali na poslabšanje otrokove samopodobe.

Kritika naj bo po njenem mnenju v obliki napotkov, kaj bi lahko bilo boljše, ne sme pa biti v obliki obsojanja, poniževanja ali celo posmehovanja (Jeriček 2007: 34). Svetovalni delavki z baletnih šol ugotavljata, da imajo učenke baleta pogosto zelo nizko samopodobo, s tem se strinjajo tudi intervjuvanke. Čeprav svetovalna delavka njihove nizke samopodobe ne povezuje z načinom poučevanja baletnih učiteljev, pa osebno menim drugače. V obdobju odraščanja, ko se mladostnikom zdi najpomembnejše mnenje drugih in se njihova identiteta gradi, bi se morali učitelji baleta še posebej izogibati neprimernim in žaljivim komentarjem. Delo učencev bi morali celo večkrat pohvaliti, pa čeprav rezultati še niso tako dobri (Buckroyd 2004). Redki so baletni učitelji, ki so se imeli možnost pedagoško izobraziti. S tem se strinjajo tudi moje sogovornice, da imajo učitelji baleta na tem področju velik primanjkljaj. S takšno izobrazbo bi učitelji baleta postali bolj ozaveščeni glede psihičnih in čustvenih posledic baletnega šolanja. Učitelji so kot nekdanji plesalci izkusili veliko čustvenih travm in so se šolali v časih, ko še ni bilo tolikšne psihološke ozaveščenosti (prav tam, str. 74–75). Vendar to ne sme biti izgovor za takšno poučevanje.

Učenke o svojih čustvih, poškodbah in bolečinah raje ne govorijo. Prav tako je videti, da učitelji tem stvarim ne namenjajo dovolj pozornosti ali pa je sploh ne. Glavnina poučevanja je še vedno baletna tehnika, svoje težave pa morajo učenci baleta pustiti pred vrati baletne dvorane. Zanimiva so mnenja mojih sogovornic, saj nekatere menijo, da se samo z res strogim načinom poučevanja dosežejo dobri rezultati, nekatere pa pravijo, da bi bili rezultati enako dobri ali še boljši, če bi bili učitelji do njih bolj prijazni. Učenci se svojih učiteljev ne bi smeli bati, tako kot se jih bojijo moje sogovornice, v učitelju bi morale videti svojega spoštljivega in odgovornega zaveznika in partnerja v delovnem odnosu oziroma delovnem projektu (Čačinovič Vogrinčič 2008), kar navsezadnje učenje baleta tudi je. Iz rezultatov raziskave je razvidno, da so učitelji z ljubljanske baletne šole bolj prijazni do svojih učenk. Na voljo so jim za pogovor in so razumevajoči. Dekleta so posebej poudarila značilnosti poučevanja učiteljev, ki prihajajo iz Rusije. Z njihove strani naj bi doživljale trdo vzgojo, ena od sogovornic pa pravi, da je od ruskih učiteljev in koreografov doživljala pravi teror. Učitelji naj bi svoje učence s svojim grobim odnosom pripravili na poznejše razmere v poklicnem svetu baleta. Tak odnos naj bi jim koristil. S tem se nikakor ne morem strinjati, saj menim, da bi marsikateri baletni pedagog in koreograf moral svoj odnos do baletnih plesalcev spremeniti. Če pa si bomo zatiskali oči že med baletnim šolanjem, potem podpiramo tako nesprejemljivo obnašanje nekaterih učiteljev in tako ni mogoče pričakovati kakršnihkoli sprememb na tem področju. Sama

nizko samopodobo učenk baleta močno povezujem ravno s poučevanjem nekaterih učiteljev. Smith (2001) baletne šole celo primerja z Goffmanovim konceptom totalne ustanove. »Učenec plesa je v tako imenovanem »konservatoriju« izoliran od drugih vrstniških, socialnih in pedagoških okolij zaradi narave plesnega šolanja in se kmalu navadi na življenjski slog, ki je značilen za učence plesa. Zaradi te osamitve, v kateri se tako rekoč ne more umakniti pred ustanovo in v kateri se nepodrejenost kaznuje, učenec hitro postane ubogljiv. Konservatorij je po Smithovih besedah postal tako močan zaradi svojega vpliva v plesnem svetu, da se učencem zdi, da morajo vzdržati vse, kar se v njem dogaja, če hočejo dobiti službo. Učenci plesa tako dopustijo, da z njimi ravnajo slabo« (Buckroyd 2004: 87 po Smith 2001). Morda bi k načinu poučevanja učiteljev baleta lahko pomembno prispevala leta 2007 ustanovljena Višja baletna šola in pa samostojna visokošolska izobraževalna ustanova Alma Mater Europaea, ki v okviru Akademije za ples ponuja izobrazbo na področju plesa. Študenti naj bi med drugim pridobili tudi strokovno in praktično znanje s področja fizične priprave plesalca, preventivne medicine, fiziologije, psihologije učenja in pedagogike. Pomemben je učiteljev poklicni razvoj, učitelji pa morajo imeti podporo, da si zastavijo vprašanja, zakaj bi spreminjali svoj način poučevanja, kaj bi spremenili in kako bi to naredili, s kom bi sodelovali in kako bi te spremembe ovrednotili. To lahko učitelji storijo v šoli, kjer si takšna vprašanja zastavljajo tudi drugi učitelji, svetovalna služba in vodstvo šole, okolje pa mora to spodbujati (Javornik Krečič 2008).

Iz raziskave je razvidno, da večina mojih sogovornic med baletnim šolanjem ni bila v stiku s šolsko svetovalno delavko, nekatere niti niso vedele, da obstaja. Svetovalna delavka naj bi delovala bolj v povezavi s splošnoizobraževalnimi premeti. Večina učenk pa je povedala, da če bi imele v času šolanja na voljo svetovalno delavko, bi z veseljem hodile k njej na pogovor. So pa dekleta opozorila, da se mora šolska svetovalna delavka zelo dobro spoznati na balet in mora razumeti, s čim se soočajo ti učenci. Moji mlajši sogovornici sta povedali, da sta med plesnim šolanjem že obe bili v stiku s šolsko svetovalko. Menim, da učenci baleta potrebujejo svetovalno delavko, ki se bo spoznala na njihov baletni svet, in mora svoje oblike dela in oblike svetovanja prilagoditi značilnostim sistema baletnega šolanja. Predvsem pa mora biti svetovalna delavka na strani učencev, biti njihova zaveznica in zagovornica. Verjamem, da je na baletnih šolah to še posebej težko, saj bi se marsikateri učitelj počutil ogroženega, če bi se svetovalna delavka ne strinjala z načinom njegovega poučevanja. Šolski svetovalni delavci poudarjajo osebne razlike med učenci

in nanje opozarjajo učitelje, zato pa imajo učitelji lahko občutek, da nadzirajo njihovo delo in da jim poskušajo vsiliti nove načine dela, ki pa niso povsem v skladu s smotri šole (Milošević 1989). Buckroyd (2004) pravi, da pri baletnem šolanju naletimo na model poučevanja in učenja, ki ni preživel nikjer drugje. Zelo redko lahko naletimo na baletno šolo, kjer ne bi bil učitelj baleta avtoriteta z zelo jasno izraženim hierarhičnim nadzorom nad učenci (prav tam, str. 21). Če nekateri baletni učitelji niso imeli možnosti se pedagoško izobraziti, pa je zato imelo tako možnost socialno delo kot stroka. Naloga svetovalne službe na šoli je, da se na podlagi svojega posebnega strokovnega znanja prek svetovalnega odnosa in na strokovno avtonomni način vključuje v reševanje kompleksno pedagoških, psiholoških in socialnih vprašanj vzgojno-izobraževalnega dela v šolah s tem, da pomaga in sodeluje z vsemi udeleženci na šoli in po potrebi tudi z ustreznimi zunanjimi ustanovami (Čačinovič Vogrinčič in drugi 2008). Svetovalna služba na šoli ne sme biti »servis« učiteljev, naj pa skupaj z učitelji sooblikuje razmere za nemoten osebni razvoj in izobraževanje (Musek 1991). Menim, da je v danem položaju treba iskati rešitve za učence, ki so se že znašli v različnih stiskah, in skupaj z učitelji soustvariti nove poglede na poučevanje baleta, takšne, ki bodo v korist predvsem učencem baleta, in ustvariti spodbudno okolje za učenje, o katerem sem v teoretičnem delu že pisala. Buckroyd (2004) meni, da je individualno delo z učenci baleta zelo koristno, šolski svetovalec pa ima po njenem mnenju tudi širšo vlogo na baletni šoli, saj lahko pri učiteljih in učencih razvija okolje, v katerem je skrb za čustvene in psihične vidike šolanja nekaj normalnega in samoumevnega (prav tam, str. 181). Iz rezultatov raziskave ugotavljam, da so bili določeni pomembni dogodki, kot je na primer tehtanje učenk, svetovalni delavki z mariborske baletne šole zamolčani. Svetovalna delavka v zadnjih sedmih letih po njenih pričevanjih tudi ni zasledila primera motenj hranjenja med učenkami baleta, medtem ko sta za namen moje raziskave o tem spregovorili kar dve sogovornici. Sicer svetovalna delavka pravi, da je z učitelji in z učenci zelo dobro povezana. Sprašujem se tudi, kaj se zgodi tedaj, ko se šolska svetovalna delavka strinja z učitelji in z njihovim načinom poučevanja, pa čeprav je ta lahko v škodo učencem. Tukaj želim poudariti strokovno etično načelo svetovalnega dela v šoli *delovanje v dobro otroka, učenca, dijaka*. Svetovalno delo nikoli ne sme delovati v njihovo škodo, saj so učenci najšibkejši in najbolj ranljivi udeleženci v šoli (Čačinovič Vogrinčič in drugi 2008). Učenci so strokovnjaki iz izkušenj, treba jim je prisluhniti, čeprav morda v sistemu klasičnega baleta to ni v praksi. Nekaterе sogovornice so izrazile željo po individualnih pogovorih in po pogovorih v vrstniških skupinah v času baletnega šolanja. Dobrodošli so delavnice in predavanja o pomembnih temah, ki zadevajo

baletne plesalce, očitno pa je premalo tudi usmerjanja v prihodnost in kariernega svetovanja. Ugotavljam, da so sogovornice po končani baletni šoli slabo pripravljene na poklic baletne plesalke, če se za ta poklic ne odločijo, pa se lahko počutijo izgubljene in ne vedo, kako naprej. Naloga svetovalne službe v šoli je med drugim tudi to, da učence informira o nadaljnjem izobraževanju, poklicih in o možnostih za zaposlitev. Učencem mora zagotoviti dostop do informacij, ki jih potrebujejo za svojo odločitev o nadaljnjem izobraževanju (Čačinovič Vogrinčič in drugi 2008). Šolska svetovalna delavka lahko organizira obisk učencev v gledališčih in drugih ustanovah, kjer bi se morda lahko zaposlili. Organizira lahko predavanja s predstavniki različnih plesnih poklicev, kot so učitelji baleta, koreografi in podobni profili delavcev. Buckroyd (2004) predlaga, da se šolski svetovalni delavec sestaja z učenci in spodbuja delo v skupinah ali celo pouči učitelje, kako naj delajo s skupinami. Kot vlogo šolskega svetovalca vidi tudi izobraževanje ali izpopolnjevanje osebja ob delu, tako da vodi seminarje o temah, kot so adolescenca in tematika o čustveni blaginji učencev (prav tam, str. 182). Za šolskega svetovalca, ki dela z učenci baleta, se mi zdi zelo pomembno znanje o problematiki, kot so motnje hranjenja. Za zdaj imajo pri pomoči učenkam, ki se soočajo z motnjo hranjenja, najpomembnejšo vlogo zunanje ustanove. Če baletne šole že nimajo poglobljenega znanja o tovrstni problematiki in njenih posledicah, se mi zdi pomembno, da so s takšnimi ustanovami vsaj preventivno povezane. Učence s tovrstnimi težavami naj usmerijo po pomoč in skupaj s strokovnjaki s tega področja sodelujejo v učenčevo najboljšo korist. Svetovalna delavka s konservatorija za glasbo in balet v Ljubljani je na šoli zaposlena za skrajšani delovni čas in pravi, da ji zmanjkuje časa ravno za svetovanje, delavnice in seminarje o pomembnih temah, ki bi lahko bile dodana vrednost baletnemu šolanju. To spominja na nejasnost njene vloge in položaja. Vida Milošević (1989) pravi, da je bil položaj šolske svetovalne službe dolgo nejasen, njen pravni status pa neurejen. Zaradi nejasnosti poklicne vloge šolske svetovalne službe so svetovalnim delavcem pogosto nalagali različna opravila, ki so se jim drugi na šoli izogibali, na primer administrativna dela. Kot pravi svetovalna delavka s konservatorija v Ljubljani, je oddelek za balet samostojen in očitno je res slabo povezan s šolsko svetovalno službo. Svetovalna delavka me je tako usmerila k ravnateljici baletne šole, saj je po izobrazbi psihologinja in naj bi prek nje dobila boljši vpogled v baletno šolanje. Ravnateljica baletne šole pa me je usmerila nazaj k svetovalni delavki in v moji raziskavi ni sodelovala. Ne glede na vse pa so nazadnje pomembni učenci oziroma učenke baleta, ki menijo, da potrebujejo svetovalno delavko, s katero pa žal zaradi zgoraj omenjenih razlogov nimajo stika.

Raziskava na področju baletnega šolanja je prinesla zanimive ugotovitve in poglede na baletno šolanje v Sloveniji. Rezultati opozarjajo, da je učencem med baletnim šolanjem treba nameniti več pozornosti in jim prisluhniti. Ne smemo zanižati na eno oko in se tolažiti s tem, da v svetu baletne umetnosti pač tako je. Razmisliti je treba, kje lahko učencem baleta priskočimo na pomoč in jim tako omogočimo pozitivno izkustvo šolanja na vseh področjih. Menim, da je bila kvalitativna raziskava prava izbira, saj s kvantitativno metodo ne bi dobila takega vpogleda v baletno šolanje. Vzorec baletnih plesalk je sicer premajhen, da bi ga bilo mogoče posplošiti na vse učence baleta, vendar kljub temu kaže na pomembne ugotovitve, ki jih ne smemo zanemariti.

6 SKLEPI

V nadaljevanju bom navedla sklepe, ki se nanašajo na poklicno baletno šolanje. Za lažje razumevanje so sklepi navedeni po določenih temah, ki sem jih obravnavala v svoji raziskavi.

1. Izzivi in pritiski baletnega šolanja

- V času poklicnega baletnega šolanja se baletne plesalke soočajo z različnimi čustvenimi, psihičnimi in fizičnimi pritiski.
- Veliko večino svojega časa plesalke namenijo baletu, na baletni šoli preživijo do dvanajst ur na dan.
- Njihovo socialno življenje se zaradi zahtevnega urnika razlikuje od povprečnega mladostnika.
- V prostem času se družijo predvsem z drugimi dijaki s konservatorija in s svojimi sošolkami, za družino in prijatelje jim pogosto zmanjkuje časa.
- Med soplesalkami se porajata tekmovalnost in zavist, tekmovalnost pa nekateri učitelji spodbujajo.
- Največ pritiskov učenke baleta doživljajo pri učiteljih baleta.
- Večina plesalk pleše kljub poškodbam in bolečinam.

2. Značilnosti poučevanja učiteljev baleta in njihov odnos do učencev

- Učitelji baleta so do svojih učencev zelo strogi in imajo v baletni dvorani popolno avtoriteto, jasno pa je izražena tudi hierarhija moči med učitelji in učenci.
- Nekateri učitelji baleta svojo avtoriteto negativno izrabijo.
- Do učencev so nekateri žaljivi in posmehljivi, kdaj tudi fizično grobi.
- Učitelji baleta na splošno niso pozorni na čustvene procese svojih učencev.
- Na baletni šoli v Ljubljani so učitelji veliko bolj pozorni na čustva, poškodbe in morebitne motnje hranjenja pri učenkah baleta kot na baletni šoli v Mariboru.
- Učitelji baleta na splošno namenjajo več pozornosti in svojega časa bolj nadarjenim učenkam.
- Učitelji izrečejo veliko več kritik kot pohval.

3. Pritiski glede telesne teže in motnje hranjenja med baletnimi plesalkami

- Učenke največ pritiskov pri učiteljih doživljajo zaradi telesne teže.
- Učenke veliko razmišljajo o prehrani in skrbno pazijo, da se ne bodo zredile.
- Učenke so s svojo težo in prehrano zelo obremenjene ali celo obsedene.
- Baletne plesalke so zaradi baletne kulture vitkosti dovzetne za razvoj motenj hranjenja.
- Vitkost baletnih plesalk je pohvaljena in lahko tudi nagrajena.
- Pohvale učiteljev glede izgube teže lahko učenke spodbudijo k še nadaljnjemu hujšanju.
- Učenke baleta pri nekaterih učiteljih zaradi svoje postave in telesne teže doživljajo žaljive pripombe in posmehovanje.
- Učitelji na baletni šoli v Ljubljani so bolj pozorni na morebitne motnje hranjenja njihovih učenk kot na baletni šoli v Mariboru.
- Na baletnih šolah učencev zadnja leta ne ozaveščajo o motnjah hranjenja in njihovih posledicah, prav tako jih premalo ozaveščajo o pravilnem in zdravem načinu prehranjevanja.
- Učenke pogosto ne vedo, kako se pravilno in zdravo prehranjevati, da bi lahko ohranjale vitko in zdravo telo.
- Učenke lahko svojo motnjo hranjenja dolgo skrivajo.
- Motnje hranjenja so pogosto skrite za zahtevano vitkostjo baletnih plesalk.

4. Samopodoba učenk baleta

- Učenke baleta imajo pogosto nizko samopodobo.
- Komentarji učiteljev vplivajo na samopodobo učenk baleta.
- Učenke baleta so perfekcionistke, v sebi pa lahko doživljajo različne frustracije.

5. Podpora in pomoč šolske svetovalke v času baletnega šolanja

- Učenke baleta v času baletnega šolanja v večini primerov niso v stiku s šolsko svetovalno delavko.
- Šolska svetovalna služba je z baletnim programom slabo povezana.
- Večina sogovornic bi se med baletnim šolanjem želela pogovoriti s šolsko svetovalno delavko ali z zunanjim strokovnjakom.

- Baletne plesalke v času baletnega šolanja najdejo podporo večinoma pri svojih starših.
- Učenkam se zdi zelo pomembno, da se svetovalna delavka dobro spozna na balet in da je občasno prisotna na njihovih treningih.
- Učenke si želijo več individualnih pogovorov, različnih delavnic, skupinskih pogovorov in psihično podporo pred tekmovanji ali nastopi.

6. Ozaveščanje učencev

- Na baletnih šolah so skopi s pomembnimi informacijami glede poškodb, motenj hranjenja, pravilnega prehranjevanja in svetovanja glede zaposlitvenih možnosti.
- Učenke so po končani baletni šoli slabo pripravljene na poklic baletne plesalke.

7 PREDLOGI

V nadaljevanju navajam predloge, ki bi bili lahko v korist plesnim ustanovam, svetovalnim delavcem na konservatoriju za glasbo in balet ter vsem plesnim učiteljem in koreografom, ki sodelujejo z učenci ali že s poklicnimi baletnimi plesalci.

- Učitelji baleta naj več pozornosti namenijo čustvenim procesom svojih učencev. Učence naj večkrat pohvalijo, tudi če rezultati še niso tako dobri. Na voljo naj jim bodo za pogovor in naj jim dajo vedeti, da ni nič hudega, če se kdaj znajdejo v različnih stiskah in če česa ne zmorejo.
- Več pozornosti naj učitelji namenijo poškodbam in bolečinam svojih učencev in naj jih ne silijo kljub temu plesati. Plesne ustanove naj razmislijo o možnostih za sodelovanje s fizioterapevtom, ki bo na voljo učencem baleta.
- Učitelji naj bodo pozorni na morebitno preveliko izgubo telesne teže svojih učenk in naj se izogibajo žaljivim pripombam glede njihovega videza. Svojih učenk nikakor ne smejo tehtati. Naj se z njimi pogovorijo o telesnih spremembah, ki učence doletijo v mladostništvu, in jim dajo vedeti, da je to povsem normalno in sprejemljivo.
- Plesne ustanove naj svojim učencem ponudijo več predavanj in delavnic o zdravem in pravilnem prehranjevanju, razmislijo naj tudi o sodelovanju z nutricionistom.
- Na motnje hranjenja učenk naj bodo še posebej pozorni in naj jim v zvezi s tem ponudijo poglobljena predavanja ter jih poučijo o njihovih posledicah.
- Treba je razmisliti o zdravem šolskem kosilu, ki ga bodo brez slabe vesti jedle tudi učenke baleta.
- Razmisliti velja tudi o tako zahtevnih urnikih in o času, namenjenem za počitek in neformalno druženje učencev.
- Šolska svetovalna delavka naj bo dobro povezana z učenci in učitelji baleta. Občasno naj bo prisotna na treningih in naj opazuje dogajanje.
- Učencem baleta naj bo njihova zaveznica in zagovornica pri stvareh, ki so za učence pomembne.
- Spodbuja lahko delo in pogovore v skupinah, organizira različne delavnice in predavanja, namenjena učencem in učiteljem.
- Plesne ustanove, šolska svetovalna služba in ne nazadnje tudi učitelji baleta naj imajo poglobljeno znanje o motnjah hranjenja in o njihovih vzrokih za razvoj.

Preventivno pa naj bodo baletne šole povezane tudi z zunanjimi ustanovami, ki se ukvarjajo s tovrstno problematiko, in naj z njimi v primeru motnje hranjenja tudi dobro sodelujejo.

- Plesne ustanove naj svoje učence bolj ozaveščajo o možnostih zaposlitve oziroma o nadaljevanju študija, alternativnih možnostih ter jih skušajo čim bolje pripraviti na poklicno pot baletnih plesalcev.
- Prav tako naj razmislijo o dodatnem pedagoškem usposabljanju in pomembnem dodatnem znanju, ki bi ga morali imeti učitelji baleta.

8 LITERATURA:

Ažman, T. (2012), *Sodobni razrednik: Priročnik za usposabljanje učiteljev za vodenje oddelčnih skupnosti*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Braconnier, A. (2001), *Kako razumeti mladostnika*. Tržič: Učila International.

Brinson, P., Dick, F. (1996), *Fit to dance? The report of the national inquiry into dancers' health and injury*. London: Calouste Gulbenkian Foundation.

Buckroyd, J. (2004), *Učenec plesa: Čustveni vidiki poučevanja in učenja plesa*. London: Dance books Ltd.

Čačinovič Vogrinčič, G. (2008), *Soustvarjanje v šoli: učenje kot pogovor*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Dodd, C. (1981), *The performing world of a dancer*. London: Hamish Hamilton Children's Book.

Eivors, A., Nesbitt, S. (2007), *Lačni razumevanja*. Ljubljana: Založba Obzorja.

Erzar, T. (2007), *Duševne motnje: Psihopatologija v zakonski in družinski terapiji*. Celje: Celjska Mohorjeva družba.

Fonteyn, M. (1980), *A Dancer's World*. London: W.H. ALLEN&co. Ltd.

Foster, R. (2010), *The ballet pedagogy: The art of teaching*. Florida: University press of Florida.

Hamilton, L. (2008), *The New York City Ballet Guide to Mind, Body, and Nutrition*. New York: St. Martin's Griffin.

Javornik - Krečič, M. (2008), *Pomen učiteljevega profesionalnega razvoja za pouk*. Ljubljana: I 2 družba za založništvo, izobraževanje in raziskovanje, d.o.o.

Jensen, E., Jensen, H. (2011), *Dialog s starši*. Manami: Inštitut za sodobno družino.

Jeriček, H. (2007), *Ko učenca stresa stres in kaj lahko pri tem naredi učitelj: Priročnik za učitelje in svetovalne delavce*. Ljubljana: Inštitut za varovanje zdravja Republike Slovenije.

Jošt, B., Vodičar, J. (2014), *Športni učitelj in trener*. Ljubljana: Fakulteta za šport.

- Kajtana, M. T., Tušak, M. (2007), *Trener*. Ljubljana: Fakulteta za šport, Inštitut za šport.
- Kovač - Valdes, J. (2011), *Plesna žgečkalnica: priročnik ustvarjalnega giba in sodobnega plesa za otroke z osnovami plesnih tehnik*. Ljubljana: Javni sklad Republike Slovenije za kulturne dejavnosti.
- Kramar, M., (2009), *Pouk*. Nova Gorica: Založba EDUCA, MELIOR, d.o.o.
- Kroflič, R. (1997), *Med poslušnostjo in odgovornostjo: Procesno-razvojni model moralne vzgoje*. Ljubljana: ZALOŽBA VIJA.
- Kuret, P. idr. (2003), *Glasba, glasbena pripravnica, predšolska glasbena vzgoja, ples, plesna pripravnica: Izobraževalni programi – predmetniki – učni načrti*. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo, znanost in šport, Zavod RS za šolstvo.
- Kyriacou, C. (1997), *Vse učiteljeve spretnosti*. Radovljica: Regionalni izobraževalni center.
- Mackrell, J. (2005), *Razumevanje plesa*. London: Penguin group.
- Milošević, V. (1989), *Socialno delo*. Ljubljana: samozaložba.
- Minden, E. (2005), *The Ballet Companion*. New York: Simon and Schuster.
- Neubauer, H. (1997), *Razvoj baletne umetnosti v Sloveniji*. Ljubljana: Forma sedem, Društvo baletnih umetnikov Slovenije.
- Otrin, I. (2000), *La la bum – plesna abeceda za začetnike*. Ljubljana: Sklad za ljubiteljske kulturne dejavnosti.
- Pečjak, S. (2004), *Šolsko psihološko svetovanje*. Ljubljana: Filozofska fakulteta, Oddelek za psihologijo.
- Resman, M., Bečaj, J., Bezič, T., Čačinovič Vogrinčič, G., Musek, J. (1999), *Svetovalno delo v vrtcih, osnovnih in srednjih šolah*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- Slivar, B. (2013), *Na poti k dobremu počutju: Obvladovanje stresa v šoli – teoretični vidik*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- Slivnik, F., Svetina, I. (2001), *Vojko Vidmar, baletni plesalec*. Ljubljana: Slovenski gledališki muzej.

Smith, J., Middleton, K. (2012), *Motnje hranjenja*. Koper: Založba Ognjišče, d.o.o.

Tušak, M., Marinšek, M. (2009), *Družina in športnik*. Ljubljana: Fakulteta za šport, Inštitut za šport.

Zagorc, M., Jarc - Šifrar, T. (2003), *Model športnikove priprave*. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Fakulteta za šport.

Zaletel, P., Tušak, M., Zagorc, M., (2006), *Plesalec – športnik in umetnik*. Ljubljana: Fakulteta za šport.

9 PRILOGE

Priloga 1: Zapisi intervjujev z baletnimi plesalkami in določitev enot kodiranja

INTERVJU A

KONSERVATORIJ ZA GLASBO IN BALET LJUBLJANA

STATUS: zaključila šolanje

DATUM INTERVJUJA: 9.3.2016

1. PRITISKI BALETNEGA ŠOLANJA

a) S kakšnimi pritiski si se soočala v času baletnega šolanja?

Meni plesno šolanje ni predstavljalo težav, ker sem res z veseljem hodila v baletno šolo.(A1) Drugi so mi govorili, da se odrekam prostemu času in druženju s prijatelji, vendar sem tako rada imela balet, da sem si želela početi samo to. **Hkrati pa so mi vsi izzivi v šoli predstavljali nekaj dobrega,**(A2) tako da kakšnih **psihičnih naporov v času osnovne šole nisem občutila.**(A3) **Me punce smo bile cel dan v šoli, nismo imele prostega časa,** da bi lahko gledale v zrak.(A4) **Malo sem se družila z glasbeniki,**(A5) prijateljica je bila flavtistka, pa sva šle kdaj na pijačo. **Ven nisem hodila** (A6), niti tega nisem rabila. Tako si navajen. Načeloma se mi zdi, da **mi ostanemo v tem našem krogu, vedno se samo o baletu pogovarjaš, tako nekako smo zaprti,**(A7) ampak ker je to velik del tvojega življenja, oziroma način življenja. V srednji baletni šoli pa sem občutila **tekmovalnost in nevoščljivost, sošolke so grdo govorile o meni, če sem dobila boljšo vlogo kot one**(A8). Naši učitelji sicer niso izvajali psihičnih pritiskov nad nami, **ko pa je prišla neka učiteljica iz Madžarske, je bilo drugače. Povedala nam je, kako moramo izgledati, da moramo biti suhe in jesti korenčke.** (A9) Tako da v **vsakem primeru postaneš bolj samokritičen, kar malo preveč** (A10). Mislim, da imajo lahko te pritiski s strani učiteljev posledice kasneje v življenju. Poznam veliko punc, ki so zaradi tega nehale plesati. **Konstanten pritisk, kako izgledaš, ali si dovolj dobra, postaneš obseden s svojim izgledom.**(A11) Naš poklic je estetski in sama sebe ne maraš zaradi kakšnih stvari, ki jih zaradi genetike ne moreš spremeniti. Obseden si tudi s svojim nosom, dolžino prstov na roki, z vsem.

b) Si kdaj plesala kljub utrujenosti ali bolečini?

Ko sem bila bolna, sem vedno šla na balet(A12), nikoli nisem manjkala. Učiteljica me je poslala domov, ker bi lahko okužila druge. **Tudi, če smo imeli zelo dolg dan v šoli in smo plesali na špicah, jih jaz nisem dala dol, pa če bi mi prsti odpadli** (A13). Učiteljica nam je rekla, da naj damo dol špice, ker smo že utrujene, včasih nas je pa tudi želela poriniti čez mejo, ker v našem poklicu tako pač je. Nobenega gledalca ne zanima, če tebe kaj boli. Učitelji so bili kar razumevajoči, niso nas silili čez rob, kar pa sem si jaz mogoče celo želela. **V vsakem primeru se moraš utrditi, mogoče sem pa samo jaz mazohist. Čeprav mislim, da moraš biti mazohist, če želiš uspeti pri baletu.**(A14)

2. ZNAČILNOSTI POUČEVANJA UČITELJEV BALETA IN NJIHOV ODNOS DO UČENCEV

a) So bili učitelji pozorni na vaše čustvene procese?

Vedno so nam malo podtikali, da gledalcev ne bo zanimalo, kako se mi počutimo, hkrati pa **so nas spraševali, kako kaj naše ocene in če smo v redu, v bistvu so zelo skrbeli za nas.**(A15) Tudi eno punco, ki je imela anoreksijo so poslali k zdravniku. Drugače je pa odvisno od učitelja. Načeloma **moraš biti v dvorani tiho in poslušati. Roke moraš imeti ob telesu.** (A16) Ampak **nisem čutila, da bi imeli moč nad mano**(A17), čeprav se mi zdi to v neki zdravi meri dobro. V vsakem primeru smo mi tako naučeni, da **tisto kar učitelj reče, glede tega mu moraš zaupati** (A18). **To kar ti reče moraš tudi narediti, čeprav bi ti morda naredil drugače** (A19). Učitelja **moraš spoštovati, narediti to kar reče, da boš ti boljši zaradi tega.**(A20) Dogaja se tudi, da nekateri ne upoštevajo učitelja. Potem ti pa učitelj reče, da ne razume, zakaj si tega ne moreš zapomniti, pa da so nam že stokrat povedali, kako moramo delati. Ni pa tako, da bi s svojim odnosom sebe poveljevali, v smislu, da bi te ponižali in da bi se zdaj oni boljše počutili. Tega v šoli nisem nikoli občutila, sem pa kasneje v teatru velikokrat.

Drugače se o svojih čustvih pri baletu niti ne sme govoriti.(A21) Mogoče je to ena tabu tema. **Do neke mere nekaterih stvari ne priznaš.**(A22) Čeprav te stvari s strani učiteljev velikokrat prizadenejo, sploh v teh letih.(A23) Tudi s sošolkami se nismo o tem pogovarjale, verjetno je katera veliko bolj trpela, kot je priznala.(A24) Učiteljica nam je vedno govorila, da ko si med drugimi, ne smeš ničesar pokazati, doma pa lahko. **Doma je tvoj »koš za smeti«.**(A25) V teatru ali v šoli se naj bi pogovarjali o kostumih, doma pa daš lahko vse ven. Tako sem bila navajena iz šole in vedno sem vse naredila na tak način. **V šoli pač vse potlačiš,**(A26) **včasih se tudi zjokaš.**(A27) Punce so velikokrat jokale, sama pa se ne spomnim, če sem kaj. Se zgodi. Mi se tako razgalimo pred profesorji glede vsega, karakterja. Na eni točki pa vse pride ven, sploh ko veliko delamo, pred predstavami, produkcijami. Načeloma pa smo bile kar trdne in smo se držale. Ampak zadnje čase se mi zdi, da so učitelji boljši. Včasih so učitelji plesalce tudi topli, pa ključke so jim metali v glavo, danes pa so samo zbadljivi, na tak prefinjen način. Vsak učitelj ve, kako se ti pred njim počutiš, ker je bil on v isti situaciji, od njega pa je odvisno, če bo to izrabil, ali pa bo fer do tebe.

3. PRITISKI GLEDE TEŽE IN MOTNJE HRANJENJA MED BAČETNIMI PLESALKAMI

a) Meniš, da bi učitelji baleta pustili plesati anoreksični plesalki?

Pri nas na šoli eni učenki niso pustili. (A28) Niso ji niti pustili, da izvaja visoke skoke. **V enem primeru je učiteljica poklicala učenkinino mamo, ker je bila zelo suha.**(A29) Kljub temu, da naj bi bilo vse v redu z njo, **so učitelji zahtevali zdravniško potrdilo.**(A30) **Imela je anoreksijo.**(A31) **Ozaveščal nas glede zdrave prehrane ni nihče.**(A32) To se mi zdi, da bi bilo zelo dobro. Se mi zdi, da ne rabiš enega korenčka na dan pojest, so drugi načini zdrave prehrane. In kasneje, ko sem prišla v teater sem ugotovila, **da mi je to na šoli res manjkalo.**(A33) Glede prehrane in glede poškodb. **Glede tega se mi zdi, da res nepripravljeni končamo šolo.**(A34) Na tekmovanjih pa smo opazile, da so učenke z Mariborske šole veliko bolj suhe kot me. Slišale smo, da njih tehtajo, nas niso. Če bi mene hoteli stehtati, bi se slabo počutila, ampak kar bi mi rekli, to bi naredila. Slišale smo tudi, da so učitelji eni učenki rekli, da kadar je lačna, naj raje pokadi eno cigareto. Oblačili so jih v daljše obleke, da se jim niso videle njihove suhe noge. **Sicer je tako, da baletka bolj kot je suha, boljše je.**(A35)

b) Vas je kdo na šoli ozaveščal o zdravem načinu prehranjevanja?

Nikoli nismo imeli predavanj o motnjah hranjenja ali o zdravi prehrani, pa bi si želela, da bi mi nekdo povedal, kaj jesti zjutraj, kaj čez dan. Pa ne samo enkrat, čez celo leto bi nas lahko ozaveščali.

4. ŠOLSKA SVETOVALNA DELAVKA TER PODPORA IN POMOČ V ČASU BALETNEGA ŠOLANJA

a) Imaš kakšne izkušnje s svetovalno delavko na Konservatoriju?

Pri nas ne vem, če je katera šla k svetovalni delavki. **Svetovalna delavka je bila bolj v povezavi z rednim programom.**(A36) Ona je bila gor v pisarni, mi pa smo imeli prostore v kleti. **Veliko punc sploh ni vedelo, da obstaja.**(A37)

b) Si se imela tekom baletnega šolanja možnost s kom pogovoriti o svojih težavah, vprašanjih, čustvih?

Jaz sem imela podporo doma, če je pa doma ne bi imela, bi šla k svetovalni delavki. **Ampak bi si želela, da bi se svetovalna delavka spoznala na balet, da bi nas razumela.**(A38) Nas prizadenejo včasih zelo majhne stvari in je potrebno, da ona to razume. **Zelo mi je pomagala podpora staršev. K njim sem se zatekla, ko mi je bilo pretežko.**(A39)

INTERVJU B

KONSERVATORIJ ZA GLASBO IN MARIBOR

STATUS: zaključila šolanje

DATUM INTERVJUJA: 20.3.2016

1. PRITISKI BALETNEGA ŠOLANJA

a) Ali ima po tvojem mnenju baletno šolanje pritiske na učence baleta?

Ja ima.(B1) **Veliko je treningov** (B2), **nimaš se časa sprostiti,**(B3) **velikokrat sem bila neprespana,**(B4) nisem mogla spati. Vedno razmišljam samo o treningih in predstavah. **Veliko je pritiskov, da moraš biti uspešen,**(B5) **moraš lepo izgledati na odru,**(B6) vse je zelo estetsko, perfektno moraš odplesati. **V srednji šoli pride tudi do ljubosumja.** (B7) Starejše plesalke so bile ljubosumne na mlajše, če je katera dobila dobro vlogo, zelo je bilo grozno. Tudi učitelji ti takoj dajo vedeti, če si slabši od drugih, **dobiš tudi slabše vloge,**(B8) **potem si pa slabe volje.**(B9)

b) Kakšno je bilo tvoje socialno življenje?

Kar se tiče socialnega življenja mi ni nič manjkalo, **veliko smo se družili med sabo v šoli,** (B10) bili smo kot ena velika družina. **Sicer sem bila v prvem in drugem letniku v šoli od osmih zjutraj pa do osmih zvečer.**(B11) Zjutraj smo imeli pouk, potem pa balet do večera. V četrtem letniku pa smo imeli ravno obratno. **Bila sem utrujena.**(B12) **Grozno se je bilo iti po treningu še učiti.**(B13) Sicer mi je bil balet prioriteta in mi je bilo bolj važno, da sem bila pri baletu spočita, kot pa pri ostalih predmetih. Sicer se preobremenjeno nisem počutila, ker sem zelo rada imela balet.

c) Si kdaj plesala kljub utrujenosti ali bolečini?

Seveda.(B14) **Učiteljem sicer tega sicer ne poveš in si raje tiho.** (B15) **Čim poveš, da te kaj boli, te obravnavajo, kot da ne zmoreš in da si preslaba, šibka in podobne stvari.**(B16) Si rekel na primer, da te boli gleženj, **učitelj se ti je pa posmehoval.**(B17) Pri nas je bila stroga ruska šola in če te je kaj bolelo, je pomenilo, da si šibek in da si sam kriv, če te pa nič ne boli, je to dobro in delaš naprej.

2. ZNAČILNOSTI POUČEVANJA UČITELJEV BALETA IN NJIHOV ODNOS DO UČENCEV

a) Meniš, da so bili učitelji baleta pozorni na vaše čustvene procese?

Ne. (B18) **Učiteljica sodobnega plesa je bila drugačna.**(B19) **Ko je ona prišla, nas je vse vprašala, kako se počutimo, pa tudi vodila nas je v pravo smer. Povedala nam je, da naj bomo samozavestni, da ni konec sveta, če česa ne zmoremo in da če si to želimo nam bo uspelo.**(B20) **Pri profesorju za balet pa tega ni bilo. Bilo mu je vseeno.** (B21) **Ko si na baletu, delaš tisto, kar je z baletom povezano, tvoje osebne stvari pa ga niso zanimale, tudi če so bile povezane z baletom.**(B22) **Če si se zaradi baleta ali profesorjev slabo počutil, to ni bilo važno, to si moral sam predelati. Če imaš težave, tega ne govori okrog, ker to nikogar ne zanima.** (B23) **Tudi niso nam omenili, na koga se naj obrnemo, če se slabo počutimo. Ignorirali so naše občutke, oziroma eni ja, eni ne. Eni se nagibajo na medsebojni odnos in pogovor, tudi pri baletu. Ampak večinoma ne. Mogoče mlajši učitelji bolj stremijo k temu, starejši pa ne. Pravijo, da ko prideš na oder, moraš ti odplesati. Ni važno ali si dobre ali slabe volje, ali te kaj boli. Gledalci tega ne smejo videti, kako se ti počutiš.**(B24) **in to naj bi treniral že na treningih, da boš potem zrel za na oder, tako da moraš že v šoli igrati svoje občutke.**(B25) **Sicer meni je bil užitek plesati na odru, tudi če sem imela slab dan. Vem pa, da je to za nekatere težko. Eni se ne morejo prisiliti, da bi se na odru smejali in se delali kot da ni nič, ampak se moraš. Težko je na odru igrati veselo dekle, za tabo pa je naporen teden. Sem tudi doživela s strani učiteljev posmehovanje, velikokrat pa tudi nisem dobila njihove razlage, kaj narobe delam. Bolj se ukvarjajo s tistimi, ki so res zelo dobre in izstopajo.**(B26) **Ne posvečajo vsem enake pozornosti. Slabše plesalke včasih dobesedno na predstavi igrajo drevo, spredaj pa so tiste, ki so res dobre. Pa vedno je več kritik kot pohval.** (B27) **Slišale smo, da je kaj v redu, nikoli pa ni bilo nič res dobro ali odlično. Pa če je katera od plesalk kdaj kaj rekla, se je učitelj takoj začel dreti na nas.**(B28) **Raje si potem tiho, ne**

upaš se vprašati, če lahko ponovi vajo,(B29) ker takoj dobiš občutek, da si neumna.(B30) Tako da potem gledaš druge, v bistvu plonkaš.

3. PRITISKI GLEDE TEŽE IN MOTNJE HRANJENJA MED BALETNIMI PLESALKAMI

a) So vas na baletni šoli kdaj tehtali?

Ja, seveda.(B31) Že ko sem prišla na šolo, je bila v dvorani ena stara tehtnica, ki sicer ni delala, potem pa so kupili novo. Smo pričakovale, da bomo enkrat mogle na to tehtnico. Ko smo imeli enkrat trening, nam je profesor rekel, da naj gremo ena za drugo na tehtnico, ki jo je postavil na sredino dvorane. Nam to sicer ni bilo nič dramatičnega, ker smo bile vse suhe. Če pa katera ne bi bila, bi bilo pa sigurno grozno, glede na to, da **so nam non stop govorili o teži, pa da naj shujšamo.** (B32) Po eni strani se mi to ne bi zdelo nič narobe, če bi nas stehali z drugim namenom, pa da bi uporabili drugačen pristop. To bi moralo biti bolj informativno za nas, pa da bi nam povedali koliko imamo vode v telesu in maščobe.

b) Misliš, da bi učitelji baleta pustili plesati anoreksični plesalki?

Učitelji bi vsekakor pustili plesati anoreksični plesalki. (B33) Ampak mislim, da tega ne bi ravno priznali. **Bolj si suha, bolj si postavljena v ospredje.**(B34) Bolj ko si okrogla, več stojiš zadaj. Poznam primer, ko se je ena punca prepisala iz Ljubljane na Maribor, ker so učitelji zahtevali zdravniško potrdilo, da nima anoreksije, ko opravičila ni prinesla. **Na naši šoli pa so jo sprejeli odprtih rok in niso zahtevali zdravniškega potrdila.** (B35) **Zmeraj so učitelji govorili: »Poglejte jo, kako lepo je suhcena!«**.(B36) bila je v bistvu zvezda. Mogoče bi na naši šoli v primeru anoreksije odreagirala edino učiteljica za sodobni ples, ona je tudi že prej nekaterim puncam rekla, da so presuhe. Če bi katera od punc padla v nezavest bi verjetno takrat odreagirali. **Ampak glede na to, da so učitelji puncam govorili, da ne bodo smele opravljati mature iz baleta, če ne shujšajo...** (B37) **Ena punca je bila po tem čisto shirana, ker je tako na hitro shujšala,**(B38) učitelji pa so vsem govorili, da naj jo pogledamo, kako lepo je shujšala, me pa smo opazile, kako nezdrava je bila. Videlo se ji je, da je utrujena in da se ne počuti dobro. Ko je bilo mature konec, je nazaj pridobila vse kilograme. Po svetu je veliko motenj hranjenja med baletnimi plesalkami. Obstajajo tudi smernice, koliko kil naj bi imela balerina. Če si na primer visoka 170 centimetrov, naj bi imela 50 kil. To sem našla na internetu, to so nekakšni nasveti za balerine.

c) Kako odreagira učitelj, če ima plesalka po njegovem neustrezno težo za balerino?

Če učitelj opazi, da si se zredila, ti takoj reče, da zaradi tega ne moreš višje dvigniti noge, ker imaš maščobne blazinice, pa da ne moreš višje skakati, ker si predebela, ker te v tla tišči, pa da ti delajo samo mišice na rokah, da lahko z njimi ješ (B39). **Nihče pa nam ni povedal, kako se pravilno prehranjevati.**(B40) Same smo se pozanimale, če smo sploh se. Učitelji ti samo vedno govorijo, da moraš shujšati, ti pa zelo rada plešeš. Po končani srednji šoli pa ostaneš brez vsega in veš, da ti balet ne gre dobro, pa misliš, da ti nič drugega tudi ne gre. **Avtomatično si bolj samokritičen in misliš, da ti nič v življenju ne gre.** (B41)

4. ŠOLSKA SVETOVALNA DELAVKA TER PODPORA IN POMOČ V ČASU BALETNEGA ŠOLANJA

a) Si se imela možnost pogovoriti s svetovalno delavko na šoli ali s kom drugim o svojih težavah, občutkih, vprašanjih?

Jaz sem imela mamo, ki sem ji lahko vse povedala in zaupala, ona mi je svetovala.(B42) Če pa ne bi imela nje, bi sigurno rabila nekoga, s katerim bi se lahko pogovorila.(B43) Smo sicer vedele, da imamo na šoli svetovalko,(B44) samo jaz sem imela z njo zelo slabo izkušnjo.(B45) Obnašala se je nedopustno.(B46) Nisem ji zaupala,(B47) tudi eno izmed mojih sošolk je spravila v jok, nič nam ni pomagala. (B48) **Ko pa je prišla nova svetovalna delavka, pa nismo bile v stiku z njo**(B49). Učiteljem se pa ne bi nič upala reči, ali ga vprašati. Dal ti je občutek, da si neumen, če si ga kaj vprašal. Raje bi prosila svojo mamo, da naj ga vpraša kaj na mesto mene. **Drugače bi si pa želela svetovalno delavko.**(B50) **da bi se vsi skupaj pogovorili, učenci v skupini, da bi vsak lahko zaupal svoje težave drugim, da bi vedeli, da nismo sami v tem, ker o tem se pri baletu pač ne govori.** (B51) **Bilo bi super, če bi imeli kakšne delavnice**(B52) ali skupinske pogovore. Se mi zdi, da bi bila zaradi tega marsikatera predstava boljše odplesana, kot pa je bila. **Tudi individualnega pogovora bi si želela.** (B53) **Ampak svetovalna delavka bi se morala spoznati na balet,**(B54) **da bi bila prisotna na naših vajah,**(B55) **da bi spremljala posamezne plesalke,**(B56) **da bi kaj analizirala.**(B57) Ne vem pa, če bi bilo to profesorjem baleta všeč. **Tudi o zaposlitvenih možnostih nas niso nič**

obveščali.(B58) niso nam omenili, da gremo lahko v tujino. Povedali so nam, da v ljubljanski operi tako ali tako ni prostora. Niso nam povedali, da smo lahko na primer koreografi, učitelji... Jaz sem se sama pozanimala, kaj lahko počnem v prihodnosti.

INTERVJU C

KONSERVATORIJ ZA GLASBO IN BALET LJUBLJANA

STATUS: zaključila šolanje

DATUM INTERVJUJA: 24.3.2016

1. PRITISKI BALETNEGA ŠOLANJA

a) S kakšnimi pritiski si se soočala v času baletnega šolanja?

Mislim, da ti baletno šolanje prinaša dosti večje psihične pritiske, kot če bi se lotil katerega koli drugega hobija.(C1) Že na začetku ti postane jasno, ali si primeren za balet ali pa nisi. Lahko imaš neznansko željo, pa boš zavrnjen. Vsako leto je nova selekcija plesalcev in vedno znova se moraš boriti in dokazovati, da boš dosegel to kar si potem v življenju želiš.(C2) Že na začetku ti na šoli uvedejo organiziranost, disciplino. (C3)Že pri desetih letih, vsak dan več, vsako leto več, večkrat na dan. Delaš samo na tem, da boš končal nižjo baletno šolo in da te bodo potem mogoče sprejeli na srednjo baletno šolo. Nas je bilo 31 deklet na nižji, na srednjo pa nas je bilo sprejetih sedem, od teh deklet pa sem zaposlena samo jaz. Takoj te naučijo neke discipline, kar se mi zdi dobro, po drugi strani, pa ti lahko to vzame mladostništvo. (C4) Če otrok pleše balet pod prisilo, to res ni zdravo. Zraven pa obiskuješ še osnovno šolo, kasneje pa sem hodila še na gimnazijo. Svoj urnik sem usklajevala zelo težko, ker sem bila najprej osem ur v šoli, potem pa še pet ali šest ur na baletni šoli.(C5) Nimaš časa za neumnosti, kar je po eni strani dobro. Ko si otrok imaš veliko energije, tako da to ni bil tak problem. Je pa naporno, ko prideš domov in moraš narediti še domače naloge in se učiti, si totalna koma. (C6) Sem pa imela status športnika na gimnaziji, tako da so mi šli profesorji na roke. Je pa veliko odrekanja.(C7) Od svojega 16 leta se odrekam sladkorju.(C8) Pri šestnajstih sem se začela razvijati, potem pa mi je učiteljica baleta rekla, da ne smem več jesti tortic.(C9) Od takrat naprej mi je to ostalo v glavi. Pa recimo, vsi tvoji prijatelji grejo zvečer ven, ti pa si tega ne moreš privoščiti. (C10) Sicer velikega pritiska s strani učiteljev v baletni šoli nisem čutila, mogoče tudi za to, ker nisem imela prave konkurence. So pa bile druge plesalke ljubosumne name, pa tudi jaz sem bila na katero ljubosumna. (C11) Ampak sem na koncu prišla do zaključka, da imam več koristi od tega, če sem na koga ljubosumna, kot pa da bi mi to škodovalo. Bolj sem se trudila. Ne smeš sedeti na lovorikah. V srednji šoli smo bile tri punce, ki smo bile boljše od ostalih in smo mislile, da bomo vse tri dobile zaposlitev v gledališču, dve puncici sta bili pa res slabi. Profesorica se je po tem ukvarjala z eno, ki je bila slaba in me smo imele občutek, da nam ta plesalka krade čas. Bile smo navidezne prijateljice.

b) Si kdaj plesala kljub utrujenosti ali bolečini?

Sem.(C12) Mislim, da bi morali že v srednji šoli imeti fizioterapevta.(C13) Na poškodbe so bili učitelji sicer zelo pozorni, (C14) vendar če sem vseeno želela plesati, so mi rekli, da naj poizkusim. So mi pa povedali tudi riziko.(C15) Če sem rekla, da sem poškodovana, so rekli, da naj poslušam samo sebe. Niso me silili plesati, če so pa videli, da rinem z glavo skozi zid, so bili pa veseli. Ne bodo ti pa prepovedali. Si bi pa želela v tistem času fizioterapevta na šoli. Drugače sto let čakaš na izvide in izgubiš ogromno časa, plešeš vseeno, diagnoze pa nimaš postavljene.

2. ZNAČILNOSTI POUČEVANJA UČITELJEV BALETA IN NJIHOV ODNOS DO UČENCEV

a) Meniš, da so bili učitelji baleta pozorni na vaše čustvene procese?

V grobem je tako, da moraš svoje težave pustiti doma.(C16) Če delaš s kakšnim učiteljem večkrat, vzpostaviš malo drugačen »človeški odnos«. Načeloma pa je tako da učiteljev, koreografov ne zanima ali si bolan, imaš menstruacijo, to moraš pustiti pred vrati dvorane.(C17) Zdaj ko sem že toliko stara, si tak odnos izbiram. Nisem več

ena mula, da mi bo nekdo pral možgane. **Si bi želela več pozornosti glede mojih občutkov,**(C18) ampak je res, da samo na tak način dosežeš dobre rezultate. **Na v zven svojih čustev ne smeš kazati.**(C19) **Jaz sem navzven delovala, da sem zadovoljna sama s sabo,**(C20) **ponosna sem bila nase, da plešem balet.**(C21) **Sama v sebi pa sem imela neke frustracije** (C22)**in mislim, da to izhaja iz baleta, ker moraš biti vedno popoln.**(C23) Še zdaj imam ta problem. Ko nekdo pride k meni po premieri in mi iskreno čestita, jaz še vedno razmišljam, kaj bi lahko bolje naredila. **Vedno je prisotna samokritika.**(C24) **Drugače so me pa učitelji hvalili v šoli.**(C25) Za njih sem bila edini mladi up, ki bo kaj dosegel. Tudi, če sem kaj naredila narobe, so me vseeno pohvalili, samo zato, da ne bi nehala plesati. Moji dve sošolki pa sta se zelo mučili. **V šoli je bil prisoten nek strah, da če boš učitelju povedal, da ti nekaj ni v redu, da se ne počutiš dobro.**(C26) **Bojiš se, da te bo učitelj takoj odstavil, da nisi dovolj dober, da te bodo zamenjali.**(C27) Prisoten je nek večni pritisk in tako si raje tiho. (C28) **Drugače pa, ko so bili učitelji strogi, sem se bolj trudila, ker sem se bala.**(C29) Hecno je, da te strah pripravi do tega, da si priden in delaven. Ko sem bila mlada, se mi je zdelo, da moram biti prisiljena. Se mi zdi, da če si bolj prijazen, kot pa strog, lahko pride do razpada sistema. To vidim sedaj v teatru. Čim se imamo dobro in se smejimo, potem ne bomo delali tako dobro, kot če bi en kričal na nas. Žalostno, ampak tako pač je. Mislim, da še vedno obstajajo slabi učitelji baleta. To je stvar ruske vojaške discipline, ki jo Rusi prinašajo k nam v Evropo. **Vedno, ko sem delala z ruskimi pedagogi in koreografi je bil to pravi teror.** (C30)Vojaška disciplina, mogoče imajo pa zaradi tega tak uspeh.

3. PRITISKI GLEDE TEŽE IN MOTNJE HRANJENJA MED BALETNIMI PLESALKAMI

a) Si občutila med plesnim šolanjem pritiske glede telesne teže?

Učitelji so nam na šoli takoj povedali, če so imeli občutek, da smo se zredile.(C31) Meni so sicer to povedali na zelo obziren način,(C31) ker se mi to ni velikokrat zgodilo. So pa bile punce, ki so bile velikokrat prizadete in so jokale, češ da so spet predebele. (C32)**Sigurno je velik pritisk glede tega in je grozno,** (C33) samo za balet moraš biti suh.(C34)

b) Misliš, da bi učitelji baleta pustili plesati anoreksični plesalki?

Mislim, da bi učitelji na baletni šoli pustili plesati plesalki, ki ima anoreksijo.(C35) Če mene vprašaš, je devetdeset procentov mojih prijateljic anoreksičnih.(C36) Na odru sicer to zgleda malo drugače. V dvorani sem jaz v primerjavi z mojimi soplesalkami predebela, pa imam 48 kil. **Moja soplesalka že celo življenje ne je po šesti uri zvečer ali pa po četrti uri.** (C37) Ne gledaš sicer koliko imaš kil, ampak kako izgledaš. Kakšne so tvoje linije. **Vsak dan se tehtamo zjutraj,** (C38) sploh pred premierami. **Ko shujšaš, si motiviran, veš da lahko naslednji dan še več shujšaš.** (C39) **Pa vsak dan si merimo obseg telesa, do milimetra natančno.**(C40) Malo psihopatsko, ampak meni je to normalno. **V baletni šoli se pač razvoja telesa ne podpira.**(C41) Mislim, da vsi pedagogi razumejo puberteto, ampak **to ne sme biti izgovor, da boš ti zdaj širši.** (C42)

c) Vas je kdo ozaveščal o zdravem načinu prehranjevanja?

Ko sem sama končala baletno šolanje nisem imela pojma o prehrani (C43)in ne o poškodbah. Teh stvari sem se naučila v teatru. Glede prehrane so mi začeli svetovati asistenti, ki so delali z mano. **V šoli tega ni bilo, oziroma je bilo premalo.**(C44)

4. ŠOLSKA SVETOVALNA DELAVKA TER PODPORA IN POMOČ V ČASU BALETNEGA ŠOLANJA

a) Si se imela možnost pogovoriti s svetovalno delavko na šoli ali s kom drugim o svojih težavah, občutkih, vprašanjih?

Če bi imela na voljo med plesnim šolanjem svetovalno delavko, bi bila veliko pri njej. (C45) Mi baletni plesalci smo vsi zreli za psihiatra. Zelo bi bila vesela, če bi jo takrat imeli. **Učiteljem se nisem upala nič povedat.** (C46) **V šoli sem pogrešala tudi to, da bi ti nekdo svetoval in ti stal ob strani pred tekmovanji.** (C47) **Jaz nisem imela nikogar, s katerim bi se lahko pogovorila o tem.**(C48) **Da bi ti nekdo s psihološkega stališča razložil, kaj se ti bo dogajalo na tekmovanju, da ti pokaže, kako se sprostiti, da te ne sesuje trema in konkurenca, da imaš koncentracijo.** (C48) **Bila sem na več evropskih tekmovanjih in na dveh zaradi treme totalno sesula.**(C49) Sram me je bilo, stara sem bila 16 let, nihče mi ni nič povedal, kako bo to zgledalo. Misllila sem, da sem najslabša plesalka in potem sem tudi bila. **Z mano je sicer šla učiteljica, ampak noben me ni psihično pripravil na to.**(C50) Pa spet, če boš vprašal kaj učitelja o tem, boš

izpadel šibek. **Učitelji znajo poučevati balet, ne spoznajo se na psihologijo.** (C51) Trener baleta naj bo strog in naj se dere nate, ampak ti rabiš nekoga, s katerim se lahko o tem pogovoriš.

INTERVJU D

KONSERVATORIJ ZA GLASBO IN BALET MARIBOR

STATUS: zaključila šolanje

DATUM INTERVJUJA: 26.5.2016

1. PRITISKI BALETNEGA ŠOLANJA

a) S kakšnimi pritiski si se soočala v času baletnega šolanja?

Fizične pritiske ti itak prinaša (D1), sploh zame je bilo težko, ker nisem imela primerne telesa (D2), meni je bilo ful težko (D3). Bolečine, poškodbe (D4). Nisem bila dovolj raztegnjena (D5), nisem bila dovolj suha (D6). Skos je treba delati na sebi (D7). Psihične pritiske ti pa tudi v bistvu prinaša (D8). Sploh če si tega res želiš (D9) in se ful ženeš (D10), že itak sam nase pritiskaš (D11), potem pa še z zunanje strani nate pritiskajo profesorji (D12).

Jaz sem vse te pritiske dobro prenašala (D13), najhujše mi je bilo, ko sem nehala z baletom (D14). Drugače mi je šolanje dalo disciplino (D15), poznam pa tudi punce, za katere je bilo to preveč in so potem pustile balet in so potem imele slabe spomine in občutke glede baleta (D16). Po končanem šolanju sem šla naprej študirat, tukaj pa lahko skritiziram našo šolo, da ni bilo nikoli nič usmerjanja v prihodnost (D17). Samo treningi, na koncu pa ne veš kaj bi sam s sabo po šoli naredil (D18). To sem pogrešala (D19). Da bi nam kaj povedali glede prehranjevanja (D20), da ti povejo kako naprej, če ne ostaneš v baletu (D21). Jaz, kosem nehala plesati, sem bila totalno izgubljena.

Urniki sem imela zelo zahteven (D22). Zjutraj smo imeli po navadi običajne predmete, potem popoldan pa treninge. Dostikrat smo bili do osmih ali devetih zvečer na šoli (D23), vmes smo imeli kaj frej. Pač padeš v posteljo in takoj zaspiš (D24). Nekatere smo še honorarno sodelovale z gledališčem nekaj časa, tako, da smo imele še dodatne treninge tam (D25). Moje socialno življenje se je odvijalo zelo znotraj šole (D26), večinoma smo se družile z baletkami, pa tudi z glasbeniki. Žuranja si bolj ne moreš privoščiti (D27). Ko sem prišla za vikend za en dan domov (D28), sem tudi stik zgubila s prijatelji z domačega kraja (D29). Sicer mi ni bilo hudo, ker se nisem družila s prijatelji. Že na nižji baletni šoli sem zamudila rojstni dan od svojega očeta, na počitnice nisem šla in tudi iz šole v naravi sem morala predčasno domov (D30), ampak tako je pač bilo.

b) Si kdaj občutila ljubosumje ali zavist med soplesalkami?

V bistvu ne (D31). Mogoče mi je šla katera na živce, ampak ljubosumja pa ne.

c) Si kdaj plesala kljub utrujenosti ali bolečini?

Vedno (D32). Če je bilo prehudo so mi učitelji rekli, da naj se usedem (D33). Niso marali, da si zmišljujeval, da te kaj boli. Bolj je bilo pohvaljeno, da si delal kljub bolečini (D34), kakor pa da ne bi delal. Bila sem poškodovana pred produkcijo, pa nisem hotela zamuditi tega nastopa (D35).

2. ZNAČILNOSTI POUČEVANJA UČITELJEV BALETA IN NJIHOV ODNOS DO UČENCEV

a) Meniš, da so bili učitelji baleta pozorni na vaše čustvene procese?

Ne morem reči, da so bili zelo pozorni (D36). Če je videl, da te kaj boli, je vprašal kako si (D37), na čustvih pa ni bilo nekega poudarka (D38).

b) Kakšen je bil vaš odnos z učitelji?

Bili so strogi (D39). Večinoma se nismo razumeli, če so imeli občutek, da se ne trudiš dovolj (D40). Kazen je bila, da so te začeli ignorirati (D41). Bolj, ko si se trudil, več pozornosti ti je učitelj posvetil (D42). Če pa mu kaj ni bilo všeč, te je pa dal na stranski tir (D43). Pa definitivno se že tako več z boljšimi ukvarjajo (D44). Tiste, ki so že po naravi nadarjene in imajo lepo postavo, so zvezde (D45). Načeloma je imel učitelj zelo pozicijsko avtoriteto (D46). Velikokrat je kričal (D47). Ne vem, koliko je dobro, da to zdaj govorim, ampak enkrat me je zelo po hrbtu udaril, ker sem bila zmatrana in sem se sključeno držala (D48). Še danes, ko ga vidim, se takoj zravnjam. To se mi ni pri baletu zdelo nič takega (D49), če bi si to privoščil kakšen drug učitelj pri kakšnem drugem predmetu, mi ne bi bilo v redu (D50), branila bi se. Pri baletu pa je bilo to vse dovoljeno, tako pač je.

c) Te je baletno šolanje pripravilo na poklic baletne plesalke?

Ne, to pa sploh ne (D51). Jaz bi rekla, da tehnično so nas naučili maksimalno (D52), kot so nas lahko. nič Iz drugih vidikov, pa dobesedno nič. Glede zdrave hrane...če so nas učitelji videli s štručko, so nas nadržli (D53), dobesedno si samo jabolko lahko jedel pred njimi (D54). Enkrat se spomnim, ko je vodja baletnega oddelka videla ene plesalke, da so šle v Mcdonalds in jih je potem tako nadržal, kaj sploh tam delajo (D55). Na začetku so nam sicer nekaj glede prehrane povedali (D56), ker smo itak morale vse shujšati (D57), takrat nam je učiteljica povedala, da naj jemo samo beljakovine in nič ogljikovih hidratov, ampak to ni bilo mišljeno kot zdrava prehrana, ampak kot dieta (D58). Pač učitelj nam je takoj povedal, da moramo shujšati (D59). Na zafrkljiv način (D60). Deloval je na tvoja čustva (D61), da te je bilo sram (D62).

3. PRITISKI GLEDE TEŽE IN MOTNJE HRANJENJA MED BALETNIMI PLESALKAMI

a) So vas na šoli kdaj tehtali?

Ja, v drugem letniku so nas stehali (D63). Meli smo tehtnico v baletni dvorani (D64) ob strani in potem nas je stehal eno za drugo. Ful je bilo neprijetno (D65). Ko se je pa pokvarila, smo bile pa vse srečne, po tem pa mislim, da sploh niso več kupili nove tehtnice. Jaz se nisem zdravo prehranjevala (D66), takrat sem z namenom, da bi shujšala tudi začela kaditi (D67). Tako, da se potem nisem toliko odrekala hrani, ker mi je zaradi kajenja apetit padel (D68). Ko sem začela kaditi, je učitelj zvedel in sem morala za kazen trikrat odplesati zelo težko variacijo, da mi je dokazal, da ne bom imela zaradi kajenja kondicije (D69).

b) Misliš, da bi na vaši šoli učitelji pustili plesati učenki, ki ima anoreksijo?

Po mojem se niti ne bi spraševali, če ima baletka anoreksijo (D70). Njim je normalno, da je baletka zelo suha (D71). Iz takega okolja, kot so prišli te učitelji, je to za njih čisto normalno.

c) Poznaš kakšen primer motenj hranjenja med baletnimi plesalkami?

Ja, jaz sem bruhala nekaj časa, da bi shujšala (D72), pa nisem shujšala. Pa tudi noben ni vedel (D73). Potem sta pa dve sošolki ugotovili, da bruham, pa sta me spravili k sebi (D74). Bruhala sem pa dobro leto (D75). Zgubila sem tudi menstruacijo za nekaj časa (D76). Pa ena druga sošolka jo je tudi izgubila, ko je neprestano hujšala, pa še starši so nanjo pritiskali glede baleta (D77), ona ni imela dve leti menstruacije (D78). To se je začelo dogajati nekje v prvem, drugem letniku (D79), odrekanje hrani v kombinaciji z bruhanjem. Ko sem pa potem shujšala, sem pa izgubila apetit. Baletka lahko razvije motnjo hranjenja, ravno zaradi tega, ker je zunanji videz tako pomemben (D80). Največ možnosti za razvoj motnje hranjenja je ravno pri takih plesalkah, ki nimajo ravno postave za balet (D81) in morajo veliko delati na tem. Itak si neprestano obdan z ogledali in se gledaš (D82), učitelji te forsirajo (D83), skozi so pritiski glede tega (D84). Informacije, ki pa so jih nam ponudili glede prehrane, pa so bile, da naj manj jemo, to je pa to (D85)). Če je pa presuha baletka, pa ni bilo nobenih informacij ali pomoči (D86).

d) Od kje pa si črpala energijo in moč?

Iz psihe, pa malo trme (D87), pa balet je bila edina stvar za katero sem se v življenju tako trudila, toliko mi je pomenil (D88).

e) Kakšno pa je bilo razmerje med pohvalami in kritikami?

Glavne so kritike (D89), ravno zaradi tega, da več delaš.

4. ŠOLSKA SVETOVALNA DELAVKA TER PODPORA IN POMOČ V ČASU BALETNEGA ŠOLANJA

a) Si se imela možnost pogovoriti s svetovalno delavko na šoli ali s kom drugim o svojih težavah, občutkih, vprašanjih?

Imela sem podporo do določene mere doma (D90), vendar moja mama si je želela, da se začnem s čim drugim ukvarjati. Govorila mi je, da si uničujem telo in podobno. **Mama je bila vesela, ko sem šla študirat. Skrbelo jo je zame (D91). Še danes se mi pozna na telesu, zgleda, da sem se takrat preforsirala (D92).** Ampak še zmeraj so me podpirali, veliko denarja so zapravili zame.

b) Kaj pa svetovalna delavka na šoli?

Za nas baletke to ni nič pomenilo (D93). Niti ni poznala našega področja (D94), niti se ni poglobljala v nas (D95). Mogoče se je ukvarjala z nami glede splošnih predmetov (D96), ampak glede baleta pa ni imel noben pojma, kaj se tam dogaja (D97). Ne vem, če bi se želela pogovoriti s svetovalno delavko (D98). Jaz vedno sama rešujem svoje probleme (D99). Ampak včasih bi bilo koristno, če bi imela koga za pogovor (D100).

c) Ti je kdo nudil psihično podporo pred tekmovanji?

Ne, jaz sem se zaprla vase (D101), bila sem tečna. Enim je pomagalo, da so se med sabo hrabrile, jaz sem pa želela biti sama s sabo. **Bi bilo pa v redu, če bi me lahko kdo pripravil na to (D102).**

INTERVJU E

KONSERVATORIJ ZA GLASBO IN BALET LJUBLJANA

STATUS: zaključila šolanje

DATUM INTERVJUJA: 6.5.2016

1. PRITISKI BALETNEGA ŠOLANJA

a) Si občutila kakršnekoli pritiske v času baletnega šolanja?

Mogoče sem pritiske občutila na začetku baletnega šolanja, zaradi učiteljice baleta (E1). Imela je zelo dolge nohte, ki si jih občutil na svojem telesu, **ko te je popravljala in te je dostikrat na silo (E2),** to sem si v bistvu najbolj zapomnila. Pa to, **da nas je velikokrat nadirala (E3), tako da te je psihično prizadelo (E4),** čeprav jaz sem imela srečo, ker je mene imela skoraj najraje. Tako, da če je imela učiteljica res slab dan, sem tudi jaz naletela na to, vem pa da so bile druge baletke kar velikokrat boge. **Govorila nam je, kako smo lahko neumne, da si tega ne zapomnimo, pa nam je že velikokrat pokazala, kako moramo delati (E5).**...na tak način, da nam je govorila, da smo neumne. Ko sem bila pa v srednji baletni šoli, se pa niti ne spomnim kaj posebnega, **edino ko so prišli gostujoči pedagogi (E6). Imeli smo eno pedagoginjo, ki me je parkrat nadrla (E7),** ker me veliko ni bilo na vajah, ker nisem bila prepričana, če še želim nadaljevati z baletom. **Ona nam je tudi skos govorila, da mora biti balerina pametna, da neumne baletke nikamor ne pridejo v življenju, malo nas je označila za neumne (E8). To ti po mojem da neko manjšo travmo (E9). To imaš potem skos v glavi, pa da si predebela, tudi če shujšaš (E10).** Na primer, v operi so mi na začetku težili, da moram shujšati in da sem predebela. In ko sem potem shujšala, sem imela še vedno v glavi, da sem predebela in da zaradi tega ne dobivam vlog. **Take komentarje si zapomniš (E11).**

Drugače sem pa malo pritiskov čutila s strani staršev (E12), sploh pred tekmovanji so mi govorili, da moram več vaditi, pa mama ko je prišla na moj nastop je imela pripombe. **Od profesorjev pa na srednji šoli nisem toliko čutila pritiska (E13),** mogoče bi bilo celo boljše, če bi nas bolj forsirali, ker bi nas dali na neko višjo raven (E14).

b) Si kdaj občutila ljubosumje sošolk?

Naša generacija je bila zelo povezana, držimo skupaj in pazimo en na drugega (E15).

c) Kako si usklajevala svoj urnik in obveznosti?

Hodila sem na gimnazijo (E16), ker se moji starši niso strinjali, da bi splošne predmete opravljala na Konservatoriju, ker je vseeno dobro imeti splošno, gimnazijsko izobrazbo (E17). Jaz nisem bila v gimnaziji pridna in sem imela opravičila od baletne šole in od opere. Tretji in četrti letnik gimnazije sem honorarno delala že v operi in smo imeli istočasno vaje in pouk (E18), tako da jaz sem gimnazijo zaradi baleta veliko prešpricala (E19). Prišla sem na šolo več ali manj odpisati teste, kaj več pa nisem hodila, lahko bi, ampak nisem. V šoli bi bila zjutraj tri ure, potem bi šla v opero na vaje, potem sem šla vmes na baletno šolo, potem pa odvisno ali smo tudi zvečer imeli v operi vaje, drugače sem pa bila na baletni šoli do pol desetih zvečer najdlje (E20). Moja glavna družba je bila baletna družba (E21). Želela sem si gimnazijskega življenja, pa nisem mogla ven hodit (E22). Tako da se v gimnaziji ravno nisem počutila del našega razreda, tako da takrat sem razmišljala ali nadaljevati z baletom ali ne, ker sem si želela malo bolj družabnega življenja (E23), ker sem bila neprestano po baletnih dvoranah (E24). Imela sem obdobje, ko sem razmišljala, kaj vse zamujam zaradi baleta (E25). Nisem se ravno odrekala stvarim, ampak sem jih mogoče kasneje izživila (E26).

d) S kdaj plesala kljub poškodbam ali bolečinam?

Sem ja (E27). Ampak to je bila bolj moja izbira ali bom hotela kljub temu plesati ali pa ne (E28). Tri dni pred produkcijo mi je klecnilo koleno in me je zelo bolelo, nisem ga mogla niti stegnit (E29). Ampak sem se odločila, da nočem zamuditi predstave in sem potem to pretrpela (E30). Pač adrenalin je in motivacijo imaš (E31). Moj profesor ni bil navdušen nad tem, da bom plesala in mi je odsvetoval (E32) samo sem pač trmasta (E33) in sem plesala, ker mi je to veliko pomenilo (E34). Pa zaključna predstava je bila, pa umetniška vodja baleta je prišla gledat in mi je bilo to pomembno za naprej, za opero in nisem mogla reči, da me koleno boli in da ne bom plesala (E35). Profesorji so drugače razumevali glede bolečin (E36). Mislim, da smo imele me srečo glede tega. Saj pravim, če bi nas bolj forsirali, bi nam v končni fazi šola dala več (E37).

2. ZNAČILNOSTI POUČEVANJA UČITELJEV BALETA IN NJIHOV ODNOS DO UČENCEV

a) Meniš, da so bili učitelji baleta pozorni na vaše čustvene procese?

Če si profesorjem povedal, da te kaj teži in da zaradi tega ne moreš dobro delati, so razumeli (E38). Sicer jaz se nisem rada izpostavljala, da je kaj narobe, pa nisem šla povedat (E39). Če sem se pa fizično slabo počutila, sem pa šla (E40). Ampak druge punce, ki so šle, so jih razumeli in jim tudi pustili, da manjkajo (E41). Mislim, da so bili dosti razumevali (E42).

b) Kakšen je bil vaš odnos z učitelji baleta?

Na nižji baletni je bilo tako, da si moral profesorja poslušati (E43) in nisi smel nič reči (E44), samo kimati si mogel (E44). Izven pouka, pa je bilo kar ok. Jaz sem en mesec delala kljub bolečini, pa nisem nič rekla, ker je ona rada nadirala (E45). Ko sem se pa opogumila in ji povedala, da ne morem več, je pa bila razumevala in mi svetovala glede fizioterapevta (E46).

3. PRITISKI GLEDE TEŽE IN MOTNJE HRANJENJA MED BALETNIMI PLESALKAMI

a) Si občutila med plesnim šolanjem pritiske glede telesne teže?

Jaz sem bila res suhcena v času baletnega šolanja (E47), tako da mi niso nič težili (E48). Itak so tudi profesorji mislili, da tiste, ki mislijo biti poklicne plesalke in so bolj nadarjene, že same pazijo na težo in so suhe (E49). Ostalim plesalkam, ki niso bile tako nadarjene, niso posvečali toliko pozornosti (E50). Nam so jo več. Mene so velikokrat učitelji vprašali, če sploh kaj jem (E51) in enkrat je učitelj poklical tudi moje starše domov (E52) in jim povedal, da se mu zdi, da premalo jem (E53). Ampak pri meni je bilo tako, da nisem mela časa jesti (E54). Nisem imela pravega kosila. Tudi mama je bila v skrbeh zaradi tega (E55). Takrat sta se z mojo mamo zmenila, da lahko zamujam na vaje, da lahko v miru pojem (E56). Učitelj je v bistvu zelo skrbel za nas (E57). Se mi zdi, da na mariborski baletni šoli, so punce veliko bolj dovzetne za razvoj kakšne motnje hranjenja kot pa pri nas. Tam so jim postavljali pogoje, da ne bodo smele iti na tekmovanja, če ne bodo suhe, pa če ne bodo samo enega jabolka na dan pojedle, to sem slišala (E58). Ampak, če pogledaš baletke z mariborske šole, pa nas z ljubljanske, je opazna velika razlika v teži. Ni nas pa nihče ozaveščal glede zdravega prehranjevanja (E59). So mi pa starši doma težili, da naj

jem (E60). No, na nižji baletni šoli so bile pripombe glede teže (E61) ampak učiteljica ni bila nesramna in ni nobene osramotila (E62).

4. ŠOLSKA SVETOVALNA DELAVKA TER PODPORA IN POMOČ V ČASU BALETNEGA ŠOLANJA

a) Si se imela možnost pogovoriti s svetovalno delavko na šoli ali s kom drugim o svojih težavah, občutkih, vprašanjih?

Ne (E63). Mislim pa, da bi si moja prijateljica želela pogovoriti s kakšno svetovalko. Ona je tudi privatno, izven šole šla na pogovor (E64), ker ji je to zelo pomagalo, da je imela pomoč in pravo osebo, s katero se lahko pogovori (E65). Skrbelo jo je, da ni dovolj dobra (A66), bila je zelo samokritična (E67) in pod pritiskom (E68). Rabila je nekoga, da ji pove, da je dovolj dobra (E69). Mislim, da bi bilo fajn, če bi imeli kakšno pomoč oziroma možnost pogovora (E70). Lahko bi nas tudi bolj pripravili na to, kako ta poklic baletne plesalke zares sploh zgleda (E71). Jaz sem vedno mislila, da je v teatru tako kot na baletni šoli. V operi je drugače, moraš imeti samodisciplino in nikogar ni več, ki bi te popravljala, tako kot v srednji šoli. Sam se moraš znajti.

INTERVJU F

KONSERVATORIJ ZA GLASBO IN BALET LJUBLJANA

STATUS: zaključila šolanje

DATUM INTERVJUJA: 12.5.2016

1. PRITISKI BALETNEGA ŠOLANJA

a) S kakšnimi pritiski si se soočala v času baletnega šolanja?

Zdi se mi, da na naši šoli direktno ni bilo nobenih pritiskov, razen določeni profesorji (F1), samo ne te naši, stalni. Bolj gostujoči učitelji (F2). Jaz sem se začela obremenjevati, predvsem zaradi svoje postave (F3). Jaz sem izhajala iz drugega plesnega stila in sem imela že mišice drugačne oblike, pa nisem toliko pazila na prehrano. Ko sem se z baletom začela ukvarjati, pa sem se začela s prehrano ukvarjati (F4). Profesorji so komentirali, da bi morala baletka drugače izgledati (F5). Pa enkrat sem izvedela, da ko sem zapustila baletno dvorano, je gostujoča pedagoginja komentirala mojo težo drugim baletnim plesalkam (F6). To so mi punce povedale. Takrat se nisem zavedala, da bo to vplivalo name (F7).

b) Kako si usklajevala svoj urnik in obveznosti?

Zame je bilo usklajevanje urnika dosti naporno (F8). Istočasno sem poleg baletnega šolanja obiskovala še fakulteto (F9). Socialnega življenja nisem ravno imela (F10), edino za vikende sem pa imela čas (F11). Sem bila obremenjena, ampak jaz sem vedno tako živela (F12). Mi je zdaj bolj čudno, ko nimam več toliko stvari. Po baletni šoli sem se priključila mlademu slovenskemu baletu, takrat sem bila najbolj obremenjena. Sicer jaz sem imela res super razred na baletni šoli, punce smo se zelo podpirale med seboj (F13), ni bilo ljubosumja ali pa česa podobnega. Pa imela sem super pedagoga (F14). V bistvu sem si sama ustvarila vse pritiske (F15), ker sem si tega tako želela (F16), od drugih pritiskov nisem čutila. Ja, si pa utrujen (F17). Pa jaz sem še pomagala v operi, pa je bilo bolj naporno (F18).

c) S kdaj plesala kljub poškodbi ali bolečini?

Ja itak (F19). Sem imela to srečo, da sem imela že od prej veliko izkušenj s poškodbami in sem se začela zavedati, kako pomembno je, da ceniš svoje telo. **Moj profesor je bil glede tega razumljiv** (F20), nikoli te ni silil, da bi plesala kljub poškodbi ali bolečini (F21). **Edino tisti gostujoči profesor nas pa je silil** (F22). Na šoli so skrbeli za nas glede tega (F23), svetovali so nam najboljše kakor so lahko (F24). Če bi pa imeli denar za fizioterapevta, bi bilo pa super, da bi ga imeli na šoli (F25).

2. ZNAČILNOSTI POUČEVANJA UČITELJEV BALETA IN NJIHOV ODNOS DO UČENCEV

a) Meniš, da so bili učitelji baleta pozorni na vaše čustvene procese?

Ja, so bili pozorni na naša čustva, ampak odvisno od profesorja, koliko je dojemljiv (F26). Karkoli se je meni čustveno dogajalo v privatnem življenju, nisem pustila, da bi vplivalo na balet. **V bistvu me je balet bolj reševal pred problemi** (F27).

b) Kakšen je bil vaš odnos z učitelji baleta?

Na naši šoli si se lahko pogovoril z učitelji (F28), pa povezani smo bili na osebnem nivoju z učiteljem (F29) in s soplesalkami.

Sem slišala, da še vedno obstajajo slabi in kruti pedagogi baleta, nisem pa imela osebnih izkušenj z njimi (F30). Odvisno kdo te poučuje in kako se ujameš z pedagogom (F31). Je pa res, da se profesor tudi nima časa z vsemi enako ukvarjati (F32). Več se ukvarja z res dobrimi plesalkami (F33), kar se mi ne zdi ravno dobro. Lahko bi se ukvarjali več tudi s takimi, ki niso ravno najboljše ampak imajo veliko željo plesati, da bi jih bolj spodbujali (F34).

3. PRITISKI GLEDE TEŽE IN MOTNJE HRANJENJA MED BALETNIMI PLESALKAMI

a) Meniš, da bi učitelji pustili plesati anoreksični plesalki?

Pri nas so se zelo ukvarjali s tem (F35), ne vem pa, če so te spremembe dovolj hitro zaznali (F36), ampak to tudi dosti pozno ugotoviš, če človeka ne poznaš osebno (F37). Zelo hitro si lahko baletka izmisli kakršen koli izgovor glede njene vitkosti (F38). Tudi jaz sem izgubila kar dosti kilogramov v času šolanja (F39), ampak je bilo še kar normalno to takrat. Tudi mene so učitelji glede teže veliko spraševali, če sem v redu, če je kaj narobe (F40). V baletni šoli nismo imeli nikoli predavanj o zdravi prehrani, pa o motnjah hranjenja (F41). To bi bilo dobro, saj ne samo zaradi tega, da bi punce shujšale, ampak z vidika kaj je dobro in zdravo za plesalce (F42). Ena učiteljica baleta se je tudi pogovarjala veliko o prehrani, s tistimi, ki jih je to zanimalo (F43).

4. ŠOLSKA SVETOVALNA DELAVKA TER PODPORA IN POMOČ V ČASU BALETNEGA ŠOLANJA

a) Si se imela možnost pogovoriti s svetovalno delavko na šoli ali s kom drugim o svojih težavah, občutkih, vprašanjih?

Nisem sploh vedela, da jo imamo (F44), pa tudi nisem se s tem ukvarjala. Če pogledam zdaj nazaj, je takrat še nisem potrebovala (F45). No ampak, manjka pa neka psihična priprava. Pred nastopi, pred tekmovanji (F46). Da bi te nekdo vodil, ampak svetovalka, psihologinja mora vedeti, za kaj se gre (F47). Pač, učitelji ti niso znali ravno svetovati glede psihične priprave in psihičnih pritiskov (F48). V zadnjem letniku smo bile vse punce kar pod psihičnim pritiskom, veliko smo jokale (F49). Mislim, da se malo punc zaveda, da rabi psihično podporo (F50). Jaz sem se tega zavedla, ko sem bila malo starejša. Psihična priprava in podpora imata ključen pomen (F51). Ne vem pa, če bi se kakšna punca odločila iti k svetovalni delavki, to ni navada (F52) in to je še vedno dosti čudno (F53). Če bi bila pa to neka oseba, ki bi bila tudi na vajah prisotna in bi dekleta poznala, potem bi pa šla (F54).

INTERVJU G

KONSERVATORIJ ZA GLASBO IN BALET MARIBOR

STATUS: Obiskuje srednjo baletno šolo

DATUM INTERVJUJA: 3.8.2016

1. PRITISKI BALETNEGA ŠOLANJA

a) Ali ima po tvojem mnenju poklicno baletno šolanje kakršnekoli pritiske na učence baleta?

Jaz imam rusko učiteljico in se pozna ta ruski vpliv, se pozna ta trda vzgoja (G1), da nima nekega nežnejšega pristopa (G2). In po potem vpliva na fizično raven (G3) in na psihično raven (G4), oziroma na celoten način, kako te obravnava. Naša učiteljica te kot rusinja gleda drugače, kot bi te na primer neki drugi učitelj (G5). Letos se mi zdi, da je malo boljše, lansko leto pa je bilo tako, da sem imela prevelik rešpekt pred njo, preveč sem se je bala (G6). Ne vzpostaviš neke vezi, da bi ji lahko povedala, da mi kaj ne paše, da mi nekaj ni všeč, preveč te je strah, da bi ji nekatere stvari izkazal (G7). Letošnje leto se je stanje izboljšalo. Sem ji tudi povedala nekatere stvari, ki so me motile (G8) in je potem videla, da sem tudi jaz človek, da imam tudi jaz čustva in sva vzpostavile veliko boljši odnos (G9). Recimo, nekaj sem vadila, pa mi ni šlo dobro, pa mi je rekla, da če bom tako delala, da mi nikoli ne bo šlo, ni mi pa povedala kaj delam narobe. Pa sem jo prosila, če mi lahko pove kaj delam narobe in mi je potem povedala. Ni imela tega pravega pedagoškega pristopa (G10). Pa mogoče čutim malo pritisk staršev, se bojiš, da jih boš razočaral (G11).

b) Čutiš kakšen pritisk, da moraš biti uspešna?

Ja, moraš biti najboljši za sebe (G12). Da tekmuješ sam s sabo (G13). To je včasih še težje, kot če tekmuješ s kom drugim. Jaz sem taka res zelo samokritična (G14) in perfekcionistična (G15). Če pa želi biti še nekdo boljši od tebe, je pa to še dodatno obremenjujoče (G16).

c) Kakšne imate odnose soplesalke med seboj?

Z tremi sem zelo povezana (G17), z drugimi pa ne toliko. Včasih čutim ljubosumje (G18). Pri naši učiteljici je tako, da spodbuja tekmovanje (G19). Saj se navadiš, si pa utrdiš s kožo.

Učiteljica pravi, da se tako do nas obnaša, ker nas želi navaditi, da bomo trdne za naprej (G20). Da to dela za naše dobro (G21). Da bom kasneje prišla nekam, kjer bodo še grše ravnali z mano (G22) in da me bo to vzpodbudilo, da bom hotela pokazati, da zmorem. Dostikrat ima kakšen komentar učiteljev več negativnih kot pa pozitivnih posledic (G23). V vsakem primeru to povzroči neko sekiranje (G24). Jaz sem dokaj taka, da se sekiram, ker balet jemljem resno in si potem stvari bolj jemljem k srcu (G25). Mislim pa, da če bi bili bolj prijazni do nas, bi bili rezultati enako dobri ali pa celo boljši (G26).

d) Kakšen je tvoj urnik?

Začnemo zjutraj ob osmih in imam do dveh pouk, potem pa se ob pol treh začne kakšen moderni ples, 15 minut pavze in potem balet. Traja do sedmih pol osmih najdlje. Dostikrat pa sodelujemo v predstavah v SNG Maribor (G27), tiste vaje se pa začnejo zvečer in trajajo do pol desetih zvečer. Čez celi dan, od ponedeljka do petka (G28). Pred premierami pa tudi ob sobotah (G29).

e) Koliko ti ostane za druženje s prijatelji?

Nasploh bolj malo (G30). Lahko se res sprostim, če se dobimo ob sobotah popoldan z njimi (G31), čez teden se težko dobivamo (G32). Z baletkami se družim pred in po treningu (G33). Včasih malo pogrešam to druženje (G34), redke priložnosti so med letom (G35).

f) Si kdaj preobremenjena?

Ja, tu pa tam je res psihično preveč (G36). Letos je bilo najhujše, ko smo imeli v istem mesecu produkcijo in predstavo v gledališču. Smo sicer navajeni (G37), si utrujen, ti pa oder daje neko energijo in moč (G38). Tudi zjokamo se (G39), sicer meni se zdi to kazanje nemoči (G40). Pri naši učiteljici je tako, da reče da se lahko zjokamo če nam bo zato lažje (G41), ampak če večkrat jokaš ti reče, da je to brez veze, da nam to ne koristi (G42). Jaz se zjokam doma (G43).

g) Si kdaj plesala klub utrujenosti ali pa bolečini?

V drugem letniku se mi je naredila ena poškodba, ampak sem kljub temu plesala tudi na tekmovanju (G44). Ker sem plesala, se mi je vnelo, bilo je še slabše (G45). Učiteljici se nisem upala povedati (G46), ker se mi je zdelo, da me bo gledala drugače, bolj šibko (G47). Potem pa ko je bilo hujše, sem ji pa povedala (G48). Rekla je, da naj delam kolikor lahko (G49). Par krat se je zgodilo, da nas je silila plesati kljub bolečini ali pa boleznim (G50). Marsikatera pride plesat, če so prehlajene (G51). Enkrat je učiteljica poklicala starše od ene punce, da naj jo pripeljejo na vajo, da naj vsaj gleda, ker je bila bolna, pa pri eni puncici, ki je imela kar hudo poškodbo, jo je silila, da naj pleše in vadi za produkcijo, čeprav ji je fizioterapevt odsvetoval (G52). Glede poškodb nam ne svetujejo (G53), sami vprašamo, pa nam kaj nam že povejo (G54). Svetujejo nam, da naj delamo pravilno, nas opozarjajo (G55).

2. ZNAČILNOSTI POUČEVANJA UČITELJEV BALETA IN NJIHOV ODNOS DO UČENCEV

a) Kako poučevanje učiteljev vpliva na tvojo samozavest?

Če nisi dovolj močen, te lahko njihovo poučevanje dokaj zbije (G56). Nasploh se mi zdi, da baletke nismo ravno samozavestne (G57).

b) Kako pa nate vplivajo ogledala s katerimi ste obkrožene?

Jaz imam z ogledali kar velike težave (G58). Želiš preprečiti, da se boš videl (G59). Bojiš kaj boš videl (G60). Ali se boš videl kot dobrega ali kot slabega, suhega ali debelega, da ne boš dober za svoje kriterije. Tega kontakta z ogledali je ogromno (G61).

3. PRITISKI GLEDE TEŽE IN MOTNJE HRANJENJA MED BALETNIMI PLESALKAMI

a) Vas na šoli tehtajo?

Pri naši učiteljici tega ni (G62), je neka stara tehtnica. Smo slišale, da je drugi profesor to počel. Zdaj ne vem, če jih še, pred parimi leti jih pa je. To se mi zdi preveliko poseganje v mojo zasebnost (G63). Teža je samo številka. Jaz se rajši ne tehtam, ker me je strah, kaj bo tehtnica pokazala (G64).

b) Ste imeli kdaj predavanje o pravilnem prehranjevanju?

Enkrat smo imeli, ampak to je bilo za celo šolo, tudi za glasbenike (G65). Pa še ta ženska, ki je predavala, ni bila ravno v redu (G66). Me balerine smo morale iti (G67). Me bi morale imeti več tega (G68). Morale bi imeti svetovalca za prehrano, individualnega (G69). Če profesorica reče kakšni puncici, da mora shujšati ji reče, da naj zvečer po vajah ne je. To je vse, kar svetuje (G70). Zelo je direktna, reče : »Ti si se povečala, taka ne moreš biti« (G71). Rabiš nekaj časa, da sploh dojameš. Balerine same po navadi raziskujemo o prehrani (G72).

c) Ste imeli kdaj predavanja o motnjah hranjenja?

Ne, nismo imele. (G73). Bi pa šle (G74).

d) Se ti zdi, da so profesorji na vaši šoli pozorni na motnje hranjenja?

Jaz sem letošnje leto zapadla v anoreksijo (G75). Meni je direktno povedala, da taka ne morem it na oder (G76). Konec prejšnjega leta sem bila že kritično suha (G77), potem pa ko je bilo zelo zelo hudo, ko bi šla lahko že v bolnico, pa sta učitelja poklicala moja starša na razgovor (G78). Skupaj smo probali rešit zadevo, ampak sem spet zapadla nazaj (G79). Jaz sem skrivala to, rekla sem, da nimam apetita, da sem zbolela (G80). Starša me itak čez teden nista videvala. Ko sta me starša videla na produkciji, sta mi rekla, da se morem zrediti (G81). Je zagotovo to povezano z baletom in z baletnimi kriteriji (G82). Vse skupaj, občutljiv postaneš na komentarje učiteljev (G83), kakršna koli slaba beseda učitelja, lahko tebi povzroči kaj negativnega (G84). Dosti punc je, ki se sekirajo zaradi tega (G85), vse so boge. Zelo malo pojejo (G86), sploh če maš napačno konstitucijo za balet, se lahko zelo sekiraš, iz tega se komot razvije anoreksija (G87). Jaz sem od te moje učiteljice druga učenka, kateri se je to zgodilo. Ne bi rekla, da je ona kriva, ker takrat, ko sem se malo zredila, mi je povedala, da sem se, ampak da mi ni treba skrbet. Ampak meni je bilo že to preveč in sem shujšala. Ona je bila seveda zadovoljna in me je pohvalila in tista pohvala je mene spodbudila, da moram še bolj shujšati (G88). Saj jo je potem res skrbelo zame (G89). Sem tudi ena bolj perspektivnih plesalk in se je šola morala zavzeti zame (G90). Učitelji imajo »ljubljenčke«. Če si boljši, te bojo bolj popravljali in ti namenili več pozornosti (G91). Nimajo do vseh plesalk enakega odnosa (G92). Ampak to leto je res boljše, ko nas je bolj spoznala (G93).

f) So ti ponudili kakšno svetovanje ali pa kontakt na koga se obrniti glede pomoči pri anoreksiji?

Ne, vse je bilo na nas (G94).

4. ŠOLSKA SVETOVALNA DELAVKA TER PODPORA IN POMOČ V ČASU BALETNEGA ŠOLANJA

a) Ste dekleta v stiku s šolsko svetovalno delavko?

Ja, jaz sem v stiku z njo (G95). Je kar v redu, ji lahko zaupaš (G96). Enkrat je prišla na trening pogledat (G97), ko smo se pritožile nad učiteljico in njen odnos do nas (G98), da nas nič ne popravlja (G99) in bere revije (G100). Je prišla pogledat na trening in seveda je bila učiteljica na tistem treningu super in to je bilo to (G101). Drugače pa gremo včasih k njej na pogovor (G102). Jaz sem šla k njej na pogovor zaradi anoreksije (G103). Mislim, da so ji učitelji to rekli (G104). Ona me je poklicala zaradi nečesa drugega, pa zraven me je še vprašala še glede anoreksije. Po tem pa je spremljala moje stanje (G105) in bila v kontaktu s starši (G106). Čeprav dostikrat obljublja, ne naredi pa nič. Ne upošteva naših želj, da bi se kaj izboljšalo (G107). Ko pa se pogovarjaš z njo, pa dobiš občutek, da bo kaj iz tega. Ima pa delavnice avtogenega treninga (G108).

b) Kakšna mora biti po tvojem mnenju socialna delavka, ki sodeluje z baletnimi plesalci?

Mora vedeti, koliko nam balet pomeni (G109), ker balet nam včasih prevzame mesto nad vsem (G110). Drugi tega ne razumejo. To naša socialna delavka ve in to je njena prednost (G111). Ne vem pa če je z baletnimi učitelji dobro povezana (G112), z drugimi pa je (G113). Saj mislim, da so nam vsi na voljo za pogovor, tudi učitelji (G114). Največjo podporo sem imela sicer pri starših (G115).

c) Bi si želela kakšna dodatna izobraževanja, ozaveščanja na šoli?

Sploh o prehrani (G116). Če b imeli kakšna predavanja o motnjah hranjenja, jaz zagotovo ne bi prišla tako daleč, do anoreksije (G117). Da bi nam povedali, kaj je posledica motenj hranjenja (G118), da bi nam na poglobljen način predavali (G119). Socialna delavka me je glede anoreksije znala na pravo pot usmerit (G120), ni pa vedla kaj dosti (G121). Najbolj mi je potem pomagala neka psihologinja (G122).

d) Vas na šoli ozaveščajo glede zaposlitvenih možnosti?

To moramo same raziskat, kam gremo lahko na avdicije (G123).

e) Meniš, da se moraš čemu odreči zaradi baleta?

Času s prijatelji (G124) in delanje norij (G125). Čas mi ne dopušča (G126).

INTERVJU H

KONSERVATORIJ ZA GLASBO IN BALET MARIBOR

STATUS: obiskuje srednjo baletno šolo

DATUM INTERVJUJA: 8.8.2016

1. PRITISKI BALETNEGA ŠOLANJA

a) Ima po tvojem mnenju baletno šolanje kakršnekoli pritiske (čustvene, psihične, fizične) na učence baleta?

Meni se zdi, da so pritiski, še posebej na naši šoli glede hrane (H1). Za težo, koliko si velik, koliko si majhen (H2). Pa pritisk je tudi glede tega, da je zmeraj nekdo boljši od tebe (H3), to je zelo velik pritisk, ker nikoli ne veš kje si. Vsi ostali te vidijo, sam sebe pa ne moreš videti. To je zame največji pritisk, da ne vem na kakšnem nivoju sem. Pritiski glede teže (H4), tekmovalnost (H5), uspešnost (H6).

b) Kakšna pa je povratna informacija od učiteljev?

Ja pri nas na Mariboru je tako, da so učitelji do nas res zelo strogi (H7). V Ljubljani pa so vsi zelo prijazni, nobeden ne pritiska na učence (H8), na Mariboru je ta pritisk na učence grozen (H9) ampak je normalno to (H10). Jaz sem se prepisala z ljubljanske šole na Mariborsko, ker je zame ljubljanski konservatorij izgubil ta nivo, ki ga je imel.

c) Občutiš kakšno konkurenco ali ljubosumje med baletnimi plesalkami na šoli, v razredu?

Mi smo kar dosti v redu razred, smo povezane (H11), ampak vseeno je prisotna neka konkurenca (H12). Vedno dajo učitelji plesati kakšno pomembno vlogo komu drugemu (H13). To lahko kar vpliva na tvojo samozavest (H14). Pri nas v Mariboru je veliko več problemov z samozavestjo učencev. Mi se vedno ukvarjamo s tem, koliko kil imamo (H15) in meni se zdi to velik problem, da nekateri zapadejo v kakšno motnjo hranjenja (H16).

2. ZNAČILNOSTI POUČEVANJA UČITELJEV BALETA IN NJIHOV ODNOS DO UČENCEV

a) Kakšen je vaš odnos z učitelji baleta?

Meni se zdi, da zelo spoštujemo učitelje (H17), zelo se jih bojimo (H18), zelo se trudimo (H19), bojimo se, da jih ne bi razočarali (H20). Eden je zelo grob (H21) in zelo je direkten (H22), kar je po eni strani zelo v redu, ker jaz se vedno bojim, da mi nekdo ne govori po resnici (H23). Zna pa tudi zelo užalit (H24) in zelo prizadeti (H25), reče ti take stvari, ko jih ne boš nikoli pozabil (H26). Jaz se nikoli recimo nisem obremenjevala s težo. Ko pa sem se odločala za šolo sem se šla v Maribor pogovoriti z učitelji in so mi takoj rekli, da moram shujšati, da sem predebela (H27). Mene je malo to šokiralo, ampak potem so mi spet govorili, da morem shujšati. Po eni predstavi sem prišla do učitelja in ga vprašala, kako sem odplesala in mi je rekel, da mi ne bo povedal, da mi ne bo uničil počitnic. Potem sem mu rekla, da vem, da je bilo slabo in da naj mi pove, kako slabo je bilo. Potem mi je rekel, da sem predebela in da morem shujšati. Saj je rekel, da sem v redu, samo, da morem za na oder še shujšati. So mi dali tudi nasvet, kaj naj jem, česa ne smem (H28). Tudi moji mami je povedala učiteljica, da morem še shujšati (H29), pa kaj naj jem, pa da bo to trajalo, da ne morem v enem mesecu shujšati. Že prej sem se včasih počutila debelo, ko sem prišla pa na to šolo, zdaj se pa počutim še bolj debelo (H30). Tudi ogledalo grozno vpliva name (H31), odvisno od ogledala. Vedno se postavim pred

tako ogledalo, da zgledam suha. **Mislim, da baletka lahko hitro razvije kakšno motnjo hranjenja** (H32). Tudi na naši šoli imajo nekatere probleme s tem. Ena moja sošolka ima probleme s tem. Ne vem če ima ravno anoreksijo, ampak je shujšala veliko v zelo kratkem času. Najprej je bila bolna, pa je zaradi tega shujšala, potem je pa nehala jest. **Učiteljica ji je rekla, kako je lepo shujšala, kako je lepa, po tem je pa res nehala jest** (H33). Mislim, da se je bala, da bi pridobila nazaj težo. Mislim, da je kritično suha, misli, da je, pa ne je. Vsi imamo s tem probleme, ni edina.

b) Meniš, da so učitelji pozorni na morebitne motnje hranjenja pri učenkah baleta?

Profesorica ni rekla, da je presuha. Je suha, ampak ima še vedno energijo, dela normalno, ne vem pa od kje jo je dobila. **Mislim, da profesorje glede tega skrbi** (H34), **ampak opazijo to šele takrat, ko je res kritično** (H35). **Odkvisno, kdo uči** (H36). **Mamo eno punco, ki je res kritično suha in nje so povedali, da je presuha in so se učitelji trudili, da bi začela jesti** (H37). **Rekli so ji, da ne bo smela plesati, če ne bo jedla** (H38). Njena učiteljica ji je grde stvari govorila, mislim, da jo ima sicer zelo rada in se trudi zanjo, ampak pred produkcijo ji je rekla, da vse zelo lepo naredi in pleše, ampak takoj, ko bo prišla na oder bojo vsi rekli, kako je grda, ker je tako suha.

c) Če ne znaš vaje, se upaš vprašati učitelja, če lahko vajo ponovi?

Ja, ker je hujše, če vaje ne znaš. Do mene je učiteljica zelo stroga. **Včasih se zgodi, da mi učiteljica reče: »Ubij se, ustrelj se...«, če sem narobe naredila vajo** (H39). **Ona to reče, ampak se na zaveda, kaj je rekla** (H40), ko pa naredim prav vajo, se pa potem dere name, da sem dobro naredila in zakaj nisem že prej naredila tako. **So tudi grobi kdaj, ampak ne zanalašč, malo te klofne in naslednjič bolj paziš** (H41). Tudi če mi reče naj se ubijem, vem da ne misli tega resno. **Pač itak te malo prizadene** (H42), **ampak na koncu klasa pride do tebe in ti pove, da je vse v redu in da naj se ne sekiramo, malo se pride opravičiti** (H43). Sicer učiteljica nas vsak dan vpraša kako smo, kako nam gre v šoli, kako se počutimo, če smo utrujene (H44). Če se slabo počutim, tega ne povem in raje delam (H45). Če pa ne gre več in me boli glava, pa se že dere name in potem učiteljica sama vidi, da ne zmorem več in mi dovoli, da se usedem (H46).

d) Se ti zdi, da lahko poučevanje baleta slabo vpliva na baletne plesalke?

Meni se zdi, da ja (H47). V Ljubljani zelo pazijo, da se ti ne bo kaj zgodilo. Če sem kdaj pretiravala, pa se preveč raztegovala, so mi takoj rekli, da tega ne smem (H48). V Mariboru je pa ravno obratno, zmeraj nam učitelji povedo, da smo v 21. stoletju in da ne moremo imeti noge samo na 90. Stopinjah (H49). V bistvu se mi zdi, da so učitelji pozorni na poškodbe, ampak nekako oni temu pač rečejo deformacija. Saj vemo, da bomo imele poškodbe kolkov, ampak se ne obremenjujemo s tem, to ni problem (H50).

e) Kaj pa misliš, da bi ti prinesel odkrit in dober odnos z učiteljem?

Jaz bi se boljše počutila (H51). Ampak, mi imamo tako spoštovanje do učiteljev in jih nočemo s tem obremenjevati (H52).

f) Kakšno je razmerje med pohvalami in kritikami?

Več je kritike kot pohval (H53). Nikoli ni dovolj dobro. Tudi pohvali, ampak vedno pove, kaj je zraven še narobe.

g) Si kdaj plesala kljub bolečini ali poškodbi?

Ja, nekaj časa sem imela poškodbe z Ahilovimi tetivami (H54). To je zelo bolelo (H55). Nisem šla k fizioterapevtu, ker so mi sami povedali učitelji kako naj raztegujem. Sama sem povedala učiteljem, da me boli, ker nisem mogla več (H56). Učiteljica se je najprej ustrašila, potem pa je bila razočarana, zakaj nisem prej pazila, zakaj nisem prej povedala. Mislim, da so pozorni na poškodbe, ampak odvisno na kakšnem nivoju si in koliko plešeš. Če plešeš v gledališču, ali pa kakšno variacijo na produkciji, moreš nekako forsirat svoje telo (H57). Tudi jaz ne bi bila srečna, če bi mi prepovedali plesat zaradi poškodbe (H58).

3. SOCIALNO ŽIVLJENJE, PROSTI ČAS, URNIK

a) Kakšen je tvoj urnik?

Odvisno. Nekateri zelo veliko plešejo tudi v predstavah. Pri meni je bilo ravno to, da sem takoj začela v predstavah plesati. Recimo v gledališču se začne vaja ob enajstih, ob treh je trening, pa zvečer do enajstih spet vaja. **Različne urnike mam, večinoma grem ob osmih zjutraj v šolo, po navadi pridem domov okoli 10 ure, če mam predstave, pridem okoli 11 ure, včasih pa ob devetih (H59).** Imam pa še dodatne treninge v Mariboru in v Ljubljani (H60).

b) Koliko časa ti ostane za druženje s prijatelji?

Večinoma se družimo skupaj s tistimi, ki so v razredu (H61). Med odmori gremo včasih spat, **med glavnimi odmori večinoma spimo v garderobi na tleh (H62).** Tako smo utrujeni, sploh po predstavi težko zaspim, zato. **Če se dobi s prijatelji imam slabo vest (H63), raje ostanem v gledališču in vadim (H64).** Večinoma, če se zabavam z baletnimi ljudmi, gremo kam jest, v kakšno slaščičarno. Ampak skoraj vedno pride potem mimo naša učiteljica. **Enkrat sva šle s sošolko po sadje in solato in sva si zaželele krof in ga dale na pol. In mimo je prišla učiteljica, ne vem če me je videla, ampak sem se tako ustrašila, da sploh nisem hotela pojest tistega krofa (H65).** Saj včasih nam učiteljica za kakšne produkcije ali predstave prinese čokolado. **Drugače pa nimaš časa jest (H66).**

c) Se ti zdi, da si kdaj obremenjena?

Mislim, da večino časa (H67). Roke se mi začnejo trest, tako vem, da sem preutrujena. **Psihična utrujenost (H68) in fizična utrujenost (H69).** Nisem si mislila, **da bom lahko v baletnem zboru plesala že zdaj in v bistvu je bil to zelo velik pritisk zame (H70).** Že tako sem mogla veliko nadoknadit, ker je v Mariboru zahtevnejši program kot v Ljubljani. Potem so me pa dali v predstavo in je bilo psihično zelo težko. Kar naenkrat sem bila med profesionalnimi plesalci in se bojiš vseh ljudi okrog tebe. **Ves čas je tako, da sem se obremenjevala, kaj si drugi plesalci mislijo o meni, kaj če nisem dovolj dobra (H71).** **Zelo velikokrat se tudi zjokamo (H72).** Po prvem klasu nisem vedla kaj naj naredim, potem sem šla na neko parkirišče in poklicala mam in se zjokala. **So pa tudi dobri momenti, ko si kaj res dobro naredil (H73).** **Najbolj mi pomagajo starši (H74), samo je težko, ker staršev ni vedno zraven, ker sem v dijaškem domu (H75).** Zame je večji pritisk, če mi nekdo reče, da dobro plešem, kot slabo, ker **nikoli nimam občutka, da sem dovolj dobra (H76).** Tudi za predstave je velik pritisk. Vsako predstavo si pišem kaj je bilo dobro in kaj slabo.

4. PRITISKI GLEDE TEŽE IN MOTNJE HRANJENJA MED BALETNIMI PLESALKAMI

a) So vas na šoli kdaj tehtali?

Ne, je tehtnica, ampak je ne uporabljamo (H77).

b) Se ti zdi prav, da tehtajo balerine?

Ja, odvisno. Jaz si tudi ne predstavljam debele balerine, **moraš biti malo presuh, ampak ne anoreksičen (H78).** Jaz se ne tehtam doma, samo enkrat na teden. **Saj se že zdaj obremenjujem (H79).** **Vedno mislim, da sem predebela (H80).** **Večinoma se o tem tudi s sošolkami pogovarjamo, o hrani, da smo predebele, da smo preveč pojedle, take stvari (H81).** Jaz sem si zadala koliko moram shujšat, ampak včasih je težko, ko greš k prijateljem na primer.

a) Vas kaj ozavešča o motnjah hranjenja na šoli?

Ne(H82). v Ljubljani so pa nas. **Imele smo predavanje o zdravi prehrani(H83) in o motnjah hranjenja (H84).** Če bi imeli to na Mariboru, ne vem kako bi mi to pomagalo, ker **si ne predstavljam, kako bi lahko bila zelo suha, pa da bi bila zdrava in ne anoreksična (H85).** Si ne predstavljam kako to naredit. **To bi moglo bit na baletnih šolah, svetovanje o pravilni prehrani (H86).** **Pa zelo bi bilo v redu, če bi nam na šoli naredili dodaten meni (H87).** Nobena ne hodi na malico, ker ni v redu meni.

5. ŠOLSKA SVETOVALNA DELAVKA TER PODPORA IN POMOČ V ČASU BALETNEGA ŠOLANJA

a) Ste kaj v stiku s svetovalno delavko na šoli?

Jaz sem (H88), ker imam prenizko samozavest (H89). Konec leta sem imela probleme z nekaterimi predmeti, **ker nisem imela časa hodit v šolo (H90), nisem imela časa za učenje, preutrujena sem bila (H91).** **Ona me je poklicala, da naj pridem k njej (H92).** Potem pa sva prišli do tega, da imam nizko samozavest. Da nisem dovolj dobra, da sem predebela in podobne stvari. Res je bilo zelo težko, velik pritisk zaradi predstav. Meni se je zdelo, da ne rabim pomoči, ker sem bila dokončno odločena, da sem najslabša. Se je pogovarjala z mano, o teh problemih in me prepričevala, da ni tako, kot si predstavljam in da če bi bila tako slaba, kot mislim, da me nikoli ne bi sprejeli na njihovo šolo. **Za nekaj časa**

mi je ta pogovor pomagal (H93), potem pa je bilo spet isto. **Organizirajo tudi avtogene treninge za nas, ampak na to hodijo bolj glasbeniki, mi baletniki ne, nimamo niti časa (H94). Ampak socialni delavki ne zaupam toliko (H95), ker se bojim, da bi se to razvedelo, da je povezana z učitelji (H96), da bodo mislili da imam velik problem, meni se pa ne zdi. Mislim, da bi bilo dobro, da bi nam bil čez celo leto na voljo neka oseba pa ne svetovalna delavka, ker ona se pogovarja z vsemi. Ampak večini se to zdi brez veze (H97), da je to čudno (H98), smešno (H99), da to ni v redu (H100). Socialna delavka ni prisotna na naših treningih (H101), pride pa na produkcije (H102). Želim si, da bi nekdo prišel pogledat in videl to situacijo (H103), ne da te nekdo samo vpraša kako si, pa rečeš da si v redu, ampak v bistvu nisi, da mu res lahko zaupaš, da nekaj ni v redu (H104). Ti ne moreš iti vsak dan k mami, sploh če nisi iz Maribora, to je res težko (H105).** Mislim, da bi bilo res dobro, če bi imeli nekoga, ki bi mu lahko zaupal in mu povedal kako si. Ampak mislim, da to učiteljem ne bi bilo všeč, mogoče si oni želijo, da bi take stvari njim povedali, **ampak takih stvari učiteljem ne morem povedat (H106).**

b) Kaj potrebuje po tvojem mnenju baletna plesalka v času šolanja, da se pripravi na poklicno življenje balerine?

Meni se zdi, da morajo biti to psihoterapevt (H107), fizioterapevt (H108), dodatni ljudje, ki ti pomagajo, pa da znajo povedati naše želje učiteljem, da se zna z njimi pogovarjati, jim razložiti, ker veliko učiteljev nas ne razume (H109). V osnovni šoli sem imela socialno delavko, ki se je potegnila za učence, tukaj se mi zdi, da socialna delavka bolj potegne z učitelji (H110).

c) Meniš, da se moraš čemu odreči, zaradi baleta?

Nimam časa, da bi bila z družino (H111), druženju s prijatelji (H112).

Priloga 2: Zapisi intervjujev s svetovalnima delavkama

INTERVJU S SVETOVALNO DELAVKO S KONSERVATORIJA ZA GLASBO IN BALET MARIBOR

DATUM: 18.3.2016

1. ZNAČILNOSTI UČENCEV KGBM:

a) Kdo so učenci KGBM in kakšne so njihove značilnosti?

Nižjo baletno šolo obiskujejo praviloma dekleta, nekaj je tudi fantov (J1). Značilnosti se izgradijo skozi leta izobraževanja. Balet je eden izmed najzahtevnejših programov (J2), ki ga izvajamo in na podlagi tega otroci tudi pridobivajo spretnosti in znanja. Srednja šola in pa višji razredi v nižji šoli so izjemno zahtevni (J3). Treningi potekajo petkrat na teden (J4), kar za sabo potegne veliko fizično obremenitev (J5). Potrebno je veliko organizacije, da učenci uskladijo vse obveznosti (J6), za vsem tem pa stoji velik trud (J7) in motivacija (J8) in pa talentiranost (J9), ki pa se posebej izkaže v srednji šoli. Na višjo stopnjo vstopajo tisti učenci, ki so bolj nadarjeni (J10) in ki imajo nekatere predispozicije zato, da lahko nadaljujejo z šolanjem (J11). Nekateri dijaki se tudi vzporedno izobražujejo na drugih splošnih gimnazijah (J12).

b) Se po vašem mnenju učenci baleta kaj razlikujejo od dijakov na splošnih gimnazijah?

Seveda. Predvsem se razlikujejo v tem smislu, da posvečajo cele dneve temu, kar si potem verjetno v življenju želijo (J13). Pri nas gre za zelo razvejan urnik, kar pomeni, da so učenci od osmih zjutraj pa do druge ali tretje ure tukaj na splošno izobraževalnih predmetih, v popoldanskih urah pa potekajo baletni treningi od tretje ure naprej (J14). To posledično pomeni, da so učenci na šoli po več kot deset ur, skoraj vsak dan (J15). Na nižji baletni šoli pa začenejo s treningi ob tretji uri, do takrat pa so učenci na svojih osnovnih šolah. Na nižji baletni šoli traja baletni trening eno uro in pol (J16).

c) Koliko imajo učenci časa za neformalne stike z vrstniki?

Če so učenci dobro organizirani, zagotovo obstaja nekaj časa za to (J17), seveda pa ne toliko, kot bi si ga mogoče kdo želel ali pa kot ga imajo drugi otroci, ki ne obiskujejo bodisi športa ali nekih drugih aktivnosti (J18).

2. PRITISKI BALETNEGA ŠOLANJA

a) Se vam zdi, da ima baletno šolanje čustvene, psihične ali fizične pritiske na učence?

Ne. Verjetno v veliki večini otroci hodijo k baletu zato, ker si tega želijo, ker jim to nekaj pomeni. Z tega vidika ne vidim razloga, zakaj bi to ustvarjalo neke čustvene pritiske (J19). Dejstvo pa je, da so zelo fizično obremenjeni (J20). Mimo tega ne moremo (J21). Oder je tisti, ki vse pokaže. Na odru ne moreš nič skriti, na odru se pokaže vaja in trud, tvoje delo, oder je tisti, ki te tako rekoč razgali.

b) Ali opazate morda zavist, tekmovalnost med učenci baleta?

Na nižji baletni šoli ni takega vpogleda v to in je malo priložnosti za tekmovanje in podobne situacije. V srednji baletni šoli pa so dekleta zelo povezane (J22), tudi znotraj razreda, kjer jih je vseh 32 in jih je od tega 6 baletk, so neprestano skupaj. So velike prijateljice (J23). Zavisti bi rekla, da je ni (J24). Je pa neka tekmovalnost (J25), po eni strani je to nekaj pozitivnega, dobrega. Menim, da s tem ni nič narobe.

c) Kaj pa zahtevno šolanje in razvojne naloge adolescence? Se vam zdi, da lahko dijaki te naloge opravijo?

Da. Naši učenci so razigrani kot katerikoli drugi srednješolci, naredijo tudi kakšno neumnost, menim da na račun šolanja ničesar ne zamudijo (J26). Veliko časa so na šoli, veliko se družijo skupaj in najdejo vse možne zabave, tiste pozitivne in kakšno manj pozitivno.

d) Ali kdaj učenci baleta plešejo kljub utrujenosti in poškodbam?

Kljub utrujenosti plešejo zagotovo (J27), ker pač drugače ne gre. Glede poškodb pa je odvisno od situacije. Če je poškodba huda, potem otrok ne zmore in profesorji tukaj tudi ne vztrajajo (J28), kajti lahko pride do vse mogoče

škoda. Če pa je to neka rahla poškodba, oziroma gre samo za neko bolečino, potem pa se otroci sami odločijo, da ne izpustijo treninga (J29).

e) Ali učence kaj ozaveščate glede poškodb, zdrave prehrane oziroma kako pravilno poskrbeti zase?

Vsako leto poteka na šoli Poletna baletna šola, zadnji teden v avgustu (J30). Vsako leto povabimo enega zunanjega koreografa, tujca, da z učenci en teden intenzivno dela, ob tem imamo predavanja o zdravi prehrani in o pilatesu, razteznih vajah, poškodbah, tudi zdravniki so bili na šoli, tudi ličenje (J31). To so vse dejavnosti, ki jih poskušamo otrokom razložiti, poskušamo jim dati neka znanja (J32). Ni obvezno (J33), ampak pridejo vsi (J34). Šola pokrije tudi velik del stroškov, tako da je v primerjavi z mednarodnimi šolami, kjer so cene zelo visoke, pri nas šola poskrbi, da je strošek staršev čim manjši. Skozi celo leto pa poskušamo oziroma izvedemo dva ali tri predavanja za vse dijake (J35), ne samo za baletne plesalce in izberemo teme, za katere menimo, da bodo koristne za vse (J36). Lansko leto smo na predavanju za starše obravnavali temo o zdravi prehrani (J37). Menimo, da je zdrava prehrana potrebna tudi za glasbenike, zaradi potrebne kondicije.

3. STIK UČENCEV Z ŠOLSKO SVETOVALNO DELAVKO

a) Pridejo učenci kdaj k vam po pogovor?

Absolutno pridejo na pogovor k meni (J38). Pridejo sami (J39) ali na mojo pobudo (J40), ali na pobudo razrednika, ali na pobudo individualnih učiteljev (J41). Sproti opazamo, če je otrok v kakšnih stiskah (J42). Kar se tiče baleta, ni na srednji baletni šoli nikogar, ki bi »jamral«, glede čustvenih ali fizičnih obremenitev (J43). To so otroci, ki so šest oziroma devet let baletne šole že dali skozi in vejo, kako treningi potekajo, poznajo določene učitelje in so navajeni obremenitev (J44) in vedo, da pri baletu je pač težko in je naporno ampak oni v tem tudi uživajo (J45).

b) Zaradi česa po navadi učenci pridejo k vam, o čem se pogovarjate?

Poškodb je v zadnjem času zelo malo (J46), imeli smo primer, ko je balet obiskovala ena zelo nadarjena punca, pri njej je prišlo do potrganja ahilove tetive in je bilo njeno nadaljevanje šolanja onemogočeno. Potem poskušamo najti neke druge možnosti za nadaljevanje šolanja, neko novo pot, da se otrok kljub temu, da je izgubil nekaj kar mu je v tistem trenutku pomenilo vse na svetu, najde nek nov smisel v novem hobiju (J47). So pa tudi učenci, ki tekom šolanja ugotovijo, da jim je ples všeč, vendar si tega vse življenje ne želijo početi. Takrat najdejo novo pot. Z vsemi četrtimi letniki opravi nekaj razrednih ur na temo vpisa na fakultete in z tistimi, ki ne vejo kam bi se vpisali opravimo tudi individualne razgovore (J48).

4. MOTNJE HRANJENJA MED UČENKAMI BALETA

a) Ste kdaj imeli primer motenj hranjenja pri učenkah baleta?

Odkar sem jaz na šoli, se pravi zadnjih sedem let, takega primera ni bilo (J49). Lahko povem, da imamo več težav z previsoko težo otrok (J50). Predvsem v nižji baletni šoli, kar je pač tudi razumljivo. Namreč otroci pri desetih, enajstih letih še niso odločeni, da bodo celo življenje plesali in temu primerno se tudi ukvarjajo s svojim telesom, oziroma temu primerna je tudi prehrana. Ne gre za otroke, ki imajo prekomerno težo. Gre za otroke, ki nimajo primerne teže za balet (J51). V tem obdobju, ko je telo še v razvoju je primerno, da otroci še nimajo baletne prehrane, ker se še razvijajo kosti, rastejo. Po mojem mnenju bi bilo to neprimerno, če bi imeli dvanajstletniki strogo baletno prehrano (J52). Na srednji šoli pa je tako, da so dekleta sama tista, ki zelo pazijo na prehrano (J53), mislim pa da so tukaj v veliko pomoč tudi starši (J54). Veliko staršev svojim otrokom zjutraj skuha obrok. Tako dekleta prinesejo hrano s seboj v šolo (J55) ali piščančje meso oziroma nekaj takega, kar po njihovih standardih lahko jedo (J56) in da dekleta niso cel dan lačne.

b) Kaj pa pomeni baletna prehrana? Jim kdo predlaga kakšen jedilnik?

Ne, nihče jim ne predlaga (J57). Mislim, da dekleta sama vejo, da sladkor, bela moka in določene stvari ne spadajo v baletno prehrano, kar verjetno vemo tudi drugi, ki na šoli delamo (J58), ki vemo, da se tudi vsak kilogram pozna na tem, da otrok bistveno težje pleše variacije, skoke in podobno. Lažje kot je telo, lažje se soočaš z vsemi zahtevnimi baletnimi situacijami oziroma z vsemi baletnimi treningi (J59). Seveda pa, če je telo samo vitko, brez

energije, pa je to primanjkljaj, zato so potrebne beljakovine, veliko vitaminov, da telo dobi tudi moč, da lahko ves ta fizični napor vzdrži (J60).

c) Ali učitelji ozaveščajo učence glede zdravega načina prehranjevanja in vitkega telesa?

Da, sprotno. Sprotno govorimo tudi s starši (J61), ampak tukaj v bistvu učitelji posežejo v obravnavo tega samo, če to presodijo (J62). Če presodijo, da ima otrok predispozicije za to, da bo nadaljeval z baletnim šolanjem, če se izpostavijo želje otroka, da si želi z baletom nadaljevati, potem učitelj take stvari izpostavi (J63). V nasprotnem primeru pa pustimo otroka, da uživa v razvoju plesnih korakov.

d) Ali učence baleta na vaši šoli tehtajo?

Ne, ne tehtajo jih. (J64). Baletni pedagogi imajo zelo dobre oči. Ko ti vsak dan opazuješ otroka uro in pol, potem verjemite, da opaziš spremembe, če ima otrok kilogram več ali kilogram manj (J65).

e) So učence v preteklosti na vaši šoli kdaj tehtali?

Te informacije nimam (J66).

f) Menite, da bi učitelji pustili plesati plesalki, ki ima anoreksijo ali bulimijo?

Zagotovo bi urgiral najprej profesor, potem vodja oddelka in potem to pride do mene, potem jaz skličem tim staršev in obravnavamo zadevo. (J67)

g) Imate kakšne delavnice na temo motenj hranjenja?

Vsako leto ne (J68). Smo pa jih imeli (J69). V teh sedmih letih. Se vam zdi potrebno, da bi jih imeli?

Ne, ne zdi se mi potrebno (J70). Tako kot recimo teme o alkoholu in o marihuani ne obravnavamo vsako leto, pa vsi vemo, da mladostniki danes pijejo in kadijo marihuano. Kot rečeno, v teh sedmih letih nismo zaznali nikogar, ki bi razvil motnjo hranjenja (J71).

5. UČITELJI BALETA IN ZNAČILNOSTI NJIHOVEGA POUČEVANJA

a) Se vam zdi, da je destruktivno poučevanje baleta stvar preteklosti ali menite, da je še vedno tako?

Kakšno pa je to destruktivno poučevanje? Seveda imajo učitelji baleta avtoriteto v dvorani, brez avtoritete ne gre (J72). Balet je tako kot glasba še vedno ena taka stvar, zaradi katere so otroci tukaj. Niso tukaj zaradi slovenščine. Otrokom je verjetno vseeno, če imajo dve ali tri slovenščino. Pri baletu pa ni tako. Če imaš ti balet oceno dve, pa želiš vse življenje plesati, to ne gre skupaj. To ni formula. Ne mislim, pa da je lahko baletno poučevanje destruktivno (J73). Tako glasbeniki, kot učenci baleta imajo velik primanjkljaj samozvesti (J74). Za vsem tem stoji mnogo razlogov. Ali je to okolje, ali je to družina, ali je to izpostavljenost v osnovni šoli bodisi zaradi kakršnih koli razlogov. Jaz ne morem trdit, da imajo učenke, ki hodijo na balet manj samozvesti, ker so razgaljene, ker so non stop pod pritiskom zaradi njihove teže, ali zaradi tega ker jim govorijo naj držijo nogo tako, drugič tako, kot recimo nek glasbenik. Jaz pač tega na šoli ne opažam in tega ne morem trdit, da je zdaj balet tisti, ki morda zaradi svoje narave dela znižuje otroku samozvest (J75). Jaz bi rekla, da tisti otroci, ki plešejo v baletni šoli so dobri in tako bi lahko iz take šole samo potegnili kakšen plus (J76). Kot recimo, da so ok, da so dobri, da so dovolj dobri, da lahko plešejo na odru, da so dovolj dobri, da mi sodelujemo z gledališčem. Zdaj punce sodelujejo v predstavi Gusar, tako da jaz mislim, da so to samo plusi, ki jih baletna šola prinaša. Mislim, da se baletno šolanje iz leta v leto spreminja, ker se tudi otroci spreminjajo in ker se tudi starši spreminjajo. Včasih je bilo samo po sebi umevno, da če ti učitelj raztegne noge, ti pač raztegne noge, če ti utrga prepono, ti pač utrga prepono. To je pač balet in konec (J77). Ampak danes si pa tega učitelj ne more privoščiti, zaradi tega, ker bo naletel na starše, ki so zelo občutljivi, ki imajo za seboj en kup odvetnikov in potem bo šola v medijih, učitelj bo izpostavljen (J78). Starši so danes zelo zaščitniški do svojih otrok, kar je v neki meri dobro. Seveda pa prihaja tudi do anomalij, ampak do anomalij prihaja tudi v splošni gimnaziji, kjer starši vejo več o matematiki kot pa profesor. Ampak to je pač nekaj, kar bo vedno prisotno. Samo vprašanje je koliko je tistih pogumnih staršev, ki so se pripravljali izpostaviti, koliko je zaščitniški do svojega otroka, koliko naloži krivde svojemu otroku, ki je dobil enko, ker ni dovolj delal, ali pa naloži to krivdo profesorju, ker ne zna razlagati ali ker sestavi pretežek test. Jaz mislim, da je isto pri baletu.

b) Ni bilo nobenih pritožb, da bi bilo komu hudo, pretežno?

Ne, mi v zadnjih ekah dodatnih izobraževanj, še več tekmovalj, še več produkcij.

c) Si tudi učenci tega želijo?

Seveda. Kljub natrpanemu urniku (J80). **Za punco, ki ji balet pomeni vse, bo pač tudi marsikaj potrpehla in marsikaj dala skozi, zato da bo delala tisto, kar si želi cel dan početi** (J81). Tako da želje po tem, da bi karkoli zožili ni, so želje po tem, da bi v bistvu naredili še več. **Vendar mi dajemo prednost šoli** (J82). Plesanje v gledališču je za otroke nadstandard. Če so v šoli vse stvari ok, potem se to omogoči. Nikoli ne veš, kaj se v življenju lahko zgodi, **lahko pride do poškodbe, potem pa nimaš šole, ostaneš brez osnovnošolske, srednješolske izobrazbe** (J83). To je za nas nedopustno.

d) Ali učitelji baleta posvečajo več pozornosti bolj nadarjenim učencem?

Ne. Balet je skupinski pouk, celotni skupini se posveča enako pozornosti (J84). V kolikor pa se otroci pripravljajo na tekmovalnja, to so tisti, ki so bolj nadarjeni, s tistimi učenci pa imajo naši kolegi dodatne vaje (J85), ki potekajo ob sobotah izven urnika, brezplačno, to je dobra volja naših učiteljev. Tam se tako posveča več pozornosti določenim učencem.

6. VLOGA SVETOVALNE DELAVKE NA KGBM

a) Katere so vaše naloge v okviru svetovalne službe?

Ključna moja naloga je spremljanje učencev (J86) in individualni razgovori z otroki, starši in kolegi (J87), sem vodja vpisa (J88), izvajam avtogene treninge (J89). Tukaj gre za neko tehniko sproščanja, za premagovanje treme, ker če imaš na odru veliko treme, to pomeni, da si kljub temu, da si veliko vadil, lahko trema onemogoči tvoj nastop. Veliko je neke koordinacije, imam veliko govorilnih ur (J90), da sem še bolj v stiku z otroki (J91), da smo čim bolj nekako povezani, informativni dnevi (J92), en kup papirologije (J93), koordiniram tudi obvezne izbirne vsebine (J94). V okviru teh devetdesetih ur imamo neka predavanja oziroma delavnice, ekskurzije, športne dneve.

b) Kako potekajo avtogeni treningi?

To poteka individualno, je tudi nekaj skupin, kjer sta po dve dijakinji, praviloma pa individualno. Jaz z tem avtogenim treningom poskušam skriti tudi kakšen individualni razgovor oziroma povezavo z otrokom, da se pogovarjava o vsem, kolikor se je pač otrok pripravljen odpreti. Jaz predstavim otrokom avtogeni trening, termini so na razpolago, trenutno jih hodi 23, enkrat na teden traja pa pol ure, minimalno. Najprej poteka sprostitvev, potem pa sledijo vajo avtogenega treninga, vsak teden naredimo eno novo vajo, se tudi poigramo z otrokovo podzavestjo in **poskušamo razbrati še kaj pri otroku, česar sam ne upa povedati, razrešimo kar nekaj stisk** (J95).

c) Kakšne pa so te stiske?

Stiske so takšne in drugačne. **Od tega da se počutijo, da ne zmorejo** (J96), od tega da imajo težave na učnem področju (J97), čutijo prevelik pritisk staršev (J98) ali, da sami nase ustvarjajo prevelik pritisk (J99). **Opažam, da je samozavest otrok vsako leto nižja** (J100), tudi če je otrok izjemno nadarjen ali glasbenik ali pri baletu odličen učenec, njegova samozavest pa je pri njem na petnajstih procentih. **Potem poskušamo z nekimi vajami, da se otroci poskušajo opisati z nekimi besedami, ki za njih niso normalne in vsakdanje, si ne predstavljajo, da bi kakšna taka beseda lahko tudi njih opisala** (J101).

d) Ste prisotni kdaj na baletnih treningih?

Ja, praviloma zato, ker poskušam biti v stiku z otroci in se mi zdi to zelo dobra varianta (J102). Sem tudi na urah kakšnega glasbenika, na urah orkestra in pa tudi na urah matematike, slovenščine. S tem se tudi lažje pogovarjaš z otrokom. Ko si tukaj v pisarni, imaš pogled na otroka samo z ene strani, nimaš pa vpogleda v otroka, kakšen je on pri drugih predmetih, pri pouku, **zato se tudi med odmori poskušam veliko gibati po hodnikih, da opaziš tudi tisto neformalno obnašanje druženje** (J103). Namreč tudi tukaj hitro ugotoviš, ali otrok dobro funkcionira ali ima kakšne težave. Res pa je, da je tukaj to mogoče, ker je otrok malo.

e) Se kdaj kakšen učenec tudi zjoka?

Velikokrat se zjočejo (J104). Poskušamo najti neke rešitve, vzroke, zakaj je do tega prišlo. Zakaj se tako počuti (J105).

f) Se vam zdi pomembno, da se svetovalna delavka spozna balet?

Absolutno, brez tega ne gre (J106). Jaz osebno nisem glasbenica, ne baletka. Je bistveno lažje, če spremljaš otroke na koncertih. Bistveno lažje razumeš, kakšne so stiske (J107), kako je, ko moraš vaditi inštrument tri ure na dan, vsak dan plesati. Otroci to opazijo in spoštujejo, da si prisoten, da jih opazuješ, spremljaš (J108). To je ključno, da vzpostaviš nek pristen odnos.

g) Se vam zdi, da so učitelji baleta kdaj preveč strogi?

Ja, zagotovo ampak to je posledica tega, da je balet takšen kot je (J109), ampak tudi glasbeniki so kdaj preveč strogi. Mimo tega pač žal ne gre, če hočeš iz otroka pridobiti največ kar lahko (J110).

INTERVJU S SVETOVALNO DELAVKO S KONSERVATORIJA ZA GLASBO IN BALET LJUBLJANA

DATUM INTERVJUJA: 23.3.2016

1. ZNAČILNOSTI UČENCEV KGBL:

a) Kdo so učenci KGBL in kakšne so njihove značilnosti?

Naši dijaki se od dijakov s splošnih gimnazij razlikujejo predvsem po času, vloženem v šolanje (I1). Veliko časa preživijo tukaj na Konservatoriju (I2), ker imajo dopoldan, tisti, ki obiskujejo celoten program, imajo dopoldan splošno izobraževalne predmete, vmes imajo nekaj časa za kosilo, popoldan pa imajo strokovne predmete (I3), zavleče se lahko tudi do pol devete ure zvečer (I4). Veliko jih pa še pleše v kakšnih predstavah, tudi že v operi (I5), zato so res zelo obremenjeni (I6). Poleg tega, da morajo biti uspešni na šolskem področju (I7), imajo še te dodatne obveznosti (I8), ki so tudi fizično naporne (I9). Imamo tudi dijake, ki obiskujejo razne gimnazije v Ljubljani (I10), tukaj pa popoldne obiskujejo strokovne predmete.

b) Kako vse te obveznosti dijaki usklajujejo?

Težko (I11). Veliko dijakov pa ima na svoji klasični gimnaziji status umetnika (I12), tako da so napovedano vprašani, jim prilagodijo teste, jim kaj spregledajo.

2. PRITISKI BALETNEGA ŠOLANJA

a) Menite, da poklicno baletno šolanje prinaša učencem kakršnekoli čustvene, fizične ali psihične pritiske?

Jaz še res nimam tako veliko izkušenj, tukaj sem šele od oktobra. Sem pa zaznala, veliko razočaranja, če kdo ni bil sprejet na srednjo baletno šolo (I13), želje po uspehu (I14). Vsak dijak želi biti čim boljši, tudi profesorji jih nagovarjajo, da naj bodo čim boljši (I15), jih spodbujajo (I16), včasih verjetno malo povišajo glas (I17), sicer nisem še bila prisotna na urah baleta (I18). Mogoče tudi starši kaj pritiskajo (I19), ne vem. Pred kratkim sem imela izkušnjo pri sprejemnih izpitih za srednjo baletno šolo. Starši želijo povratno informacijo, zakaj niso bili njihovi otroci sprejeti. Starši težko sprejmejo, da njihov otrok ne dosega določenega nivoja znanja in talenta (I20).

b) So učenci baleta že kdaj prišli k vam na pogovor?

Ne, za enkrat še niso (I21). Mislim, da so naši profesorji zelo v redu glede takih stvari (I22). Je pa viden nek perfekcionizem pri baletnih dijakih (I23). Prišla je ena dijakinja je prišla k nam iz Rusije. Ona je taka perfekcionista,

trudi se, tudi pri splošno izobraževalnih predmetih. Zanje ni sprejemljivo, da bi imela trojke, pa čeprav ji včasih tudi mi govorimo, da naj malo popusti, da se ne bo toliko obremenjevala. Tudi na baletnem področju je velika perfekcionista.

c) Ste opazili kakšne frustracije glede poškodb?

Ja, to je težava. Kaj narediti, ko se pojavi poškodba (I24). Telo je njihov glavni instrument. **Poškodbo je težko sprejeti (I25), upajo, da se bodo hitro pozdravili. Včasih je treba tudi sprejeti dejstvo, da se je treba usmerit na kakšno drugo področje, ampak to je zelo težko (I26).**

d) Ste imeli kakšna predavanja, kako preprečiti poškodbo, poskrbeti zase?

Ne. Ne vem, premalo časa sem tukaj.

e) Menite, da lahko učenci baleta ob tako zahtevnem šolanju opravijo razvojne naloge adolescence?

Težko rečem. To je res odvisno od posameznega dijaka. **Mogoče si res preveč usmerjen samo v uspeh, v šolo, v ples (I27) in potem ni toliko prostega časa (I28), da bi jim šle lumparije po glavi. Mogoče res to mladostniško obdobje ni toliko izživeto (I29).** Kakšne punce preživijo tudi brez tega, pa se čisto lepo razvijejo.

f) Koliko imajo dijaki časa za neformalne stike?

Čas imajo med odmori po kosilu so dosti po šoli, imajo svoje koticke (I30). Oddelek za balet je odmaknjen v klet, imajo blazine, drogove.

g) Opažate zavist, tekmovalnost ali konkurenco med učenci baleta?

Ja. Neka učenka nam je povedala, da je začutila zavist in pritisk s strani sošolk (I31). Bila je uspešna na tekmovanjih. **Ona je občutila to in ji ni bilo prijetno (I32). Prepisala se je na vzporedno šolanje (I33).**

h) Kaj pa opažate glede samozavesti učencev baleta?

Zdi se mi, da je to odvisno, koliko uspeha so učenci že poželi, kako dobro jim gre na tekmovanjih (I34). Mislim, da če se ne odrežejo dobro, je to velik udarec za njih (I35). Za njih ni več dovolj dobro bronasto priznanje, **mislijo da morajo biti najboljši (I36). Je veliko tekmovalnosti (I37), kar pa posledično vpliva na samozavest, če nisi tako dober (I38).** Vsi so dobri, ampak priznanja jim pa veliko pomenijo (I39).

i) Se vam zdi, da učitelji baleta kaj vplivajo na njihovo samospoštovanje?

Mislim, da učitelji vedno lahko pripomorejo k boljšemu samospoštovanju učencev (I40). Mentor ima na to zelo velik vpliv in **more biti na to zelo pozoren, kako uči (I41), kakšen je njihov odnos do učencev baleta, že vsaka beseda lahko šteje (I42).**

3. STIK UČENCEV S ŠOLSKO SVETOVALNO DELAVKO

a) Ali učenci baleta vedo, da jim je svetovalna delavka na voljo?

Da, moram pa iti več na baletne vaje, da se jim približam. Res pa je, da če bi bile kakršne koli težave z učenci, bi mi učitelji javili. **Z učitelji smo zelo povezani (I43).**

4. FIZIČNI PRITISKI BALETNEGA ŠOLANJA

a) Ali veste, če kdaj učenci baleta plešejo kljub utrujenosti ali bolečini?

Ja, plešejo, kljub bolečini. (I44). Včasih jih vidim šepati (I45). Z učitelji se glede tega pa nisem nič pogovarjala.

5. UČITELJI BALETA IN ZNAČILNOSTI NJIHOVEGA POUČEVANJA

a) Se vam zdi, da so učitelji pozorni na čustvene procese učencev baleta?

Ne poznam tako dobro profesorjev. **Zdi se mi sicer zelo pozorni in odprti** (I46), ne vem kako je pa pri pouku. Niti ne vem, kakšen stil poučevanja imajo. **Kakšni starejši profesorji znajo biti še zelo strogi, vendar ne na naši šoli** (I47). **Starši bi takoj odreagirali, če bi se kaj takega dogajalo** (I48).

6. MOTNJE HRANJENJA MED UČENKAMI BALETA

a) Ste kdaj imeli primer motenj hranjenja pri učenkah baleta?

Od kar sem na tej šoli, še nisem zasledila nič takega (I49). Sem slišala, da se pojavljajo, pogovarjala sem se z baletnim učiteljem, da se na vsaki dve leti pojavi kakšna učenka z motnjami hranjenja (I50).

b) Kako pa učitelji v takem primeru urgirajo?

Pogovorijo se s starši (I51), s svetovalno službo (I52), starše usmerimo na institucije, društva, ki se ukvarjajo z motnjami hranjenja po pomoč (I53).

c) Ste povezani, oziroma sodelujete s kakšnim takim društvom?

Ne. Če bi prišlo do tega, pa bi se (I54). Ste imeli kdaj kakšna predavanja na temo motenj hranjenja? Ne, ne še (I55). Se vam zdi pomembno, da bi jih imeli? **Ja, sigurno** (I56). Res je, da ni toliko tega ampak **mogoče kakšne punce tega same pri sebi niti ne zaznajo, da pretirajo pazijo pri hrani, ali pa same sebi nočejo priznati** (I57). **Je pa res, da je lahko ozaveščanje dvostransko, tako kot pri drogah. Lahko vzbudiš zanimanje** (I58). Tako jaz razmišljam. Moraš na pravi način podati informacije, da ni kontra efekt.

d) Ali se morajo učenci baleta pri vas tehtati?

Mislim da ne (I59), še nikoli nisem tega slišala.

e) Menite, da bi učitelji pustili plesati anoreksični baletni plesalki?

Mislim, da ne (I60). Še prej se lahko poškoduje. **Upam, da bi jo najprej usmerili v zdravljenje** (I62).

7. VLOGA SVETOVALNE DELAVKE NA KGBL:

a) Katere so vaše naloge v okviru svetovalne službe?

Vodim postopek vpisa (I63), veliko je administrativnega dela (I64). Zaposlena sem za 55% časa svetovalnega delavca, delam pet ur na dan (I65). Zmanjkuje mi časa ravno za take stvari, ki bi bile lahko dodana vrednost. **Od predavanj do delavnic** (I66). **Sem sicer naredila eno delavnico, na temo Varnosti na spletu** (I67), vendar si želim več tega. Poleg administrativnega dela **nudim svetovanje, kadarkoli sem dosegljiva** (I68). Veliko je sestankov, **na voljo sem staršem za pogovore** (I69). Pripravljam odgovore na vloge, za priznanje klavirja recimo, usmerjam otroke s posebnimi potrebami, pripravljam individualizirane programe.. Oddelek za balet je res samostojen. Raje bi vas usmerila tja, da dobite kristalno sliko. **Ravnateljica baletne šole je tudi psihologinja in vodi letos prvič avtogene trening** (I70).

Priloga 3: Odprto in osno kodiranje

KODIRANJE INTERVJUJEV Z BALETNIMI PLESALKAMI

INTERVJU A

OZNAKA	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	NADKATEGORIJA
(A1)	<i>Meni plesno šolanje ni predstavljalo težav</i>	Brez težav	Psihična obremenitev	izzivi baletnega šolanja
(A2)	<i>Hkrati pa so mi vsi izzivi v šoli predstavljali nekaj dobrega</i>	Pozitivni izzivi	Psihična obremenitev	izzivi baletnega šolanja
(A3)	<i>psihičnih naporov v času osnovne šole nisem občutila</i>	Brez psihičnih naporov	Psihična obremenitev	izzivi baletnega šolanja
(A4)	<i>Me punce smo bile cel dan v šoli, nismo imele prostega časa</i>	Ni prostega časa	Prosti čas	Socialno življenje
(A5)	<i>Malo sem se družila z glasbeniki</i>	Druženje v šoli	Druženje	Socialno življenje
(A6)	<i>Ven nisem hodila</i>	Brez zabav	Prosti čas	Socialno življenje
(A7)	<i>mi ostanemo v tem našem krogu, vedno se samo o baletu pogovarjaš, tako nekako smo zaprti</i>	Zaprta družba	Druženje	Socialno življenje
(A8)	<i>V srednji baletni šoli pa sem občutila tekmovalnost in nevoščljivost, sošolke so grdo govorile o meni, če sem dobila boljšo vlogo kot one</i>	Zavist, tekmovalnost	Odnosi s soplesalkami	Izzivi baletnega šolanja
(A9)	<i>ko pa je prišla neka učiteljica iz Madžarske, je bilo drugače. Povedala nam je, kako moramo</i>	Zahteve po vitkosti	Pritiski glede teže	Baletna kultura vitkosti

	<i>izgledati, da moramo biti suhe in jesti korenčke</i>			
(A10)	<i>v vsakem primeru postaneš bolj samokritičen, kar malo preveč</i>	Prevelika samokritičnost glede izgleda	Samopodoba učenk baleta	Izzivi baletnega šolanja
(A11)	<i>Konstanten pritisk, kako izgledaš, ali si dovolj dobra, postaneš obseden s svojim izgledom</i>	Obsedenost z svojim videzom	Pritiski glede videza	Baletna kultura estetike
(A12)	<i>Ko sem bila bolna, sem vedno šla na balet</i>	Ples kljub bolezni	Fizična obremenitev	izzivi baletnega šolanja
(A13)	<i>Tudi, če smo imeli zelo dolg dan v šoli in smo plesali na špicah, jih jaz nisem dala dol, pa če bi mi prsti odpadli</i>	Ples kljub bolečini	Fizična obremenitev	izzivi baletnega šolanja
(A14)	<i>V vsakem primeru se moraš utrditi, mogoče sem pa samo jaz mazohist. Čeprav mislim, da moraš biti mazohist, če želiš uspeti pri baletu.</i>	Mazohizem	Fizična obremenitev	izzivi baletnega šolanja
(A15)	<i>so nas spraševali, kako kaj naše ocene in če smo v redu, v bistvu so zelo skrbeli za nas</i>	Skrb za učence	Odnosi med učitelji in učenci	Učitelji baleta
(A16)	<i>Načeloma moraš biti v dvorani tiho in poslušati. Roke moraš imeti ob telesu.</i>	Poslušnost učencev	Odnosi med učitelji in učenci	Učitelji baleta
(A17)	<i>nisem čutila, da bi imeli moč nad mano</i>	Ni hierarhije moči	Odnosi med učitelji in učenci	Učitelji baleta
(A18)	<i>tisto kar učitelj reče, glede tega mu moraš zaupati</i>	Učitelju moraš zaupati	Odnosi med učitelji in učenci	Učitelji baleta
(A19)	<i>To kar ti reče moraš tudi narediti, čeprav bi ti morda naredil drugače</i>	Učitelja moraš upoštevati	Odnosi med učitelji in učenci	Učitelji baleta
(A20)	<i>Učitelja moraš spoštovati, narediti to kar reče, da boš ti</i>	Učitelja moraš spoštovati	Odnosi med učitelji in učenci	Učitelji baleta

	<i>boljši zaradi tega.</i>			
(A21)	<i>Ampak drugače se o svojih čustvih pri baletu niti ne sme govoriti</i>	Skrivanje čustev pred učiteljem	Pozornost učiteljev na čustvene procese učencev	Učitelji baleta
(A22)	<i>Do neke mere nekaterih stvari ne priznaš</i>	Ne priznavanje čustev	Čustvena obremenitev	izzivi baletnega šolanja
(A23)	<i>Čeprav te stvari s strani učiteljev velikokrat prizadenejo, sploh v teh letih.</i>	Prizadetost zaradi učiteljev	Odnosi med učitelji in učenci	Učitelji baleta
(A24)	<i>verjetno je katera veliko bolj trpela, kot je priznala.</i>	Trpljenje	Čustvena obremenitev	izzivi baletnega šolanja
(A25)	<i>Učiteljica nam je vedno govorila, da ko si med drugimi, ne smeš ničesar pokazati, doma pa lahko. Doma je tvoj »koš za smeti«</i>	Izlivanje čustev doma	Pozornost učiteljev na čustvene procese učencev	Učitelji baleta
(A26)	<i>V šoli pač vse potlačiš</i>	Potlačevanje čustev	Čustvena obremenitev	izzivi baletnega šolanja
(A27)	<i>včasih se tudi zjokaš</i>	Jok	Čustvena obremenitev	izzivi baletnega šolanja
(A28)	<i>Pri nas na šoli eni učenki niso pustili</i>	Prepoved plesanja	Pozornost učiteljev na motnje hranjenja	Motnje hranjenja
(A29)	<i>V enem primeru je učiteljica poklicala učenkino mamo, ker je bila zelo suha.</i>	Stik s starši	Pozornost učiteljev na motnje hranjenja	Motnje hranjenja
(A30)	<i>so učitelji zahtevali zdravniško potrdilo</i>	Zdravniško potrdilo	Pozornost učiteljev na motnje hranjenja	Motnje hranjenja
(A31)	<i>Imela je anoreksijo</i>	Anoreksija	Razvoj motnje hranjenja	Motnje hranjenja
(A32)	<i>Ozaveščal nas glede zdrave prehrane ni nihče.</i>	Brez informacij	Ozaveščanje o zdravem načinu prehranjevanja	Ozaveščanje učencev
(A33)	<i>da mi je to na šoli res manjkalo</i>	Želja po informacijah	Ozaveščanje o zdravem načinu prehranjevanja	Ozaveščanje učencev
(A34)	<i>Glede tega se mi zdi, da res nepripravljeni</i>	Nepoznavanje pravilne prehrane	Ozaveščanje o zdravem načinu	Ozaveščanje učencev

	<i>končamo šolo.</i>		prehranjevanja	
(A35)	<i>Sicer je tako, da baletka bolj kot je suha, boljše je.</i>	Nagrajena vitkost	Pritiski glede teže	Baletna kultura vitkosti
(A36)	<i>Svetovalna delavka je bila bolj v povezavi z rednim programom.</i>	Slaba povezanost z baletnim programom	Šolska svetovalna delavka	Podpora in pomoč v času baletnega šolanja
(A37)	<i>Veliko punc sploh ni vedelo, da obstaja.</i>	Dekleta niso vedele zanj	Šolska svetovalna delavka	Podpora in pomoč v času baletnega šolanja
(A38)	<i>Ampak bi si želela, da bi se svetovalna delavka spoznala na balet, da bi nas razumela.</i>	poznavanje baleta	Šolska svetovalna delavka	Podpora in pomoč v času baletnega šolanja
(A39)	<i>Zelo mi je pomagala podpora staršev. K njim sem se zatekla, ko mi je bilo pretežno.</i>	Podpora staršev	Podpora in pomoč drugih	Podpora in pomoč v času baletnega šolanja

INTERVJU B

OZNAKA	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	NADKATEGORIJA
(B1)	<i>Ja ima.</i>	Pritiski	Psihična obremenitev	izzivi baletnega šolanja
(B2)	<i>Veliko je treningov</i>	Veliko treningov	Fizična obremenitev	izzivi baletnega šolanja
(B3)	<i>nimaš se časa sprostiti</i>	Utrujenost	Fizična obremenitev	izzivi baletnega šolanja
(B4)	<i>velikokrat sem bila neprespana</i>	Neprespanost	Fizična obremenitev	izzivi baletnega šolanja
(B5)	<i>Veliko je pritiskov, da moraš biti uspešen</i>	Pritiski glede uspešnosti	Psihična obremenitev	izzivi baletnega šolanja
(B6)	<i>moraš lepo izgledati na odru</i>	Lepo moraš izgledati	Pritiski glede videza	Baletna kultura estetike
(B7)	<i>V srednji šoli pride tudi do ljubosumja.</i>	Zavist	Odnosi s soplesalkami	izzivi baletnega šolanja
(B8)	<i>dobiš tudi slabše vloge</i>	Slabe vloge	Psihična obremenitev	izzivi baletnega šolanja
(B9)	<i>potem si pa slabe volje</i>	Slaba volja	Čustvena obremenitev	izzivi baletnega šolanja

(B10)	<i>veliko smo se družili med sabo v šoli</i>	Druženje v šoli	Druženje	Socialno življenje
(B11)	<i>Sicer sem bila v prvem in drugem letniku v šoli od osmih zjutraj pa do osmih zvečer.</i>	Celodnevni pouk	Zahteven urnik	Izzivi baletnega šolanja
(B12)	<i>Bila sem utrujena.</i>	Utrujenost	Fizična obremenitev	izzivi baletnega šolanja
(B13)	<i>Grozno se je bilo iti po treningu še učit</i>	Pomanjkanje energije za učenje	Zahteven urnik	Izzivi baletnega šolanja
(B14)	<i>Seveda.</i>	Ples kljub bolečini	Fizična obremenitev	izzivi baletnega šolanja
(B15)	<i>Učiteljem tega sicer ne poveš in si raje tiho</i>	Raje molčiš o poškodbah	Pozornost učiteljev na poškodbe	Učitelji baleta
(B16)	<i>Čim poveš, da te kaj boli, te obravnavajo, kot da ne zmoreš in da si preslaba, šibka in podobne stvari.</i>	Drugačno obravnavanje v primeru bolečin	Pozornost učiteljev na poškodbe	Učitelji baleta
(B17)	<i>učitelj se ti je pa posmehoval</i>	Posmehovanje učitelja	Pozornost učiteljev na poškodbe	Učitelji baleta
(B18)	<i>Ne, ni bil pozoren.</i>	Nepozornost	Pozornost učiteljev na čustvene procese učencev	Učitelji baleta
(B19)	<i>Učiteljica sodobnega plesa je bila drugačna.</i>	Pozornost učiteljice za sodobni ples	Pozornost učiteljev na čustvene procese učencev	Učitelji baleta
(B20)	<i>Ko je ona prišla, nas je vse vprašala, kako se počutimo, pa tudi vodila nas je v pravo smer. Povedala nam je, da naj bomo samozavestni, da ni konec sveta, če česa ne zmoremo in da če si to želimo nam bo uspelo.</i>	Skrb učiteljice za sodobni ples	Pozornost učiteljev na čustvene procese učencev	Učitelji baleta
(B21)	<i>Pri profesorju za balet pa tega ni bilo. Bilo mu je vseeno.</i>	Ignoriranje občutkov učencev	Pozornost učiteljev na čustvene procese učencev	Učitelji baleta
(B22)	<i>Učitelja tvoje osebne stvari niso zanimale, tudi če so bile povezane z baletom</i>	Učitelja niso zanimale osebne stvari učencev	Pozornost učiteljev na čustvene procese učencev	Učitelji baleta

(B23)	<i>Če imaš težave, tega ne govori okrog, ker to nikogar ne zanima.</i>	Ne govori o svojih čustvih	Pozornost učiteljev na čustvene procese učencev učencem	Učitelji baleta
(B24)	<i>Gledalci tega ne smejo videti, kako se ti počutiš</i>	Prikrivanje čustev	Čustvena obremenitev	izzivi baletnega šolanja
(B25)	<i>moraš že v šoli igrati svoje občutke</i>	Igranje čustev	Čustvena obremenitev	izzivi baletnega šolanja
(B26)	<i>Bolj se ukvarjajo s tistimi, ki so res zelo dobre in izstopajo.</i>	Neenako obravnavanje učencev	Odnosi med učitelji in učenci	Učitelji baleta
(B27)	<i>Pa vedno je več kritik kot pohval.</i>	Več kritik	Razmerje med pohvalami in kritikami	Učitelji baleta
(B28)	<i>Pa če je katera od plesalk kdaj kaj rekla, se je učitelj takoj začel dreti na nas.</i>	Povzdigovanje glasu učitelja	Odnosi med učitelji in učenci	Učitelji baleta
(B29)	<i>Raje si potem tiho, ne upaš se vprašati, če lahko ponovi vajo,</i>	Strah pred učiteljem	Odnosi med učitelji in učenci	Učitelji baleta
(B30)	<i>ker takoj dobiš občutek, da si neumna</i>	Počutiš se, da si neumna	Odnosi med učitelji in učenci	Učitelji baleta
(B31)	<i>Ja, seveda.</i>	Tehtanje v šoli	Pritiski glede teže	Baletna kultura vitkosti
(B32)	<i>so nam non stop govorili o teži, pa da naj shujšamo.</i>	Zahteve po hujšanju	Pritiski glede teže	Baletna kultura vitkosti
(B33)	<i>Drugače pa mislim, da bi učitelji vsekakor pustili plesati anoreksični plesalki</i>	Ples kljub anoreksiji	Pozornost učiteljev na motnje hranjenja	Motnje hranjenja
(B34)	<i>Bolj si suha, bolj si postavljena v ospredje</i>	Nagrajena vitkost	Pozornost učiteljev na motnje hranjenja	Baletna kultura vitkosti
(B35)	<i>Na naši šoli pa so jo sprejeli odprtih rok in niso zahtevali zdravniškega potrdila.</i>	Brez zdravniškega potrdila	Pozornost učiteljev na motnje hranjenja	Motnje hranjenja
(B36)	<i>Zmeraj so učitelji govorili: »Poglejte jo, kako lepo je suhcena!«</i>	Poveličevanje vitkosti	Pozornost učiteljev na motnje hranjenja	Motnje hranjenja
(B37)	<i>Ampak glede na to, da so učitelji puncam govorili, da ne bodo smele opravljati</i>	Vitkost kot pogoj	Pritiski glede teže	Baletna kultura vitkosti

	<i>mature iz baleta, če ne shujšajo...</i>			
(B38)	<i>Ena punca je bila po tem čisto shirana, ker je tako na hitro shujšala</i>	Shiranost telesa	Pritiski glede teže	Motnje hranjenja
(B39)	<i>Če učitelj opazi, da si se zredila, ti takoj reče, da zaradi tega ne moreš višje dvigniti noge, ker imaš maščobne blazinice, pa da ne moreš višje skakati, ker si predebela, ker te v tla tišči, pa da ti delajo samo mišice na rokah, da lahko z njimi ješ.</i>	Žaljenje zaradi teže	Pritiski glede teže	Baletna kultura vitkosti
(B40)	<i>Nihče pa nam ni povedal, kako se pravilno prehranjevati.</i>	Brez informacij	Ozaveščanje o zdravem načinu prehranjevanja	Ozaveščanje učencev
(B41)	<i>Avtomatično si bolj samokritičen in misliš, da ti nič v življenju ne gre.</i>	Slaba samopodoba zaradi učiteljev	Samopodoba učenk baleta	Učitelji baleta
(B42)	<i>Jaz sem imela mamo, ki sem ji lahko vse povedala in zaupala, ona mi je svetovala.</i>	Podpora staršev	Podpora in pomoč drugih	Podpora in pomoč v času baletnega šolanja
(B43)	<i>Če pa ne bi imela nje, bi sigurno rabila nekoga, s katerim bi se lahko pogovorila.</i>	Želja po pogovoru	Podpora in pomoč drugih	Podpora in pomoč v času baletnega šolanja
(B44)	<i>Smo sicer vedele, da imamo na šoli svetovalko</i>	Seznanjenost	Šolska svetovalna delavka	Podpora in pomoč v času baletnega šolanja
(B45)	<i>samo jaz sem imela z njo zelo slabo izkušnjo.</i>	Slaba izkušnja	Šolska svetovalna delavka	Podpora in pomoč v času baletnega šolanja
(B46)	<i>Obnašala se je nedopustno.</i>	Nedopustno obnašanje	Šolska svetovalna delavka	Podpora in pomoč v času baletnega šolanja
(B47)	<i>Nisem ji zaupala</i>	Nezaupanje	Šolska svetovalna delavka	Podpora in pomoč v času baletnega šolanja
(B48)	<i>nič nam ni pomagala</i>	Ni bilo pomoči	Šolska svetovalna delavka	Podpora in pomoč v času baletnega šolanja

				šolanja
(B49)	<i>Ko pa je prišla nova svetovalna delavka, pa nismo bile v stiku z njo</i>	Brez stikov	Šolska svetovalna delavka	Podpora in pomoč v času baletnega šolanja
(B50)	<i>Drugače bi si pa želela svetovalno delavko</i>	Želja po svetovalni delavki	Šolska svetovalna delavka	Podpora in pomoč v času baletnega šolanja
(B51)	<i>da bi se vsi skupaj pogovorili, učenci v skupini, da bi vsak lahko zaupal svoje težave drugim, da bi vedeli, da nismo sami v tem, ker o tem se pri baletu pač ne govori.</i>	Želja po pogovoru v skupini	Šolska svetovalna delavka	Podpora in pomoč v času baletnega šolanja
(B52)	<i>Bilo bi super, če bi imeli kakšne delavnice</i>	Želja po delavnicah	Šolska svetovalna delavka	Podpora in pomoč v času baletnega šolanja
(B53)	<i>Tudi individualnega pogovora bi si želela.</i>	Želja po individualnem pogovoru	Šolska svetovalna delavka	Podpora in pomoč v času baletnega šolanja
(B54)	<i>Ampak svetovalna delavka bi se morala spoznati na balet</i>	poznavanje baleta	Šolska svetovalna delavka	Podpora in pomoč v času baletnega šolanja
(B55)	<i>da bi bila prisotna na naših vajah</i>	Prisotnost na vajah	Šolska svetovalna delavka	Podpora in pomoč v času baletnega šolanja
(B56)	<i>da bi spremljala posamezne plesalke</i>	Spremljanje plesalk	Šolska svetovalna delavka	Podpora in pomoč v času baletnega šolanja
(B57)	<i>Da bi kaj analizirala</i>	Analiza	Šolska svetovalna delavka	Podpora in pomoč v času baletnega šolanja
(B58)	<i>Tudi o zaposlitvenih možnostih nas niso nič obveščali, niso nam omenili, da gremo lahko v tujino. Povedali so nam, da v ljubljanski operi tako ali tako ni prostora. Niso nam povedali, da smo lahko na primer koreografi, učitelji ...</i>	Niso jih obveščali o zaposlitvenih možnostih	Priprava na poklic baletne plesalke	Ozaveščanje učencev

INTERVJU C

OZNAKA	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	NADKATEGORIJA
(C1)	<i>mislim, da ti baletno šolanje prinaša dosti večje psihične pritiske, kot če bi se lotil katerega koli drugega hobija.</i>	Veliki psihični pritiski	Psihična obremenitev	izzivi baletnega šolanja
(C2)	<i>vsako leto je nova selekcija plesalcev in vedno znova se moraš boriti in dokazovati, da boš dosegel to kar si potem v življenju želiš.</i>	Borba	Psihična obremenitev	izzivi baletnega šolanja
(C3)	<i>že na začetku ti na šoli uvedejo organiziranost, disciplino.</i>	Disciplina, organiziranost	Zahteve baletnega šolanja	izzivi baletnega šolanja
(C4)	<i>takoj te naučijo neke discipline, kar se mi zdi dobro, po drugi strani, pa ti lahko to vzame otroštvo.</i>	Neizživeto mladostništvo	Mladostništvo	Socialno življenje
(C5)	<i>svoj urnik sem usklajevala zelo težko, ker sem bila najprej osem ur v šoli, potem pa še pet ali šest ur na baletni šoli.</i>	Težko usklajevanje obveznosti	Zahteven urnik	Izzivi baletnega šolanja
(C6)	<i>je pa naporno, ko prideš domov in moraš narediti še domače naloge in se učiti, si totalna koma.</i>	Napor	Psihična obremenitev	izzivi baletnega šolanja
(C7)	<i>je pa veliko odrekanja.</i>	Veliko odrekanja	Odrekanje	izzivi baletnega šolanja
(C8)	<i>od svojega 16 leta se odrekam sladkorju.</i>	Odrekanje sladkorju	Pritiski glede teže	Baletna kultura vitkosti
(C9)	<i>pri šestnajstih sem se začela razvijati, potem pa mi je učiteljica baleta rekla, da ne smem več jesti tortic.</i>	Vpliv pubertetnih sprememb	Pritiski glede teže	Baletna kultura vitkosti
(C10)	<i>vsi tvoji prijatelji grejo zvečer ven, ti pa si tega ne moreš privoščiti.</i>	Brez zabav	Prosti čas	Socialno življenje

(C11)	<i>so pa bile druge plesalke ljubosumne name, pa tudi jaz sem bila na katero ljubosumna.</i>	Zavist	Odnosi s soplesalkami	izzivi baletnega šolanja
(C12)	<i>sem.</i>	Ples kljub bolečini	Fizična obremenitev	izzivi baletnega šolanja
(C13)	<i>mislim, da bi morali že v srednji šoli imeti fizioterapevta</i>	Potreba po fizioterapevtu	Fizična obremenitev	izzivi baletnega šolanja
(C14)	<i>na poškodbe so bili učitelji sicer zelo pozorni</i>	Zelo pozorni	Pozornost učiteljev na poškodbe	Učitelji baleta
(C15)	<i>so mi pa povedali tudi riziko.</i>	Opis tveganja	Pozornost učiteljev na poškodbe	Učitelji baleta
(C16)	<i>v grobem je tako, da moraš svoje težave pustiti doma.</i>	Ne govori o težavah	Čustvena obremenitev	Izzivi baletnega šolanja
(C17)	<i>načeloma pa je tako da učiteljev, koreografov ne zanima ali si bolan, imaš menstruacijo, to moraš pustiti pred vrati dvorane.</i>	Ignoriranje počutja učencev	Odnosi med učitelji in učenci	Učitelji baleta
(C18)	<i>si bi želela več pozornosti glede mojih občutkov</i>	Želja po pozornosti učiteljev	Pozornost učiteljev na čustvene procese učencev	Učitelji baleta
(C19)	<i>na v zven svojih čustev ne smeš kazati</i>	Prikrivanje čustev	Čustvena obremenitev	Izzivi baletnega šolanja
(C20)	<i>jaz sem navzven delovala, da sem zadovoljna sama s sabo</i>	Navzven je delovala zadovoljna sama s seboj	Samopodoba učenk baleta	Izzivi baletnega šolanja
(C21)	<i>ponosna sem bila nase, da plešem balet.</i>	Ponos	Samopodoba učenk baleta	
(C22)	<i>sama v sebi pa sem imela neke frustracije</i>	Frustracije	Samopodoba učenk baleta	izzivi baletnega šolanja
(C23)	<i>in mislim, da to izhaja iz baleta, ker moraš biti vedno popoln.</i>	Moraš biti popoln	Psihična obremenitev	izzivi baletnega šolanja
(C24)	<i>vedno je prisotna samokritika</i>	Samokritika	Samopodoba učenk baleta	Izzivi baletnega šolanja
(C25)	<i>v šoli je bil prisoten nek strah, da če boš učitelju povedal, da ti</i>	Strah pred izpovedjo čustev	Pozornost učiteljev na čustvene procese	Učitelji baleta

	<i>nekaj ni v redu, da se ne počutiš dobro.</i>		učencev	
(C26)	<i>bojiš se, da te bo učitelj takoj odstavil, da nisi dovolj dober, da te bodo zamenjali.</i>	Strah pred neuspehom	Psihična obremenitev	Izzivi baletnega šolanja
(C27)	<i>si raje tiho</i>	Raje molčiš	Odnosi med učitelji in učenci	Učitelji baleta
(C28)	<i>drugače pa, ko so bili učitelji strogi, sem se bolj trudila, ker sem se bala.</i>	Strah pred učitelji	Odnosi med učitelji in učenci	Učitelji baleta
(C29)	<i>vedno, ko sem delala z ruskimi pedagogi in koreografi je bil to pravi teror.</i>	Teroriziranje (ruski učitelji)	Odnosi med učitelji in učenci	Učitelji baleta
(C30)	<i>učitelji so nam na šoli takoj povedali, če so imeli občutek, da smo se zredile.</i>	Pozornost učiteljev na težo učenk	Pritiski glede teže	Baletna kultura vitkosti
(C31)	<i>meni so sicer to povedali na zelo obziren način</i>	Povedali so na obziren način	Pritiski glede teže	Učitelji baleta
(C32)	<i>so pa bile punce, ki so bile velikokrat prizadete in so jokale, češ da so spet predebele.</i>	Prizadetost zaradi teže	Pritiski glede teže	Baletna kultura vitkosti
(C33)	<i>sigurno je velik pritisk glede tega in je grozno</i>	Veliki pritiski zaradi teže	Pritiski glede teže	Baletna kultura vitkosti
(C34)	<i>za balet moraš biti suh.</i>	Zahteve po vitkosti	Pritiski glede teže	Baletna kultura vitkosti
(C35)	<i>mislim da bi učitelji na baletni šoli pustili plesati plesalki, ki ima anoreksijo.</i>	Ples kljub anoreksiji	Pozornost učiteljev na motnje hranjenja	Motnje hranjenja
(C36)	<i>če mene vprašaš, je devetdeset procentov mojih prijateljic anoreksičnih.</i>	Pogosta anoreksija	Razvoj motnje hranjenja	Motnje hranjenja
(C37)	<i>moja soplesalka že celo življenje ne je po šesti uri zvečer ali pa po četrti uri.</i>	Odrekanje hrani	Pritiski glede teže	Baletna kultura vitkosti
(C38)	<i>vsak dan se tehtamo jutraj</i>	Vsakodnevno tehtanje doma	Pritiski glede teže	Baletna kultura vitkosti

(C39)	<i>ko shujšaš, si motiviran, veš da lahko naslednji dan še več shujšaš.</i>	Izguba teže kot motivacija	Pritiski glede teže	Baletna kultura vitkosti
(C40)	<i>pa vsak dan si merimo obseg telesa, do milimetra natančno</i>	Vsakodnevno merjenje obsega telesa	Pritiski glede teže	Baletna kultura vitkosti
(C41)	<i>v baletni šoli se pač razvoja telesa ne podpira.</i>	Pubertetne spremembe niso dobrodošle	Pritiski glede teže	Baletna kultura vitkosti
(C42)	<i>to ne sme biti izgovor, da boš ti zdaj širši.</i>	Puberteta ne sme biti razlog	Pritiski glede teže	Baletna kultura vitkosti
(C43)	<i>ko sem sama končala baletno šolanje nisem imela pojma o prehrani</i>	Nepoznavanje pravilne prehrane	Ozaveščanje o zdravem načinu prehranjevanja	Ozaveščanje učencev
(C44)	<i>v šoli tega ni bilo, oziroma je bilo premalo.</i>	Brez informacij	Ozaveščanje o zdravem načinu prehranjevanja	Ozaveščanje učencev
(C45)	<i>če bi imela na voljo med plesnim šolanjem svetovalno delavko, bi bila veliko pri njej</i>	Želja po svetovalni delavki	Šolska svetovalna delavka	Podpora in pomoč v času baletnega šolanja
(C46)	<i>učiteljem se nisem upala nič povedat.</i>	Strah pred pogovorom z učiteljem	Odnosi med učiteljem in učenci	Učitelji baleta
(C47)	<i>v šoli sem pogrešala tudi to, da bi ti nekdo svetoval in ti stal ob strani pred tekmovanji.</i>	Želja po Svetovanju pred tekmovanji	Podpora in pomoč drugih	Podpora in pomoč v času baletnega šolanja
(C48)	<i>jaz nisem imela nikogar, s katerim bi se lahko pogovorila o tem.</i>	Brez podpore	Podpora in pomoč drugih	Podpora in pomoč v času baletnega šolanja
(C49)	<i>da bi ti nekdo s psihološkega stališča razložil, kaj se ti bo dogajalo na tekmovanju, da ti pokaže, kako se sprostiti, da te ne sesuje trema in konkurenca, da imaš koncentracijo.</i>	Želja po psihološki pripravi pred tekmovanji	Podpora in pomoč drugih	Podpora in pomoč v času baletnega šolanja
(C50)	<i>z mano je sicer šla učiteljica, ampak noben me ni psihično</i>	Brez psihične podpore	Podpora in pomoč drugih	Podpora in pomoč v času baletnega šolanja

	<i>pripravil na to.</i>			
(C51)	<i>učitelji znajo poučevati balet, ne spoznajo se na psihologijo.</i>	Učitelji nimajo znanja iz psihologije	Podpora in pomoč drugih	Podpora in pomoč v času baletnega šolanja

INTERVJU D

OZNAKA	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	NADKATEGORIJA
(D1)	<i>Fizične pritiske ti itak prinaša</i>	Fizični pritiski	Fizična obremenitev	izzivi baletnega šolanja
(D2)	<i>sploh zame je bilo težko, ker nisem imela primernega telesa</i>	Neprimerna postava	Pritiski glede videza	Baletna kultura vitkosti
(D3)	<i>meni je bilo ful težko</i>	Bilo ji je zelo težko	Psihična obremenitev	izzivi baletnega šolanja
(D4)	<i>Bolečine, poškodbe</i>	Bolečine in poškodbe	Fizična obremenitev	izzivi baletnega šolanja
(D5)	<i>Nisem bila dovolj raztegnjena</i>	Obremenjevanje zaradi gibčnosti	Psihična obremenitev	izzivi baletnega šolanja
(D6)	<i>Nisem bila dovolj suha</i>	Obremenjenost s svojo postavo	Psihična obremenitev	izzivi baletnega šolanja
(D7)	<i>Skos je treba delati na sebi</i>	Delo na sebi	Psihična obremenitev	izzivi baletnega šolanja
(D8)	<i>Psihične pritiske ti pa tudi v bistvu prinaša</i>	Psihični pritiski	Psihična obremenitev	izzivi baletnega šolanja
(D9)	<i>Sploh če si tega res želiš</i>	Močna želja	Psihična obremenitev	izzivi baletnega šolanja
(D10)	<i>In se ful ženeš</i>	Težnja po uspehu	Psihična obremenitev	izzivi baletnega šolanja
(D11)	<i>že itak sam nase pritiskaš</i>	Osební pritisk	Psihična obremenitev	izzivi baletnega šolanja
(D12)	<i>potem pa še z zunanje strani nate pritiskaj profesor</i>	Pritiski učiteljev	Psihična obremenitev	izzivi baletnega šolanja
(D13)	<i>Jaz sem vse te pritiske dobro prenašala</i>	Dobro je prenašala pritiske	Psihična obremenitev	Izzivi baletnega šolanja
(D14)	<i>najhujše mi je bilo, ko sem nehala z</i>	Zaključek baletnega	Čustvena obremenitev	izzivi baletnega šolanja

	<i>baletom</i>	šolanja		šolanja
(D15)	<i>Drugače mi je šolanje dalo disciplino</i>	Disciplina	Zahteve baletnega šolanja	izzivi baletnega šolanja
(D16)	<i>poznam pa tudi punce, za katere je bilo to preveč in so potem pustile balet in so potem imele slabe spomine in občutke glede baleta</i>	Prenehanje z baletom zaradi pritiskov	Psihična obremenitev	izzivi baletnega šolanja
(D17)	<i>lahko skritiziram našo šolo, da ni bilo nikoli nič usmerjanja v prihodnost</i>	Niso nas usmerjali v prihodnost	Priprava na poklic baletne plesalke	Ozaveščanje učencev
(D18)	<i>na koncu pa ne veš kaj bi sam s sabo po šoli naredil</i>	Izgubljenost	Samopodoba učenk baleta	izzivi baletnega šolanja
(D19)	<i>To sem pogrešala</i>	Želja po pripravi na poklic baletne plesalke	Priprava na poklic baletne plesalke	Podpora in pomoč v času baletnega šolanja
(D20)	<i>Da bi nam kaj povedali glede prehranjevanja</i>	Želja po informacijah	Ozaveščanje o zdravem načinu prehranjevanja	Ozaveščanje učencev
(D21)	<i>da ti povejo kako naprej, če ne ostaneš v baletu</i>	Želja po svetovanju glede prihodnosti	Priprava na poklic baletne plesalke	Podpora in pomoč v času baletnega šolanja
(D22)	<i>Urnik sem imela zelo zahteven</i>	Zahteven urnik	Prosti čas	Socialno življenje
(D23)	<i>Dostikrat smo bili do osmih ali devetih zvečer na šoli</i>	Celodnevni pouk	Zahteven urnik	Izzivi baletnega šolanja
(D24)	<i>Pač padeš v posteljo in takoj zaspiš</i>	Utrujenost	Fizična obremenitev	izzivi baletnega šolanja
(D25)	<i>Nekatere smo še honorarno sodelovale z gledališčem nekaj časa, tako, da smo imele še dodatne treninge tam</i>	Delo ob šolanju	Prosti čas	Socialno življenje
(D26)	<i>Moje socialno življenje se je odvijalo zelo znotraj šole</i>	Druženje v šoli	Druženje	Socialno življenje
(D27)	<i>Žuranja si bolj ne</i>	Brez zabav	Prosti čas	Socialno življenje

	<i>moreš privoščiti</i>			
(D28)	<i>Ko sem prišla za vikend za en dan domov</i>	Doma enkrat na teden	Druženje	Socialno življenje
(D29)	<i>sem tudi stik zgubila s prijatelji z domačega kraja</i>	Izguba stikov s prijatelji	Druženje	Socialno življenje
(D30)	<i>Že na nižji baletni šoli sem zamudila rojstni dan od svojega očeta, na počitnice nisem šla in tudi iz šole v naravi sem morala predčasno domov</i>	Ni časa za druženje z družino	druženje	Socialno življenje
(D31)	<i>V bistvu ne.</i>	Ni občutila ljubosumja	Odnosi s soplesalkami	izzivi baletnega šolanja
(D32)	<i>Vedno</i>	Ples kljub bolečini in utrujenosti	Fizična obremenitev	izzivi baletnega šolanja
(D33)	<i>Če je bilo prehudo so mi učitelji rekli, da naj se usedem</i>	Učitelji so dovolili počitek	Pozornost učiteljev na poškodbe	Učitelji baleta
(D34)	<i>Bolj je bilo pohvaljeno, da si delal kljub bolečini</i>	Pohvale za delo kljub bolečini	Pozornost učiteljev na poškodbe	Učitelji baleta
(D35)	<i>Bila sem poškodovana pred produkcijo, pa nisem hotela zamuditi tega nastopa</i>	Velika želja	Fizična obremenitev	izzivi baletnega šolanja
(D36)	<i>Ne morem reči, da so bili zelo pozorni</i>	Delno pozorni	Pozornost učiteljev na čustvene procese učencev	Učitelji baleta
(D37)	<i>Če je videl, da te kaj mori, je vprašal kako si</i>	Spraševanje po počutju	Pozornost učiteljev na čustvene procese učencev	Učitelji baleta
(D38)	<i>na čustvih pa ni bilo nekega poudarka</i>	Ni bilo poudarka na čustvih	Pozornost učiteljev na čustvene procese učencev	Učitelji baleta
(D39)	<i>Bili so strogi</i>	Strogi učitelji	Odnosi med učitelji in učenci	Učitelji baleta
(D40)	<i>Večinoma se nismo razumeli, če so imeli občutek, da se ne trudiš dovolj</i>	Večinoma se niso razumeli	Odnosi med učitelji in učenci	Učitelji baleta

(D41)	<i>Kazen je bila, da so te začeli ignorirati</i>	Ignoriranje učencev kot kazen	Odnosi med učitelji in učenci	Učitelji baleta
(D42)	<i>Bolj, ko si se trudil, več pozornosti ti je učitelj posvetil</i>	Pozornost učitelja kot nagrada za trud	Odnosi med učitelji in učenci	Učitelji baleta
(D43)	<i>Če pa mu kaj ni bilo všeč, te je pa dal na stranski tir</i>	Ignoriranje	Odnosi med učitelji in učenci	Učitelji baleta
(D44)	<i>Pa definitivno se že tako več z boljšimi ukvarjajo</i>	Posvečanje pozornosti boljšim plesalkam	Odnosi med učitelji in učenci	Učitelji baleta
(D45)	<i>Tiste, ki so že po naravi nadarjene in imajo lepo postavo, so zvezde</i>	Poveličevanje vitkosti in nadarjenosti	Odnosi med učitelji in učenci	Učitelji baleta
(D46)	<i>Načeloma je imel učitelj zelo pozicijsko avtoriteto</i>	avtoriteta učitelja	Odnosi med učitelji in učenci	Učitelji baleta
(D47)	<i>Velikokrat je kričal</i>	Povzdigovanje glasu učitelja	Odnosi med učitelji in učenci	Učitelji baleta
(D48)	<i>enkrat me je zelo po hrbtu udaril, ker sem bila zmatrana in sem se sključeno držala</i>	Fizična grobost	Odnosi med učitelji in učenci	Učitelji baleta
(D49)	<i>To se mi ni pri baletu zdelo nič takega</i>	Odobranje fizične grobosti	Odnosi med učitelji in učenci	Učitelji baleta
(D50)	<i>če bi si to privoščil kakšen drug učitelj pri kakšnem drugem predmetu, mi ne bi bilo v redu</i>	Neodobranje takega obnašanja učiteljev pri drugih predmetih	Odnosi med učitelji in učenci	Učitelji baleta
(D51)	<i>Ne, to pa sploh ne.</i>	Nepripravljenost na poklic baletne plesalke	Priprava na poklica baletne plesalke	Ozaveščanje učencev
(D52)	<i>Jaz bi rekla, da tehnično so nas naučili maksimalno</i>	Poudarek na baletni tehniki	Odnosi med učitelji in učenci	Učitelji baleta
(D53)	<i>če so nas učitelji videli s štručko, so nas nadržli</i>	Nadiranje	Pritiski glede teže	Baletna kultura vitkosti
(D54)	<i>dobesedno si samo jabolko lahko jedel pred njimi</i>	Omejevanje hrane	Pritiski glede teže	Baletna kultura vitkosti
(D55)	<i>Enkrat se spomnim, ko je vodja baletnega oddelka videla ene</i>	Nadiranje zaradi nezdrave prehrane	Pritiski glede teže	Baletna kultura vitkosti

	<i>plesalke, da so šle v Mcdonalds in jih je potem tako nadrla, kaj sploh tam delajo</i>			
(D56)	<i>Na začetku so nam sicer nekaj glede prehrane povedali</i>	Nekaj informacij glede hujšanja	Ozaveščanje o zdravem načinu prehranjevanja	Baletna kultura vitkosti
(D57)	<i>ker smo itak morale vse shujšati</i>	Zahteve po hujšanju	Pritiski glede teže	Baletna kultura vitkosti
(D58)	<i>takrat nam je učiteljica povedala, da naj jemo samo beljakovine in nič ogljikovih hidratov, ampak to ni bilo mišljeno kot zdrava prehrana, ampak kot dieta</i>	Predpisovanje diet	Pritiski glede teže	Baletna kultura vitkosti
(D59)	<i>Pač učitelj nam je takoj povedal, da moramo shujšati</i>	Zahteve po hujšanju	Pritiski glede teže	Baletna kultura vitkosti
(D60)	<i>Na zafrkljiv način</i>	Zafrkljiv način	Pritiski glede teže	Učitelji baleta
(D61)	<i>Deloval je na tvoja čustva</i>	Čustveni pritiski	Pritiski glede teže	Učitelji baleta
(D62)	<i>da te je bilo sram</i>	Občutek sramu	Pritiski glede teže	Učitelji baleta
(D63)	<i>Ja, v drugem letniku so nas stehali</i>	Tehtanje v šoli	Pritiski glede teže	Baletna kultura vitkosti
(D64)	<i>Imeli smo tehnico v baletni dvorani</i>	Tehnica v baletni dvorani	Pritiski glede teže	Baletna kultura vitkosti
(D65)	<i>Ful je bilo neprijetno</i>	Neprijetni občutki zaradi tehtanja	Pritiski glede teže	Baletna kultura vitkosti
(D66)	<i>Jaz se nisem zdravo prehranjevala</i>	Nepoznavanje pravilne prehrane	Ozaveščanje o zdravem načinu prehranjevanja	Baletna kultura vitkosti
(D67)	<i>takrat sem z namenom, da bi shujšala tudi začela kaditi</i>	Kajenje v pomoč pri hujšanju	Pritiski glede teže	Motnje hranjenja
(D68)	<i>Tako, da se potem nisem toliko odrekala hrani, ker mi je zaradi kajenja apetit padel</i>	Manjši apetit zaradi kajenja	Pritiski glede teže	Motnje hranjenja
(D69)	<i>Ko sem začela kadit, je učitelj zvedel in sem morala za kazen</i>	Kazen zaradi kajenja	Odnosi med učitelji in učenci	Učitelji baleta

	<i>trikrat odplesati zelo težko variacijo, da mi je dokazal, da ne bom imela zaradi kajenja kondicije</i>			
(D70)	<i>Po mojem se niti ne bi spraševali, če ima baletka anoreksijo</i>	Nepozornost	Pozornost učiteljev na motnje hranjenja	Motnje hranjenja
(D71)	<i>Njim je normalno, da je baletka zelo suha</i>	Ekstremna vitkost je normalna	Pozornost učiteljev na motnje hranjenja	Motnje hranjenja
(D72)	<i>Ja, jaz sem bruhala nekaj časa, da bi shujšala</i>	Namerno bruhanje	Razvoj motnje hranjenja	Motnje hranjenja
(D73)	<i>Pa tudi noben ni vedel</i>	Skrivanje motnje hranjenja	Razvoj motnje hranjenja	Motnje hranjenja
(D74)	<i>Potem sta pa dve sošolki ugotovili, da bruham, pa sta me spravili k sebi</i>	Pomoč sošolk	Razvoj motnje hranjenja	Motnje hranjenja
(D75)	<i>Bruhala sem pa dobro leto</i>	Bruhanje eno leto	Razvoj motnje hranjenja	Motnje hranjenja
(D76)	<i>Zgubila sem tudi menstruacijo za nekaj časa</i>	Amenoreja	Razvoj motnje hranjenja	Motnje hranjenja
(D77)	<i>Pa ena druga sošolka jo je tudi izgubila, ko je neprestano hujšala, pa še starši so nanjo pritiskali glede baleta</i>	amenoreja	Razvoj motnje hranjenja	Motnje hranjenja
(D78)	<i>ona ni imela dve leti menstruacije</i>	Amenoreja dve leti	Razvoj motnje hranjenja	Motnje hranjenja
(D79)	<i>To se je začelo dogajati nekje v prvem, drugem letniku</i>	V prvi polovici srednje šole	Razvoj motnje hranjenja	Motnje hranjenja
(D80)	<i>Baletka lahko razvije motnjo hranjenja, ravno zaradi tega, ker je zunanji videz tako pomemben</i>	Pomemben je videz	Razvoj motnje hranjenja	Motnje hranjenja
(D81)	<i>Največ možnosti za razvoj motnje hranjenja je ravno pri takih plesalkah, ki nimajo ravno postave za balet</i>	Neprimerna postava za balet	Razvoj motnje hranjenja	Motnje hranjenja

(D82)	<i>Itak si neprestano obdan z ogledali in se gledaš</i>	Ogledala	Razvoj motnje hranjenja	Motnje hranjenja
(D83)	<i>učitelji te forsirajo</i>	Pritisk učiteljev	Razvoj motnje hranjenja	Motnje hranjenja
(D84)	<i>skozi so pritiski glede tega</i>	Večni pritiski glede teže	Razvoj motnje hranjenja	Motnje hranjenja
(D85)	<i>Informacije, ki pa so jih nam ponudili glede prehrane, pa so bile, da naj manj jemo, to je pa to</i>	Naj manj jedo	Ozaveščanje o zdravem načinu prehranjevanja	Motnje hranjenja
(D86)	<i>Če je pa presuha baletka, pa ni bilo nobenih informacij ali pomoči</i>	Brez informacij in pomoči	Razvoj motnje hranjenja	Motnje hranjenja
(D87)	<i>Iz psihe, pa malo trme</i>	Trma kot moč	Fizična obremenitev	izzivi baletnega šolanja
(D88)	<i>balet je bila edina stvar za katero sem se v življenju tako trudila, toliko mi je pomenil</i>	Trud zaradi velike želje	Fizična obremenitev	izzivi baletnega šolanja
(D89)	<i>Glavne so kritike</i>	Več kritik	Razmerje med pohvalami in kritikami	Izzivi baletnega šolanja
(D90)	<i>Imela sem podporo do določene mere doma</i>	Podpora staršev	Podpora in pomoč drugih	Podpora in pomoč v času baletnega šolanja
(D91)	<i>Mama je bila vesela, ko sem šla študirat. Skrbelo jo je zame</i>	Zaskrbljenost mame	Podpora in pomoč drugih	Podpora in pomoč v času baletnega šolanja
(D92)	<i>Še danes se mi pozna na telesu, zgleda, da sem se takrat preforsirala</i>	Trajne poškodbe zaradi fizičnih obremenitev	Fizična obremenitev	izzivi baletnega šolanja
(D93)	<i>Za nas baletke to ni nič pomenilo</i>	Brez pomena	Šolska svetovalna delavka	Podpora in pomoč v času baletnega šolanja
(D94)	<i>Niti ni poznala našega področja</i>	Nepoznavanje baleta	Šolska svetovalna delavka	Podpora in pomoč v času baletnega šolanja
(D95)	<i>niti se ni poglobljala v nas</i>	Ni se poglobljala v njih	Šolska svetovalna delavka	Podpora in pomoč v času baletnega šolanja
(D96)	<i>Mogoče se je ukvarjala z nami</i>	V povezavi s	Šolska svetovalna	Podpora in pomoč v času baletnega

	<i>glede splošnih predmetov</i>	splošnimi predmeti	delavka	šolanja
(D97)	<i>ampak glede baleta pa ni imel noben pojma, kaj se tam dogaja</i>	Nepoznavanje značilnosti baletnega pouka	Šolska svetovalna delavka	Podpora in pomoč v času baletnega šolanja
(D98)	<i>Ne vem, če bi se želela pogovoriti s svetovalno delavko</i>	Ne ve, če bi se želela pogovoriti s socialno delavko	Šolska svetovalna delavka	Podpora in pomoč v času baletnega šolanja
(D99)	<i>Jaz vedno sama rešujem svoje probleme</i>	Sama je reševala težave	Podpora in pomoč drugih	Podpora in pomoč v času baletnega šolanja
(D100)	<i>Ampak včasih bi bilo koristno, če bi imela koga za pogovor</i>	Koristil bi ji pogovor	Podpora in pomoč drugih	Podpora in pomoč v času baletnega šolanja
(D101)	<i>Ne, jaz sem se zaprla vase</i>	Zaprlost vase	Čustvena obremenitev	Izzivi baletnega šolanja
(D102)	<i>Bi bilo pa v redu, če bi me lahko kdo pripravil na to.</i>	Želja po psihološki pripravi pred tekmovanji	Podpora in pomoč drugih	Podpora in pomoč v času baletnega šolanja

INTERVJU E

OZNAKA	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	NADKATEGORIJA
(E1)	<i>Mogoče sem pritiske občutila na začetku baletnega šolanja, zaradi učiteljice baleta</i>	Pritiski učiteljev	Psihična obremenitev	izzivi baletnega šolanja
(E2)	<i>ko te je popravljala in te je dostikrat na silo</i>	Fizična grobost	Odnosi med učitelji in učenci	Učitelji baleta
(E3)	<i>da nas je velikokrat nadirala</i>	Povzdigovanje glasu	Odnosi med učitelji in učenci	Učitelji baleta
(E4)	<i>da te je psihično prizadelo</i>	Prizadetost zaradi učiteljev	Odnosi med učitelji in učenci	Učitelji baleta
(E5)	<i>Govorila nam je, kako smo lahko neumne, da si tega ne zapomnimo, pa nam je že velikokrat pokazala, kako moramo delati</i>	Žaljenje	Odnosi med učitelji in učenci	Učitelji baleta

(E6)	<i>edino ko so prišli gostujoči pedagogi</i>	Gostujoči učitelji	Odnosi med učitelji in učenci	Učitelji baleta
(E7)	<i>Imeli smo eno pedagoginjo, ki me je par krat nadrla</i>	Nadiranje	Odnosi med učitelji in učenci	Učitelji baleta
(E8)	<i>Ona nam je tudi skos govorila, da mora biti balerina pametna, da neumne baletke nikamor ne pridejo v življenju, malo nas je označila za neumne</i>	Žaljenje	Odnos med učitelji in učenci	Učitelji baleta
(E9)	<i>To ti po mojem da neko manjšo travmo</i>	Travme zaradi učiteljev	Psihična obremenitev	izzivi baletnega šolanja
(E10)	<i>To imaš potem skos v glavi, pa da si predebela, tudi če shujšaš</i>	Negativna samopodoba	Samopodoba učenk baleta	izzivi baletnega šolanja
(E11)	<i>Take komentarje si zapomniš</i>	Zapomniš si komentarje učiteljev	Samopodoba učenk baleta	Izzivi baletnega šolanja
(E12)	<i>Drugače sem pa malo pritiskov čutila s strani staršev</i>	Pritiski staršev	Psihična obremenitev	izzivi baletnega šolanja
(E13)	<i>Od profesorjev pa na srednji šoli nisem toliko čutila pritiska</i>	ni bilo pritiskov s strani učitelja	Odnosi med učitelji in učenci	Učitelji baleta
(E14)	<i>mogoče bi bilo celo boljše, če bi nas bolj forsirali, ker bi nas dali na neko višjo raven</i>	Želja po bolj zahtevnih učiteljih	Odnosi med učitelji in učenci	Učitelji baleta
(E15)	<i>Naša generacija je bila zelo povezana, držimo skupaj in pazimo en na drugega</i>	Povezanost	Odnosi med soplesalkami	izzivi baletnega šolanja
(E16)	<i>Hodila sem na gimnazijo</i>	Vzporedno šolanje	Zahteven urnik	izzivi baletnega šolanja
(E17)	<i>ker je vseeno dobro imeti splošno, gimnazijsko izobrazbo</i>	Pomembna splošna izobrazba	Zahteven urnik	izzivi baletnega šolanja
(E18)	<i>Tretji in četrti letnik gimnazije sem honorarno delala že v operi in smo imeli istočasno vaje in</i>	Dodatno delo v gledališču	Zahteven urnik	izzivi baletnega šolanja

	<i>pouk</i>			
(E19)	<i>jaz sem gimnazijo zaradi baleta veliko prešpricala</i>	Izostajanje od pouka	Zahteven urnik	izzivi baletnega šolanja
(E20)	<i>drugače sem pa bila na baletni šoli do pol desetih zvečer najdlje</i>	Pouk do desetih zvečer	Zahteven urnik	Izzivi baletnega šolanja
(E21)	<i>Moja glavna družba je bila baletna družba</i>	Baletna družba	Druženje	Socialno življenje
(E22)	<i>Želela sem si gimnazijskega življenja, pa nisem mogla ven hodit</i>	Brez zabave	Prosti čas	Socialno življenje
(E23)	<i>tako da takrat sem razmišljala ali nadaljevati z baletom ali ne, ker sem si želela malo bolj družabnega življenja</i>	Želja po družabnem življenju	Prosti čas	Socialno življenje
(E24)	<i>ker sem bila neprestano po baletnih dvoranh</i>	Čas posvečen samo baletu	Prosti čas	Socialno življenje
(E25)	<i>Imela sem obdobje, ko sem razmišljala, kaj vse zamujam zaradi baleta</i>	Zamujanje mladostništva	Mladostništvo	Socialno življenje
(E26)	<i>Nisem se ravno odrekala stvarem, ampak sem jih mogoče kasneje izživel</i>	Kasneje izživete izkušnje	Mladostništvo	Socialno življenje
(E27)	<i>Sem ja.</i>	Ples kljub bolečini	Fizična obremenitev	izzivi baletnega šolanja
(E28)	<i>Ampak, to je bila bolj moja izbira ali bom hotela kljub temu plesat ali pa ne</i>	Po lastni izbiri	Fizična obremenitev	pritiski baletnega šolanja
(E29)	<i>Tri dni pred produkcijo mi je klecnilo koleno in me je zelo bolelo, nisem ga mogla niti stegniti</i>	Poškodba kolena	Fizična obremenitev	Izzivi baletnega šolanja
(E30)	<i>Ampak sem se odločila, da nočem zamuditi predstave in sem potem to</i>	Ples kljub poškodbi	Fizična obremenitev	izzivi baletnega šolanja

	<i>pretrpela</i>			
(E31)	<i>adrenalin je in motivacijo imaš</i>	Adrenalin in motivacija	Fizična obremenitev	izzivi baletnega šolanja
(E32)	<i>Moj profesor ni bil navdušen nad tem, da bom plesala in mi je odsvetoval</i>	Učitelj ji je odsvetoval ples	Pozornost učiteljev na poškodbe	Učitelji baleta
(E33)	<i>samo sem pač trmasta</i>	Trma	Fizična obremenitev	izzivi baletnega šolanja
(E34)	<i>in sem plesala, ker mi je to veliko pomenilo</i>	Velika želja	Fizična obremenitev	izzivi baletnega šolanja
(E35)	<i>nisem mogla reči, da me koleno boli in da ne bom plesala</i>	Ignoriranje bolečine	Fizična obremenitev	izzivi baletnega šolanja
(E36)	<i>če bi nas bolj forsirali, bi nam v končni fazi šola dala več</i>	Želja po bolj zahtevnih učiteljih	Odnosi med učitelji in učenci	Učitelji baleta
(E37)	<i>Če si profesorjem povedal, da te kaj teži in da zaradi tega ne moreš dobro delat, so razumeli</i>	Razumevajoči učitelji	Pozornost učiteljev na čustvene procese	Učitelji baleta
(E38)	<i>Sicer jaz se nisem rada izpostavljala, da je kaj narobe, pa nisem šla povedat</i>	Skrivanje čustev pred učiteljem	Pozornost učiteljev na čustvene procese	Učitelji baleta
(E39)	<i>Če sem se pa fizično slabo počutila, sem pa šla</i>	Priznanje bolečine	Pozornost učiteljev na poškodbe	Učitelji baleta
(E40)	<i>Ampak druge punce, ki so šle, so jih razumeli in jim tudi pustili, da manjkajo</i>	Razumevanje bolečine	Pozornost učiteljev na poškodbe	Učitelji baleta
(E41)	<i>Mislim, da so bili dosti razumevajoči</i>	Razumevajoči učitelji	Pozornost učiteljev na poškodbe	Učitelji baleta
(E42)	<i>Na nižji baletni je bilo tako, da si moral profesorja poslušat</i>	Poslušnost učencev	Odnosi med učitelji in učenci	Učitelji baleta
(E43)	<i>In nisi smel nič reči</i>	Molk učencev	Odnosi med učitelji in učenci	Učitelji baleta
(E44)	<i>samo kimat si mogel</i>	Podrejenost učencev	Odnosi med učitelji in učenci	Učitelji baleta
(E45)	<i>Jaz sem en mesec delala kljub bolečini,</i>	molčanje o bolečini	Odnosi med učitelji	Učitelji baleta

	<i>pa nisem nič rekla, ker je ona rada nadirala</i>	zaradi strahu	in učenci	
(E46)	<i>Ko sem se pa opogumila in ji povedala, da ne morem več, je pa bila razumevajoča in mi svetovala glede fizioterapevta</i>	Svetovanje učiteljice glede poškodbe	Pozornost učiteljev na poškodbe	Učitelji baleta
(E47)	<i>Jaz sem bila res suhcena v času baletnega šolanja</i>	Bila je zelo suha	Pritiski glede teže	Baletna kultura vitkosti
(E48)	<i>tako da mi niso nič težili</i>	Ni bilo pritiskov, ker je bila suha	Pritiski glede teže	Baletna kultura vitkosti
(E49)	<i>Itak so tudi profesorji mislili, da tiste, ki mislijo biti poklicne plesalke in so bolj nadarjene, že same pazijo na težo in so suhe</i>	Samoumevna vitkost	Pritiski glede teže	Baletna kultura vitkosti
(E50)	<i>plesalkam, ki niso bile tako nadarjene, niso posvečali toliko pozornosti</i>	Posvečanje pozornosti boljšim plesalkam	Odnosi med učitelji in učenci	Učitelji baleta
(E51)	<i>Mene so velikokrat učitelji vprašali, če sploh kaj jem</i>	Pozorni učitelji	Pozornost učiteljev na motnje hranjenja	Motnje hranjenja
(E52)	<i>enkrat je učitelj poklical tudi moje starše domov</i>	Stik s starši	Pozornost učiteljev na motnje hranjenja	Motnje hranjenja
(E53)	<i>in jim povedal, da se mu zdi, da premalo jem</i>	Skrb učitelja	Pozornost učiteljev na motnje hranjenja	Motnje hranjenja
(E54)	<i>Ampak pri meni je bilo tako, da nisem mela časa jesti</i>	Ni imela časa jesti	Zahteven urnik	Motnje hranjenja
(E55)	<i>Tudi mama je bila v skrbeh zaradi tega</i>	Zaskrbljenost mame	Podpora in pomoč drugih	Motnje hranjenja
(E56)	<i>Takrat sta se z mojo mamo zmenila, da lahko zamujam na vaje, da lahko v miru pojem</i>	Dovoljeno zamujanje zaradi kosila	Pozornost učiteljev na motnje hranjenja	Motnje hranjenja
(E57)	<i>Učitelj je v bistvu zelo skrbel za nas</i>	Skrb učitelja	Pozornost učiteljev na motnje hranjenja	Motnje hranjenja

(E58)	<i>Tam so jim postavljali pogoje, da ne bodo smele iti na tekmovanja, če ne bodo suhe, pa če ne bodo samo enega jabolka na dan pojedle, to sem slišala</i>	Vitkost kot pogoj	Pritiski glede teže	Motnje hranjenja
(E59)	<i>Ni nas pa nihče ozaveščal glede zdravega prehranjevanja</i>	Brez informacij	Ozaveščanje o zdravem načinu prehranjevanja	Ozaveščanje učencev
(E60)	<i>So mi pa starši doma težili, da naj jem</i>	Skrb staršev	Ozaveščanje o zdravem načinu prehranjevanja	Ozaveščanje učencev
(E61)	<i>No, na nižji baletni šoli so bile pripombe glede teže</i>	Pripombe glede teže na nižji baletni šoli	Pritiski glede teže	Baletna kultura vitkosti
(E62)	<i>ampak učiteljica ni bila nesramna in ni nobene osramotila</i>	Učiteljica ni bila nesramna	Pritiski glede teže	Baletna kultura vitkosti
(E63)	<i>Ne, nisem šla k svetovalni delavki</i>	Brez stikov	Šolska svetovalna delavka	Podpora in pomoč v času baletnega šolanja
(E64)	<i>Ona je tudi privatno, izven šole šla na pogovor</i>	Pomoč zunanje psihologinje	Podpora in pomoč drugih	Podpora in pomoč v času baletnega šolanja
(E65)	<i>ker ji je to zelo pomagalo, da je imela pomoč in pravo osebo, s katero se lahko pogovori</i>	Pogovor ji je pomagal	Podpora in pomoč drugih	Podpora in pomoč v času baletnega šolanja
(E66)	<i>Skrbelo jo je, da ni dovolj dobra</i>	Strah, da ni dovolj dobra	Samopodoba učenk baleta	izzivi baletnega šolanja
(E67)	<i>bila je zelo samokritična</i>	Samokritika	Samopodoba učenk baleta	izzivi baletnega šolanja
(E68)	<i>in pod pritiskom</i>	Pritiski	Psihična obremenitev	izzivi baletnega šolanja
(E69)	<i>Rabila je nekoga, da ji pove, da je dovolj dobra</i>	Potreba po zunanji potrditvi	Samopodoba učenk baleta	izzivi baletnega šolanja
(E70)	<i>Mislim, da bi bilo fajn, če bi imeli kakšno pomoč oziroma možnost pogovora</i>	Dobrodošla pomoč in pogovor	Podpora in pomoč drugih	Pomoč in podpora

(E71)	<i>Lahko bi nas tudi bolj pripravili na to, kako ta poklic baletne plesalke zares sploh zgleda.</i>	Nezadostna pripravljenost	Priprava na poklic baletne plesalke	Ozaveščanje učencev
-------	---	---------------------------	-------------------------------------	---------------------

INTERVJU F

OZNAKA	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	NADKATEGORIJA
(F1)	<i>Zdi se mi, da na naši šoli direktno ni bilo nobenih pritiskov, razen določeni profesorji</i>	Pritiski učiteljev	Psihična obremenitev	Izzivi baletnega šolanja
(F2)	<i>Bolj gostujoči učitelji</i>	Pritiski gostujočih učiteljev	Psihična obremenitev	Izzivi baletnega šolanja
(F3)	<i>Jaz sem se začela obremenjevati, predvsem zaradi svoje postave</i>	Obremenjenost s svojo postavo	Psihična obremenitev	Izzivi baletnega šolanja
(F4)	<i>Ko sem se z baletom začela ukvarjati, pa sem se začela s prehrano ukvarjati</i>	Obremenjevanje s prehrano	Psihična obremenitev	Izzivi baletnega šolanja
(F5)	<i>Profesorji so komentirali, da bi morala baletka drugače izgledati</i>	Komentarji profesorjev glede videza balerine	Pritiski glede teže	Izzivi baletnega šolanja
(F6)	<i>Pa enkrat sem izvedela, da ko sem zapustila baletno dvorano, je gostujoča pedagoginja komentirala mojo težo drugim baletnim plesalkam</i>	Učiteljsko opravljanje njene teže drugim učenkam	Pritiski glede teže	Baletna kultura vitkosti
(F7)	<i>Takrat se nisem zavedala, da bo to vplivalo name</i>	Komentarji glede teže so imeli vpliv nanjo	Samopodoba učenk baleta	Izzivi baletnega šolanja
(F8)	<i>Zame je bilo usklajevanje urnika dosti naporno</i>	Naporno usklajevanje obveznosti	Zahteven urnik	Izzivi baletnega šolanja
(F9)	<i>Istočasno sem poleg baletnega šolanja obiskovala še fakulteto</i>	Vzporedni študij	Zahteven urnik	Izzivi baletnega šolanja

(F10)	<i>Socialnega življenja nisem ravno imela</i>	Ni imela socialnega življenja	Druženje	Socialno življenje
(F11)	<i>edino za vikende sem pa imela čas</i>	Prosti čas med vikendi	Prosti čas	Socialno življenje
(F12)	<i>Sem bila obremenjena, ampak jaz sem vedno tako živela</i>	Bila je obremenjena	Psihična obremenitev	Izzivi baletnega šolanja
(F13)	<i>Sicer jaz sem imela res super razred na baletni šoli, punce smo se zelo podpirale med seboj</i>	Dobri odnosi	Odnosi s soplesalkami	Izzivi baletnega šolanja
(F14)	<i>Pa imela sem super pedagoga</i>	Super učitelj	Odnosi med učitelji in učenci	Učitelji baleta
(F15)	<i>V bistvu sem si sama ustvarila vse pritiske</i>	Osební pritisk	Psihična obremenitev	Izzivi baletnega šolanja
(F16)	<i>ker sem si tega tako želela</i>	Močna želja	Psihična obremenitev	Izzivi baletnega šolanja
(F17)	<i>Ja, si pa utrujen</i>	Utrujenost	Fizična obremenitev	Izzivi baletnega šolanja
(F18)	<i>Pa jaz sem še pomagala v operi, pa je bilo bolj naporno</i>	Dodatno delo v gledališču	Zahteven urnik	Izzivi baletnega šolanja
(F19)	<i>Ja itak.</i>	Ples kljub bolečini	Fizična obremenitev	Izzivi baletnega šolanja
(F20)	<i>Moj profesor je bil glede tega razumljiv</i>	Razumevajoči učitelji	Pozornost učiteljev na poškodbe	Učitelji baleta
(F21)	<i>nikoli te ni silil, da bi plesala kljub poškodbi ali bolečini</i>	Ni silil plesati	Pozornost učiteljev na poškodbe	Učitelji baleta
(F22)	<i>Edino tisti gostujoči profesor nas pa je silil</i>	Gostujoči učitelj jih je silil plesati	Pozornost učiteljev na poškodbe	Učitelji baleta
(F23)	<i>Na šoli so skrbeli za nas glede tega</i>	Skrb učiteljev	Pozornost učiteljev na poškodbe	Učitelji baleta
(F24)	<i>svetovali so nam najboljše kakor so lahko</i>	Svetovanje učiteljev	Pozornost učiteljev na poškodbe	Učitelji baleta
(F25)	<i>Če bi pa imeli denar za fizioterapevta, bi bilo pa super, da bi ga imeli na šoli</i>	Potreba po fizioterapevtu	Fizična obremenitev	Izzivi baletnega šolanja

(F26)	<i>Ja, so bili pozorni na naša čustva, ampak odvisno od profesorja, koliko je dojemljiv</i>	Odvisno od učitelja	Pozornost učiteljev na čustvene procese	Učitelji baleta
(F27)	<i>V bistvu me je balet bolj reševal pred problemi</i>	Balet jo je reševal pred problemi	Psihična obremenitev	Izzivi baletnega šolanja
(F28)	<i>Na naši šoli si se lahko pogovoril z učitelji</i>	Dostopnost učiteljev za pogovor	Odnosi med učitelji in učenci	Učitelji baleta
(F29)	<i>pa povezani smo bili na osebnem nivoju z učiteljem</i>	Povezanost na osebni ravni	Odnosi med učitelji in učenci	Učitelji baleta
(F30)	<i>Sem slišala, da še vedno obstajajo slabi in kruti pedagogi baleta, nisem pa imela osebne izkušnje z njimi</i>	Ni imela izkušenj s slabimi učitelji baleta	Odnosi med učitelji in učenci	Učitelji baleta
(F31)	<i>Odvisno kdo te poučuje in kako se ujameš z pedagogom</i>	Odvisno od učitelja baleta	Odnosi med učitelji in učenci	Učitelji baleta
(F32)	<i>Je pa res, da se profesor tudi nima časa z vsemi enako ukvarjati</i>	Učitelj se nima časa ukvarjati z vsemi plesalkami	Odnosi med učitelji in učenci	Učitelji baleta
(F33)	<i>Več se ukvarja z res dobrimi plesalkami</i>	Posvečanje pozornosti boljšim plesalkam	Odnosi med učitelji in učenci	Učitelji baleta
(F34)	<i>Lahko bi se ukvarjali več tudi s takimi, ki niso ravno najboljše ampak imajo veliko željo plesati, da bi jih bolj spodbujali</i>	Ukvarjati se z ostalimi plesalkami bi bilo spodbudno	Odnosi med učitelji in učenci	Učitelji baleta
(F35)	<i>Pri nas so se zelo ukvarjali s tem</i>	Pozorni učitelji	Pozornost učiteljev na motnje hranjenja	Motnje hranjenja
(F36)	<i>ne vem pa, če so te spremembe dovolj hitro zaznali</i>	prepočasno zaznavanje	Pozornost učiteljev na motnje hranjenja	Motnje hranjenja
(F37)	<i>ampak to tudi dosti pozno ugotoviš, če človeka ne poznaš osebno</i>	Težko je prepoznati motnjo hranjenja	Pozornost učiteljev na motnje hranjenja	Motnje hranjenja
(F38)	<i>Zelo hitro si lahko baletka izmisli kakršen koli izgovor</i>	Izgovori plesalk glede izgube teže	Pozornost učiteljev na motnje hranjenja	Motnje hranjenja

	<i>glede njene vitkosti</i>			
(F39)	<i>Tudi jaz sem izgubila kar dosti kilogramov v času šolanja</i>	Izguba teže v času šolanja	Pritiski glede teže	Baletna kultura vitkosti
(F40)	<i>Tudi mene so učitelji glede teže veliko spraševali, če sem v redu, če je kaj narobe</i>	Skrb učitelja	Pozornost učiteljev na motnje hranjenja	Motnje hranjenja
(F41)	<i>V baletni šoli nismo imeli nikoli predavanj o zdravi prehrani, pa o motnjah hranjenja</i>	Ni bilo predavanj	Ozaveščanje o zdravem načinu prehranjevanja	Motnje hranjenja
(F42)	<i>To bi bilo dobro, saj ne samo zaradi tega, da bi punce shujšale, ampak z vidika kaj je dobro in zdravo za plesalce</i>	Želja po informacijah	Ozaveščanje o zdravem načinu prehranjevanja	Ozaveščanje učencev
(F43)	<i>Ena učiteljica baleta se je tudi pogovarjala veliko o prehrani, s tistimi, ki jih je to zanimalo</i>	Pogovor o zdravi prehrani z učiteljico	Ozaveščanje o zdravem načinu prehranjevanja	Ozaveščanje učencev
(F44)	<i>Nisem sploh vedela, da jo imamo</i>	Ni vedela, da je na šoli svetovalna delavka	Šolska svetovalna delavka	Podpora in pomoč v času baletnega šolanja
(F45)	<i>Če pogledam zdaj nazaj, je takrat še nisem potrebovala</i>	Takrat je še ni potrebovala	Šolska svetovalna delavka	Podpora in pomoč v času baletnega šolanja
(F46)	<i>No ampak, manjka pa neka psihična priprava. Pred nastopi, pred tekmovanji</i>	Želja po psihološki pripravi pred tekmovanji	Podpora in pomoč drugih	Podpora in pomoč v času baletnega šolanja
(F47)	<i>ampak svetovalka, psihologinja mora vedeti, za kaj se gre</i>	Potrebno poznavanje baleta	Šolska svetovalna delavka	Podpora in pomoč v času baletnega šolanja
(F48)	<i>Pač, učitelji ti niso znali ravno svetovati glede psihične priprave in psihičnih pritiskov</i>	Učitelji se niso spoznali na psihično pripravo	Podpora in pomoč drugih	Podpora in pomoč v času baletnega šolanja
(F49)	<i>V zadnjem letniku smo bile vse punce kar pod psihičnim pritiskom, veliko smo jokale</i>	veliki psihični pritiski	Psihična obremenitev	Izzivi baletnega šolanja

(F50)	<i>Mislím, da se malo punc zaveda, da rabi psihično podporo</i>	Ne zavedanje o pomembnosti psihične podpore	Podpora in pomoč drugih	Podpora in pomoč v času baletnega šolanja
(F51)	<i>Psihična priprava in podpora imata ključen pomen</i>	Psihološka priprava in podpora sta ključni	Podpora in pomoč drugih	Podpora in pomoč v času baletnega šolanja
(F52)	<i>Ne vem pa, če bi se kakšna punca odločila iti k svetovalni delavki, to ni navada</i>	Hoditi k svetovalni delavki ni v navadi	Šolska svetovalna delavka	Podpora in pomoč v času baletnega šolanja
(F53)	<i>in to je še vedno dosti čudno</i>	Hoditi k svetovalni delavki je čudno	Šolska svetovalna delavka	Podpora in pomoč v času baletnega šolanja
(F54)	<i>Če bi bila pa to neka oseba, ki bi bila tudi na vajah prisotna</i>	prisotnost na vajah	Šolska svetovalna delavka	Podpora in pomoč v času baletnega šolanja
(F55)	<i>in bi dekleta poznala, potem bi pa šla.</i>	Svetovalna delavka mora poznati učenke	Šolska svetovalna delavka	Podpora in pomoč v času baletnega šolanja

INTERVJU G

OZNAKA	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	NADKATEGORIJA
(G1)	<i>Jaz imam rusko učiteljico in se pozna ta ruski vpliv, se pozna ta trda vzgoja</i>	Trda vzgoja učiteljice iz Rusije	Odnosi med učitelji in učenci	Učitelji baleta
(G2)	<i>nima nekega nežnejšega pristopa</i>	Nima nežnega pristopa	Odnosi med učitelji in učenci	Učitelji baleta
(G3)	<i>In po potem vpliva na fizično raven</i>	Rusko poučevanje vpliva na fizično raven	Fizična obremenitev	Izzivi baletnega šolanja
(G4)	<i>In na psihično raven</i>	Rusko poučevanje vpliva na psihično raven	Psihična obremenitev	Izzivi baletnega šolanja
(G5)	<i>Naša učiteljica te kot Rusinja gleda drugače, kot bi te na primer neki drugi učitelj</i>	Ruski učitelji imajo drugačen pristop	Odnosi med učitelji in učenci	Učitelji baleta
(G6)	<i>lansko leto pa je bilo tako, da sem imela prevelik rešpekt pred njo, preveč sem se je bala</i>	Strahospoštovanje učiteljice	Odnosi med učitelji in učenci	Učitelji baleta
(G7)	<i>preveč te je strah, da bi ji nekatere stvari</i>	Strah pred učiteljem	Odnosi med učitelji	Učitelji baleta

	<i>izkazal</i>		in učenci	
(G8)	<i>Sem ji tudi povedala nekatere stvari, ki so me motile</i>	Upa se ji povedati določene stvari	Odnosi med učitelji in učenci	Učitelji baleta
(G9)	<i>in sva vzpostavile veliko boljši odnos</i>	Boljši odnos po določenem času	Odnosi med učitelji in učenci	Učitelji baleta
(G10)	<i>Ni imela tega pravega pedagoškega pristopa</i>	ni pravega pedagoškega pristopa	Odnosi med učitelji in učenci	Učitelji baleta
(G11)	<i>Pa mogoče čutim malo pritisk staršev, se bojiš, da jih boš razočaral</i>	Strah pred razočaranjem staršev	Čustvena obremenitev	Izzivi baletnega šolanja
(G12)	<i>Ja, moraš biti najboljši za sebe</i>	Zase moraš biti najboljši	Samopodoba učenk baleta	Izzivi baletnega šolanja
(G13)	<i>Da tekmuješ sam s sabo</i>	Tekmovanje s samim seboj	Psihična obremenitev	Izzivi baletnega šolanja
(G14)	<i>Jaz sem taka res zelo samokritična</i>	Samokritika	Samopodoba učenk baleta	Izzivi baletnega šolanja
(G15)	<i>in perfekcionistična</i>	Perfekcionizem	Samopodoba učenk baleta	Izzivi baletnega šolanja
(G16)	<i>Če pa želi biti še nekdo boljši od tebe, je pa to še dodatno obremenjujoče</i>	konkurenca	Psihična obremenitev	Izzivi baletnega šolanja
(G17)	<i>Z tremi sem zelo povezana</i>	Povezanost	Odnosi s soplesalkami	Izzivi baletnega šolanja
(G18)	<i>Včasih čutim ljubosumje</i>	Občasno ljubosumje soplesalk	Odnosi s soplesalkami	Izzivi baletnega šolanja
(G19)	<i>Pri naši učiteljici je tako, da spodbuja tekmovanje</i>	Učiteljica spodbuja tekmovalnost med učenkami	Odnosi s soplesalkami	Izzivi baletnega šolanja
(G20)	<i>Učiteljica pravi, da se tako do nas obnaša, ker nas želi navaditi, da bomo trdne za naprej</i>	Učiteljica jih s takšnim odnosom želi pripraviti na kasnejše odnose v baletnem svetu	Odnosi med učitelji in učenci	Izzivi baletnega šolanja
(G21)	<i>Da to dela za naše dobro.</i>	Učiteljica ima tak odnos za njihovo dobro	Odnosi med učitelji in učenci	Učitelji baleta

(G22)	<i>Da bom kasneje prišla nekam, kjer bodo še grše ravnali z mano.</i>	V bodoči službi bodi še grše ravnali s plesalkami	Odnosi med učitelji in učenci	Učitelji baleta
(G23)	<i>Dostikrat ima kakšen komentar učiteljev več negativnih kot pa pozitivnih posledic</i>	Komentarji učiteljev imajo več negativnih posledic	Odnosi med učitelji in učenci	Učitelji baleta
(G24)	<i>V vsakem primeru to povzroči neko sekiranje</i>	Komentarji učiteljev povzročijo obremenjevanje	Psihična obremenitev	Izzivi baletnega šolanja
(G25)	<i>Jaz sem dokaj taka, da se sekiram, ker balet jemljem resno in si potem stvari bolj jemljem k srcu</i>	Komentarje učiteljev si jemlje k srcu	Čustvena obremenitev	Izzivi baletnega šolanja
(G26)	<i>Mislim pa, da če bi bili bolj prijazni do nas, bi bili rezultati enako dobri ali pa celo boljši</i>	Prijaznost učiteljev bi obrodila še boljše rezultate	Odnosi med učitelji in učenci	Izzivi baletnega šolanja
(G27)	<i>Dostikrat pa sodelujemo v predstavah v SNG Maribor.</i>	Dodatno delo v gledališču	Zahteven urnik	Izzivi baletnega šolanja
(G28)	<i>Čez celi dan, od ponedeljka do petka.</i>	Celodnevni pouk	Zahteven urnik	Izzivi baletnega šolanja
(G29)	<i>Pred premierami pa tudi ob sobotah.</i>	Občasno delo tudi ob sobotah	Prosti čas	Izzivi baletnega šolanja
(G30)	<i>Nasploh bolj malo.</i>	Malo časa za druženje	Druženje	Socialno življenje
(G31)	<i>Lahko se res sprostim, če se dobimo ob sobotah popoldan z njimi</i>	Druženje s prijatelji ob sobotah	Druženje	Socialno življenje
(G32)	<i>čez teden se težko dobivamo.</i>	Čez teden ni časa za druženje	Druženje	Socialno življenje
(G33)	<i>Z baletkami se družim pred in po treningu.</i>	Druženje s sošolkami pred in po treningu	Druženje	Socialno življenje

(G34)	<i>Včasih malo pogrešam to druženje.</i>	Pogreša druženje	Druženje	Socialno življenje
(G35)	<i>redke priložnosti so med letom.</i>	Čez šolsko leto so redke priložnosti za druženje	Druženje	Socialno življenje
(G36)	<i>Ja, tu pa tam je res psihično preveč.</i>	Psihična obremenitev je občasno prevelika	Psihična obremenitev	Izzivi baletnega šolanja
(G37)	<i>Smo sicer navajeni</i>	Navajeni so obremenitev	Psihična obremenitev	Izzivi baletnega šolanja
(G38)	<i>ti pa oder daje neko energijo in moč.</i>	Oder ti daje moč	Psihična obremenitev	Izzivi baletnega šolanja
(G39)	<i>Tudi zjokamo se.</i>	Jok	Čustvena obremenitev	Izzivi baletnega šolanja
(G40)	<i>meni se zdi to kazanje nemoči.</i>	Jok je izraz nemoči	Čustvena obremenitev	Izzivi baletnega šolanja
(G41)	<i>Pri naši učiteljici je tako, da reče da se lahko zjokamo če nam bo zato lažje</i>	Če jim bo lažje se naj zjokajo	Pozornost učiteljev na čustvene procese	Učitelji baleta
(G42)	<i>ampak če večkrat jokaš ti reče, da je to brez veze, da nam to ne koristi</i>	Jok ne koristi	Pozornost učiteljev na čustvene procese učencev	Učitelji baleta
(G43)	<i>Jaz se zjokam doma.</i>	Zjoče se doma	Čustvena obremenitev	Izzivi baletnega šolanja
(G44)	<i>V drugem letniku se mi je naredila ena poškodba, ampak sem kljub temu plesala tudi na tekmovanju.</i>	Ples kljub poškodbi	Fizična obremenitev	Izzivi baletnega šolanja
(G45)	<i>Ker sem plesala, se mi je vnelo, bilo je še slabše.</i>	Poslabšanje poškodbe zaradi plesa	Fizična obremenitev	Izzivi baletnega šolanja

(G46)	<i>Učiteljici se nisem upala povedati</i>	Ni se upala povedati učiteljici, da je poškodovana	Pozornost učiteljev na poškodbe	Učitelji baleta
(G47)	<i>ker se mi je zdelo, da me bo gledala drugače, bolj šibko.</i>	Bojazen, da bo izpadla šibka	Pozornost učiteljev na poškodbe	Učitelji baleta
(G48)	<i>Potem pa ko je bilo hujše, sem ji pa povedala</i>	Ko se je stanje poslabšalo, je povedala učiteljici	Pozornost učiteljev na poškodbe	Učitelji baleta
(G49)	<i>Rekla je, da naj delam kolikor lahko</i>	Ples po svojih zmogljivostih	Pozornost učiteljev na poškodbe	Učitelji baleta
(G50)	<i>Par krat se je zgodilo, da nas je silila plesati kljub bolečini ali pa bolezn</i>	Siljenje k plesu kljub poškodbi ali bolezni	Pozornost učiteljev na poškodbe	Učitelji baleta
(G51)	<i>Marsikatera pride plesat, če so prehlajene</i>	Ples kljub bolezni	Fizična obremenitev	Izzivi baletnega šolanja
(G52)	<i>pa pri eni punc, ki je imela kar hudo poškodbo, jo je silila, da naj pleše in vadi za produkcijo, čeprav ji je fizioterapevt odsvetoval</i>	Siljenje k plesu, kljub odsvetovanju fizioterapevta	Pozornost učiteljev na poškodbe	Učitelji baleta
(G53)	<i>Glede poškodb nam ne svetujejo</i>	Ne svetujejo glede poškodb	Ozaveščanje učencev glede poškodb	Ozaveščanje učencev
(G54)	<i>sami vprašamo, pa nam kaj nam že povejo</i>	Nekaj jim povejo, če jih učenci vprašajo	Ozaveščanje učencev glede poškodb	Ozaveščanje učencev
(G55)	<i>Svetujejo nam, da naj delamo pravilno, nas opozarjajo</i>	Opozarjanje na pravilno izvedbo vaj	Ozaveščanje učencev glede poškodb	Ozaveščanje učencev
(G56)	<i>Če nisi dovolj močen, te lahko njihovo poučevanje dokaj zbije</i>	Učenke baleta morajo imeti močno osebnost	Samopodoba učenk baleta	Učitelji baleta

(G57)	<i>Nasploh se mi zdi, da baletke nismo ravno samozavestne</i>	Baletne plesalke niso samozavestne	Samopodoba učenk baleta	Izzivi baletnega šolanja
(G58)	<i>Jaz imam z ogledali kar velike težave</i>	Težave zaradi ogledal	Samopodoba učenk baleta	Izzivi baletnega šolanja
(G59)	<i>Želiš preprečiti, da se boš videl.</i>	Ne želi se gledati v ogledalu	Samopodoba učenk baleta	Izzivi baletnega šolanja
(G60)	<i>Bojiš kaj boš videl.</i>	Strah pred svojo podobo	Samopodoba učenk baleta	Izzivi baletnega šolanja
(G61)	<i>Tega kontakta z ogledali je ogromno</i>	Ogromno je kontakta z ogledali	Samopodoba učenk baleta	Izzivi baletnega šolanja
(G62)	<i>Pri naši učiteljici tega ni</i>	Na šoli jih ne tehtajo	Pritiski glede teže	Baletne vitkosti kultura
(G63)	<i>To se mi zdi preveliko poseganje v mojo zasebnost.</i>	Tehtanje na šoli je poseganje v zasebnost	Pritiski glede teže	Baletna vitkosti kultura
(G64)	<i>Jaz se rajši ne tehtam, ker me je strah, kaj bo tehcnica pokazala.</i>	Strah pred tehtanjem	Samopodoba učenk baleta	Izzivi baletnega šolanja
(G65)	<i>Enkrat smo imeli, ampak to je bilo za celo šolo, tudi za glasbenike</i>	Predavanje o zdravem načinu prehranjevanja za celo šolo	Ozaveščanje o zdravem načinu prehranjevanja	Ozaveščanje učencev
(G66)	<i>Pa še ta ženska, ki je predavala, ni bila ravno v redu.</i>	Predavateljica ni bila v redu	Ozaveščanje o zdravem načinu prehranjevanja	Ozaveščanje učencev
(G67)	<i>Me balerine smo morale iti</i>	Obvezna udeležba predavanja	Ozaveščanje o zdravem načinu prehranjevanja	Ozaveščanje učencev
(G68)	<i>Me bi morale imeti več tega.</i>	Želja po več predavanjih	Ozaveščanje o zdravem načinu prehranjevanja	Ozaveščanje učencev

(G69)	<i>Morale bi imeti svetovalca za prehrano, individualnega.</i>	Želja po nutricionistu	Ozaveščanje o zdravem načinu prehranjevanja	Ozaveščanje učencev
(G70)	<i>Če profesorica reče kakšni punc, da mora shujšati ji reče, da naj zvečer po vajah ne je. To je vse, kar svetuje.</i>	nasvet naj zvečer ne jedo	Ozaveščanje o zdravem načinu prehranjevanja	Ozaveščanje učencev
(G71)	<i>Zelo je direktna, reče : »Ti si se povečala, taka ne moreš biti«</i>	Nepremišljeni komentarji glede teže	Pritiski glede teže	Učitelji baleta
(G72)	<i>Balerine same po navadi raziskujemo o prehrani.</i>	Učenke same raziskujejo o prehrani	Ozaveščanje o zdravem načinu prehranjevanja	Ozaveščanje učencev
(G73)	<i>Ne, nismo imele.</i>	Brez ozaveščanja	Ozaveščanje o motnjah hranjenja	Ozaveščanje učencev
(G74)	<i>Bi pa šle.</i>	Predavanj bi se udeležile	Ozaveščanje o motnjah hranjenja	Ozaveščanje
(G75)	<i>Jaz sem letošnje leto zapadla v anoreksijo</i>	Zapadla je v anoreksijo	Razvoj motnje hranjenja	Motnje hranjenja
(G76)	<i>Meni je direktno povedala, da taka ne morem iti na oder.</i>	Tako suha ni smela na oder	Pozornost učiteljev na motnje hranjenja	Motnje hranjenja
(G77)	<i>Konec prejšnjega leta sem bila že kritično suha</i>	Bila je kritično suha	Pozornost učiteljev na motnje hranjenja	Motnje hranjenja
(G78)	<i>potem pa ko je bilo zelo zelo hudo, ko bi šla lahko že v bolnico, pa sta učitelja poklicala moja starša na razgovor</i>	Učiteljica je stopila v stik s starši	Pozornost učiteljev na motnje hranjenja	Motnje hranjenja
(G79)	<i>ampak sem spet zapadla nazaj</i>	Vrnitev v anoreksijo	Razvoj motnje hranjenja	Motnje hranjenja

(G80)	<i>Jaz sem skrivala to, rekla sem, da nimam apetita, da sem zbolela</i>	Izgovori za nizko težo	Razvoj motnje hranjenja	Motnje hranjenja
(G81)	<i>Ko sta me starša videla na produkciji, sta mi rekla, da se morem zrediti</i>	Ukrepanje staršev	Razvoj motnje hranjenja	Motnje hranjenja
(G82)	<i>Je zagotovo to povezano z baletom in z baletnimi kriteriji</i>	Anoreksija je povezana z baletom	Razvoj motnje hranjenja	Motnje hranjenja
(G83)	<i>občutljiv postaneš na komentarje učiteljev</i>	Občutljivost na komentarje učiteljev	Razvoj motnje hranjenja	Motnje hranjenja
(G84)	<i>kakršna koli slaba beseda učitelja, lahko tebi povzroči kaj negativnega</i>	Slabe besede učiteljev imajo negativne posledice	Razvoj motnje hranjenja	Motnje hranjenja
(G85)	<i>Dosti punc je, ki se sekirajo zaradi tega</i>	Dekleta se obremenjujejo s svojo težo	Pritiski glede teže	Baletna kultura estetike
(G86)	<i>Zelo malo pojejo</i>	Dekleta malo pojedjo	Pritiski glede teže	Baletna kultura vitkosti
(G87)	<i>sploh če maš napačno konstitucijo za balet, se lahko zelo sekiraš, iz tega se komot razvije anoreksija</i>	Neprimerna postava	Razvoj motnje hranjenja	Motnje hranjenja
(G88)	<i>Ona je bila seveda zadovoljna in me je pohvalila in tista pohvala je mene spodbudila, da moram še bolj shujšati</i>	Pohvala jo je dodatno spodbudila k hujšanju	Razvoj motnje hranjenja	Motnje hranjenja
(G89)	<i>Saj jo je potem res skrbelo zame</i>	Skrb učiteljice	Pozornost učiteljev na motnje hranjenja	Motnje hranjenja
(G90)	<i>Sem tudi ena bolj perspektivnih plesalk in se je šola morala zavzeti zame</i>	Učitelji so se zavzeli zanjo	Pozornost učiteljev na motnje hranjenja	Motnje hranjenja

(G91)	<i>Če si boljši, te bojo bolj popravljali in ti namenili več pozornosti</i>	Posvečanje pozornosti boljšim plesalkam	Odnosi med učitelji in učenci	Učitelji baleta
(G92)	<i>Nimajo do vseh plesalk enakega odnosa</i>	Neenako obravnavanje učencev	Odnosi med učitelji in učenci	Učitelji baleta
(G93)	<i>Ampak to leto je res boljše, ko nas je bolj spoznala</i>	Boljši odnos po določenem času	Odnosi med učitelji in učenci	Učitelji baleta
(G94)	<i>Ne, vse je bilo na nas.</i>	Brez informacij in pomoči	Razvoj motnje hranjenja	Motnje hranjenja
(G95)	<i>Ja, jaz sem v stiku z njo</i>	Sta v stiku	Šolska svetovalna delavka	Podpora in pomoč v času baletnega šolanja
(G96)	<i>Je kar v redu, ji lahko zaupaš.</i>	zaupanje	Šolska svetovalna delavka	Podpora in pomoč v času baletnega šolanja
(G97)	<i>Enkrat je prišla na trening pogledat</i>	Prišla je na vajo	Šolska svetovalna delavka	Podpora in pomoč v času baletnega šolanja
(G98)	<i>ko smo se pritožile nad učiteljico in njen odnos do nas</i>	Pritožba nad učiteljičinim odnosom	Šolska svetovalna delavka	Podpora in pomoč v času baletnega šolanja
(G99)	<i>da nas nič ne popravlja</i>	Učiteljica jih ne popravlja	Odnosi med učitelji in učenci	Učitelji baleta
(G100)	<i>bere revije</i>	Učiteljica med treningom bere revije	Odnosi med učitelji in učenci	Učitelji baleta
(G101)	<i>Je prišla pogledat na trening in seveda je bila učiteljica na tistem treningu super in to je bilo to</i>	Učiteljica je imela ob prisotnosti svetovalne delavke drugačen odnos do učencev	Odnosi med učitelji in učenci	Učitelji baleta
(G102)	<i>Drugače pa gremo včasih k njej na pogovor</i>	Včasih grejo na pogovor	Šolska svetovalna delavka	Podpora in pomoč v času baletnega šolanja

(G103)	<i>Jaz sem šla k njej na pogovor zaradi anoreksije</i>	Pogovor zaradi anoreksije	Šolska svetovalna delavka	Podpora in pomoč v času baletnega šolanja
(G104)	<i>Mislim, da so ji učitelji to rekli</i>	Pobuda učiteljev	Šolska svetovalna delavka	Podpora in pomoč v času baletnega šolanja
(G105)	<i>Po tem pa je spremljala moje stanje</i>	Spremljanje učenkega stanja	Šolska svetovalna delavka	Podpora in pomoč v času baletnega šolanja
(G106)	<i>in bila v kontaktu s starši</i>	Stik z učenkinimi starši	Šolska svetovalna delavka	Podpora in pomoč v času baletnega šolanja
(G107)	<i>Ne upošteva naših želj, da bi se kaj izboljšalo</i>	ne upošteva želj učenke baleta	Šolska svetovalna delavka	Podpora in pomoč v času baletnega šolanja
(G108)	<i>Ima pa delavnice avtogenega treninga</i>	Delavnice avtogenega treninga	Šolska svetovalna delavka	Podpora in pomoč v času baletnega šolanja
(G109)	<i>Mora vedeti, koliko nam balet pomeni</i>	Mora se zavedati ljubezni do baleta	Šolska svetovalna delavka	Podpora in pomoč v času baletnega šolanja
(G110)	<i>ker balet nam včasih prevzame mesto nad vsem</i>	Balet jim pomeni vse	Šolska svetovalna delavka	Podpora in pomoč v času baletnega šolanja
(G111)	<i>To naša socialna delavka ve in to je njena prednost</i>	To zavedanje je prednost	Šolska svetovalna delavka	Podpora in pomoč v času baletnega šolanja
(G112)	<i>Ne vem pa če je z baletnimi učitelji dobro povezana</i>	vprašljiva povezanost z učitelji baleta	Šolska svetovalna delavka	Podpora in pomoč v času baletnega šolanja
(G113)	<i>z drugimi pa je</i>	Povezanost z učitelji ostalih predmetov	Šolska svetovalna delavka	Podpora in pomoč v času baletnega šolanja
(G114)	<i>Saj mislim, da so nam vsi na voljo za pogovor, tudi učitelji</i>	Vsi na šoli so jim na voljo za pogovor	Podpora in pomoč drugih	Podpora in pomoč v času baletnega šolanja

(G115)	<i>Največjo podporo sem imela sicer pri starših</i>	Podpora staršev	Podpora in pomoč drugih	Podpora in pomoč v času baletnega šolanja
(G116)	<i>Sploh o prehrani</i>	Želja po informacijah	Ozaveščanje o zdravem načinu prehranjevanja	Ozaveščanje učencev
(G117)	<i>Če b imeli kakšna predavanja o motnjah hranjenja, jaz zagotovo ne bi prišla tako daleč, do anoreksije</i>	Ozaveščanje bi lahko preprečilo razvoj motnje hranjenja	Ozaveščanje o motnjah hranjenja	Ozaveščanje učencev
(G118)	<i>Da bi nam povedali, kaj je posledica motenj hranjenja</i>	Ozaveščanje o posledicah motenj hranjenja	Ozaveščanje o motnjah hranjenja	Ozaveščanje učencev
(G119)	<i>da bi nam na poglobljen način predavali</i>	Poglobljena predavanja	Ozaveščanje o motnjah hranjenja	Ozaveščanje učencev
(G120)	<i>Socialna delavka me je glede anoreksije znala na pravo pot usmerit</i>	Usmeritev na pravo pot glede anoreksije	Šolska svetovalna delavka	Podpora in pomoč v času baletnega šolanja
(G121)	<i>ni pa vedla kaj dosti</i>	Nima znanja o motnjah hranjenja	Šolska svetovalna delavka	Podpora in pomoč v času baletnega šolanja
(G122)	<i>Najbolj mi je potem pomagala neka psihologinja</i>	Pomoč zunanje psihologinje	Podpora in pomoč drugih	Podpora in pomoč v času baletnega šolanja
(G123)	<i>To moramo same raziskati, kam gremo lahko na avdicije</i>	Raziskujejo same	Priprava na poklic baletne plesalke	Podpora in pomoč v času baletnega šolanja
(G124)	<i>Času s prijatelji in delanje norij. Čas mi ne dopušča</i>	Odrekanje druženju s prijatelji	druženje	Socialno življenje

INTERVJU H

OZNAKA	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	NADKATEGORIJA
--------	--------	-------	------------	---------------

(H1)	<i>Meni se zdi, da so pritiski, še posebej na naši šoli glede hrane</i>	Pritiski glede hrane	Pritiski glede teže	Baletna kultura vitkosti
(H2)	<i>Za težo, koliko si velik, koliko si majhen</i>	Pomemben videz	Pritiski glede videza	Izzivi baletnega šolanja
(H3)	<i>Pa pritisk je tudi glede tega, da je zmeraj nekdo boljši od tebe</i>	Konkurenca	Psihična obremenitev	Izzivi baletnega šolanja
(H4)	<i>Pritiski glede teže</i>	pritiski zaradi teže	Pritiski glede teže	Baletna kultura vitkosti
(H5)	<i>tekmovalnost</i>	Tekmovalnost	Odnosi s soplesalkami	Izzivi baletnega šolanja
(H6)	<i>uspešnost</i>	Pritiski glede uspešnosti	Psihična obremenitev	Izzivi baletnega šolanja
(H7)	<i>Ja pri nas na Mariboru je tako, da so učitelji do nas res zelo strogi</i>	zelo strogi	Odnosi med učitelji in učenci	Učitelji baleta
(H8)	<i>V Ljubljani pa so vsi zelo prijazni, nobeden ne pritiska na učence</i>	V Ljubljani so učitelji prijazni	Odnosi med učitelji in učenci	Učitelji baleta
(H9)	<i>na Mariboru je ta pritisk na učence grozen</i>	V Mariboru je hud pritisk na učence	Odnosi med učitelji in učenci	Učitelji baleta
(H10)	<i>ampak je normalno to</i>	Pritisk na učence je nekaj normalnega	Odnosi med učitelji in učenci	Učitelji baleta
(H11)	<i>Mi smo kar dosti v redu razred, smo povezane</i>	Povezanost	Odnosi s soplesalkami	Izzivi baletnega šolanja
(H12)	<i>ampak vseeno je prisotna neka konkurenca</i>	Konkurenca	Odnosi s soplesalkami	Izzivi baletnega šolanja
(H13)	<i>Vedno dajo učitelji plesati kakšno pomembno vlogo komu drugemu</i>	Borba za vloge	Odnosi s soplesalkami	Izzivi baletnega šolanja
(H14)	<i>To lahko kar vpliva na tvojo samozavest</i>	Število vlog lahko vpliva na samozavest	Samopodoba učenk baleta	Izzivi baletnega šolanja
(H15)	<i>Pri nas v Pri nas v Mariboru je veliko več problemov z samozavestjo učencev. Mi se vedno</i>	Nizka samozavest zaradi telesne teže	Samopodoba učenk baleta	Izzivi baletnega šolanja

	<i>ukvarjamo s tem, koliko kil imamo</i>			
(H16)	<i>se zdi to velik problem, da nekateri zapadejo v kakšno motnjo hranjenja</i>	Možnost razvoja motnje hranjenja	Pritiski glede teže	Motnje hranjenja
(H17)	<i>Meni se zdi, da zelo spoštujemo učitelje</i>	Spoštovanje učiteljev	Odnosi med učitelji in učenci	Učitelji baleta
(H18)	<i>zelo se jih bojimo</i>	Strah pred učiteljem	Odnosi med učitelji in učenci	Učitelji baleta
(H19)	<i>zelo se trudimo</i>	Trud učencev	Odnosi med učitelji in učenci	Učitelji baleta
(H20)	<i>bojimo se, da jih ne bi razočarali</i>	Strah pred razočaranjem učiteljev	Odnosi med učitelji in učenci	Učitelji baleta
(H21)	<i>Eden je zelo grob</i>	Fizična grobost	Odnosi med učitelji in učenci	Učitelji baleta
(H22)	<i>zelo je direkten</i>	Direkten učitelj	Odnosi med učitelji in učenci	Učitelji baleta
(H23)	<i>kar je po eni strani zelo v redu, ker jaz se vedno bojim, da mi nekdo ne govori po resnici</i>	Dobro je, če so učitelji direktni	Odnosi med učitelji in učenci	Učitelji baleta
(H24)	<i>Zna pa tudi zelo užalit</i>	Žaljenje	Odnosi med učitelji in učenci	Učitelji baleta
(H25)	<i>in zelo prizadeti</i>	Prizadetost zaradi učiteljev	Odnosi med učitelji in učenci	Učitelji baleta
(H26)	<i>reče ti take stvari, ko jih ne boš nikoli pozabil</i>	Besed učitelja ne pozabiš	Odnosi med učitelji in učenci	Učitelji baleta
(H27)	<i>Ko pa sem se odločala za šolo sem se šla v Maribor pogovoriti z učitelji in so mi takoj rekli, da moram shujšati, da sem predebela</i>	Zahteve po hujšanju	Pritiski glede teže	Baletna kultura vitkosti
(H28)	<i>So mi dali tudi nasvet, kaj naj je, česa ne smem</i>	Nasveti glede shujševalne diete	Pritiski glede teže	Baletna kultura vitkosti
(H29)	<i>Tudi moji mami je povedala učiteljica, da morem še shujšati</i>	Učiteljica je povedala mami, da more učenka shujšati	Pritiski glede teže	Baletna kultura vitkosti

(H30)	<i>Že prej sem se včasih počutila debelo, ko sem prišla pa na to šolo, zdaj se pa počutim še bolj debelo</i>	Počuti se debelo	Samopodoba učenk baleta	Izzivi baletnega šolanja
(H31)	<i>Tudi ogledalo grozno vpliva name</i>	Ogledalo slabo vpliva nanjo	Samopodoba učenk baleta	Izzivi baletnega šolanja
(H32)	<i>Mislim, da baletka lahko hitro razvije kakšno motnjo hranjenja</i>	Baletka lahko hitro razvije motnjo hranjenja	Razvoj motnje hranjenja	Motnje hranjenja
(H33)	<i>Učiteljica ji je rekla, kako je lepo shujšala, kako je lepa, po tem je pa res nehala jest</i>	Pohvala jo je dodatno spodbudila k hujšanju	Razvoj motnje hranjenja	Motnje hranjenja
(H34)	<i>Mislim, da profesorje glede tega skrbi</i>	Skrb učiteljev	Pozornost učiteljev na motnje hranjenja	Motnje hranjenja
(H35)	<i>ampak opazijo to šele takrat, ko je res kritično</i>	Učitelji zaznajo motnje hranjenja, ko je kritično	Pozornost učiteljev na motnje hranjenja	Motnje hranjenja
(H36)	<i>Odvisno, kdo uči</i>	Odvisno od učitelja	Pozornost učiteljev na motnje hranjenja	Motnje hranjenja
(H37)	<i>Mamo eno punco, ki je res kritično suha in nje so povedali, da je presuha in so se učitelji trudili, da bi začela jesti</i>	Učitelji so ji povedali, da je presuha	Pozornost učiteljev na motnje hranjenja	Motnje hranjenja
(H38)	<i>Rekli so ji, da ne bo smela plesati, če ne bo jedla</i>	Prepoved plesanja	Pozornost učiteljev na motnje hranjenja	Motnje hranjenja
(H39)	<i>Včasih se zgodi, da mi učiteljica reče: »Ubij se, ustreli se...«, če sem narobe naredila vajo</i>	Nesprejemljivi komentarji učiteljice	Odnosi med učitelji in učenci	Učitelji baleta
(H40)	<i>Ona to reče, ampak se na zaveda, kaj je rekla</i>	Učiteljica se ne zaveda svojih besed	Odnosi med učitelji in učenci	Učitelji baleta
(H41)	<i>so tudi grobi kdaj, ampak ne zanalašč, malo te klofne in naslednjič bolj paziš</i>	Fizična grobost	Odnosi med učitelji in učenci	Učitelji baleta
(H42)	<i>Pač itak te malo prizadene</i>	Besede učiteljev te prizadenejo	čustvena obremenitev	Izzivi baletnega šolanja

(H43)	<i>ampak na koncu klasa pride do tebe in ti pove, da je vse v redu in da naj se ne sekiramo, malo se pride opravičiti</i>	Opravičilo učiteljice	Odnosi med učitelji in učenci	Učitelji baleta
(H44)	<i>Sicer učiteljica nas vsak dan vpraša kako smo, kako nam gre v šoli, kako se počutimo, če smo utrujene</i>	Spraševanje po počutju	Pozornost učiteljev na čustvene procese	Učitelji baleta
(H45)	<i>Če se slabo počutim, tega ne povem in raje delam</i>	Ne pove učiteljici, da se slabo počuti	Odnosi med učitelji in učenci	Učitelji baleta
(H46)	<i>Če pa ne gre več in me boli glava, pa se že dere name in potem učiteljica sama vidi, da ne zmorem več in mi dovoli, da se usedem</i>	Če ne zmore več, se lahko usede	Pozornost učiteljev na poškodbe	Učitelji baleta
(H47)	<i>Meni se zdi, da ja.</i>	Poučevanje baleta lahko slabo vpliva na učence	Samopodoba učenk baleta	Učitelji baleta
(H48)	<i>V Ljubljani zelo pazijo, da se ti ne bo kaj zgodilo</i>	V Ljubljani učitelji pazijo na učence	Odnosi med učitelji in učenci	Učitelji baleta
(H49)	<i>V Mariboru je pa ravno obratno, zmeraj nam učitelji povedo, da smo v 21. stoletju in da ne moremo imeti noge samo na 90. Stopinjah</i>	Zahtevnejša baletna tehnika kot nekoč	Fizična obremenitev	Izzivi baletnega šolanja
(H50)	<i>Saj vemo, da bomo imele poškodbe kolkov, ampak se ne obremenjujemo s tem, to ni problem</i>	ne obremenjujejo se s poškodbami	Fizična obremenitev	Izzivi baletnega šolanja
(H51)	<i>Jaz bi se boljše počutila</i>	Ob dobrih odnosih z učiteljem, bi se boljše počutila	Odnosi med učitelji in učenci	Učitelji baleta
(H52)	<i>Ampak, mi imamo tako spoštovanje do učiteljev in jih nočemo s tem obremenjevati</i>	Nočejo obremenjevati učiteljev s svojimi čustvi	Pozornost učiteljev na čustvene procese	Učitelji baleta

(H53)	<i>Več je kritike kot pohval</i>	Več kritik	Razmerje med pohvalami in kritikami	Učitelji baleta
(H54)	<i>Ja, nekaj časa sem imela poškodbe z Ahilovimi tetivami</i>	Poškodba Ahilovih tetiv	Fizična obremenitev	Izzivi baletnega šolanja
(H55)	<i>To je zelo bolelo</i>	Hude bolečine	Fizična obremenitev	Izzivi baletnega šolanja
(H56)	<i>sem povedala učiteljem, da me boli, ker nisem mogla več</i>	Povedala je učiteljem, da jo boli	Pozornost učiteljev na poškodbe	Učitelji baleta
(H57)	<i>Če plešeš v gledališču, ali pa kakšno variacijo na produkciji, moreš nekako forsirat svoje telo</i>	Moraš prenaprezati svoje telo	Fizična obremenitev	Izzivi baletnega šolanja
(H58)	<i>Tudi jaz ne bi bila srečna, če bi mi prepovedali plesat zaradi poškodbe</i>	Žalostna bi bila, če ne bi smela plesati kljub poškodbi	Fizična obremenitev	Izzivi baletnega šolanja
(H59)	<i>Različne urnike mam, večinoma grem ob osmih zjutraj v šolo, po navadi pridem domov okoli 10 ure, če imam predstave, pridem okoli 11 ure, včasih pa ob devetih.</i>	Celodnevni urnik	Zahteven urnik	Izzivi baletnega šolanja
(H60)	<i>Imam pa še dodatne treninge v Mariboru in v Ljubljani.</i>	Dodatni treningi	Zahteven urnik	Izzivi baletnega šolanja
(H61)	<i>Večinoma se družimo skupaj s tistimi, ki so v razredu.</i>	Druženje v šoli	Druženje	Socialno življenje
(H62)	<i>med glavnimi odmori večinoma spimo v garderobi na tleh</i>	Spanje med odmori	Prosti čas	Socialno življenje
(H63)	<i>Če se dobi s prijatelji imam slabo vest.</i>	Slaba vest zaradi druženja s prijatelji	Druženje	Socialno življenje
(H64)	<i>raje ostanem v gledališču in vadim</i>	V prostem času raje vadi	Prosti čas	Socialno življenje
(H65)	<i>Enkrat sva šle s sošolko po sadje in solato in sva si</i>	Boji se, da bi jo učiteljica videla jesti	Pritiski glede teže	Baletna kultura vitkosti

	<i>zaželele krof in ga dale na pol. In mimo je prišla učiteljica, ne vem če me je videla, ampak sem se tako ustrašila, da sploh nisem hotela pojest tistega krofa</i>	sladkarije		
(H66)	<i>Drugače pa nimaš časa jest.</i>	Nima časa jesti	Zahteven urnik	Izzivi baletnega šolanja
(H67)	<i>Mislím, da večino časa.</i>	Preobremenjena je večino časa	Psihična obremenitev	Izzivi baletnega šolanja
(H68)	<i>Psihična utrujenost</i>	Psihična utrujenost	Psihična obremenitev	Izzivi baletnega šolanja
(H69)	<i>fizična utrujenost</i>	Fizična utrujenost	Fizična obremenitev	Izzivi baletnega šolanja
(H70)	<i>Nisem si mislila, da bom lahko v baletnem zboru plesala že zdaj in v bistvu je bil to zelo velik pritisk zame</i>	Nastopanje v gledališču	Psihična obremenitev	Izzivi baletnega šolanja
(H71)	<i>Ves čas je tako, da sem se obremenjevala, kaj si drugi plesalci mislijo o meni, kaj če nisem dovolj dobra</i>	Obremenjevanje z mislimi soplesalcev	Psihična obremenitev	Izzivi baletnega šolanja
(H72)	<i>Zelo velikokrat se tudi zjokamo</i>	Jok	Čustvena obremenitev	Izzivi baletnega šolanja
(H73)	<i>So pa tudi dobri momenti, ko si kaj res dobro naredil</i>	Dobri trenutki ob uspehu		Izzivi baletnega šolanja
(H74)	<i>Najbolj mi pomagajo starši.</i>	Podpora staršev	Podpora in pomoč drugih	Podpora in pomoč v času baletnega šolanja
(H75)	<i>samo je težko, ker staršev ni vedno zraven, ker sem v dijaškem domu</i>	Odsotnost staršev	Podpora in pomoč drugih	Podpora in pomoč v času baletnega šolanja
(H76)	<i>nikoli nimam občutka, da sem dovolj dobra</i>	Strah, da ni dovolj dobra	Samopodoba učenk baleta	Izzivi baletnega šolanja
(H77)	<i>Ne, je tehnica, ampak je ne uporabljamo.</i>	Na šoli jih ne tehtajo	Pritiski glede teže	Baletna kultura vitkosti
(H78)	<i>moraš biti malo presuh, ampak ne</i>	Moraš biti malo	Pritiski glede teže	Baletna kultura

	<i>anoreksičen</i>	presuh		vitkosti
(H79)	<i>Saj se že zdaj obremenjujem.</i>	Obremenjuje se s svojo težo	Pritiski glede teže	Baletna kultura vitkosti
(H80)	<i>Vedno mislim, da sem predebela.</i>	Misli, da je predebela	Samopodoba učenk baleta	Izzivi baletnega šolanja
(H81)	<i>Večinoma se o tem tudi s sošolkami pogovarjamo, o hrani, da smo predebele, da smo preveč pojedle, take stvari</i>	S sošolkami se večino časa obremenjujejo zaradi hrane	Pritiski glede teže	Baletna kultura vitkosti
(H82)	<i>Ne.</i>	Brez ozaveščanja	Ozaveščanje o motnjah hranjenja	Ozaveščanje učencev
(H83)	<i>Imele smo predavanje o zdravi prehrani</i>	Predavanje o zdravi prehrani	Ozaveščanje o zdravem načinu prehranjevanja	Ozaveščanje učencev
(H84)	<i>in o motnjah hranjenja.</i>	Imeli so predavanje	Ozaveščanje o motnjah hranjenja	Ozaveščanje učencev
(H85)	<i>si ne predstavljam, kako bi lahko bila zelo suha, pa da bi bila zdrava in ne anoreksična</i>	Ne ve, kako vzdrževati zdravo vitko telo	Ozaveščanje o zdravem načinu prehranjevanja	Ozaveščanje učencev
(H86)	<i>To bi moglo bit na baletnih šolah, svetovanje o pravilni prehrani.</i>	Želja po informacijah	Ozaveščanje učencev o zdravem načinu prehranjevanja	Ozaveščanje učencev
(H87)	<i>Pa zelo bi bilo v redu, če bi nam na šoli naredili dodaten meni.</i>	Želja po drugačnem šolskem kosilu	Ozaveščanje učencev o zdravem načinu prehranjevanja	Ozaveščanje učencev
(H88)	<i>Jaz sem.</i>	Sta v stiku	Šolska svetovalna delavka	Podpora in pomoč v času baletnega šolanja
(H89)	<i>imam prenizko samozavest</i>	Ima prenizko samozavest	Samopodoba učenk baleta	Izzivi baletnega šolanja
(H90)	<i>ker nisem imela časa hodit v šolo</i>	Ni imela časa za šolo	Zahteven urnik	Izzivi baletnega šolanja
(H91)	<i>nisem imela časa za učenje, preutrujena sem bila</i>	Pomanjkanje energije za učenje	Zahteven urnik	Izzivi baletnega šolanja
(H92)	<i>Ona me je poklicala, da naj pridem k njej</i>	Svetovalna delavka jo je povabila na pogovor	Šolska svetovalna delavka	Podpora in pomoč v času baletnega šolanja

(H93)	<i>Za nekaj časa mi je ta pogovor pomagal</i>	Pogovor ji je za nekaj časa pomagal	Šolska svetovalna delavka	Podpora in pomoč v času baletnega šolanja
(H94)	<i>Organizirajo tudi avtogene treninge za nas, ampak na to hodijo bolj glasbeniki, mi baletniki ne, nimamo niti časa</i>	Nimajo časa hoditi na avtogene treninge	Šolska svetovalna delavka	Podpora in pomoč v času baletnega šolanja
(H95)	<i>Ampak socialni delavki ne zaupam toliko</i>	Ne zaupa svetovalni delavki	Šolska svetovalna delavka	Podpora in pomoč v času baletnega šolanja
(H96)	<i>ker se bojim, da bi se to razvedelo, da je povezana z učitelji</i>	Boji se, da je povezana z učitelji	Šolska svetovalna delavka	Podpora in pomoč v času baletnega šolanja
(H97)	<i>Ampak večini se to zdi brez veze</i>	Hoditi k svetovalni delavki je brez veze	Šolska svetovalna delavka	Podpora in pomoč v času baletnega šolanja
(H98)	<i>da je to čudno</i>	Hoditi k svetovalni delavki je čudno	Šolska svetovalna delavka	Podpora in pomoč v času baletnega šolanja
(H99)	<i>Smešno</i>	Hoditi k svetovalni delavki je smešno	Šolska svetovalna delavka	Podpora in pomoč v času baletnega šolanja
(H100)	<i>da to ni v redu</i>	Hoditi k svetovalni delavki ni v redu	Šolska svetovalna delavka	Podpora in pomoč v času baletnega šolanja
(H101)	<i>Socialna delavka ni prisotna na naših treningih</i>	ni prisotna na treningih	Šolska svetovalna delavka	Podpora in pomoč v času baletnega šolanja
(H102)	<i>pride pa na produkcije</i>	pride na produkcije	Šolska svetovalna delavka	Podpora in pomoč v času baletnega šolanja
(H103)	<i>Želim si, da bi nekdo prišel pogledat in videl to situacijo</i>	Želja po prisotnosti nekoga na treningih	Podpora in pomoč drugih	Podpora in pomoč v času baletnega šolanja
(H104)	<i>da mu res lahko zaupaš, da nekaj ni v redu</i>	Želja po resničnem zaupanju	Podpora in pomoč drugih	Podpora in pomoč v času baletnega šolanja
(H105)	<i>Ti ne moreš iti vsak dan k mami, sploh če nisi iz Maribora, to je res težko</i>	Odsotnost staršev	Podpora in pomoč drugih	Podpora in pomoč v času baletnega šolanja
(H106)	<i>ampak takih stvari učiteljem ne morem povedat</i>	Nezaupanje učiteljem	Podpora in pomoč drugih	Podpora in pomoč v času baletnega šolanja
(H107)	<i>Meni se zdi, da morajo biti to psihoterapevti</i>	Želja po psihoterapevtu	Podpora in pomoč drugih	Podpora in pomoč v času baletnega šolanja

(H108)	<i>fizioterapevt</i>	Potreba po fizioterapevtu	Podpora in pomoč drugih	Podpora in pomoč v času baletnega šolanja
(H109)	<i>dodatni ljudje, ki ti pomagajo, pa da znajo povedati naše želje učiteljem, da se zna z njimi pogovarjati, jim razložiti, ker veliko učiteljev nas ne razume</i>	Želja po zagovorniku učencev baleta	Podpora in pomoč drugih	Podpora in pomoč v času baletnega šolanja
(H110)	<i>tukaj se mi zdi, da socialna delavka bolj potegne z učitelji</i>	Svetovalna delavka je na strani učiteljev	Šolska svetovalna delavka	Podpora in pomoč v času baletnega šolanja
(H111)	<i>Nimam časa, da bi bila z družino</i>	Pomanjkanje časa za družino	Prosti čas	Socialno življenje
(H112)	<i>druženju s prijatelji</i>	Pomanjkanje časa za prijatelje	Prosti čas	Socialno življenje

KODIRANJE INTERJUJEV S SVETOVALNIMA DELAVKAMA

OZNAKA	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	NADKATEGORIJA
(I1)	<i>Naši dijaki se od dijakov s splošnih gimnazij razlikujejo predvsem po času, vloženem v šolanje</i>	Veliko časa vloženega v šolanje	Zahtevnost baletnega šolanja	izzivi baletnega šolanja
(I2)	<i>Veliko časa preživijo tukaj na Konservatoriju</i>	Veliko časa preživijo na šoli	Zahteven urnik	izzivi baletnega šolanja
(I3)	<i>ker imajo dopoldan, tisti, ki obiskujejo celoten program, imajo dopoldan splošno izobraževalne predmete, vmes imajo nekaj časa za kosilo, popoldan pa imajo strokovne predmete</i>	Celodnevni pouk	Zahteven urnik	izzivi baletnega šolanja
(I4)	<i>zavleče se lahko tudi do pol devete ure zvečer</i>	Pouk do večernih ur	Zahteven urnik	Izzivi baletnega šolanja

(15)	<i>Veliko jih pa še pleše v kakšnih predstavah, tudi že v operi</i>	Sodelovanje v gledališču	Zahteven urnik	izzivi baletnega šolanja
(16)	<i>zato so res zelo obremenjeni</i>	Učenci so zelo obremenjeni	Psihična obremenitev	izzivi baletnega šolanja
(17)	<i>Poleg tega, da morajo biti uspešni na šolskem področju</i>	Uspešni morajo biti pri ostalih predmetih	Zahtevnost baletnega šolanja	Izzivi baletnega šolanja
(18)	<i>imajo še te dodatne obveznosti</i>	Dodatne obveznosti	Zahtevnost baletnega šolanja	Izzivi baletnega šolanja
(19)	<i>ki so tudi fizično naporne</i>	Fizično naporno	Fizična obremenitev	Izzivi baletnega šolanja
(I10)	<i>Imamo tudi dijake, ki obiskujejo razne gimnazije v Ljubljani</i>	Vzporedno šolanje	Zahtevnost baletnega šolanja	izzivi baletnega šolanja
(I11)	<i>Težko.</i>	Težko usklajevanje vseh obveznosti	Zahtevnost baletnega šolanja	izzivi baletnega šolanja
(I12)	<i>Veliko dijakov pa ima na svoji klasični gimnaziji status umetnika</i>	Status umetnika	Zahtevnost baletnega šolanja	izzivi baletnega šolanja
(I13)	<i>Sem pa zaznala, veliko razočaranja, če kdo ni bil sprejet na srednjo baletno šolo</i>	Razočaranje, če niso sprejeti na srednjo šolo	Psihična obremenitev	izzivi baletnega šolanja
(I14)	<i>želje po uspehu</i>	Želja po uspehu	Psihična obremenitev	Izzivi baletnega šolanja
(I15)	<i>tudi profesorji jih nagovarjajo, da naj bodo čim boljši</i>	Pritisk učiteljev	Psihična obremenitev	izzivi baletnega šolanja
(I16)	<i>jih spodbujajo</i>	Spodbuda učiteljev	Odnosi med učitelji in učenci	Učitelji baleta
(I17)	<i>včasih verjetno malo povišajo glas</i>	Povzdigovanje glasu učitelja	Odnosi med učitelji in učenci	Učitelji baleta
(I18)	<i>sicer nisem še bila prisotna na urah baleta</i>	Ni prisotna na baletnih treningih	Vloga šolske svetovalne delavke	Podpora in pomoč
(I19)	<i>Mogoče tudi starši kaj pritiskajo</i>	pritisk staršev	Psihična obremenitev	izzivi baletnega šolanja
(I20)	<i>Starši težko sprejmejo, da njihov otrok ne dosega določenega nivoja</i>	Razočaranje staršev	Psihična obremenitev	izzivi baletnega šolanja

	<i>znanja in talenta</i>			
(I21)	<i>Ne, za enkrat še niso.</i>	Učenci še niso prišli na pogovor	Stik s šolsko svetovalno delavko	Podpora in pomoč
(I22)	<i>Mislim, da so naši profesorji zelo v redu glede takih stvari.</i>	Učitelji so učencem na voljo za pogovor	Odnosi med učitelji in učenci	Učitelji baleta
(I23)	<i>Je pa viden nek perfekcionizem pri baletnih dijakih.</i>	Učenci baleta so perfekcionisti	Samopodoba učencev baleta	izzivi baletnega šolanja
(I24)	<i>Ja, to je težava. Kaj narediti, ko se pojavi poškodba</i>	Težave zaradi poškodb	Fizična obremenitev	izzivi baletnega šolanja
(I25)	<i>Poškodbo je težko sprejeti.</i>	Težko sprejmejo poškodbe	Fizična obremenitev	izzivi baletnega šolanja
(I26)	<i>Včasih je treba tudi sprejeti dejstvo, da se je treba usmerit na kakšno drugo področje, ampak to je zelo težko</i>	Opustitev šolanja zaradi poškodbe	Fizična obremenitev	izzivi baletnega šolanja
(I27)	<i>Mogoče si res preveč usmerjen samo v uspeh, v šolo, v ples</i>	Učenci so preveč usmerjeni v uspeh	Razvojne naloge adolescence	izzivi baletnega šolanja
(I28)	<i>in potem ni toliko prostega časa</i>	Nimajo veliko prostega časa	Prosti čas	Socialno življenje
(I29)	<i>Mogoče res to mladostniško obdobje ni toliko izživeto</i>	Mladostništvo ni toliko izživeto	Razvojne naloge adolescence	izzivi baletnega šolanja
(I30)	<i>Čas imajo med odmori po kosilu so dosti po šoli, imajo svoje kotičke</i>	Čas za druženje med odmori	Prosti čas	Socialno življenje
(I31)	<i>Ja. Neka učenka nam je povedala, da je začutila zavist in pritisk s strani sošolcev</i>	Zavist med sošolkami	odnosi med učenkami baleta	Izzivi baletnega šolanja
(I32)	<i>Ona je občutila to in ji ni bilo prijetno</i>	Neprijetni občutki zaradi zavisti sošolk	Psihična obremenitev	izzivi baletnega šolanja
(I33)	<i>Prepisala se je na vzporedno šolanje</i>	Prepis na vzporedno šolanje zaradi zavisti	Odnosi med učenkami baleta	izzivi baletnega šolanja
(I34)	<i>Zdi se mi, da je to odvisno, koliko uspeha so učenci že poželi, kako dobro jim gre na</i>	Samozavest je odvisna od uspehov	Samopodoba učencev baleta	izzivi baletnega šolanja

	<i>tekmovanjih</i>			
(I35)	<i>Mislim, da če se ne odrežejo dobro, je to velik udarec za njih</i>	Neuspeh močno vpliva na učence	Samopodoba učencev baleta	izzivi baletnega šolanja
(I36)	<i>mislijo da morajo biti najboljši</i>	Morajo biti najboljši	Samopodoba učencev baleta	izzivi baletnega šolanja
(I37)	<i>Je veliko tekmovalnosti</i>	Veliko tekmovalnosti	Odnosi med učenkami baleta	Izzivi baletnega šolanja
(I38)	<i>pa posledično vpliva na samozavest, če nisi tako dober</i>	Neuspeh vpliva na samozavest	Samopodoba učencev baleta	Izzivi baletnega šolanja
(I39)	<i>priznanja jim pa veliko pomenijo</i>	Priznanja jim veliko pomenijo	Samopodoba učencev baleta	izzivi baletnega šolanja
(I40)	<i>Mislim, da učitelji vedno lahko pripomorejo k boljšemu samospoštovanju učencev</i>	Učitelji lahko pripomorejo k samospoštovanju učencev	Odnosi med učitelji in učenci	Učitelji baleta
(I41)	<i>more biti na to zelo pozoren, kako uči</i>	Učitelji morajo biti pozorni na svoj način poučevanja	Odnosi med učitelji in učenci	Učitelji baleta
(I42)	<i>že vsaka beseda lahko šteje</i>	Učiteljeve besede vplivajo na učence	Odnosi med učitelji in učenci	Učitelji baleta
(I43)	<i>Z učitelji smo zelo povezani</i>	Povezanost z učitelji	Vloga šolske svetovalne delavke	Podpora in pomoč
(I44)	<i>Ja, plešejo, kljub bolečin.</i>	Ples kljub bolečini	Fizična obremenitev	Izzivi baletnega šolanja
(I45)	<i>Včasih jih vidim šepati.</i>	Šepanje	Fizična obremenitev	Izzivi baletnega šolanja
(I46)	<i>Zdijo se mi sicer zelo pozorni in odprti</i>	Pozorni učitelji	Odnosi med učitelji in učenci	Učitelji baleta
(I47)	<i>Kakšni starejši profesorji znajo biti še zelo strogi, vendar ne na naši šoli</i>	Na šoli ni strogih profesorjev	Odnosi med učitelji in učenci	Učitelji baleta
(I48)	<i>Starši bi takoj odreagirali, če bi se kaj takega dogajalo</i>	Starši bi se odzvali na neprimerno poučevanje	Odnosi med učitelji in učenci	Učitelji baleta
(I49)	<i>Od kar sem na tej šoli, še nisem zasledila nič takega</i>	Ni zasledila motenj hranjenja med učenkami	Motnje hranjenja med učenkami baleta	Motnje hranjenja
(I50)	<i>Sem slišala, da se pojavljajo,</i>	Pojav motenj	Motnje hranjenja	Motnje hranjenja

	<i>pogovarjala sem se z baletnim učiteljem, da se na vsaki dve leti pojavi kakšna učenka z motnjami hranjenja</i>	hranjenja na dve leti	med učenkami baleta	
(I51)	<i>Pogovorijo se s starši</i>	Pogovor s starši v primeru razvoja motnje hranjenja	Ukrepi v primeru motenj hranjenja	Motnje hranjenja
(I52)	<i>s svetovalno službo</i>	Pogovor s svetovalno delavko v primeru razvoja motnje hranjenja	Ukrepi v primeru motenj hranjenja	Motnje hranjenja
(I53)	<i>starše usmerimo na institucije, društva, ki se ukvarjajo z motnjami hranjenja po pomoč</i>	Usmeritev staršev na društva po pomoč v primeru razvoja motnje hranjenja	Ukrepi v primeru motenj hranjenja	Motnje hranjenja
(I54)	<i>Če bi prišlo do tega, pa bi se.</i>	Povezava z društvi v primeru razvoja motnje hranjenja	Ukrepi v primeru motenj hranjenja	Motnje hranjenja
(I55)	<i>Ne, ne še.</i>	Niso še imeli predavanj na temo motenj hranjenja	Ozaveščanje o motnjah hranjenja	Motnje hranjenja
(I56)	<i>Ja, sigurno.</i>	Predavanja o motnjah hranjenja so pomembna	Ozaveščanje o motnjah hranjenja	Motnje hranjenja
(I57)	<i>mogoče kakšne punce tega same pri sebi niti ne zaznajo, da pretirajo pazijo pri hrani, ali pa same sebi nočejo priznati</i>	Dekleta ne prepoznajo morebitnega razvoja motnje hranjenja	Motnje hranjenja med učenkami baleta	Motnje hranjenja
(I58)	<i>Je pa res, da je lahko ozaveščanje dvostransko, tako kot pri drogah. Lahko vzbudiš zanimanje</i>	Ozaveščanje lahko spodbudi zanimanje	Ozaveščanje o motnjah hranjenja	Motnje hranjenja
(I59)	<i>Mislim da ne.</i>	Učenk na šoli ne tehtajo	Pritiski glede teže	Baletna kultura vitkosti
(I60)	<i>Mislim, da ne.</i>	Učitelji ne bi pustili plesati anoreksični plesalki	Ukrepi v primeru motenj hranjenja	Motnje hranjenja
(I61)	<i>Upam, da bi jo najprej usmerili v zdravljenje</i>	Usmerili bi jo v zdravljenje	Ukrepi v primeru motenj hranjenja	Motnje hranjenja
(I62)	<i>Vodim postopek vpisa.</i>	Vodi postopek vpisa	Vloga šolske svetovalne delavke	Podpora in pomoč

(163)	<i>veliko je administrativnega dela</i>	Veliko administracije	Vloga šolske svetovalne delavke	Podpora in pomoč
(164)	<i>Zaposlena sem za 55% časa svetovalnega delavca, delam pet ur na dan</i>	Zaposlitev za polovični delovni čas	Vloga šolske svetovalne delavke	Podpora in pomoč
(165)	<i>Zmanjkuje mi časa ravno za take stvari, ki bi bile lahko dodana vrednost. Od predavanj do delavnic</i>	Zmanjkuje ji časa za izvedbo delavnic in predavanj	Vloga šolske svetovalne delavke	Podpora in pomoč
(167)	<i>Sem sicer naredila eno delavnico, na temo Varnosti na spletu</i>	Izvedba delavnice na temo varnosti na spletu	Vloga šolske svetovalne delavke	Podpora in pomoč
(168)	<i>nudim svetovanje, kadarkoli sem dosegljiva</i>	Nudi svetovanje	Vloga šolske svetovalne delavke	Podpora in pomoč
(169)	<i>na voljo sem staršem za pogovore</i>	Na voljo je staršem za pogovor	Vloga šolske svetovalne delavke	Podpora in pomoč
(170)	<i>Ravnateljica baletne šole je tudi psihologinja in vodi letos prvič avtogene treninge</i>	Izvedba avtogenih treningov		Podpora in pomoč

OZNAKA	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	NADKATEGORIJA
(J1)	<i>Nižjo baletno šolo obiskujejo praviloma dekleta, nekaj je tudi fantov</i>	Dekleta so v večini	Spol učencev	Značilnosti učencev Konservatorija za Glasbo in balet
(J2)	<i>Balet je eden izmed najzahtevnejših programov</i>	Program balet je zahteven	Zahtevnost baletnega šolanja	Izzivi baletnega šolanja
(J3)	<i>Srednja šola in pa višji razredi v nižji šoli so izjemno zahtevni</i>	Izjemno zahtevno šolanje	Zahtevnost baletnega šolanja	Izzivi baletnega šolanja
(J4)	<i>Treningi potekajo petkrat na teden</i>	Treningi potekajo petkrat na teden	Zahtevnost baletnega šolanja	Izzivi baletnega šolanja
(J5)	<i>kar za sabo potegne veliko fizično</i>	Velika fizična obremenitev	Fizična obremenitev	Izzivi baletnega šolanja

	<i>obremenitev</i>			
(J6)	<i>Potrebno je veliko organizacije, da učenci uskladijo vse obveznosti</i>	Potrebno je veliko organizacije	Zahtevnost baletnega šolanja	Izzivi baletnega šolanja
(J7)	<i>za vsem tem pa stoji velik trud</i>	Veliko vloženega truda	Zahtevnost baletnega šolanja	Izzivi baletnega šolanja
(J8)	<i>In motivacija</i>	Veliko motivacije	Zahtevnost baletnega šolanja	Izzivi baletnega šolanja
(J9)	<i>in pa talentiranost</i>	Veliko talentiranosti	Zahtevnost baletnega šolanja	Izzivi baletnega šolanja
(J10)	<i>Na višjo stopnjo vstopajo tisti učenci, ki so bolj nadarjeni</i>	Napredovanje je pogojeno z nadarjenostjo	Zahtevnost baletnega šolanja	Izzivi baletnega šolanja
(J11)	<i>in ki imajo nekatere predispozicije zato, da lahko nadaljujejo z šolanjem</i>	Pomembne so predispozicije plesalcev	Zahtevnost baletnega šolanja	Izzivi baletnega šolanja
(J12)	<i>Nekateri dijaki se tudi vzporedno izobražujejo na drugih splošnih gimnazijah</i>	Vzporedno šolanje	Zahtevnost baletnega šolanja	Izzivi baletnega šolanja
(J13)	<i>Predvsem se razlikujejo v tem smislu, da posvečajo cele dneve temu, kar si potem verjetno v življenju želijo</i>	Celodnevna posvečenost baletu	Zahtevnost baletnega šolanja	Izzivi baletnega šolanja
(J14)	<i>Pri nas gre za zelo razvejan urnik, kar pomeni, da so učenci od osmih zjutraj pa do druge ali tretje ure tukaj na splošno izobraževalnih predmetih, v popoldanskih urah pa potekajo baletni treningi od tretje ure naprej</i>	Celodnevni pouk	Zahteven urnik	Izzivi baletnega šolanja
(J15)	<i>To posledično pomeni, da so učenci na šoli po več kot deset ur, skoraj vsak dan</i>	Pouk traja več kot 10 ur	Zahteven urnik	Izzivi baletnega šolanja
(J16)	<i>Na nižji baletni šoli pa začenjajo s treningi ob tretji uri,</i>	Pouk baleta na nižji baletni šoli traja manj	Zahteven urnik	Izzivi baletnega šolanja

	<i>do takrat pa so učenci na svojih osnovnih šolah. Na nižji baletni šoli traja baletni trening eno uro in pol</i>	časa		
(J17)	<i>Če so učenci dobro organizirani, zagotovo obstaja nekaj časa za to</i>	Nekaj časa ostane za druženje z vrstniki	Prosti čas	Socialno življenje
(J18)	<i>seveda pa ne toliko, kot bi si ga mogoče kdo želel ali pa kot ga imajo drugi otroci, ki ne obiskujejo bodisi športa ali nekih drugih aktivnosti</i>	Imajo manj časa za druženje kot ostali otroci	Prosti čas	Socialno življenje
(J19)	<i>Ne. Verjetno v veliki večini otroci hodijo k baletu zato, ker si tega želijo, ker jim to nekaj pomeni. Z tega vidika ne vidim razloga, zakaj bi to ustvarjalo neke čustvene pritiske</i>	Učenci niso pod čustvenimi pritiski	Psihična obremenitev	Izzivi baletnega šolanja
(J20)	<i>Dejstvo pa je, da so zelo fizično obremenjeni</i>	Učenci so zelo fizično obremenjeni	Fizična obremenitev	Izzivi baletnega šolanja
(J21)	<i>Mimo tega ne moremo</i>	Fizična obremenitev je neizogibna	Fizična obremenitev	Izzivi baletnega šolanja
(J22)	<i>V srednji baletni šoli pa so dekleta zelo povezane</i>	povezanost	Odnosi med učenkami baleta	Izzivi baletnega šolanja
(J23)	<i>So velike prijateljice.</i>	prijateljstvo	Odnosi med učenkami baleta	Izzivi baletnega šolanja
(J24)	<i>Zavisti bi rekla, da je ni.</i>	Ni zavisti	Odnosi med učenkami baleta	Izzivi baletnega šolanja
(J25)	<i>Je pa neka tekmovalnost.</i>	Prisotna je tekmovalnost	Odnosi med učenkami baleta	Izzivi baletnega šolanja
(J26)	<i>menim da na račun šolanja ničesar ne zamudijo</i>	Učenci na račun šolanja ničesar ne zamudijo	Razvojne naloge adolescence	Izzivi baletnega šolanja
(J27)	<i>Kljub utrujenosti plešejo zagotovo</i>	Ples kljub utrujenosti	Fizična obremenitev	Izzivi baletnega šolanja
(J28)	<i>Če je poškodba huda, potem otrok ne zmore</i>	Pri hudih poškodbah učitelji baleta ne	Pozornost učiteljev	Učitelji baleta

	<i>in profesorji tukaj tudi ne vztrajajo</i>	vztrajajo	na poškodbe	
(J29)	<i>Če pa je to neka rahla poškodba, oziroma gre samo za neko bolečino, potem pa se otroci sami odločijo, da ne izpustijo treninga</i>	Učenci na svojo željo plešejo kljub poškodbi ali bolečini	Fizična obremenitev	Izzivi baletnega šolanja
(J30)	<i>Vsako leto poteka na šoli Poletna baletna šola, zadnji teden v avgustu</i>	Poletna baletna šola	Priprava na poklic baletnih plesalcev	Ozaveščanje učencev
(J31)	<i>ob tem imamo predavanja o zdravi prehrani in o pilatesu, razteznih vajah, poškodbah, tudi zdravniki so bili na šoli, tudi ličenje</i>	Različna predavanja za učence	Priprava na poklic baletnih plesalcev	Ozaveščanje učencev
(J32)	<i>To so vse dejavnosti, ki jih poskušamo otrokom razložiti, poskušamo jim dati neka znanja</i>	Dodatna znanja	Priprava na poklic baletnih plesalcev	Ozaveščanje učencev
(J33)	<i>Ni obvezno</i>	Predavanja niso obvezna	Priprava na poklic baletnih plesalcev	Ozaveščanje učencev
(J34)	<i>ampak pridejo vsi</i>	Visoka udeležba predavanj	Priprava na poklic baletnih plesalcev	Ozaveščanje učencev
(J35)	<i>Skozi celo leto pa poskušamo oziroma izvedemo dva ali tri predavanja za vse dijake</i>	Dva do tri predavanja med šolskim letom	Priprava na poklic baletnih plesalcev	Ozaveščanje učencev
(J36)	<i>izberemo teme, za katere menimo, da bodo koristne za vse</i>	Koristne teme	Priprava na poklic baletnih plesalcev	Ozaveščanje učencev
(J37)	<i>Lansko leto smo na predavanju za starše obravnavali temo o zdravi prehrani.</i>	Predavanje za starše	Priprava na poklic baletnih plesalcev	Ozaveščanje staršev
(J38)	<i>Absolutno pridejo na pogovor k meni</i>	Učenci pridejo na pogovor	Stik učencev z šolsko svetovalno delavko	Podpora in pomoč
(J39)	<i>Pridejo sami</i>	Pridejo na lastno pobudo	Stik učencev s šolsko svetovalno delavko	Podpora in pomoč
(J40)	<i>ali na mojo pobudo</i>	Pridejo na pobudo svetovalne delavke	Stik učencev s šolsko svetovalno delavko	Podpora in pomoč

(J41)	<i>ali na pobudo razrednika, ali na pobudo individualnih učiteljev</i>	Pridejo na pobudo učiteljev	Stik učencev s šolsko svetovalno delavko	Podpora in pomoč
(J42)	<i>Sproti opažamo, če je otrok v kakšnih stiskah</i>	Sprotno opažanje otrokovih stisk	vloga šolske svetovalne delavke	Podpora in pomoč
(J43)	<i>Kar se tiče baleta, ni na srednji baletni šoli nikogar, ki bi »jamral«, glede čustvenih ali fizičnih obremenitev</i>	Baletni plesalci se ne pritožujejo nad čustvenimi in fizičnimi obremenitvami	Psihična obremenitev	Podpora in pomoč
(J44)	<i>To so otroci, ki so šest oziroma devet let baletne šole že dali skozi in vejo, kako treningi potekajo, poznajo določene učitelje in so navajeni obremenitev</i>	Učenci so navajeni obremenitev	Psihična obremenitev	Podpora in pomoč
(J45)	<i>in vedo, da pri baletu je pač težko in je naporno ampak oni v tem tudi uživajo</i>	Učenci v naporih tudi uživajo	Psihična obremenitev	Podpora in pomoč
(J46)	<i>Poškodb je v zadnjem času zelo malo</i>	Poškodb je malo	Fizična obremenitev	Podpora in pomoč
(J47)	<i>Potem poskušamo najti neke druge možnosti za nadaljevanje šolanja, neko novo pot, da se otrok kljub temu, da je izgubil nekaj kar mu je v tistem trenutku pomenilo vse na svetu, najde nek nov smisel v novem hobiju</i>	Iskanje alternativnih možnosti v primeru hude poškodbe	vloga šolske svetovalne delavke	Podpora in pomoč
(J48)	<i>Z vsemi četrtimi letniki opravim nekaj razrednih ur na temo vpisa na fakultete in z tistimi, ki ne vejo kam bi se vpisali opravimo tudi individualne razgovore</i>	Svetovanje glede vpisa na fakultete	Vloga šolske svetovalne delavke	Podpora in pomoč
(J49)	<i>Odkar sem jaz na šoli, se pravi zadnjih sedem let, takega</i>	Primeri motenj hranjenja ni bilo v	Motnje hranjenja med učenkami baleta	Motnje hranjenja

	<i>primera ni bilo</i>	zadnjih sedmih letih		
(J50)	<i>Lahko povem, da imamo več težav z previsoko težo otrok</i>	Težave s previsoko težo učencev	Pritiski glede teže	Baletna kultura vitkosti
(J51)	<i>Gre za otroke, ki nimajo primerne teže za balet</i>	Neprimerna teža otrok za balet	Pritiski glede teže	Baletna kultura vitkosti
(J52)	<i>Po mojem mnenju bi bilo to neprimerno, če bi imeli dvanajstletniki strogo baletno prehrano</i>	Na nižji baletni šoli učenci nimajo stroge baletne prehrane	Baletna prehrana	Baletna kultura vitkosti
(J53)	<i>Na srednji šoli pa je tako, da so dekleta sama tista, ki zelo pazijo na prehrano</i>	Na srednji šoli dekleta sama pazijo na prehrano	Baletna prehrana	Baletna kultura vitkosti
(J54)	<i>mislim pa da so tukaj v veliko pomoč tudi starši</i>	Pri pravilni prehrani so v pomoč starši	Baletna prehrana	Baletna kultura vitkosti
(J55)	<i>Tako dekleta prinesejo hrano s seboj v šolo</i>	Dekleta nosijo obroke seboj v šolo	baletna prehrana	Baletna kultura vitkosti
(J56)	<i>piščančje meso oziroma nekaj takega, kar po njihovih standardih lahko jedo</i>	Prehrana po baletnih standardih	baletna prehrana	Baletna kultura vitkosti
(J57)	<i>Ne, nihče jim ne predlaga</i>	Nihče jim ne daje predlogov glede prehrane	baletna prehrana	Baletna kultura vitkosti
(J58)	<i>Mislim, da dekleta sama vejo, da sladkor, bela moka in določene stvari ne spadajo v baletno prehrano, kar verjetno vemo tudi drugi, ki na šoli delamo</i>	Dekleta sama vedo kaj lahko in česa ne smejo jesti	baletna prehrana	Baletna kultura vitkosti
(J59)	<i>Lažje kot je telo, lažje se soočaš z vsemi zahtevnimi baletnimi situacijami oziroma z vsemi baletnimi treningi</i>	Lažji kot si, lažje plešeš	Baletna prehrana	Baletna kultura vitkosti
(J60)	<i>Seveda pa, če je telo samo vitko, brez energije, pa je to primanjkljaj, zato so</i>	Pomembna je uravnotežena prehrana	Baletna prehrana	Baletna kultura vitkosti

	<i>potrebne beljakovine, veliko vitaminov, da telo dobi tudi moč, da lahko ves ta fizični napor vzdrži</i>			
(J61)	<i>Sprotno govorimo tudi s starši</i>	Učitelji se pogovorijo s starši glede učenke teže	Pritiski glede teže	Baletna kultura vitkosti
(J62)	<i>ampak tukaj v bistvu učitelji posežejo v obravnavo tega samo, če to presodijo</i>	Presoja učiteljev	Pritiski glede teže	Baletna kultura vitkosti
(J63)	<i>Če presodijo, da ima otrok predispozicije za to, da bo nadaljeval z baletnim šolanjem, če se izpostavijo želje otroka, da si želi z baletom nadaljevati, potem učitelj take stvari izpostavi</i>	Če je učenec nadarjen, je učitelj pozoren na njegovo težo	Pritiski glede teže	Baletna kultura vitkosti
(J64)	<i>Ne, ne tehtajo jih.</i>	Učencev ne tehtajo	Pritiski glede teže	Baletna kultura vitkosti
(J65)	<i>Baletni pedagogi imajo zelo dobre oči. Ko ti vsak dan opazuješ otroka uro in pol, potem verjemite, da opaziš spremembe, če ima otrok kilogram več ali kilogram manj</i>	Učitelji dobro opazujejo težo otrok	Pritiski glede teže	Baletna kultura vitkosti
(J66)	<i>Te informacije nimam.</i>	Nima informacije o tehtanju učencev	Pritiski glede teže	Baletna kultura vitkosti
(J67)	<i>Zagotovo bi urgiral najprej profesor, potem vodja oddelka in potem to pride do mene, potem jaz skličem tim staršev in obravnavamo zadevo</i>	V primeru motenj hranjenja bi urgirali	Ukrepi v primeru motenj hranjenja	Motnje hranjenja
(J68)	<i>Vsako leto ne.</i>	Predavanj nimajo vsako leto	Ozaveščanje o motnjah hranjenja	Ozaveščanje učencev
(J69)	<i>Smo pa jih imeli.</i>	V preteklosti so imeli predavanja	Ozaveščanje o motnjah hranjenja	Ozaveščanje učencev
(J70)	<i>Ne, ne zdi se mi potrebno.</i>	Predavanja se ji ne zdijo potrebna	Ozaveščanje o motnjah hranjenja	Ozaveščanje učencev

(J71)	<i>Kot rečeno, v teh sedmih letih nismo zaznali nikogar, ki bi razvil motnjo hranjenja.</i>	V zadnjih sedmih letih niso zaznali razvoja motnje hranjenja	Motnje hranjenja med učenkami baleta	Motnje hranjenja
(J72)	<i>Seveda imajo učitelji baleta avtoriteto v dvorani, brez avtoritete ne gre</i>	Brez avtoritete ne gre	Odnosi med učitelji in učenci	Učitelji baleta
(J73)	<i>Ne mislim, pa da je lahko baletno poučevanje destruktivno</i>	Poučevanje baleta ne more biti destruktivno	Odnosi med učitelji in učenci	Učitelji baleta
(J74)	<i>Tako glasbeniki, kot učenci baleta imajo velik primanjkljaj samozavesti</i>	Učenci baleta imajo velik primanjkljaj samozavesti	Samopodoba učencev baleta	Izzivi baletnega šolanja
(J75)	<i>Jaz pač tega na šoli ne opažam in tega ne morem trdit, da je zdaj balet tisti, ki morda zaradi svoje narave dela znižuje otroku samozavest</i>	Balet ni tisti, ki učenec znižuje samozavest	Samopodoba učencev baleta	Izzivi baletnega šolanja
(J76)	<i>Jaz bi rekla, da tisti otroci, ki plešejo v baletni šoli so dobri in tako bi lahko iz take šole samo potegnili kakšen plus</i>	Učencem baletna šola prinaša pozitivne stvari	Samopodoba učencev baleta	Izzivi baletnega šolanja
(J77)	<i>Včasih je bilo samo po sebi umevno, da če ti učitelj raztegne noge, ti pač raztegne noge, če ti utrga prepono, ti pač utrga prepono. To je pač balet in konec.</i>	Grobo poučevanje baleta je bilo nekoč samoumevno	Odnosi med učitelji in učenci	Učitelji baleta
(J78)	<i>Ampak danes si pa tega učitelj ne more privoščiti, zaradi tega, ker bo naletel na starše, ki so zelo občutljivi, ki imajo za seboj en kup odvetnikov in potem bo šola v medijih, učitelj bo izpostavljen</i>	Učitelji ne poučujejo več kot včasih, zaradi staršev učencev	Odnosi med učitelji in učenci	Učitelji baleta
(J79)	<i>Ne, mi v zadnjih letih imamo kvečjemu pritisk s strani</i>	Starši želijo še več obveznosti za otroke	Zahtevnost baletnega šolanja	Izzivi baletnega šolanja

	<i>staršev, da želijo še več in še več</i>			
(J80)	<i>Seveda. Kljub natrpanemu urniku.</i>	Učenci si želijo še več obveznosti	Zahtevnost baletnega šolanja	Izzivi baletnega šolanja
(J81)	<i>Za punco, ki ji balet pomeni vse, bo pač tudi marsikaj potrpeča in marsikaj dala skozi, zato da bo delala tisto, kar si želi cel dan početi</i>	Učenci marsikaj potrpijo zaradi želje po baletu	Psihična obremenitev	Izzivi baletnega šolanja
(J82)	<i>Vendar mi dajemo prednost šoli.</i>	Šola ima prednost pred baletom	Zahtevnost baletnega šolanja	Izzivi baletnega šolanja
(J83)	<i>lahko pride do poškodbe, potem pa nimaš šole, ostaneš brez osnovnošolske, srednješolske izobrazbe</i>	Pomembna je splošna izobrazba	Zahtevnost baletnega šolanja	Izzivi baletnega šolanja
(J84)	<i>Balet je skupinski pouk, celotni skupini se posveča enako pozornosti.</i>	Vsem učencem posvečajo enako pozornosti	Odnosi med učitelji in učenci	Učitelji baleta
(J85)	<i>V kolikor pa se otroci pripravljajo na tekmovanja, to so tisti, ki so bolj nadarjeni, s tistimi učenci pa imajo naši kolegi dodatne vaje</i>	Dodatne vaje pred tekmovanji	Zahtevnost baletnega šolanja	Izzivi baletnega šolanja
(J86)	<i>Ključna moja naloga je spremljanje učencev</i>	Spremljanje učencev	Vloga šolske svetovalne delavke	Podpora in pomoč
(J87)	<i>individualni razgovori z otroki, starši in kolegi</i>	Individualni razgovori	Vloga šolske svetovalne delavke	Podpora in pomoč
(J88)	<i>sem vodja vpisa</i>	Vodi postopek vpisa	Vloga šolske svetovalne delavke	Podpora in pomoč
(J89)	<i>izvajam avtogene treninge</i>	Izvedba avtogenih treningov	Vloga šolske svetovalne delavke	Podpora in pomoč
(J90)	<i>imam veliko govorilnih ur</i>	Govorilne ure	Vloga šolske svetovalne delavke	Podpora in pomoč
(J91)	<i>da sem še bolj v stiku z otroki</i>	Stik z učenci	Vloga šolske svetovalne delavke	Podpora in pomoč
(J92)	<i>informativni dnevi</i>	Informativni dnevi	Vloga šolske svetovalne delavke	Podpora in pomoč

(J93)	<i>en kup papirologije</i>	Administrativna dela	Vloga šolske svetovalne delavke	Podpora in pomoč
(J94)	<i>koordiniram tudi obvezne izbirne vsebine</i>	Koordinacija izbirnih vsebin	Vloga šolske svetovalne delavke	Podpora in pomoč
(J95)	<i>poskušamo razbrati še kaj pri otroku, česar sam ne upa povedati, razrešimo kar nekaj stisk</i>	Razreševanje stisk na avtogenih treningih	Vloga šolske svetovalne delavke	Podpora in pomoč
(J96)	<i>Od tega da se počutijo, da ne zmorejo</i>	Učenci se počutijo, da ne zmorejo	Psihična obremenitev	Izzivi baletnega šolanja
(J97)	<i>od tega da imajo težave na učnem področju</i>	Težave na učnem področju	Psihična obremenitev	Izzivi baletnega šolanja
(J98)	<i>čutijo prevelik pritisk staršev</i>	Učenci čutijo pritisk staršev	Psihična obremenitev	Izzivi baletnega šolanja
(J99)	<i>da sami nase ustvarjajo prevelik pritisk</i>	Učenci si sami ustvarijo pritiske	Psihična obremenitev	Izzivi baletnega šolanja
(J100)	<i>Opažam, da je samozavest otrok vsako leto nižja</i>	Samozavest otrok je vsako leto nižja	Samopodoba učencev baleta	Izzivi baletnega šolanja
(J101)	<i>Potem poskušamo z nekimi vajami, da se otroci poskušajo opisati z nekimi besedami, ki za njih niso normalne in vsakdanje, si ne predstavljajo, da bi kakšna taka beseda lahko tudi njih opisala</i>	Vaje za višjo samozavest	Vloga šolske svetovalne delavke	Podpora in pomoč
(J102)	<i>Ja, praviloma zato, ker poskušam biti v stiku z otroci in se mi zdi to zelo dobra varianta</i>	Prisotnost na baletnih treningih	Vloga šolske svetovalne delavke	Podpora in pomoč
(J103)	<i>zato se tudi med odmori poskušam veliko gibati po hodnikih, da opaziš tudi tisto neformalno obnašanje druženje</i>	Opazovanje neformalnega obnašanja učencev	Vloga šolske svetovalne delavke	Podpora in pomoč
(J104)	<i>Velikokrat se zjočejo.</i>	Učenci se velikokrat zjočejo	Psihična obremenitev	Izzivi baletnega šolanja

(J105)	<i>Poskušamo najti neke rešitve, vzroke, zakaj je do tega prišlo. Zakaj se tako počuti</i>	Iskanje vzrokov za čustveno obremenitev	Vloga šolske svetovalne delavke	Podpora in pomoč
(J106)	<i>Absolutno, brez tega ne gre.</i>	Pomembno poznavanje baleta	Vloga šolske svetovalne delavke	Podpora in pomoč
(J107)	<i>Bistveno lažje razumeš, kakšne so stiske</i>	Lažje razumevanje učencev	Vloga šolske svetovalne delavke	Podpora in pomoč
(J108)	<i>Otroci to opazijo in spoštujejo, da si prisoten, da jih opazuješ, spremljaš</i>	Učenci spoštujejo prisotnost svetovalne delavke na treningih	Vloga šolske svetovalne delavke	Podpora in pomoč
(J109)	<i>Ja, zagotovo ampak to je posledica tega, da je balet takšen kot je</i>	Normalno je, da so učitelji kdaj prestrogi	Odnosi med učitelji in učenci	Učitelji baleta
(J110)	<i>Mimo tega pač žal ne gre, če hočeš iz otroka pridobiti največ kar lahko.</i>	Učitelji morajo biti strogi, če hočejo, da so učenci uspešni	Odnosi med učitelji in učenci	Učitelji baleta

OSNO KODIRANJE INTERVJUJEV Z BALETNIMI PLESALKAMI

IZZIVI BALETNEGA ŠOLANJA

- PSIHIČNA OBREMENITEV

- Brez težav (A1)
- Pozitivni izzivi (A2)
- Brez psihičnih naporov (A3)
- Pritiski (B1), (E68), (D8)
- Pritiski glede uspešnosti (B5), (H6)

- Slabe vloge (B8)
- Veliki psihični pritiski (C1), (F49)
- Borba (C2)
- Napor (C6)
- Moraš biti popoln (C23)
- Strah pred neuspehom (C26), (E66)
- Bilo ji je zelo težko (D3)
- Obremenjevanje zaradi gibčnosti (D5)
- Obremenjevanje zaradi postave (D6), (F3)
- Delo na sebi (D7)
- Močna želja (D9), (F16)
- Težnja po uspehu (D10)
- Osebni pritisk (D11), (F15)
- Pritiski učiteljev (D12), (E1), (F1)
- Dobro je prenašala pritiske (D13)
- Prenehanje z baletom zaradi pritiskov (D16)
- Pritiski staršev (E12)
- Pritiski gostujočih učiteljev (F2)
- Obremenjevanje s prehrano (F4)
- Bila je obremenjena (F12)
- Balet jo je reševal pred problemi (F27)
- Tekmovanje s samim seboj (G13)
- Konkurenca (G16), (H3)
- Komentarji učiteljev povzročajo obremenjevanje (G24)
- Psihična obremenitev je občasno prevelika (G36)
- Navajeni so obremenitev (G37)
- Oder ti daje moč (G38)
- Preobremenjena je večino časa (H67)
- Psihična utrujenost (H68)
- Nastopanje v gledališču (H70)
- Obremenjevanje z mislimi soplesalcev (H71)
- Rusko poučevanje vpliva na psihično raven (G4)

- FIZIČNA OREMENITEV

- Ples kljub bolezni (A12), (G51)
- Ples kljub bolečini (A13), (B14), (C12), (D32), (F19)
- Mazohizem (A14)
- Veliko treningov (B2)
- Utrujenost (B3), (D24), (F17)
- Neprespanost (B4), (B12)
- Fizični pritiski (D1)
- Bolečine in poškodbe (D4)
- Želja po plesu kljub poškodbi (D35), (E34)
- Trma kot moč (D87), (E33)
- Trajne poškodbe zaradi fizičnih obremenitev (D92)

- Po lastni izbiri (E28)
- Poškodba kolena (E29)
- Ples kljub poškodbi (E30), (G44), (E27)
- Adrenalin in motivacija (E31)
- Ignoriranje bolečine (E35)
- Rusko poučevanje vpliva na fizično raven (G3)
- Poslabšanje poškodbe zaradi plesa (G45)
- Zahtevnejša baletna tehnika kot nekoč (H49)
- Ne obremenjujejo se s poškodbami (H50)
- Poškodba Ahilovih tetiv (H54)
- Hude bolečine (H55)
- Moraš prenaprezati svoje telo (H57)
- Žalostna bi bila, če ne bi smela plesati kljub poškodbi (H58)
- Fizična utrujenost (H69)
- Trud zaradi velike želje (D88)
- Travme zaradi učiteljev (E9)

- ČUSTVENA OBREMENITEV

- Ne priznavanje čustev (A22)
- Trpljenje (A24)
- Potlačevanje čustev (A26)
- Jok (A27), (G39), (H72)
- Slaba volja (B9)
- Prikrivanje čustev (B24), (C19)
- Igranje čustev (B25)
- Ne govori o svojih težavah (C16)
- Zaključek baletnega šolanja (D14)
- Zaprtost vase (D101)
- Strah pred razočaranjem staršev (G11)
- Komentarje učiteljev si jemlje k srcu (G25)
- Jok je izraz nemoči
- Zjoče se doma (G43)
- Besede učiteljev te prizadenejo (H42)

- ODNOSI S SOPLESALKAMI

- Zavist in tekmovalnost (A8), (H5)
- Zavist (B7), (C11)
- Ni čutila ljubosumja (D31)
- Povezanost (E15), (G17), (H11)
- Dobri odnosi (F13)
- Občasno ljubosumje soplesalk (G18)
- Učiteljica spodbuja tekmovalnost med učenkami (G19)

- Konkurenca (H12)
- Borba za vloge (H13)
- ZAHTEVNOST BALETNEGA ŠOLANJA
 - disciplina, organiziranost (C3), (D15)
- ZAHTEVEN URNIK
 - Celodnevni pouk (B11), (D23), (G28)
 - Pomanjkanje energije za učenje (B13), (H91)
 - Težko usklajevanje obveznosti (C5)
 - Vzporedno šolanje (E16)
 - Pomembna splošna izobrazba (E17)
 - Delo v operi (E18), (F18), (G27)
 - Izostajanje od pouka (E19)
 - Pouk do desetih zvečer (E20)
 - Naporno usklajevanje obveznosti (F8)
 - Vzporedni študij (F9)
 - Dodatni treningi (H60)
 - Ni imela časa za šolo (H90)
 - Nima časa jesti (H66), (E54)

SOCIALNO ŽIVLJENJE

- PROSTI ČAS
 - Ni prostega časa (A4)
 - Brez zabav (A6), (C10), (D27), (E22)
 - Zahteven urnik (D22)
 - Delo ob šolanju (D25)
 - Želja po družabnem življenju (E23)
 - Čas posvečen samo baletu (E24)
 - Prosti čas med vikendi (F10)
 - Občasno delo tudi ob sobotah (G29)
 - Spanje med odmori (H62)
 - V prostem času raje vadi (H64)
 - Pomanjkanje časa za družino (H123)
 - Pomanjkanje časa za prijatelje (H124)
- DRUŽENJE
 - Druženje v šoli (A5), (B10), (D26), (H61)
 - Zaprta družba (A7)
 - Izguba stikov s prijatelji (D29)
 - Doma enkrat na teden (D28)
 - Ni časa za druženje z družino (D30)

- Baletna družba (E21)
 - Socialnega življenja ni imela (F10)
 - Druženje s prijatelji ob sobotah (G31)
 - Malo časa za druženje (G30)
 - Čez teden ni časa za druženje (G32)
 - Druženje s sošolkami pred in po treningu (G33)
 - Pogreša druženje (G34)
 - Čez leto so redke priložnosti za druženje (G35)
 - Odrekanje druženju (G124)
 - Slaba vest zaradi druženja s prijatelji (H63)
- MLADOSTNIŠTVO
- Neizživeto otroštvo (C4)
 - Zamujanje mladostništva (E25)
 - Kasneje izživete izkušnje (E26)
- SAMOPODOBA UČENK BALETA
- Prevelika samokritičnost glede izgleda (A10)
 - Slaba samopodoba zaradi učiteljev (B41)
 - Navzven je delovala zadovoljna sama s seboj (C20)
 - Ponos (C21)
 - Frustracije (C22)
 - Samokritika (C24), (G14)
 - Izgubljenost (D18)
 - Negativna samopodoba (E10)
 - Zapomniš si komentarje učiteljev (E11)
 - Potreba po zunanji potrditvi (E69)
 - Komentarji glede teže so imeli vpliv (F7)
 - Zase moraš biti najboljši (G12)
 - Perfekcionizem (G15)
 - Učenke baleta morajo imeti močno osebnost (G56)
 - Baletne plesalke niso samozavestne (G57)
 - Težave zaradi ogledal (G58)
 - Ne more se gledati v ogledalu (G59)
 - Strah pred svojo podobo (G60)
 - Ogromno kontakta z ogledali (G61)
 - Strah pred tehtanjem (G64)
 - Število vlog lahko vpliva na tvojo samozavest (H14)
 - Nizka samozavest zaradi telesne teže (H15)
 - Počuti se debelo (H30)
 - Ogledalo slabo vpliva nanjo (H31)
 - Poučevanje baleta lahko slabo vpliva na učence (H47)
 - Strah da ni dovolj dobra (E66) (H76)
 - Misli, da je predebela (H80)
 - Prenizka samozavest (H89)

- PRITISKI GLEDE VIDEZA
 - o Obsedenost s svojim videzom (A11)
 - o Lepo moraš izgledati (B6)
 - o Neprimerna postava (D2)
 - o Pomemben videz (H2)

BALETNA KULTURA VITKOSTI

- PRITISKI GLEDE TEŽE
 - o Zahteve po vitkosti (C34), (A9)
 - o Nagrajena vitkost (A35)
 - o Tehtanje v šoli (B31), (D63)
 - o Zahteve po hujšanju (B32), (D57), (H27)
 - o Shiranost telesa (B38)
 - o Žaljenje zaradi teže (B39)
 - o Odrekanje sladkorju (C8)
 - o Vpliv pubertetnih sprememb (C9)
 - o Pozornost učiteljev na težo učenk (C30)
 - o Povedali so na obziren način (C31)
 - o Prizadetost zaradi teže (C32)
 - o Odrekanje hrani (C37)
 - o Vsakodnevno tehtanje doma (C38)
 - o Izguba teže kot motivacija (C39)
 - o Vsakodnevno merjenje obsega telesa (C40)
 - o Pubertetne spremembe niso dobrodošle (C41)
 - o Puberteta ne sme biti razlog (C42)
 - o Nadiranje (C53)
 - o Omejevanje hrane (D54)
 - o Nadiranje zaradi nezdrave prehrane (D55)
 - o Predpisovanje diet (D58)
 - o Zafkljiv način (D60)
 - o Čustveni pritiski (D61)
 - o Občutek sramu (D62)
 - o Tehnica v baletni dvorani (D64)
 - o Neprijetni občutki zaradi tehtanja (D65)
 - o Kajenje v pomoč pri hujšanju (D67)
 - o Manjši apetit zaradi kajenja (D68)
 - o Bila je zelo suha (E47)
 - o Ni bilo pritiskov, ker je bila suha (E48)
 - o Samoumevna vitkost (E49)
 - o Vitkost kot pogoj (E58), (B37)
 - o Pripombe glede teže na nižji baletni šoli (E61)
 - o Učiteljica ni bila nesramna (E62)
 - o Komentarji profesorjev glede videza balerine (F5)

- Učiteljčino opravljanje njene teže ostalim učenkam (F6)
- Izguba teže v času šolanja (F39)
- Na šoli jih ne tehtajo (G62), (H77)
- Tehtanje na šoli je poseganje v zasebnost (G63)
- Nepremišljeni komentarji glede teže (G71)
- Dekleta se obremenjujejo s svojo težo (G85)
- Dekleta malo pojedjo (G86)
- Pritiski glede hrane (H1)
- Pritiski zaradi teže (H4)
- Možnost razvoja motnje hranjenja (H16)
- Nasveti glede shujševalne diete (H28)
- Boji se, da bi jo učiteljica videla jesti sladkarije (H65)
- Moraš biti malo presuh (H78)
- Obremenjuje se s svojo težo (H79)
- S sošolkami se večino časa obremenjujejo zaradi hrane (H81)

UČITELJI BALETA

- ODNOSI MED UČITELJI IN UČENCI
 - Skrb za učence (A15)
 - Poslušnost učencev (A16), (E42)
 - Ni hierarhije moči (A17)
 - Učitelju moraš zaupati (A18)
 - Učitelja moraš upoštevati (A19)
 - Učitelja moraš spoštovati (A20)
 - Prizadetost zaradi učiteljev (A23), (E4), (H25)
 - Neenako obravnavanje učencev (B26), (G92)
 - Povzdigovanje glasu učitelja (B28), (E3), (D47)
 - Strah pred učiteljem (B29), (C28), (H18), (G7)
 - Počutiš se, da si neumna (B30)
 - Raje molčiš (C28)
 - Teroriziranje (ruski učitelji) (C29)
 - Strah pred pogovorom z učiteljem (C46)
 - Strogi učitelji (D39)
 - Večinoma se niso razumeli (D40)
 - Ignoriranje učencev kot kazen (D41)
 - Pozornost učitelja kot nagrada za trud (D42)
 - Ignoriranje (D43)
 - Posvečanje pozornosti boljnim plesalkam (D44), (E50), (F32), (G91)
 - Poveljevanje vitkosti in nadarjenosti (D45)
 - Avtoriteta učitelja (D46)
 - Fizična grobost (D48), (E2), (H41)
 - Odobravanje fizične grobosti (D49)
 - Neodobravanje takega obnašanja pri drugih predmetih (D50)

- Poudarek na baletni tehniki (D52)
- Kazen zaradi kajenja (D69)
- Žaljenje (E5), (E8), (H24)
- Gostujoči učitelji (E6)
- Nadiranje (E7)
- Ni bilo pritiskov s strani učitelja (E13)
- Želja po bolj zahtevnih učiteljih (E14), (E36)
- Molk učencev (E43)
- Podrejenost učencev (E44)
- Molčanje o bolečini zaradi strahu (E45)
- Super učitelj (F14)
- Dostopnost učiteljev za pogovor (F28)
- Povezanost na osebni ravni (F29)
- Ni imela izkušenj s slabimi učitelji baleta (F30)
- Odvisno od učitelja baleta (F31)
- Učitelj se nima časa ukvarjati z vsemi plesalkami (F32)
- Ukvarjati se z ostalimi plesalkami bi bilo spodbudno (F34)
- Trda vzgoja učiteljice iz Rusije (G1)
- Nima nežnega pristopa (G2)
- Ruski učitelji imajo drugačen pristop (G5)
- Strahospoštovanje učiteljice (G6)
- Upa se ji povedati določene stvari (G8)
- Boljši odnos po določenem času (G9), (G39)
- Ni pravega pedagoškega pristopa (G10)
- Učiteljica jih s takšnim odnosom želi pripraviti na kasnejše življenje v baletnem svetu (G20)
- Učiteljica ima tak odnos za njihovo dobro (G21)
- V bodoči službi bodo še grše ravnali s plesalkami (G22)
- Komentarji učiteljev imajo več negativnih posledic (G23)
- Prijaznost učiteljev bi obrodila še boljše rezultate (G26)
- Učiteljica jih ne popravlja (G99)
- Učiteljica med treningom bere revije (G100)
- Učiteljica je imela ob prisotnosti svetovalne delavke drugačen odnos do učencev (G101)
- Zelo strogi (H7)
- V Ljubljani so učitelji prijazni (H8)
- V Mariboru je hud pritiski na učence (H9)
- Spoštovanje učiteljev (H17)
- Trud učencev (H19)
- Strah pred razočaranjem učiteljev (H20)
- Direkten učitelj (H22)
- Dobro je, če so učitelji direktni (H23)
- Besed učitelja ne pozabiš (H26)
- Nesprejemljivi komentarji učiteljice (H39)
- Učiteljica se ne zaveda svojih besed (H40)
- Opravičilo učiteljice (H43)
- Ne pove učiteljici, da se slabo počuti (H45)

- V Ljubljani učitelji pazijo na učence (H48)
- Ob dobrih odnosih z učiteljem bi se boljše počutila (H51)
- Ignoriranje počutja učencev (C17)

- RAZMERJE MED POHVALAMI IN KRITIKAMI
 - Več kritik (B27), (H53), (D89), (H53)

- POZORNOST UČITELJEV NA ČUSTVENE PROCESSE UČENCEV
 - Skrivanje čustev pred učiteljem (A22)
 - Izlivanje čustev doma (A25)
 - Nepozornost (B18)
 - Pozornost učiteljice za sodobni ples (B19)
 - Skrb učiteljica za sodobni ples (B20)
 - Ignoriranje občutkov učencev (B21)
 - Učitelja niso zanimale osebne stvari učencev (B22)
 - Ne govori o svojih čustvih (B23)
 - Želja po pozornosti učiteljev (C18)
 - Strah pred izpovedjo čustev (C25)
 - Delno pozorni (D36)
 - Spraševanje po počutju (D37), (H44)
 - Ni bilo poudarka na čustvih (D38)
 - Odvisno od učitelja (F26)
 - Če jim bo lažje, naj se zjokajo (G41)
 - Jok ne koristi (G42)
 - Nočejo obremenjevati učiteljev s svojimi čustvi (H52)

- POZORNOST UČITELJEV NA POŠKODBE UČENCEV
 - Raje molčiš o poškodbah (B15)
 - Drugačno obravnavanje v primeru bolečin (B16)
 - Posmehovanje učitelja (B17)
 - Zelo pozorni (C14)
 - Opis tveganja (C15)
 - Učitelji so dovolili počitek (D33)
 - Pohvale za delo kljub bolečini (D34)
 - Priznanje bolečine (E39)
 - Razumevanje bolečine (E40)
 - Razumevajoči učitelji (E41), (F20)
 - Ni silil plesati (F21)
 - Gostujoči učitelj jih je silil plesati (F22)
 - Skrb učiteljev (F23)
 - Svetovanje učiteljev (F24)
 - Ni se upala povedati učiteljici, da je poškodovana (G46)
 - Bojazen, da bo izpadla šibka (G47)

- Ko se je stanje poslabšalo, je povedala (G48)
- Ples po svojih zmoglostih (G49)
- Siljenje k plesu kljub poškodbi ali bolezni (G50)
- Siljenje k plesu kljub odsvetovanju fizioterapevta (G52)
- Opozarjanje na pravilno izvedbo vaj (G55)
- Če ne zmore, se lahko usede (H46)
- Povedala je, da jo boli (H56)

MOTNJE HRANJENJA MED UČENKAMI BALETA

- RAZVOJ MOTNJE HRANJENJA

- Anoreksija (A31)
- Namerno bruhanje (D72)
- Skrivanje motnje hranjenja (D73)
- Pomoč sošolk (D74)
- Bruhanje eno leto (D75)
- Amenoreja (D76), (D77)
- Amenoreja dve leti (D78)
- V prvi polovici srednje šole (D79)
- Pomemben je videz (D80)
- Neprimerna postava za balet (D81), (G87)
- Ogledala (D82)
- Pritiski učiteljev (D83)
- Večni pritiski glede teže (D84)
- Brez informacij in pomoči (D86), (G94)
- Zapadla je v anoreksijo (G75)
- Vrnitev v anoreksijo (G79)
- Iskanje izgovorov za nizko težo (G80)
- Ukrepanje staršev (G81)
- Anoreksija je povezana z baletom (G82)
- Občutljivost na komentarje učiteljev (G83)
- Slabe besede učiteljev imajo negativne posledice (G84)
- Pohvala jo je spodbudila k dodatnem hujšanju (G88), (H33)
- Baletka lahko hitro razvije motnjo hranjenja (H32)
- Pogosta anoreksija (C36)

- POZORNOST UČITELJEV NA MOTNJE HRANJENJA

- Prepoved plesanja (A28), (H38)
- Stik s starši (A29), (G78)
- Zdravniško potrdilo (A30)
- Brez zdravniškega potrdila (B35)
- Ples kljub anoreksiji (B33), (C35)
- Nagrajena vitkost (B34)

- Povečevanje vitkosti (B36)
- Nepozornost (D70)
- Ekstremna vitkost je normalna (D71)
- Pozorni učitelji (E51), (F35)
- Skrb učitelja (E53), (E57), (F40), (G89), (H34)
- Dovoljeno zamujanje zaradi kosila (E56)
- Prepočasno zaznavanje (F36)
- Težko je prepoznati motnjo hranjenja (F36)
- Izgovori plesalk glede izgube teže (F38)
- Bila je kritično suha (G77)
- Učitelji so se zavzeli zanjo (G90)
- Učitelji zaznajo motnjo hranjenja, ko je kritično (H35)
- Odvisno od učitelja (H36)
- Učitelji so ji povedali, da je presuha (H37)

OZAVEŠČANJE UČENCEV

- OZAVEŠČANJE O ZDRAVEM NAČNU PREHRANJEVANJA
 - Brez informacij (A32), (B40), (C44)
 - Želja po informacijah (A33), (D20), (F42)
 - Nepoznavanje pravilne prehrane (A34), (C43), (D66), (E59), (G116), (H86)
 - Nekaj informacij glede hujšanja (D56)
 - Naj manj jedo (D85)
 - Skrb staršev (E60)
 - Pogovor o zdravi prehrani z učiteljico (F43)
 - Predavanje o zdravem načinu prehranjevanja za celo šolo (G65)
 - Predavateljica ni bila v redu (G66)
 - Obvezna udeležba predavanja (G67)
 - Želja po več predavanjih (G68)
 - Želja po nutricionistu (G69)
 - Svetovanje naj zvečer ne jedo (G70)
 - Učenke same raziskujejo o prehrani (G72)
 - Predavanje o zdravi prehrani (H83)
 - Ne ve, kako vzdrževati zdravo, vitko telo (H85)
 - Želja po drugačnem šolskem kosilu (H87)
- OZAVEŠČANJE O POŠKODBAH
 - Nekaj jim učitelji povedo, če jih učenci vprašajo (G54)
 - Opozarjanje na pravilno izvedbo vaj (G55)

- OZAVEŠČANJE O MOTNJAH HRANJENJA
 - o Brez ozaveščanja (G37), (H82)
 - o Predavanj bi se udeležile (G74)
 - o Ozaveščanje bi lahko preprečilo razvoj motnje hranjenja (G117)
 - o Ozaveščanje o posledicah motenj hranjenja (G118)
 - o Poglobljena predavanja (G119)
 - o Imeli so predavanje (H84)

PODPORA IN POMOČ V ČASU BALETNEGA ŠOLANJA

- ŠOLSKA SVETOVALNA DELAVKA
 - o Slaba povezanost z baletnim programom (A36)
 - o Dekleta niso vedele zanjo (A37)
 - o Poznavanje baleta (A38), (B54)
 - o Seznanjenost (B44)
 - o Slaba izkušnja (B45)
 - o Nedopustno obnašanje (B46)
 - o Nezaupanje (B47)
 - o Ni bilo pomoči (B48)
 - o Brez stikov (B49), (E63)
 - o Želja po pogovoru v skupini (B51)
 - o Želja po delavnicah (B52)
 - o Želja po individualnem pogovoru (B53)
 - o Želja po svetovalni delavki (B50, C45)
 - o Prisotnost na vajah (B55), (F54)
 - o Spremljanje plesalk (B56)
 - o Analiza (B57)
 - o Brez pomena (D93)
 - o Nepoznavanje baleta (D94)
 - o Ni se poglobljala v njih (D95)
 - o V povezavi s splošnimi predmeti (D96)
 - o Ne poznavanje značilnosti baletnega pouka (D97)
 - o Ne ve, če bi se želela pogovoriti s socialno delavko (D98)
 - o Ni vedela, da je na šoli svetovalna delavka (F44)
 - o Takrat je še ni potrebovala (F45)
 - o Hoditi k svetovalni delavki ni v navadi (F52)
 - o Hoditi k svetovalni delavki je čudno (F53), (H98)
 - o Svetovalka mora poznati učenke (F55)
 - o Sta v stiku (G95), (H88)
 - o Zaupanje (G96)
 - o Prišla je na vajo (G97)
 - o Pritožba nad učiteljičinim odnosom (G98)
 - o Včasih gredo na pogovor (G102)
 - o Pogovor zaradi anoreksije (G103)

- Pobuda učiteljev (G104)
- Spremljanje učenkega stanja (G105)
- Stik z učenkinimi starši (G106)
- Ne upošteva želj učenka baleta (G107)
- Delavnice avtogenega treninga (G108)
- Mora se zavedati ljubezni do baleta (G109)
- Balet jim pomeni vse (G110)
- To zavedanje je prednost (G111)
- Vprašljiva povezanost z učitelji baleta (G112)
- Povezanost z učitelji ostalih predmetov (G113)
- Usmeritev na pravo pot glede anoreksije (G120)
- Nima znanja o motnjah hranjenja (G121)
- Svetovalna delavka jo je povabila na pogovor (H92)
- Pogovor ji je za nekaj časa pomagal (H93)
- Nimajo časa hoditi na avtogene treninge (H94)
- Ne zaupa svetovalni delavki (H95)
- Boji se, da je povezana z učitelji (H96)
- Hoditi k socialni delavki je brez veze (H97)
- Hoditi k svetovalni delavki je smešno (H99)
- Hoditi k svetovalni delavki ni v redu (H100)
- Ni prisotna na treningih (H101)
- Pride na produkcije (H102)
- Svetovalna delavka je na strani učiteljev (H110)

- PODPORA IN POMOČ DRUGIH

- Potreba po fizioterapevtu (C13), (F25), (H108)
- Podpora staršev (A39), (B42) (D90), (G115), (H74)
- Želja po pogovoru (B43)
- Želja po svetovanju pred tekmovanji (C47), (D102)
- Brez podpore (C48)
- Želja po psihološki pripravi pred tekmovanji (C49), (F46)
- Brez psihične podpore (C50)
- Učitelji nimajo znanja iz psihologije (C51)
- zaskrbljenost mame (D91), (E55)
- sama je reševala težave (D99)
- koristil bi ji pogovor (D100)
- učitelji se niso spoznali na psihološko pripravo (F48)
- ne zavedanje o pomembnosti psihične podpore (F50)
- psihološka priprava in podpora sta ključni (F51)
- vsi na šoli so jim na voljo za pogovor (G114)
- pomoč zunanje psihologinje (E64), (G122)
- odsotnost staršev (H75), (H105)
- želja po prisotnosti nekoga na treningih (H103)
- želja po resničnem zaupanju (H104)
- nezaupanje učiteljem (H106)

- želja po psihoterapevtu (H107)
- želja po zagovorniku učencev baleta (H109)

- PRIPRAVA NA POKLIC BALETNE PLESALKE

- Niso jih ozaveščali o zaposlitvenih možnostih (B58)
- Želja po svetovanju glede prihodnosti (D21)
- Niso nas usmerjali v prihodnost (D17)
- Želja po pripravi na poklic baletne plesalke (D51)
- Nepripravljenost na poklic baletne plesalke (D51)
- Nezadostna pripravljenost na poklic baletne plesalke (E71)
- Raziskujejo same (G123)

OSNO KODIRANJE INTERVJUJEV S SVETOVALNIMA DELAVKAMA

- ZAHTEVNOST BALETNEGA ŠOLANJA

- Veliko časa vloženega v šolanje (I1)
- Uspešni morajo biti pri ostalih predmetih (I7)
- Dodatne obveznosti (I8)
- Vzporedno šolanje (I10), (J12)
- Težko usklajevanje vseh obveznosti (I11)
- Status umetnika (I12)
- Program balet je zahteven (J2)
- Izjemno zahtevno šolanje (J3)
- Treningi potekajo petkrat na teden (J4)
- Potrebno je veliko organizacije (J6)
- Veliko vloženega truda (J7)
- Veliko motivacije (J8)
- Veliko talentiranosti (J9)
- Napredovanje je pogojeno z nadarjenostjo (J10)
- Pomembne so predispozicije plesalcev (J11)
- Celodnevna posvečenost baletu (J13)
- Starši želijo še več obveznosti za otroke (J79)
- Učenci si želijo še več obveznosti (J80)
- Šola ima prednost pred baletom (J82)
- Pomembna je splošna izobrazba (J83)
- Dodatne vaje pred tekmovanji (J85)

- ZAHTEVEN URNIK

- Veliko časa preživijo na šoli (I2)
- Celodnevni pouk (I3), (J14)

- Pouk do večernih ur (I4)
- Sodelovanje v gledališču (I5)
- Pouk traja več kot 10 ur (J15)
- Pouk baleta na nižji baletni šoli traja manj časa (J16)

- PSIHIČNA OBREMENITEV

- Učenci so zelo obremenjeni (I6)
- Razočaranje, če niso sprejeti na srednjo šolo (I13)
- Želja po uspehu (I14)
- Pritisk učiteljev (I15)
- pritisk staršev (I19), (J98)
- Razočaranje staršev (I20)
- Neprijetni občutki zaradi zavisti sošolk (I32)
- Učenci niso pod čustvenimi pritiski (J19)
- Baletni plesalci se ne pritožujejo nad čustvenimi in fizičnimi obremenitvami (J43)
- Učenci so navajeni obremenitev (J44)
- Učenci v naporih tudi uživajo (J45)
- Učenci marsikaj potrpijo zaradi želje po baletu (J81)
- Učenci se počutijo, da ne zmorejo (J96)
- Težave na učnem področju (J97)
- Učenci si sami ustvarijo pritiske (J99)
- Učenci se velikokrat zjočejo (J104)

- FIZIČNA OBREMENITEV

- Fizično naporno (I9)
- Težave zaradi poškodb (I24)
- Težko sprejmejo poškodbe (I25)
- Opustitev šolanja zaradi poškodbe (I26)
- Ples kljub bolečini (I44)
- Šepanje (I45)
- Velika fizična obremenitev (J5)
- Učenci so zelo fizično obremenjeni (J20)
- Fizična obremenitev je neizogibna (J21)
- Ples kljub utrujenosti (J27)
- Učenci na svojo željo plešejo kljub poškodbi ali bolečini (J29)
- Poškodb je malo (J46)

- RAZVOJNE NALOGE ADOLESCENCE

- Učenci so preveč usmerjeni v uspeh (I27)
- Mladostništvo ni toliko izživeto (I29)
- Učenci na račun šolanja ničesar ne zamudijo (J26)

- SAMOPODOBA UČENCEV BALETA

- Učenci baleta so perfekcionisti (I23)
- Neuspeh močno vpliva na učence (I35)
- Morajo biti najboljši (I36)
- Neuspeh vpliva na samozavest (I38)
- Priznanja jim veliko pomenijo (I39)
- Učenci baleta imajo velik primanjkljaj samozavesti (J74)
- Balet ni tisti, ki učencem znižuje samozavest (J75)
- Učencem baletna šola prinaša pozitivne stvari (J76)
- Samozavest otrok je vsako leto nižja (J100)

UČITELJI BALETA

- ODNOSI MED UČITELJI IN UČENCI

- Spodbuda učiteljev (I16)
- Povzdigovanje glasu učitelja (I17)
- Učitelji so učencem na voljo za pogovor (I22)
- Učitelji lahko pripomorejo k samospoštovanju učencev (I40)
- Učitelji morajo biti pozorni na svoj način poučevanja (I41)
- Učiteljeve besede vplivajo na učence (I42)
- Pozorni učitelji (I46)
- Na šoli ni strogih profesorjev (I47)
- Starši bi se odzvali na neprimerno poučevanje (I48)
- Brez avtoriteta ne gre (J72)
- Poučevanje baleta ne more biti destruktivno (J73)
- Grobo poučevanje baleta je bilo nekoč samoumevno (J77)
- Učitelji ne poučujejo več kot včasih, zaradi staršev učencev (J78)
- Vsem učencem posvečajo enako pozornosti (J84)
- Normalno je, da so učitelji kdaj prestrogi (J109)
- Učitelji morajo biti strogi, če hočejo, da so učenci uspešni (J110)

- PRITISKI GLEDE TEŽE

- Težave s previsoko težo učencev (J50)
- Neprimerna teža otrok za balet (J51)
- Učitelji se pogovorijo s starši glede učenikine teže (J61)
- Presoja učiteljev (J62)
- Učencev ne tehtajo (J64)

- Učitelji dobro opazujejo težo otrok (J65)
- Nima informacije o tehtanju učencev (J66)
- BALETNA PREHRANA
 - Na nižji baletni šoli učenci nimajo stroge baletne prehrane (J52)
 - Na srednji šoli dekleta sama pazijo na prehrano (J53)
 - Pri pravilni prehrani so v pomoč starši (J54)
 - Dekleta nosijo obroke seboj v šolo (J55)
 - Prehrana po baletnih standardih (J56)
 - Nihče jim ne daje predlogov glede prehrane (J57)
 - Dekleta sama vedo kaj lahko in česa ne smejo jesti (J58)
 - Lažji kot si, lažje plešeš (J59)
 - Pomembna je uravnotežena prehrana (J60)
 - MOTNJE HRANJENJA MED UČENKAMI BALETA
 - Ni zasledila motenj hranjenja med učenkami (I49)
 - Pojav motenj hranjenja na dve leti (I50)
 - Dekleta ne prepoznajo morebitnega razvoja motnje hranjenja (I57)
 - Primera motenj hranjenja ni bilo v zadnjih sedmih letih (J49)
 - V zadnjih sedmih letih niso zaznali razvoja motnje hranjenja (J71)
- UKREPI V PRIMERU MOTENJ HRANJENJA
 - Pogovor s starši v primeru razvoja motnje hranjenja (I51)
 - Pogovor s svetovalno delavko v primeru razvoja motnje hranjenja (I52)
 - Usmeritev staršev na društva po pomoč v primeru razvoja motnje hranjenja (I53)
 - Povezava z društvi v primeru razvoja motnje hranjenja (I54)
 - Usmerili bi jo v zdravljenje (I61)
 - V primeru motenj hranjenja bi urgirali (J67)
- OZAVEŠČANJE O MOTNJAH HRANJENJA
 - Niso še imeli predavanj na temo motenj hranjenja (I55)
 - Predavanja o motnjah hranjenja so pomembna (I56)
 - Ozaveščanje lahko spodbudi zanimanje (I58)
 - Predavanj nimajo vsako leto (J68)
 - V preteklosti so imeli predavanja (J69)
 - Predavanja se ji ne zdijo potrebna (J70)

PODPORA IN POMOČ V ČASU BALETNEGA ŠOLANJA

- VLOGA ŠOLSKE SVETOVALNE DELAVKE
 - Ni prisotna na baletnih treningih (I18)
 - Vodi postopek vpisa (I62), (J88)
 - Veliko administracije (I63), (J93)

- Zaposlitev za polovični delovni čas (I64)
- Zmanjkuje ji časa za izvedbo delavnic in predavanj (I65)
- Izvedba delavnice na temo varnosti na spletu (I67)
- Nudi svetovanje (I68)
- Na voljo je staršem za pogovor (I69)
- Sprotno opažanje otrokovih stisk (J42)
- Iskanje alternativnih možnosti v primeru hude poškodbe (J47)
- Svetovanje glede vpisa na fakultete (J48)
- Spremljanje učencev (J86)
- Individualni razgovori (J87)
- Govorilne ure (J90)
- Stik z učenci (J91)
- Informativni dnevi (J92)
- Koordinacija izbirnih vsebin (J94)
- Razreševanje stisk na avtogenih treningih (J95)
- Vaje za višjo samozavest (J101)
- Prisotnost na baletnih treningih (J102)
- Opazovanje neformalnega obnašanja učencev (J103)
- Iskanje vzrokov za čustveno obremenitev (J105)
- Pomembno poznavanje baleta (J106)
- Lažje razumevanje učencev (J107)
- Učenci spoštujejo prisotnost svetovalne delavke na treningih (J108)

- STIK S ŠOLSKO SVETOVALNO DELAVKO

- Učenci še niso prišli na pogovor (I21)
- Učenci pridejo na pogovor (J38)
- Pridejo na lastno pobudo (J39)
- Pridejo na pobudo svetovalne delavke (J40)
- Pridejo na pobudo učiteljev (J41)

- PRIPRAVA NA POKLIC BALETNIH PLESALCEV

- Poletna baletna šola (J30)
- Različna predavanja za učence (J31)
- Dodatna znanja (J32)
- Predavanja niso obvezna (J33)
- Visoka udeležba predavanj (J34)
- Dva do tri predavanja med šolskim letom (J35)
- Koristne teme (J36)
- Predavanje za starše (J37)

10 POVZETEK

V diplomski nalogi sem raziskovala značilnosti poklicnega baletnega šolanja v Sloveniji ter izzive in pritiske, s katerimi se soočajo učenci baleta. Želela sem dobiti globljo sliko tovrstnega šolanja s pomočjo intervjujev baletnih plesalk, ki so poklicno baletno šolanje izkusile na lastni koži.

Diplomska naloga je sestavljena iz teoretičnega in raziskovalnega dela. V teoretičnem delu na kratko predstavim baletno umetnost in zahtevnost poklicnega baletnega šolanja ter vpliv plesa na otrokov razvoj. Nato obravnavam pojme, kot so obdobje adolescence in njene razvojne naloge, pubertetne spremembe, oblikovanje samopodobe, stres v času mladostništva in psihologija športa in plesa. Vse omenjene pojme obravnavam v zvezi z baletnim šolanjem, saj so za učence baleta še posebej pomembni. Pozornost posvetim še značilnostim poučevanju baleta in baletnim učiteljem ter pravilom v baletni dvorani. V nadaljevanju obravnavam pomembno temo v svetu baletne umetnosti, motnje hranjenja. V zadnjem poglavju teoretičnega dela opišem vlogo šolske svetovalne službe. Dotaknem se možnih dilem in ovir v njenem delovanju, ter pozornost namenim svetovanju mladostnikom.

V raziskovalnem delu predstavim problem, raziskovalna vprašanja in metodologijo. Raziskava je bila kvalitativna, v njej pa je sodelovalo osem baletnih plesalk oziroma učenk baleta in svetovalni delavki s Konservatorija za glasbo in balet v Ljubljani in v Mariboru.

Raziskava je prinesla pomembne ugotovitve. Poklicno baletno šolanje učencem baleta prinaša veliko čustvenih, psihičnih in fizičnih pritiskov. Šolanju morajo posvetiti večino svojega časa in tako se življenje učencev baleta močno razlikuje od povprečnega mladostnika. Učenke baleta imajo pogosto slabo samopodobo, pojavljajo se tudi motnje hranjenja. Rezultati raziskave kažejo, da grobo in destruktivno poučevanje nekaterih učiteljev baleta še ni stvar preteklosti. Ugotavljam tudi, da je šolska svetovalna služba slabo povezana s baletnim programom in da si baletne plesalke v času šolanja želijo svetovalno delavko, ki se dobro spozna na baletni svet in je njihova zagovornica in zaveznica.

Na podlagi rezultatov raziskave sem oblikovala predloge, ki so lahko v pomoč šolskim svetovalnim delavkam, ki delajo z učenci baleta, učiteljem baleta in plesnim ustanovam.

Namen moje raziskave je bil, da z poglobljenimi intervjuji prikažem izkustvo poklicnega baletnega šolanja z zornega kota učencev baleta in s tem morda spodbudim plesne ustanove in nekatere baletne učitelje, da razmislijo o svojem načinu poučevanja in namenijo več pozornosti čustvenim, psihičnim in fizičnim procesom svojih učencev.